

Incipit prologus i expositione
ne decalogi scdm fratre Johā
nē Sider. sacre theologie pro
fessorem ordinis predicator

Decalogi legē
sacratissima;
omū dimitus
pt hoplastoz
insertam cor
dibus: et de
nuo dei digi
to in tabulis exaratā lapideis
postremo qz per incarnatū al
tissimi verbū propalatā cristi
colis. vbi quidā ait. **S**i vis ad
vitā ingredi serua mandata.
Hanc normā cūctorū fidelū
regulā iter et directoriū eē ohi
derans et fratrū mei ordinis q
predicatorū ē vobis satisfacere
cupiēs p multorum temporū
curricula ex famosorū dēis di
uine sophie preceptorū tā p
pdicantium qz pro confessorū
debitis exercitijs picularia et
spetialia dei et eccie mandata
i vnū preceptorū colligere i
sequētibz studiū singula de
calogi precepta sibi distinguē
do p spēalia capitula ut ita p
cepta paterēt cuiqz lucidius
Pro quo labore in pcor a lōre
sequentium oraciōem imptri
quātulācūqz paruulā ut eter
ne sapientie a qua cūcta bona
pcedūt pro pmo copulari in

patria tandē merear. ac.

Incipit pceptoriū sine legi
Capitulum primum

Vnt igitur tria pū
cipaliter pnotāda
preceptorū preābu
la. Primo qz stricte
deus vult pcepta sua custodi.
Secūdo qz ratio bile sit deo in
preceptis suis per obediēcia;
sbici. Tercio quomodo prece
pta habēt distingui. **Q**uātū a
ad primū. illd docet scriptura
multipliciter. Nā p trāsgressi
one pcepti vnus de nō edēdo
fructū vitidum primi parētē
et tota posteritas dānata est
gen. ii. Itē precepta iūbentur
meditanda. in domo. extra. in
via. dormiendo. et vigilando.
deu. vi. Item primū pceptum
p blasphemias quidā trāsgre
diēs a deo iūbetur extra castra
ab oibus lapidari. leuiti. xxiii.
Itē quidā modica ligna sab
bato colligens similiter lapi
datur numeri. xv. Item Saul
scd; sonū ire dtra dei preceptū
seruās victimanda de regno
eicitur et a demone possidetur
i. re. xvi. Item oia archam cō
tra dñi preceptū tangēs sub
tanee a deo occiditur. ii. regū
.vi. Itē ppheta bonus cōtra dei
preceptū manducās pat no

*Istū libru dedit mgr Theodericus venraid sacre theologie professor Coventui et frīb9 Crucifens i
ducedoz p. ut ozēt deū eo pro eo.*

sepulchro priuatur a vita. 3.
 Re. viij. que tria exempla sunt co-
 tra excusantes se in transgressio-
 ne dei preceptorum ut inquit per
 intentionem bonam. **I**do dicit ps.
**Tu mandasti mandata tua cu-
 b** sto diri nimis. i. valde. **Q**uo
 ad. ij. ad seruandum dei mandata
 septem nos inducere debet. **P**rio
 summa auctoritas dei precipi-
 entis qui h3 in nos vniuersalem
 plenum dominum. tum quia creauit. tum
 quia regit seu gubernat cuncta.
Ad talem autem principem pertinet con-
 dere leges nobis a nos obedi-
 re sibi. a honorare. corde. ver-
 bo. a factis. ideo preceptis fre-
 quenter permittit. **E**xodi. xx. ego
 dominus deus tuus. **S**ecundo ad
 idem nos debet inducere immensa di-
 gnitas a maiestas quae h3
 per personam eminentiam pulchritudi-
 nem. a alia sua propria. propter quam me-
 rito deberemus eum reuereri. a ei obe-
 dire. a eum honorare. magnum enim
 est non obedire plato minori
 matris superiori. sed maximum in
 finite dignitatis principis. ut per
 simile patet in politica humana. **T**er-
 cio preceptorum robilitas. tum quia per-
 tinent a sapientissimo. tum quia sunt
 omnia secundum deum recte rationis na-
 turalis. ut declaratur in. iij. lib.
 sententiarum. di. xxxvij. **I**deo ratio. vñ.
 debet **M**andatum factum iustum a bo-
 e num. **Q**uarto preceptorum maxi-
 ma utilitas. quia quintuplex. **R**a-

bona ecclesie propria facit observa-
 tionem mandatorum. secundum illud psalmi-
 cum participem me fac deus omnium timenci-
 um te. a custodiam mandata tua. **T**er-
 tium homines ratificat. **ecclesiasticus. xv.** **D**e-
 dit deus homini mandata. que si
 seruari. seruaret eum scilicet in iustitia
 a equitate. a rectitudine. **A**mi-
 cum dei constituit. **io. xv.** vos ami-
 ci mei estis si feceritis que pre-
 cipio vobis. **M**ansionem trini-
 tatis sacratissime efficit. **ioh.**
xliij. **S**i quis diligit me. a pat-
 er meus diliget eum. a ad eum venie-
 mus. a mansionem apud eum facie-
 mus. **A**d vitam eternam ducit
 quia si vis ad vitam ingredi. serua
 mandata. **math. xix.** **S**ed ad-
 uerte quod oportet omnia seruare. quia dicit
io. i. ij. **S**i quis in vno offen-
 dit. factus est omnium reus. sic vi-
 delicet quod qui in vno peccato mortali
 deum offendit. inimicus dei con-
 stituitur. a si sic decedit. eter-
 naliter damnabitur. non tamen
 tanta pena quanta ille qui in mul-
 tis preceptis transgressor reper-
 tur. **P**udor est certe pro temporalis
 precio tam prompte seruire ho-
 mini. a ideo pro mercede eterna
 tam segnititer obsequi. **Q**ui
 debet ad seruandum dei precepta. mo-
 uere debet malorum multiplicitas
 in qua currunt dei precepta non
 seruantes. **N**am auferit homini se-
 ipsum. tum quia in huiusmodi
 diaboli redigit. quia omnis qui facit

peccatū seru? ē p̄ccā. ioh. viij.
 Tu etiam qz meli? est hō isti
 finatus non fuisset si sic mori
 tur. **A**ufert hōi oīa bona opera
 qz si caritatē nō habuero n̄l
 fū dicit ap̄lus. i. ad cor. iij.
Aufert etiam frat̄itatē ecclē.
 quam credim? i articulo **S**ā
 ctōz cōmūionē. de qua ps. p̄
 ticeps ego sū oīm timēciū ac
 ut p̄dictū ē. **A**ufert societatem
 factōz in p̄ria ⁊ vitā eternam
 de qua ap̄. ad gal. v. enume
 ratis p̄ceptoz ⁊ trāsgressiōibz
 sic cōcludit. Qui talia agunt
 regnū dei nō possidēbūt. **S**ex
 to nos mouere d; bñficiōrum
 diuinoz magnitudo ⁊ multi
 tudo. i. tolerando mala n̄ra ut
 peniteamus dando eucaristiaz
 ⁊ sac̄ra. ut sanemur. ⁊ canendo
 nos vaieut resurgam? custo
 diendo ne moriamur. ⁊ vitam
 eternam p̄mittendo. ne despe
 remus. vnde si tot bñficijs in
 grati fuerimus. grauius pecca
 mus. **C**uius exēplū habemus
math. xvij. In seruo cui debi
 ta dimissa fuerāt. qui alteri di
 mittere noluit. ⁊ math. xxv.
 de suo nequā. qui dñi talentū
 abscondit. **S**eptimo mouere
 d; mandatorz possibilitas. nā
 leue ē mādata dei seruare. ma
 th. xi. xi. Iugū enī meū suaue est
 ⁊ onus meum leue. Et. i. io. v.
Mādata eius grauiā nō sūt.

Et **I**ero. i. exposicōe fidei cat̄o.
Anathēa sit inquit q̄ dicit deū
 aliq̄d nob̄ p̄cepisse ⁊ hōiez im
 plere illō non posse. **R**ō leuā **E**
 tatis ē quātuplex. **P**ā leuā fa
 cit p̄mo caritas q̄ oīa suffert.
 oīa sustin; s̄m ap̄. i. cor. xij.
 vñ puus in caritate laborat p̄
 ceptis pareūdo. de q̄b? math.
vij. **A**rta est via que ducit ad
 vitam. ut ps. dicit. p̄pter v̄ba
 labioz tuoz ego custo diuī
 vias duras. sed magnus in ca
 ritate viam mandatorz currit
 dicente ps. viam mandatorz
 tuoz cucurri. cū dilatasti cor
 meum sc; in caritate **S**ecūdo
 qz natura ad mandatorz obf
 uacōem inclinat. oīa enī bonū
 appetunt. primo ethi. **T**ercō
 qz premū maximū p̄mittitur
 qd̄ ocul? nō vidit deus abste
 que ip̄parasti exspectantibus te
psa. lxiij. **Q**uarto quia coad
 iutor est xp̄s qui s̄m ap̄osto
 lū. opatur in nob̄ velle ⁊ p̄fi
 cere p̄ bona volūtate. phi. ij.
Quinto qz iuuant nos virtu
 tes infuse. angel? n̄r. ⁊ oī ecclē
 sac̄ra. ⁊ multa similia. **V**ia au
 tem vicōz in se viceuersa. p̄p̄
 quicq; dura ē. **P**rimo p̄pter **f**
 iusticiam dei que nō finit hic
 peccm̄ impunitū. **D**ñ aug? i.
cōfess. **I**ussisti dñe ⁊ ita ē ut pe
 na sit sibi oīs aim? inordina
 tus **S**ecūdo qz ē oīa naturā

eo qd con raco em. vnde. ii. ethi
 coz in diffinicoe virtutis dici
 tur esse determinata racione put
 sapiens determinabit. Tercio qd
 eternu supplitu meretur ppter
 qd vicois math. xxy. iudex di
 cit. Discedite a me maledicti
 igne eternu. Quarto qd vicia
 sibi contrariatur. puta prodiga
 litas avaritie et sic de alijs ut di
 cit phus. iij. ethicoz. Quinto
 qd viam vicoz no adiuuat sa
 cti angeli nec deus q nescit pa
 trocinu prestare criminibus
Si qd facit vitia dultia. **R.** qd
 quaqz corp? aiale. habitus ra
 dicati. multitudo deliquetium.
 suafus inimicoz et affectus te
 pidus ad ardua. de prio dicit
 gall. v. Caro occupat aduer
 sus spum et spūs aduer sus car
 ne. Et itez maifesta sūt opera
 carnis q sunt fornicaco immū
 ditia luxuria et. de radicatis ha
 bitibz malis dic. phs. ij. ethi.
 qd propte et delectabiliter fati
 unt vitia oparia quib? diffici
 le ē recedere. vnde iere. xij. Si
 ethiops pot mutare pelle sua
 aut pardus varietates suas et
 vos poteritis benefacere cu didi
 ceritis malu. De. iij. vicz de mul
 titudie delinquetiu ptz in ps.
 dicete. Cū factō sanctus eris
 et cū puerso puerteis. hinc est
 qd petrus inter xpī discipulos
 manens factus fuit. Sed cū

in turba pplariū fuit ter xpī
 negavit. De. iij. vicz de suafu
 inimicoz dicit apl? .ij. cor. xi.
Ipse sathanas trasfigurat se i
 angelū lucis. Sicut fecit xpō
 math. iij. dices Si fili? dei es
 dic ut lapides isti panes fiant
 De quinto vicz affectu tepido et
 sensualitate remurmurate ait
 xpīs math. xxvi. Spūs quidē
 p? optus est caro aut infirma
Quintum aut ad. iij. de distm
 ctioe pceptoz nondū fm scīm
 thō. i. 2. q. xci. Qd lex quintu
 plex ē. vna generalis quā deo
 naturaliter cuilibz indidit rei
 ut suo creatori obediret. hanc
 legē nulla creatura trasgredi
 tur irracōnalis. nā celū quoti
 die circum de quo in ps. Sta
 tunt ea i eternū et in seculū secu
 li. pceptum posuit et non pteri
 bit. Quatuor elemēta et aues
 iura sua natuālia seruāt et alia
 similit natuālia. Secūda lex ē
 nature de qua rō. ij. Bentes q
 legem non habēt naturaliter
 ea que legis sūt faciunt. hxc di
 ctat virtutes esse faciendas. vi
 tia fugiēda. Sue volum9 ut fa
 ciāt nob hoies eadem eis facta
 m9. et filiter de dimissioe. vñ
 math. vij. ait saluator. Oia q
 cūqz vultis ut faciāt vob hoies
 et vos facite illis. hxc est ei lex et
 aphe. Lex hxc ē. ad felicitatē
 naturalem p virtutes morales

do cet vñre ut patuit in phis
Tercia est lex hūana ciuilis.
 quā plati seculares statuunt.
 de qua pū. viij. p me reges re
 gnant. 7 legū cōditores iusta
 decernūt. **Quarta** hūana ecclā
 astica p aplicos. a cōsilia. ac
 dyocesanos 7 supiores spūa
 les tradita. de qua decretorū a
 decretalū libri pleni sunt. **Quinta**
 diuina pncipalit̄ in decalo
 go cōtēta. de q̄ vbi th̄ma. **He**
 leges oēs tūc recte sūt cū ab
 eterna lege. i. a dīma rōne oīa
 rite p̄ cōncipiente deūatūz di
 rigūtur 7 mouentur. s̄m th̄o.
 h̄ ibid. **In** decalogo itaqz. exo.
 .xx. deus hoīb; pūdit. ut dicit̄
 .s̄ th̄o. ibidē. q. c. **Sic** pncēps
 reipublice pūdere d; ad quē
 spectat tria pūdere in s̄bdit̄
Prīo quō se bñ habeant ad su
 periore. **Secūdo** quō bñ se ha
 beant inferiores ad se mutuo
Tercio quō quisq; sit intra
 se bene ordinatus. **Secūdo** h̄c
 igitur pncipaliter. p̄mo neces
 saria sunt p̄cepta ordinantia
 s̄bditos debite ad pncipē suū
Prīmo sic q; fideliter obediāt
 ei a cōtemnātur inimici p̄ci
 pis. qd̄ deo facim; colendo eū
 non de moia. **Secūdo** sic ut ho
 nozetur caute. ita q; ore non
 inuanū nomē eius assumatur
Tercio q; obsequijs certo die
 honozetur. **Secūdo** necāria

sunt p̄cepta pacē inter famū
 los ad inuicē cōsuātia. **Prīmo**
 sic q; p̄p̄inquis s̄bueniam? ho
 nozando pentes. **Secūdo** ut
 p̄ximum corpe nō ledam; p
 occasione. **Tercio** nec in p̄soā
 oīūcta puta vxore l̄ filia. **Quarto**
 nec i reb; p furtū. **Quinto** nō
 vrb; p falsū testimoniū. **Ter**
 cō necessariū est ut q;sq; dei fa
 mul; intra se pacifice regatur
 qd̄ regimen null; pncēps deo
 dempto facere pōt. qz interio
 ra nō vid; . **Ideo** voluntas duo
 bus vltimis p̄ceptis op̄scitur
 ne cupiam; vxorē p̄ximi. nec
 res eius. **Et** sic satis fit precep
 to triplicis dilcōnis sc; dei per
 tria. p̄ximi p quōq;. 7 sui p vlti
 ma duo. **Deus** eni math. xxij.
 triam gnē p̄cipit. videlic; sui
 dilcō; . dicendo. **Diligēs** dñm
 deū tuū ex toto corde tuo. dile
 ctōnem proxī . ibi a proxim
 tuū. dilcōem sui. ibi sicut te. id
 ē sicut te debes diligere. **In**
 grediendo igitur decalogum
 notand; **Prīmo** s̄m th̄o. i. 2. q.
 .c. q; decalogus tanq; capita
 lia quē p̄cepta otinet oīa p̄
 cepta alia vic; legis natuālis
 a q; scriptura 7 sapientes alij
 tradiderūt. **Secūdo** nōnd; q; q
 dā p̄cepta s̄m eūdem ibid; sūt
 affirmatiā. ut illa duo. **Sab**
 bata sanctifices. **Habeas** i ho
 noze p̄ntes. **Alia** sūt negatiā

ut omnia alia octo secundum eum. Aliquod tamen secundum boventum in .iiij. dixit .xxvij. est plura affirmativa quam negativa ut primum preceptum. Affirmativa semper ligant non pro semper id est non pro omni tempore et hora. Negativa utroque modo. Tercio nondum quod secundum iosephum quicquid precepta erant in una tabula prima vice quicquid alia quicquid erant in alia tabula. sed quod due tabule erant continentes totum decalogum significabant quod duo mandata scilicet dilectionis dei et proximi continent totum decalogum. idem secundum augustinum sequendo signatum non litteram prima tabula continebat tria precepta prima deo servientia. secunda continebat alia septem ad proximum pertinentia. **Q**uest itaque primum mandatum. **Exod. xx.** sic positum. **Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti de domo servitutis non habebis deos alienos coram me. non facies tibi sculptile. neque omnem similitudinem que est in celo de super et que in terra deorsum. nec eorum que sunt in aquis sub terra non adorabis ea neque coles. hoc preceptum partem est affirmativam vice. ego sum dominus deus tuus. et tripliciter est negativum. **un** christus exponit **math. iij.** hoc preceptum dicens dominum deum tuum adorabis et illi soli servies scilicet cultu latrice. nam secundum ieronymum in prima parte precipitur cultus latrice id est**

honor deo debitus. preceptum igitur hoc primum continet plura precepta particularia que in .xxij. capitulis sequentibus recitabuntur. quedam affirmativa et quedam negativa. **C**um enim a domino deo habeamus tria aiam. corpore et res. iustissimum est ut ei serviamus istis et deum sic colamus. **S**ed secundum augustinum in enchyridion. deus colitur optime. fide. spe. et caritate. quibus aiam deum colimus. **S**ecundo debemus colere corpe pro adoratione. **T**ercio rebus pro oblatione. decima. et filibus. **A**liaps precepti est negativum tripliciter. **F**uerunt enim quidam qui coluerunt plures deos sine institutione ymaginum vice. solem lunam et filia. contra quos dicitur non habebis deos alienos. alii coluerunt sub ymaginibus plures deos. contra quos dicitur. non facies tibi sculptile etc. non tamen tales coluerunt ymagines sed ymaginata. sicut nos hodie unum deum. alii ipsas ymagines adoraverunt et aliquid divini eis attribuerunt. **C**ontra quos concluditur non adorabis ea neque coles. unde omnis supersticio in hoc puncto prohibetur. **I**tem hic prohibetur quedam capitalia vitia put sunt moralia. **P**rimo superbia. nam dicitur **tho. 2. 2. q. Cxxij. ar. v.** Quod humilitas proprie respicit subiectionem hominis ad deum

et eōuerso supbia defectū h? s?bjectionis s?m scz q? aliquis extollit se sup id qd est sibi p fixū s?m dīmam regulā vel mensurā qua mensus est nob deus vñ ecclāst. x. **S**upbia hōmis est apostotare a deo. vbi etiā; inobediētia nōtur. **S**ecūdo p bibeatur hic accīdia quā tedet dūim obsequij a c.

Capitulū secundum.

Quia primū pceptū pticulare vic; de tenē da vā fide que s?b p cepto cadit. **mar. vi.** Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. Qui vero non crediderit cōdenabitur: **T**ria pncipalit ponētur. **P**rimo q? a quot credenda sint simplici xpiano. i. non hnti curā aiāz. nec officiū docendi publice scripturā sacra. **S**ecūdo quō et qualiter credere debeam? credēda. **T**er cō quo tuplices hōies. pceptū hoc transgrediantur. **Q**uā tū ad p mū nōndū. s?m thō. 2. 2. . q. 2. ar. viij. a s?m alios doctores q? cui; simplici suffic. ad salute; credere, explicite ea q? otinētur i simbolo aploz et q? ibi articuli cōmūes cōtinētur ordinate breuiter a vtiliter. **I**d circo statuit ecclā tales eē credendos a singulis. a addiscē

dos esse. **E**t sunt numero. xij. articuli ofiderādo auctores eorū qui fuerēt duodecā apli; di stiguēdo s?m credita sūt. xiiij. scz septē de dimitate. et septem de hūanitate. qz fides vid; ea i quib; felicitabimur. **E**st aut vita eterna. ut d; p xpm. io. x vij. ut cognoscant te solū verū deū a quē misisti ihxsum xpm **P**rimus igitur articulus respicit vnitatem diuine essentie. **S**ecundus patrem **T**ertius filium. **Q**uartus spūm sctum **T**res alij cōcernunt opacoē; dei ad extra q? ad triplex op9 p mū nature. ibi. creatorem celi a terre. secūdo op9 est gracie. **C**redo ecclā scām catholicam scōz omūionē. remissionem pccōz. a sub hīs cōtinētur omia sacra. tertiū glorie. carnis resurrectionē. et vitam eternam amen. **S**eptem de humanitate sūt. **P**rimus. conceptus de spū scto. **S**ecūdo natus ex maria virgie. **T**ertio passus crucifixus mortus et sepultus. **Q**uartus. descēdit ad inferna scdm aiām. **Q**uintus resurrexit a mortuis. **S**extus **A**scendit ad celos sed; ad dexteram patris omipotētis. **S**eptim9. inde venturus est iudicare viuos a mortuos. **N**os b articulos sic scire ordinate. sic distīguere et enumerare

non ē necessariū cuiuslibet simpli
ci fideli s; sufficit et exigitur. p̄
mo q̄ credat intelligat et assen
tiat in genere et implicite oib;
que credit eccl̄a catholica et q̄
nulli articulo explicite dissen
tiat. et sic simplices oīa credūt
licet implicite solum. que maio
res credunt inq̄tum maiores
adhrēt doctrine diuine. sic ei
scdm̄ greḡ. sup̄ iob. i. **B**oues
arabant et asine id ē simplices
pascūtur iuxta eas. vñ ap̄tus
i. cor. iij. **I**mitatores mei esto
te sicut et ego xp̄i. **S**ecūdo exi
gitur q̄ quis in sp̄e cognoscat
illos articulos et explicite. seu
ista de quibus festiuatur in ec
clesia in festis principalibus
ann̄i. vñ de dicit th̄o. vbi prius
ar. viij. post tēp̄ gratie reuel
ata maiores q̄ minores tenē
tur h̄re fidē explicitam de xp̄i
mysterijs p̄cipue q̄tum ad ea
q̄ cōmuniter in eccl̄a solēman
tur et publice p̄ponūtur. sicut
sunt articuli incarnacōis ut su
pra. **E**t q̄ ut dicit th̄o. vbi sup̄
ar. viij. **M**ysteriū xp̄i expli
cite credi nō pōt sine fidē trinita
tis q̄ in mysterio xp̄i hic cōtine
tur utputa q̄ filius dei carnem
assumpsit et p̄ gratiā sp̄s sancti
mūdū renouauerit. **E**t iterz
de sp̄s sancto cōceptus fuit idō
post tēpus gr̄ie diuulgate te
nētur omnes ad explicite cre

dēdū mysteriū trinitatis. et etiā
ōnes q̄ renascuntur in xp̄o hoc
adipiscuntur p̄ inuocacōez tri
nitatis s̄m̄ illud math. vltio.
Eūtes in mūdū vniūsu docete
oēs gētes baptisātes eas in no
mine p̄ris et filij et sp̄s sancti hec
th̄o. **H**ic declarat de articulo
lati? ioh. kunseym tractatu de
erudicōe p̄fessorz sic **T**enetur
inquit simplex ut in sp̄e cog
noscat et credat articulos seu
ista de quibus festiuatur in festis
principalibus anni. **T**enent
enim tales iuxta illd̄ quod ce
lebratur in festo trinitatis cre
dere q̄ tres persone in diuinis
sunt vnus deus creator omniū
rerum. in cuius trinitatis seu p̄
sonarum nomine baptisātur
Ite tenetur credere s̄m̄ festum
natūitatis xp̄i q̄ filius dei natū
ē ex virgīe maria. **I**te cū paras
seuē q̄ xp̄s sit passus p̄ nobis
mortu? et sepultus. **I**te cū pa
scha q̄ resurrexit et q̄ resurge
m? v̄re. **I**te cū ascēsiōē q̄ al
cēdit in celū. cū p̄t̄l̄x̄ costē cri
stū misisse sp̄m̄ sanctū ap̄tis et
eccl̄e. **R**d̄ vna eccl̄a sit ex̄ quā
nō ē sal? et vñū caput eccl̄e in
terris. cū corp̄is xp̄i festum q̄
xp̄s v̄re cōtietur in eucaristia
Et cōsequēter sac̄am̄. p̄nie et
oīa alia sac̄m̄eta in medicinā
a xp̄i passioē nob̄ effluxa. **C**ū
festū oīm̄ s̄ctorz q̄ fiat finale

iuditiū. **R**esurrectō mortuoz
 Remuneracō bonoz in eterna
 bñtudine in regno celoz. ma
 loz pñtio in eterna dñatio
 ne in inferno. ⁊ p̄sequēs q̄ bo
 na sunt faciēda ⁊ mala cauē
 da. **N**ec sūt que quilibz fidel
 adultus explicitē credere tene
 tur. ⁊ assensus d̄ esse respectu
 oium articuloz ⁊ credēdoz.
 ut p̄mo tactū est. s̄ app̄hensio
 in sp̄e. non est n̄ eoz q̄ iam sūt
 d̄ secūdo enumeāta. **R**acō aut̄
 dictoz est s̄m bonauen. in. iij.
 circa dist̄m. xxxvij. quia si ali
 q̄s excusaretur de infimis seu
 simplicibz a talibz credēdis
 explicitē in eccl̄a. hoc maxime
 ess̄ ex ignorantia. s̄ hoc non.
 cū articuli tales sint de tā ma
 festis q̄ nō p̄nt latere sine cul
 pa. **S**ūt enim aliqui articuli
 tam manifesti. q̄ nullus xp̄ia
 nus h̄ns vs̄m racōis ignorat
 eos n̄ oīno negligat. ⁊ otem
 nat dei cultū. ⁊ salutem pp̄riaz
 ⁊ p̄ oīs taliū ignorantia non
 est sine culpa. nisi forte quis
 excusaretur de illoz noticia p̄
 defectum doctoris. vel p̄ breuī
 tatem vite. post iceptū vs̄m
 rōnis. vel p̄ imbecillitatē vs̄s
 rōnis. nam p̄pter vltimū hoc
 dicit sc̄o. in. iij. d. xxv. non req̄
 ritur in quolibz necario. etiam
 p̄ statu isto. q̄ oēs istos arti
 culos explicitē ⁊ distinctē cre

dat. q̄ deus nullū obligat ad
 ip̄sibile ext̄ de re. iij. li. vi. ne
 mo enī p̄t ad ip̄sibile obli
 gari. ⁊ ideo si quis rudis est.
 quī non p̄t cōfiderare quid sit
 natura. ⁊ quid p̄sona. non est
 necē q̄ habeat actū explicitū
 de articulo p̄tinēte ad nature
 vnitatem ⁊ p̄sonaz trinitatē
 distinctē. sicut h̄nt clerici fr̄ati
 s̄ sufficit sibi si non p̄t h̄mōi
 distinctionem intelligere quia
 nec t̄minos. q̄ credat sicut q̄
 libet credit vs̄m h̄ns racōis
 hoc sc̄o. nō t̄n videtur aliquis
 tam grossus vtens racōe qui
 non possit aliqualiter manu
 ductioibz ⁊ exemplis ad mi
 nisterium trinitatis intelligē
 dū aptari. **D**icitur etiā secū
 do nisi quis excusetur p̄t bre
 uitatem vite vnde querit **A**lti
 fidioren̄ in. iij. suo materia de
 fide. in quo instanti primo h̄o
 teneatur credere sub pena pri
 uacōis caritatis dabilis. **E**t po
 nit casum q̄ puulus statū post
 baptismū deferatur ad paga
 nos. ⁊ ibi morer̄ vsqz ad ad
 ultā etatē. **R**ndet q̄ s̄m apl̄m
Inuisibilia dei a creaturā mun
 di. p̄ ea q̄ sc̄a sūt intellecta con
 spiciuntur. ergo ad hoc q̄ aliq̄s
 credat oportet q̄ prius confi
 der̄ visibilia. ⁊ cōferat illa sue
 cāe. sed ad omia ista exigitur
 t̄pis t̄ctus. ideo ip̄sibile est

p se q̄ aliq̄s in primo instanti
 v̄sus racōis credat. null⁹ autē
 tētur ad impossibile p se. vñ nul
 lus tenetur credere in primo i
 stāti etatis adulte. **J**udex enī se
 cularis dat inducias ad credē
 dum in se. h̄ quātum p̄cise tem
 p⁹ de⁹ det ad huiusmōi delibe
 racōem nullus scit nisi deus. **E**x
 quo pat; q̄ hoc argumētū nō
 valet. iste ē adultus a nunq̄
 credidit in deū a sic deo dicit er
 go dānabitur. **R**acō est q̄ nū
 q̄ fuit in hora vel mora creden
 di a ideo iudicatur ut puulus
 donec tēpus deliberacōis fuit
 elapsū h̄c ibi. **D**icitur etiā no
 tāter. nisi quis excusaretur p̄
 ter defectū doctois. vnde dicit
 tho i. iij. di. xxy. **S**i q̄s de mis
 terio incarnacōis credēdo vel
 huiusmōi instructorē nō ha
 ber; ei deus reuelar; nisi ex cul
 pa sua remaneret. vñ explica
 cō eoz que sunt de necessitate
 salutis. vel diuinitus hōi pui
 deretur p̄ predicatorem fidei
 sic pat; de cornelio actu. x. vel
 p̄ reuelacōnem qua sup̄posita
 in ptāte liberi arbitrii est ut in
 actū fidei exeat. **I**dē etiā ponit
 2. 2. q. ij. ar. vij. vbi recitat exē
 plum famosum. **R**s etiā refert
 v̄ncenti⁹ in speculo h̄stōriaz
 li. xxiii. c. **C**lxxij. **N**ā in ostan
 tinopoli quidā laminā aureā
 inueit a sub ea viz iacentē cū

hat scriptura. xp̄us nascetur
 ex virgīe maria a credo in eum
 sub cōstantini a hyrene tēpoi
 bus. **O** sol itez me videbis p̄
 tunc autē hyrena siue h̄lena
 mater cū filio suo sc; ostātino
 imperauit. **T**ercō etiā oportet
 quēlib; simplicē interdum
 explicite credere articulos nō
 exp̄sse ostentos in simbolo ap̄lo
 rum. puta cū ecclia condemnat
 aliquē articulū cōtra h̄reticos
 in certa terra. vnde scdm̄ tho. et
 sco. i. iij. **S**i sit aliquid quod
 credēdum ē q̄s tñ cōmuniter
 non predicatur in ecclia. h̄ p̄po
 nitur sp̄aliter in vno loco de
 nouo non est illud necessariū
 simplici credere firmiter. **I**lli
 tanq̄ vero adherendo. p̄mo
 necessariū ē magis illi nō ad
 h̄rē quousq; sciat illud credi
 ab ecclia tanq̄ vrū. **E**t si hoc
 sibi cōstitit tenetur illi firmi
 ter adhzere. **S**icut in morali
 bus q̄n sunt altricacōes de ali
 quo p̄ccō q̄n est p̄ccatū mōz
 le. ut si vnus dicat expertus in
 sciētia q̄ nō lic; sic mercari. ali
 us dicit q̄ sic tucis est sic non
 procedere quousq; vitas pa
 teat aliūde. **S**ic dicit sco. in for
 a directe o cordat thō. **E**x quo
 pat; q̄ si quis inter h̄reticos
 nutritur nullum habēs docto
 rē catholicū si errat in necessaio
 credēdis nō in toto excusatur

Quia aut nimis cito credit ali-
cui errori. aut diuinum auxili-
um non inuocat. aut suis pec-
catis exigentibus informato re-
hēre nō meruit. ut dicit. alii fidi-
oſi. **S**ecundo principaliter scien-
dū est. quōmodo qualiter credere
debeam⁹. deum colendo. **O**bi-
nōndum q̄ modus fidei necē-
rio est debite habēd⁹. videlicet
in corde p̄ assensum. in ore per
verbum. et in ope p̄ p̄ceptorū
dei exercitium. **Q**uo ad p̄mum
de credendo in corde. **S**ciendū
q̄ act⁹ habitus fidei est credere
et noscere seu intelligere et fir-
miter assentire ac adhxere hijs
que lex xp̄iana nobis p̄ponit
credenda. **E**t sic credere seu fi-
des habet duo. scilicet apprehēsiōem
seu cognitiōem. et assensū siue
adhēsiōem. **E**t quidam pl⁹
habēt de p̄mo. quidā plus de
secundo. oēs tamen fideles vtrū
q̄ hnt. et secūdū vic⁹ assentiē-
seu adhxere est magis merito-
riū q̄ p̄mū vic⁹ cognoscere seu
apprehendere. **D**e primo nō
nunq̄ sepe plus habēt l̄ati. et
de secundo eōuerso simplices am-
plius. patet illō. q̄ simplices
firmus credūt nonnunq̄ dēis
scripture q̄ l̄ati. cuius signū ē
q̄ simplices sepe plus opibus
demonstrāt ea que scriptura iū-
bet q̄ l̄ati fatiant. si enim l̄ati
firmiter assentirent. et perfecte

vtiq̄ in op⁹ exirent. **S**ignū
enim magne fidei est q̄n fides
cordis in opus exuberat p̄ ope-
rationa ex fide p̄cedētia. **S**i-
gnum vero pue fidei ē. q̄n mo-
dicū redūdat in virtutum exer-
citiā. **I**lla vtiq̄. quib⁹ in speali p̄
fidē ē assentiend⁹ cōp̄hendun-
tur in articulo symboli ut sup̄
patuit. **S**ecundo etiā exigitur
q̄ quis interdū fidē p̄fiteatur
ore. vnde. rō. x. **C**orde credit⁹
ad iusticiā. ore aut cōfessio fit
ad salutē. vbi in glō. **C**or h
de credē sufficit ad iustificatiō-
nē. s̄ oris cōfessio exigitur cum
q̄s in martirio de fidē q̄ritur q̄
martirū multi fugerūt corde
credentes. s̄ ore damnabiliter
vitatem negātes. vnde. lu. ix.
Xp̄s ait qui me erubuerit et
meos sermones hūc filius ho-
mis erubescet. cū uenerit in maie-
state sua. **E**t mat h. x. **Q**ui me
cōfessus fuerit. cōfitebor et ego
eū corā patre meo. **D**icit aut
tho. 2. 2. q. iij. ar. ij. **C**onfessio fi-
dei est p̄ceptū affirmatiuū. iō-
licet semp liget. nō tamen p̄ sp̄
s̄ est necēria ad salutē in aliq̄
loco et tpe q̄n scilicet p̄ obmissio-
nem hui⁹ cōfessiois subtrahere-
tur honor debitus deo. vel eti-
am utilitas p̄ximis impenden-
da. puta si aliquis interroga-
tus de fide taceret. et ex hoc cre-
deretur vel q̄ non haberet fidē

vel quod fides non esset vera. vel alij
 pro eius taciturnitate; auerterentur
 a fide. In huiusmodi enim casibus
 confessio fidei est de necessitate salutis.
 Item dicitur ibi in casu necessitatis
 ubi fides periclitatur: quilibet
 tenetur fidei suam appellare. vel
 ad instructionem aliorum fidelium
 siue confirmationem. vel ad reprehenden-
 dum infidelium insultationem. Si
 tamen turbatio infidelium oriretur
 de confessione fidei manifesta abs-
 que utilitate fidei vel fidelium: non
 esset laudabile in tali casu fidei
 publice confiteri. unde Math. viij.
Nolite sanctum dare canibus
neque margaritas spergere ante
porcos. ne ouerfi dirupant vos
Et si utilitas aliqua fidei spe-
retur aut necessitas assit: ostep-
ta turbatione infidelium debet homo
fidei publice confiteri scilicet illud
Math. xv. Simite illos scilicet tur-
bari ceci sunt et duces eorum. ixc
ibi. Et quereres tenetur ne
aliquis sub precepto martiriium
subire propter christum. s. thome. quod
lib. iij. q. x. ar. ij. Illud quod hic
queritur non cadit absolute sub
precepto id est non est preceptum abso-
lute sic honorare parentes. Et
cadit sub precepto scilicet impar-
ationem animi id est in casu. sic scilicet quod
homo habeat animum preparatum ad
faciendum illud quod debitum reddi-
tur ex aliqua causa occurrente
Cum enim opus esset et hoc exigeret

salus aliorum homo debet esse pa-
 ratus ad hoc fatendum. pro hunc nam
 quod modum sustinere martiriium
 propter christum cadit sub precepto
 quod scilicet homo debet habere animum
 paratum ut prius permetteret
 se occidi quam christum negaret vel
 mortaliter peccaret. Et sic etiam
 relinquere propria bona cadit sub
 precepto quod deberet esse paratus
 animus christiani magis sustinere
 rapinam bonorum suorum quam cri-
 stum negare. vel mortaliter pecca-
 re. De hoc tamen multum secum cogi-
 tate et ad particularia descendere.
 an homo potius vellet tali vel
 tali horribili morte plecti quam fi-
 dem negare vel mortaliter peccare
 cauere debent simplices presertim
 ne scriptis cogitando vel alloquendo
 temptent. sufficit enim in genere
 de hoc habere bonum propositum et sperare
 in dei gratiam quod bene actui es-
 sent si necessitas adueniret. in
 necessitatis enim articulo multi
 prius etiam in fide exigui reperi-
 sunt diuino assistente auxilio
 martiriium animosissime tolerasse
 unde thome. quod lib. i. q. viij. dicit.
Cōtritus tenetur in generali
velle pati magis quam cumque pe-
nam quam peccare. ideo Anselm?
libro de similitudinibus dicit.
quod aliquis debet magis elige-
re esse in inferno sine culpa quam
in paradiso cum culpa quia in
nocens in inferno non sentret

penam. et peccator in paradiso non
 gauderet de gloria. Et quod con-
 tritio non potest esse sine caritate
 per quam omnia dimittuntur peccata
 Ex caritate enim plus homo dili-
 git deum quam seipsum. peccare autem
 est facere contra deum. puniri autem
 est aliquid pati contra seipsum
 unde caritas hoc requirit ut quilibet
 penam homo contritus perligat
 culpe. **S**ed in speciali descendere ad
 hanc penam vel ad istam non te-
 netur. Quinimo stulte face-
 ret si quis seipsum vel alium sollici-
 taret super huiusmodi particularibus pe-
 nis. Manifestum est enim quod sic
 delectabilia plerumque mouent in parti-
 culari considerata quam in communi. Ita ter-
 ribilia plerumque terrent. si in particula-
 ri considerentur. Et aliqui sunt
 qui in minori temptatione non ca-
 dunt qui forte in maiori caderent
Sicut aliquis audiens adu-
 lum non incitatur ad libidinem
 sed si per considerationem descendat
 ad singulares illecebras ma-
 gis moueretur. Et similiter aliquis
 non refugeret pati mortem pro
 christo. **S**ed si per considerationem descen-
 deret ad considerandum singulas
 penas magis retraheretur. Et
 ideo descendere in talibus ad sin-
 gularia est inducere hominem in tem-
 ptationem et prebere occasionem
 peccandi. hoc thomas. Verum au-
 tem quis possit effici martyr si-
 ne morte. Respondetur quod sic.

sex modis. de tribus dicitur. **B**ern-
 triplex est martirium sine sangui-
 ne. scilicet paritas in vilitate quam
 habuit dauid. largitas in pau-
 ptate quam exhibuit tobias et
 vidua. Et castitas in iuuetute
 qua usus est Ioseph in egypto
Sed et grece. triplex est virtus pa-
 tientia aduersorum unde dicitur. sine
 ferro martires esse possumus si pa-
 tientiam vracit in animo custodimus
Copassio afflictorum. unde dicitur.
 omnis qui dolorem exhibet in ali-
 ena necessitate crucem portat in me-
 te. dilectio inimicorum unde dicitur. ser-
 re contumelias. odientem dilige-
 re. martirium est in occulta cogi-
 tatione. **S**ed queritur an ha-
 bens caritatem imperfectam possit fu-
 stinere martirium. **H**anc questio-
 nem mouit sanctus doctor quod li. iij.
 .q. xij. sub hac forma. vtrum
 aliquis absque perfecta caritate pos-
 sit se ad martirium offerre. **R**es-
 pondetur in operibus virtutum duo sunt
 attendenda. scilicet illud quod fit. et
 modus faciendi. Contingit autem
 idem factum quod fit secundum aliquam perfe-
 ctam caritatem fieri etiam non solum
 ab habente quam caritatem sed etiam
 a non habente virtutem. **S**icut ali-
 quis non habens iusticiam potest face-
 re aliquod opus iustum. **S**ed si at-
 tendimus ad modum faciendi. is
 qui non habet virtutem non po-
 test operari sicut ille qui habet
 nec ille qui habet quam sicut ille

quī habet magnam qui opatur facilius et prompte et delectabiliter quod non facit ille qui caritate virtute vel qui parua habet. Sic ergo dicendum est quod hoc opus quod est offerre se martirio vel etiam martiriū sufferre: potest facere non solum caritas perfecta. **Iuxta illud iohā. xv.** Maiorem caritatem nemo habet ut animam suam ponat pro amicis suis. sed etiam imperfecta caritas. unde glo. super illud ps. **Dilexi mandata tua super aurum et thopasion dicit minima caritas plus diligit dei legem quam milia auri et argenti et eadem ratione quam omnia temporalia.** Et quod plus est ille quam caritate se offerre potest martirio et sufferre se debet illud. **1. corin. xij.** Si tibi didero corpus meum ita ut ardeam caritate autem non habeas nihil mihi prodest. Sed caritas perfecta hoc facit propter et delectabiliter ut patet de laurentio et vincencio qui in tormentis hilaritatem ostenderunt. hoc autem non potest facere caritas imperfecta vel etiam ille qui caritate caritate. hoc thō. **¶** an expediat imperfecto se subicere sponte martirio. **R.** quod nisi dimittis quod sit motus: hoc incautum est. Et tales in magna multitudine reperitur fide negasse ut patet per eusebium li. vi. **eccl. ast. h. i. c. xxx.**

Tercio exigitur ut fide quilibet fateatur ope. si vult ad vitam ingredi et merito agere. nam fides sine operibus mortua est iacob. **ii.** Et si vis ad vitam ingredi serua mandata. ubi thema. **¶** Tertio principaliter videndum est quot genera hominum preceptum de fide transgrediuntur. Sunt autem quatuor. **Primo** fidem addiscere negligentes nam in decretis per aug. de consecra. di. iij. **¶** Statutum est quod patrum tenentur filios docere solum apostolorum. Et ratio est quod ibi ea vel paulo plura continentur quam quilibet credere teneatur et ordinate ibi articuli ponuntur et memorie facilius imprimuntur. Tenentur inquam discere nescientes nisi excusarentur ut super: imbecillitate ingenii. carentia doctorum. aut propter imbecillitate pueritie. **Secundo** in fide dubitantes nam tales dicuntur heretici qui dubitant de fide catholica ut patet auctoritate extra de hereticis li. v. **¶** Ubi dicitur dubius in fide infidelis est nec eis omnino credendum est qui fidem veritatis ignorant hoc ibi: non credendum dicitur apertus id est testimonium eorum non recipiendum. Et patet illa de thoma ioh. xx. cui cruce? **¶** Noli esse incredulus sed fidelis. unde a didimus dicitur idem quod dubitavit

Primū**Preceptū**

Racōe etiā patz. qz dubitans
 nō est i fidē. eo qz nō assentiat
 alicui articulo certo vel oibus
Et qui nō est in fidē cōn fidē
 fm illō mat. xij. a luc. xi. Qui
 non est mecum contra me est
Sic apli fuerūt tpe passiois
 xpī licet cōfirmati fuerint i ad
 uētū spū sancti. nā glō. sup
 illud ps. Ego cōfirmavi colum
 nas ei⁹ dicit **Aplōs** qui i pas
 sione titubauerūt Idem dicere
 videt̄ beatus **Aug⁹**. satis ex
 p̄sseli. de origie. Ad venātum
 vbi dicit. latronē bene de xpō
 ⁊ aplōs male de xpī dimitate
 sensisse. **Tercō** p̄sumptuose fi
 dei articulos scrutari volentes
Sicut **Aug⁹**. an ouerhiōem
 fecit: contra illud ecc. iij. Altio
 rate ne queheris: ⁊ fortiora te
 ne scrutari⁹ fueis ⁊ q̄ scrutatoz
 ē maiestatis opp̄metuz a glo
 ria. vñ bernar: hīc scrutari pre
 sūptuose temeritas ē. credere
 pietas est. noscere vtro vita
 eterna ē. **Quarto** fidem ore
 negātes licet corde teneant ta
 les mōrliter peccant. ut supra
 patuit. q̄les fuerūt. **Ricodem⁹**
Ioseph ab aromathia. et ml
 ti principes iudeoz in xpī cre
 dētes. h̄ ne extra synagogam
 eicerētur eū non fatētes. de q̄
 bus habetur **Ioh. xij.** peccauē
 rūt ei mortaliter. dicē ibi mco.
 de lira. qz p̄ncips erat. qui pl⁹

Capitulum**Tercium**

tenebātur fidē astruere. ⁊ qz
 erat de necessitate salutis xpī cō
 fateri ibi. ⁊ ut ibidē d̄z dilexe
 rūt gloriā hominū magis q̄
 gloriā dei. **Nā** ut dicit **Tho.**
 2. 2. q. C. xxxi. quādo quis glo
 riā suā p̄fert testimonio dei si
 cut cōtra p̄fatos p̄ncipes di
 citur. **Similiter** ⁊ p̄ter pecca
 uit mortaliter negando xpī
 ut probat thomas i q̄dli. suis
Quinto heretici ⁊ ip̄i creden
 tes. eoz defensores. receptores
 ⁊ fautores. **Omēs** isti q̄qz eti
 am sūt ex cōicati q̄n vitū eoz
 i aliquē actum. exteriorē pu
 blice vel occulte progredituz
 ut plura iura exp̄sse dicūt.

Terciu Capitulum.

Secūdo sp̄s cadit sub
 precepto ut dicit s̄a.
 tho. 2. 2. q. xxij. arti. i.
 vñ **Ieze. xvij.** maled cūs q̄ cōfi
 dit in homine. ⁊ ponit carnem
 brachium suum. ⁊ a dño rece
 dit cor eius. vñ de sp̄e etiā colituz
 deus corde qz procedit ab
 hitu infuso. **Est** aut sp̄s vt
 a
 dic. **Aḡr.** in 3. dis. xxvi. certa
 expectacō future beatitudinis
 vniēs ex dei grā. ⁊ meritis pre
 cedētib⁹? **Hic** aut tria p̄ncipa
 liter sūt videnda. **Primo** q̄ p̄n
 cipaliter sperare ⁊ appetere de
 beam⁹. **Secūdo** quō cōtra hoc
 mādatum excedāt de sp̄rātes
Tercō quō p̄fumentes. **Circa**

Prīmū**Præceptū**

prīmū p̄ intellectu habitus spei
 ⁊ exercitio ei⁹ act⁹ ē sciēdū qd
 act⁹ hui⁹ secūde virtutis ē ohi
 dere firmiter xl certa ohi dētia
 quā quilibet d; h̄re qnq; in a
 ctu s; semp in habitu de hoc qd
 eternalit saluetur. q̄ cōfidētia
 d; inniti ex vna pte sup diuina
 grā ⁊ mia cui debet cōfidere qd
 ipm saluabit ⁊ ex alia pte sup
 pprijs meitis q̄ ad hoc vult ha
 bere grā adiutrice. d; ei firmit
 pponere in corde suo qd peccā
 ta vitādo et bñ viuendo vlit
 mereri vitā eternā qd sine hoc
 pposito esset magis p̄sup cō qd
 spes. sic sūt q̄ ohi dunt fatue qd
 saluabūtur ⁊ tñ nihil facē v
 lūt xl dimittere p salute sua

b **Q**lla aut q̄ sūt sprāda ⁊ desi
 derāda qd nō possum⁹ vtute p
 pria cōseq dēm⁹ ea ptere a dō
**Et ista s̄b nūo septuplici enu
 merantur b; euit. vtiliter. et or
 diatissime math. vi. in oracōe
 dnica in q̄ scd; th. 2. 2. q. lxxx.
 iij. ar. ix.** Inuōm⁹ primo deum
 rememorādo quis ē qd p̄ n̄
 puta fidelissim⁹. pijsim⁹. di
 tissim⁹. sūm⁹. ⁊ prudētissim⁹.
 pater in quā. creatōe. gubna
 cōne. redēp cōe. gratificacōne
 ⁊ glorificacōe. sed vbi ē. in ce
 lis sp̄aliōri effectū ⁊ sūma pos
 sessione. primū igitur dicitur
 p̄ n̄ ut nihil diffidam⁹. **Se
 cūdum** additur in celis ut cor

Capitulū**Tercū**

fursū h̄am⁹. post hoc septē p
 ordinē petim⁹. vbi sic est ordo
 ita ⁊ dignitas septē honoz. peti
 m⁹ em̄ primo. **H**ic fietur no
 mē tuū id ē honoificetur ⁊ lau
 detur. ut memoria tui nomis
 quo deus n̄ ⁊ p̄ diceis semp
 ⁊ vbiq; in reuerētia habeatur
 ⁊ hoc i cūctis opib; p̄ncipali
 ter dēm⁹ intēdere. **Et** perfectū
 sine fiet in patria vbi memo
 ria eo secūdabit. intellect⁹ vni
 etur ⁊ vltas amore āplexa
 bitur. nō aut sic p̄tatur scdm
 aug⁹. in sermone dñi in mōte
 quasi nō sit factū nomē dei s;
 ut factū h̄atur ab hoib; id est
 ita innotescat illis dñs ut non
 estimēt aliqd factius qd ma
 gis offendere timeāt. s; qd p̄fē
 de in nob sc̄ficari non p̄t no
 mē p̄ris nisi in p̄ria tuto loco.
 ideo dicim⁹ secundo adueniat
 r̄gnū tuū. **Est** aut sola debita
 via ad hoc regnū ut voluntas
 dei impleatur q̄ p̄ceptis inote
 scit clare. **Idō. iij. d; fiat** volū
 tas tua sic i celo ⁊ i tra. ad hoc
 aut p̄cepta otinuāda meitoie
 necessari⁹ ē p̄is ⁊ s̄bidiū tā
 corpis qd aie qd petim⁹. iij. di
 cēdo. panē n̄m quotidianū ac
Et hoc q̄tuor sūt bō positia resi
 dua sūt liberacōis a mal q̄ sūt
 tria. p̄mū ⁊ pessimū ē culpa p̄
 teita cōtr quā dicim⁹. dimitte
 nob ⁊c. tēm ei ad penā etnā

Primum**Preceptū**

ad irā dei. et ad multa alia mala sustinenda. **S**ecūdu est futurū malū. in quō incidere possumus inclināte temptacōne contra quō dicim⁹. et ne nos inducas in temptacōem. **U**ltio petim⁹. libera nos a malo. pene sciz. et ab omni quō potest impedire seruitū dei. Amen. idē fiat optam⁹. **S**ed nōndū. quod orō quā ē in pcepto s̄m tho. in diuīsis locis. ut in. iij. di. xv. et. 2. 2. q. lxxxij. **P**rimo ad horas canonicas tenetur ministri eccē. quod mediū sunt inf̄ deū et populum. quod nutriuntur a populo et quod ad eucaristie sacrm. dnt eē dispositi ampli⁹. vnde bñficiati et in sacris cōstituti. et religiosi p̄felli ad horas tenetur. **S**ecūdo quilibz tenetur inter dū p se orare. et sibi p̄cuare bona spūalia. que nec marie vīgini data sūt semp sine oracōe p̄serti tñ ad hoc tunc aliquis tenetur. quā aliquis grauiter tēptatur. nec aliter potest adiuuari. **T**ercō p proximo. i. cau sue necitatis. quo p aliū non iuuaretur in tēptacōibz suis in mōlibz me sciēte hoc. et cū nec se alio mō iuuare possit. **T**unc enī lo cū hz illd̄ ambro. pasce fame sciz spūali in orientē. si nō pauisti. occidisti. s̄ hoc difficile ē scire **Q**uarto dñicis diebz et in festis p̄cipuis ad oformā

Capitulum**Tertium**

dū se ministris eccē. hoc snialit̄ tho. sup. iij. di. xv. **Q**uinto quā d̄ quis vult aliquis orare. **S**exto si satisfactō in pnie sacro. p oracōem recepit p se. **S**eptimo si satisfactōem oracōnū p alio p̄misit. **O**ctauo ex bñficio recepto in elemosina spūrituali vel corpali. p dante beneficium. sicut paupes pro diuitibz a quibz elemosinā recipiunt. et diuites pro clezo. a quo sermonē et sacra. recipiunt nisi aliunde refundāt. **P**refati autē vltimi quatuor modi sūt saltem debiti. et si non pcepti semp quo ad oēs. **C**ontra hoc mādatū sp̄i excedit. **P**rimo p desperātes. **V**bi sciens scōz. **T**ho. et bonauen. sup. 2. circa finē. quod desperatio nō est semp p̄c̄m in sp̄m̄s̄ctū. **A**liquādo enī aliqs desperat s̄m bonauen. ex pusillitate. ita quod in ip̄a de sp̄acōne non vnit cōplacētia s̄ dolet et remittitur cōtra ipsa; et sic non est in sp̄m̄s̄ctū. quia ex tali desperacōne nō picitur hō in profundum. potest enī hoc ex vehemēti demonis temptacōne puenire. vel aliquādo ex naturali infirmitate. ut ex mania ut crebro cōtingit repire in feminis. vnde bonauen. sup. ij. dicit. de sp̄at aliqñ quis ex pusillitate. ita quod in ip̄a de sp̄acōne non vnit cōplacētia. s̄ dolz

Primum**Preceptum**

et remittitur contra ipsam et sic non est peccatum in spiritu sancto. hoc in secundo dicitur. **Est alia desperatio** quam quis desperat diffinitie abscondens se quasi a facie diuine misericordie secundum quod cayn fecit quod dixit a facie tua eicis me hodie et hoc simpliciter est peccatum in spiritu sancto quia est in contumelia diuine misericordie cui suam profert iniquitatem sicut ait cayn maior est iniquitas mea quam ut veniam merear. **Ex hoc tamen non iudicatur infidelis** aut quod talis bene sentit de alijs et male de se aut certe quod non estiat deum miseri velle. **Et tale peccatum in spiritu sancto semper habet contra iudicium malitiam peccati** quod qui sic desperat in tali culpa vult vitam suam finire vnde tales desperatissimi frequenter sibi inferunt mortem. **Et thomas dicit** quod desperatio iniquitatum desperatio est spiritus peccati in spiritu sancto que non prouenit ex hoc quod aliquis neget remissionem peccatorum sed remissionem peccatorum quam fieri credit ut liberius vacet peccatis sponte a se abicit dum non vult tedere in hoc quod remissionem peccatorum consequitur. **Causa autem quare desperatio est peccatum secundum thomam vbi prius** Quia omnis motus appetitus conformiter se habens intellectui falso est secundum se malus et conuerso bonus de vero de deo estimato. **Sed**

Capitulum**Tertium**

circa deum vera estimatio intellectus est quod ex ipso prouenit homini salus et via peccatoribus datur secundum illud **ezechielem xviii**. **nolo mortem peccatoris** sicut conuertatur et viuat. **Falsa autem opinio peccatorum est** quod homini peccato penitenti veniam denegat vel quod peccatores ad se non conuertat per gratiam iustificantem. **Et ideo sicut motus spei qui conformiter se habet ad estimationem veram est laudabilis et virtuosus** ita oppositus motus desperatiois qui se habet conformiter estimationi false de deo est vitiosus et peccatum. **De** cunctis peccant contra spem presumptio. **vbi non dicitur in bonam naturam**. **Quod presumptio duplex est** vna est de meritis alia de impunitate. **Prima est** qua quis de meritis suis presumit et est superbie. **Secunda est** qua quis presumit de impunitate dans totum diuine misericordie et auferens ei omnino rigorem iusticie et hoc est peccatum in spiritu sancto quia claudit viam ad gratiam et ad culpam aperit. **Et secundum thomam presumptuosus non peccat ex hoc quod misericordiam dei nimis magnam arbitratur cum sit infinita** sed quia iusticiam eius contemnit et in hoc etiam misericordie derogat abutens ea ac si non esset iusta

Et ut dicit. 2. 2. q. 22. ar. 2. p̄sumptio ideo peccm̄ est q̄ sicut falsū est q̄ de9 p̄mitētib9 nō indulgeat. vel q̄ peccātes ad p̄niam nō reuocat. ita falsum est q̄ i peccō p̄seuerātib9; vniā ocedat 7 a bono ope cessantib9; gr̄ia; largiatur. cui est iatiōm̄ cōformiter se hab; p̄sumptōis motus. 7 ideo p̄sumptio est min9 peccatū q̄ de spatio q̄to magis est p̄p̄ūdeo misereri a p̄cere q̄ punire. p̄pter ei9 infinitam bonitātē. Illud enī s̄m se oueit deo. hoc aut̄ p̄pter peccata n̄ra vñ peccare cū p̄posito p̄seuerandi in peccō sub spe vniē ad p̄sumptōem p̄tinet. 7 hoc nō diminuit s̄; auget peccm̄. **P**eccare autē sub spe vniē q̄nq; p̄cipiende cū p̄posito abstinenti a peccō. 7 p̄mitendi de peccō hoc non est p̄sumptōis s̄; hoc peccm̄ diminuit. q̄ p̄ h̄mōi videt h̄re voluntatē min9 firmatā ad peccand9. Ideo m̄gr̄ dicit. li. ij. di. 22. q̄ adam min9 peccauit. q̄ sub spe vniē peccauit. hoc t̄ho. **C**auent hic primo inordinatā sp̄m̄ in quosdā sanctos ponentes. qui s̄uūt b̄tē barbare. kath̄rime 7 similib9; q̄ lic; b̄n̄ fatiant h̄is s̄uendo. videant tamen. ut sp̄e suam cū executione dei v̄caōnū 7 m̄adatoꝝ roborēt. **S**ecūdo caueant sp̄m̄ in hoiez; aliquē nimis

ponētes sicut faciunt parētes interdū p̄pter liberos. negotia 7 opa cōtra p̄cepta dei actiātes. contra quos d̄; Jere. xvij. **M**aledictus qui confidit in h̄vie. 7 ponit carnē brachium suum. 7 a d̄no recedit cor eius **C**auent tercō p̄niam p̄crastinantes. 7 sic sperātes tandem cōuertī in fine quod difficile est non impossibile p̄opt̄ sex. viz; propter infirmitatē vsūratio nis 7 volūtatis tarditātē. p̄pter dolorē mētē p̄pedientē. p̄opt̄ habitum vicōsum ad mala inclinātem. propter timorem mortis naturā terrētem. p̄opt̄ familiam relinquendā p̄estrepētē. 7 demonem tēptātem. **T**ercio peccant cōtra hoc p̄ceptū orōnem d̄nicā 7 s̄ymbolum ap̄loꝝ nō addiscētes. q̄ ibi continentur speranda.

Capitulū quartum

Tercio dilectō dei cadit sub p̄cepto. qua sibi s̄uire debemus. De q̄ dilectōne p̄mo videbitur. q̄ strictē p̄cipitur. 7 q̄ necāria est **S**ecūdo q̄ utilis. **T**ercio qualiter cadat sub p̄cepto. **Q**uarto q̄ rationabiliter 7 cur p̄cipitur. **Q**into quot modis cōtra eam peccetur. **S**exto ad p̄mum q̄ strictē p̄cipiatur d̄i dilectō. p̄; p̄pluā Naero. xx. deū diligētib9; 7 deū odiētib9;

terribilis pena iudicatur a p̄e
miū p̄mittitur cū p̄t̄ primū p̄
ceptū imediate additur **E**go
sum dñs de⁹ tu⁹ fortis zelotes
visitās iniquitatē p̄m̄ in filios i
tertiā a quartā generacōe; eo
rū q̄ oderūt me. a fatiēs miseri
cordiā in milia h̄ijs q̄ diligūt
me ⁊ custodiunt p̄cepta mea
Pria ps ut di. tho. 2. 2. q. c. viij.
h̄; uitatē de p̄a t̄pali q̄ filij pu
mūtur q̄ sūt aliq̄d p̄ntū ⁊ sic de
cōḡtis q̄ sepe v̄iūt vsq; ad q̄
tā gn̄acōem. **S**ecūdo sc̄d; ma
gistr̄. 2. m. ij. di. xxij. h̄; uitatē
de filijs ⁊ cōḡtis imitatib; pec
cata p̄ntū. **S**i. iij. nūq̄ intelli
tur q̄ filij? vel ali⁹ p̄m̄iatur. pe
na culpe vel eterna p̄ p̄cō alie
rius. **S**ecūda ps pt; qz sepe to
ta terra vna meli⁹ h̄; p̄ p̄fecto
i caritate h̄; ut pt; de Joseph.
dauid. abrahā ⁊ de helia relū
b apiente ad pluēdū. **Q**uē neci
tas ostenditur deu. vi. vbi sic
d̄r **D**iliges dñm deū tuū ex to
to corde tuo ⁊ ex tō aīa tua. ⁊
ex tō fortitudine tua math. xxij.
Additur ex om̄i mēte tua **E**zūt
qz v̄rba hec q̄ p̄cipio tibi ho
die in corde tuo ⁊ narrab̄ ea fi
lijs tuis ⁊ meditaberis sedēs in
domo tua ⁊ ambulans in itinere
dormiēs at; cōsurgēs. ⁊ ligab̄
ea q̄ si signū in manu tua erūt
qz ⁊ mouebūtur ante oculos
tuos scribesq; ea in limine ⁊

ostijs dom⁹ tue nō s̄n debēt ad
sram diē. glō. in manu corpali
ligari s̄ spūali id ē in om̄i ope
adiūgi. **I**deo d̄r q̄ si. **A**lias sicut
pharisei facerem⁹ si in manib;
corporeis ea deferrem⁹ nec scri
bere ad sram in limib; ⁊ ostijs
opt; s̄ in om̄i egressu ad opus
debēt huari. nā s̄ in tho. dilectō
dei ⁊ p̄ximi d̄; eē regula om̄ium
hūanorū actūū. **I**te math. xxij.
Existēs sine veste caritatis lic;
in nupcijs sit ecciē q̄ ad fidem
tñ ligatis māib; ⁊ pedib; proi
citur in tenebras exteriores vbi
erit flet⁹ ⁊ stridor dētū. **Q**uē c
1. cori. xij. **O**stēditur qz nulla
eloquētia. nec sciētia. nec mira
cula. nec elargiō elemosinarū
nec passio valet sine caritate.
Si inq̄t linguīs h̄; im loquar
⁊ āgelorū caritatē autē nō ha
buerō fact⁹ s̄i velut es sonās
⁊ cūbalū tūmēs. **E**t si habuerō
p̄phetiā ⁊ nouerim̄ mistēia om̄ia
sc̄; scripture ⁊ oēm sciētia; **E**t
si habuerō fide; ita ut mōtes
trāsserā. caritatē autē nō habue
ro nihil sum sc̄; qz vita caritati
careo **E**t si distribuero in cibos
pauperū oēs facultates meas
⁊ si trididero corp⁹ meū ita ut
ardeā. caritatē autē nō habue
ro nihil mihi prodest. **I**tem. i.
cori. vltio. **S**i q̄s nō amat do
minum ih̄xum cristum sit ana
thēma sc̄; maledict⁹ sc̄; glō.

q̄ male dicitur in iudicō illa
 maledictōe de qua math. xxv.
Ite maledicti in ignem eternū
Quāntalis vero sit dei dilcō
 pt̄; ex septē. **Primo** filiū dei cō
 stituit caritas. quia misit deus
 sp̄m filij sui. in quo clamamus
Abba p̄r. Rō. viij. 7 galla. iij.
7 ioh. i. Dedit h̄is qui eū rece
 perūt pt̄atem filios dei fieri qui
 credunt in nomine eius. nā ca
 ritas peccatorē de infinita di
 stantia in quā cecidit p̄ morta
 le peccatum a deo in qua fuit i
 regione longinqua filius pro
 digus eleuat ad v̄monē cū pa
 tre celesti. hoc enī gratie offitiū
 est dicit Albertus. ij. de mirabi
li sciētia dei. **Secūdo** facit me
 rezi quolib; op̄re moralit̄ bo
 no vitā eternā. aut eius aug
 mentum. quia si filij 7 h̄re des
 ut d̄; galla. iij. 7 Rō. viij. **Ter**
cō facit q̄ per modica bō t̄pa
 lia in casu p̄ deo data et sic de
 alijs tātū meretur q̄s quantū
 alius p̄ multa tēporalia data
 ut patet de vidua cum duob;
 minutis missis i gazophiliatū
luce. xxi. que cristi testimonio
 plus q̄ omnes misit. **Et de s̄a**
cto petro qui licet modicum
 reliq̄rit cū ait math. xix. **Ecce**
nos reliquimus omnia 7 secu
ti sumus te. q̄d ergo erit nobis
R̄ndit amen dico v̄b̄ ac. cen
tuplū accipietis 7 vitā eternā

possidebitis. nō enī ut dic̄. sup
 eodē greḡ. quātū sed ex quan
 to id est ex quanta caritate q̄s
 dat deus p̄derat tunc sc̄; q̄n
 non adest facultas exterior.
Quarto facit interdū nihil ha
 bētē de b̄is exterioribus tātū
 mereri de p̄mio essentiali quā
 tum alius meretur qui multū
 dat ut pt̄; in eo vic̄; qui i pau
 pertate existens. ex magna ca
 ritate vellet dare centum floce
 nos 7 non p̄t dare tantū i ca
 su p̄t mereri sicut qui cētum
 florenos dat **Exēpli gr̄a** pau
 per n̄l habēs in caritate tamē
 existēs ut duo quo ad gradū
 qui p̄fectū aim habet dandi
 alteri mendico decē florenos
 tātū meretur de p̄mio essentia
 li quātum diues ex eq̄li carita
 te dans actū. x. florenos. secū
 d̄ t̄n p̄m̄ium accidētale h̄bit
 quia gaudebit de eo q̄ volun
 tatē dandi habuit a q̄ dedit
 a paup̄ mēdicus p̄ eo interce
 det. s̄; h̄c modica sūt̄ respectu
 essentialis p̄m̄ij q̄d erit de cre
 atore. hoc p̄bat snialiter sc̄us
thō. i. ij. q. xx. az. iij. **Quinto** e
 impet̄it 7 meretur scientiā ma
 gnā in p̄ria 7 gaudiū **Sic** q̄
 si simplex vtula in caritate de
 cedit. q̄ hab; caritatē ut quatu
 or. **Et m̄gr̄ in thxologia** si de
 cedit in caritate ut duo. vtu
 la h̄bit clariorē 7 perfectiorē

scientiam de visis in do q̄ th̄o
 logus lic; de habitib; scientifi
 cis acq̄sitis mgr̄ plus habitu
 rus sit de sc̄ia. sed hoc modicu
 ē respectu sc̄ie de do immediate
 habēde. **Racōne** affligit th̄o. in
 prima pte. q. xij. arti. vi. **Quia**
 magnitudinē caritatis vie seq̄
 tur in pria magnitudo lumis
 glorie. **Et** magnitudinē lūis
 glorie seq̄tur intimior vniō et
 visio sine essentie. et q̄to inti
 mi⁹ videtur de⁹ a vni⁹ alicui
 intellectui t̄nto plura ⁊ intēsi⁹
 sciet q̄s ea que relucēt in do ⁊
 p̄ oīs maior delectio seq̄tur ⁊
 maius gaudiū. **Caritas** em̄ si
 num cordis p̄mo aperit id ē ca
 f pacōrem reddit. **Sexto** ca
 ritas facit q̄ diligētib; deū om
 nia coopant̄ in bonū rō. viij.
Hīs celū est p̄mū infernus a
 pecc̄is prohibitoriu⁹ ⁊ similit̄
 ly mb; purgatoriu⁹: bō tempa
 lia sustentamētum ⁊ oīs adūsi
 tas luez p̄ paciētie meritū. qz
 dicit greg. nulla nocebit adū
 sitas si nulla d̄netur iniquitas
 nulla ei prudētī pōt adēē ma
 la fortūa. qz ut dicit bo. de cō
 sola. In ptate eius est aduers
 bñ vt ut prospis. **Septio** in
 via facit omne op⁹ leue. iugū
 em̄ inquit xp̄us meū suauē ⁊
 onus meū leue math. xi. p̄mo
 finis precepti est caritas. i. thi
 g mo. i. **Tercō** q̄liter cadat di

lectio dei sup oia s̄b p̄cepto vi
 dedū est. vbi nōndū putelici
 tur ex varijs dictis sc; th̄o. et
 alioz vidz q̄ tripliciter dilecō
 dei intelligit̄ p̄cepta. **Pr̄io** pla
 cibilis seu fauorabiliter. secūdo
 ordmabiliter. **Tercō** app̄ciabili
 ter. **Pr̄mo** d; diligēti placibiliter
 sup oia sic q̄ v̄l deo bonū ⁊ cō
 placētā in hoc h̄as sine r̄la cō
 ne ip̄i⁹ in q̄d cūq; aliud bonū
Pr̄o cui⁹ itellcū nōnd a sūt ali
 qua. p̄mo quid sit diligere se.
 s̄m p̄hm in rethoica. **Est** alicui
 bonū velle ut diligere h̄oem ē
 sibi bonū velle. **Secūdo** q̄d sit
 h̄o bonū. se p̄hs. i. eth. 7. r. **Fe**
 licitas sua virtutes et sc̄ie. et
 h̄c nūq̄ obsūt sibi q̄tū ē de se
 filit̄ ⁊ bō t̄palia ⁊ mala pene
 defunctia ad vtutes. **Tercō** h
 nō q̄ duplex ē dilecō i h̄oib; q̄
 dā occupie q̄ vtilitatis n̄re gr̄a
 ē puta cū aliq̄s diligit aliquā
 rē p̄pter se diligētē ⁊ sic diligit
 m⁹ afinū caprā cibū ⁊ filia qz
 vtilia nob̄ ad h̄oem ad delectā
 cōnē v̄l ad cōmodū n̄m ⁊ ta
 li dilecōe diligit h̄o se p̄ncipali
 ter nō aliō. alia ē dilecō aic̄tie
 puta cū q̄s diligit aliquē h̄oem;
 p̄pter ip̄m dilectm h̄oem; ut cum
 q̄s vidz aliquē sapiētē virtuo
 sū ⁊ h̄mōi ⁊ sibi ista vult in eē
 ⁊ cōplac; in eis: diligit eum di
 lectione amicitie. **Quarto** nō
 q̄ app̄ie do nihil bonū ē in h̄o

quod ipse est vic; q̄ ē om̄ipō
tens om̄iscies misericordissi
mus patiētissim⁹ dītissimus ⁊
filia nā ieiunare. orare. virtu
tes acq̄rere vicia vitare nō sūt
deo bō licet corā nobis ei sint
honoifica Quia bonoz n̄roz
non indiget sed nobis p̄fata
bona sūt ⁊ p̄ ea coram nobis
gloificatur p̄r qui in celis est
Ex quo pat; quid sit deū super
omnia diligere q̄ sibi bonum
velle vic; meditari velle ⁊ opta
cētiam habere q̄ ē om̄ipōtes
sapiētissimus, optim⁹ et filia
Et sic amam⁹ secūdo amore vi
delic; amicitie nō p̄pter aliud
nec relatīe ad aliud non autē
diligere debemus eum primo
amore sc; cōcupie vic; ut vli
m⁹ sibi bonum mie q̄ nobis
dona dat q̄ tūc nos plus dili
gerem⁹. vnde **Bern.** li. i. de di
ligendo deū absq; intuitu p̄mij
diligendus est de⁹. verus enī
amor in seipō cōtentus est Et
iterz lic; deus sit absq; intuitu
p̄mij diligend⁹ nō tñ absq;
p̄mio diligitur. vnde quan
to quis purius diligit deū p̄p̄
se ⁊ quanto mīn⁹ habet respe
ctum ad se diligentē tāto deo
dilectio plus placet ⁊ ampli
us homo meret⁹. **Racō** aut qua
re sic diligere debem⁹ deū p̄
ter se est. **Prima** quia nisi sic
tūc nō diligeremus eum nobi

liori mō q̄ diligimus equum
ahinū ⁊ c̄ quibus bonum volu
mus p̄pter nos **Item** naturali
ter mīr filio vult bonū sepe sine
omni respectu vtilitatis p̄prie
ut in casu quo filio iuueis mo
rezetur ergo plus tenem⁹ deo
Item idem pat; in amicis vris
ad quos exigitur ut non dili
gāt vtilitatis aut delectacōis
gracia sed amicū p̄pter se. **Itē** ex
periētia est q̄ q̄s diligit p̄pter
se eum quē nunq̄ videbit vltra
mare existētem. ut si audis de
probo milite in armis ⁊ virtu
tibus vis sibi bonū ⁊ cōplacē
tiam habes in eo lic; nulla vti
litas tibi inde seq̄retur **Cur** er
go nō diligerem⁹ deū prop̄
se sine omi respectu ad aliud
ab eo. **Ex** quo patet q̄ multū
meretur quā dei perfectiones
sepe meditando cōsiderāt ⁊ cor
de sibi in hoc cōplacēt. **Optimus**
ei actus ē diligere deū. **Hic** i
q̄ritur p̄rio an deum diligere
possim ut det in vitā eternā
seu celū. **R̄ndz** nō sed per plura
opa alia deo seruire possim⁹
prop̄ vitā eternā. **Nam** dif
ferunt seruire deo ⁊ diligere
sicut genus ⁊ spēs. vnde opa
bō debet facere plura ⁊ conai
implere alia precepta. et alia
prop̄ vitā eternā q̄ opa ta
lia bona sūt vie ad celū. **Sed**
diligere deū nō debet ut vitā

eternam mihi donet quia sic ordinarem deum in creaturas; et in utilitatem meam quod illicitum est. **T**um quia hoc esset uti fruendis quod nunquam licet; ut dicit Augustinus primo de doctrina christiana. **T**um quia sic me principaliter quererem. tum etiam quia deteriora debet esse gratia meliorum sanctorum; per hunc in politicis; quod hic non fieri. **S**econdo queritur possum ne diligere deum propter beneficia que mihi dedit. **R**espondit thomas. 2. 2. q. xxvii. arti. iij. **S**i propter dicat causam finalem non debet quod sic vteretur eo. **S**i autem dicit causam occasionalem; vel motivam; possum secundum illud per. **I**nclinaui cor meum, ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter retributionem. **B**eneficia enim que deus nobis dedit velut caritatem dei facule nos accendere debent ad deum diligendum et occasionem prestante. **H**ec autem questio sic et preceps et similes aut nunquam aut caute debent predicari secularibus? **k** **T**ertio queritur cur tam durum apparet secularibus deum a nobis non debere diligere propter beneficia. **R**esponso secundum wilhelmum parisiensem libro de virtutibus. **H**oc fatiunt carentia doctorum realium et ignorantia secularium que prouenit ex eo quod se querunt

non que dei sunt quod caritas dei non facit sed dilectio curua. **Q**uerunt ei homines nimis terrena. honores. diuitias. et similia que licet sint minima bona tamen in eis contentantur. **S**imiles pueris qui in piro plus amorem figunt quam in tota domo. **C**ontra hunc modum diligendi deum peccat directe quidam peccatores qui vellet quod deus non nosceret peccata eorum vel ut sibi peccata eorum placeret contra quos in psalmo dicit dominus. **E**xistimasti inique quod ero tui similis arguam te et statuam contra faciem tuam. tales enim vellet deum non esse conscientem vel summe bonum. **E**t hoc est deum vellet non esse deum quia scientia sua est deus met. **S**ecundo contra hoc faciunt odientes deum. vellet enim eum non esse iustum punientem; primo tristatur quod iustus est ut faciunt etiam damnati dicit autem thomas. 2. 2. q. xxxiiij. quod odire deum inter omnia peccata grauius est quia in eo per se est auctio ab incommutabili bono. **I**n alijs autem est auersio per accidens. verum licet deus clare visus a nullo possit odiri quia sic in eo nec apparet nec verum malum videretur. **T**amen oditur a malis visus in suis effectibus; videlicet a punitione. **S**ic enim videtur

per crocū vitæ pulchrum ho-
 mnē iudicat pulchrū a bene-
 coloātum hōie; pallidum vel
 crocū eē. Sic perūsi p̄ penas
 a deo inflīctas eū iudicant cru-
 delem sc̄dm illud ps̄. superceci-
 dit ignis sc̄; p̄ccī a malozum
 effectū a non viderūt solem
 m **Secūdo p̄ceptū de diligen-**
 do deū sup̄ omnia debet fieri or-
 dinalit̄ sic vic; q̄ nos ⁊ omnia
 aliam deū referamus ⁊ ī suā
 gloriā vltimate. Ita q̄ q̄cquid
 diligimus vltimū? agim? p̄-
 ter deū a eius gloriā diliga-
 mus agamus a obmittamus.
 quia tunc in oibus reb? plus
 diligimus deū q̄ res ipsas q̄n
 suam gloriā in omnib? que-
 rim? vltimate q̄ p̄pter q̄d vñū
 q̄d q̄ tale a ipsū magis. i. po-
 n̄ steior. **Et sc̄dm hoc intelli-**
 gi debet p̄ceptū dilige domi-
 nū. **Q̄d breuī? a clariū sic**
 exponit th̄o. tractatu de perfe-
 ctione spūalis vite. **Et ē mens**
 s̄acti aug? .li. i. de doctrina xp̄i
 ana nā dilectio est act⁹ volun-
 tatis q̄ significatur p̄ cor q̄ sicut
 cor ē principū materiale om-
 nū motuum corp̄alium ita vo-
 lūtas q̄tum ad intēcionem fi-
 nis vltimū q̄ est obiectū carita-
 tis est principū oīum actūū
 quarumcūq; potentiaz q̄ mo-
 uentur a volūate h̄e aut sunt
 tres sc̄; intellect⁹ q̄ significat

p̄ mētem. vis appetitū inferior
 que significatur h̄ p̄ aia; vñ
 sc̄dm eam dicimur agere vitā
 aialem. **Et vis executia exterior**
 que significatur p̄ fortitudiez
 siue virtutem siue vires preci-
 pit ergo nobis q̄ tota nostra
 intencō feratur in deum sic q̄
 omnia actu vel habitu in deū
 referantur sicut in finē. **Q̄d im-**
 pletur cū aliquis vitam suam
 ad d̄i seruitū ordinat ⁊ p̄ oīs
 oia que propt̄ seipm agit vir-
 tualiter ordinatur in deū nisi
 sint talia que a deo abducant
 sicut p̄ccā. **Et sic diligitur de⁹**
 ex toto corde. **Secundo ut in-**
 tellectus noster tōliter s̄bda-
 tur deo sic q̄ homo credat ea
 q̄ d̄mitus t̄dūtur. sc̄dm illud
 .ij. cor. ii. x. in captiuitate; redi-
 gentes omnē intellectū in ob-
 sequium cristi. **Et etiā in medi-**
 tatis d̄i perfectionib; ei talia
 in eē velimus et oīa memora-
 ta alia sc̄; beneficia d̄i in deū or-
 dinemus. **Et hoc est tō mente**
 diligere. **Terco ut appetit⁹ nr̄**
 inferior reguletur sc̄dm deum
 a quocūq; homo amat sperat
 a sic de alijs passiomb; i deo
 amet vniūsaliter oē; affectio-
 nem ad d̄i dilectioem referēs
 non in voluptates carnis. **Et**
 quī sic perdit animam suam
 in vitam eternam custodit eā
Joh. xij. **Et hoc ē ex tō anima**

diligere **Qu**āto ut oīa exte-
ra nostra verba et opa ex di-
uina caritate deriuentur et in dei ho-
nore dirigantur scdm̄ illud. **i.**
cor. vltio. Omnia opera vestra
in caritate fiāt **Et** sic diligitur
deus ex tota fortitudine. et talis
perfectio deū diligēdi cadit sub
pcepto. q̄ autē omnia sint in
deū referēda et suum honorem
pat; **i. cor. x.** **S**ive māducatis
siue bibitis siue quid aliud fa-
ciatis omnia in gloriā dei facite
ut in omnib; honorificetur deus
Sic enim fit debita recōpēsa
deo qui omnia in nos ordina-
uit ut dicit magister in. **ij. di.**
i. Quia. i. cor. iij. Oīa nra sunt
Ius idēq; naturale ut cuius ē
arbor vel ager eius etiā totus
fit fructus. **S**; totū qd̄ sumus
et possumus et a deo accepim;
et dei proprium est. ergo fructus
operū nostrorū deo cedere de-
bet. **S**; per talia deo nullā uti-
litatem adicere possumus. **C**ū
scdm̄ ps̄. **H**onorū nostrorū
nō indigeat ideo oportet ut ad
eius fiāt honorem. **I**tem cuius
libet rei sui omnia opa cedūt
dño legē ciuili. sed dei seruī su-
mus per omnia a quo animam
corp̄. et res et quicquid in il-
lis boni cōtinetur habemus. er-
go nostra opa dei honori seruī-
re iustissimum est. **N**ōndum
tamē q̄ quāuis omnia sint in

deū ordinanda vltimate. non
tamē de necessitate sunt omnia
immediate et in solū deū ordi-
nanda. **Q**uia sunt multi fines
ad inuicē subordinati in quos
res recte ordinari possunt. vlti-
mate tamē totum est in deū or-
dinandum. **E**xempli gratia. co-
medere debes ut viuas nō cō-
uerso. viue ut opera licita faci-
as ad que creatus es. **O**perari
bene ut vitam eternā habeas
que sunt videre deū beatificari
eo frui. **E**t vitam eternā habe-
re non ppter cōmodū. p̄rium
vltimate s; ppter gloriā dei que
ibi pl̄ exercetur. **S**; queri-
tur **C**um non debeat deum dili-
gere ppter vitā eternā ex pri-
ma expōsitiōe possum ne alia
bona opa facere p̄f̄ deū dilige-
re vic; deū laudare. orare. iei-
nare. et similia p̄f̄ acq̄rendā
vitam eternā. **R**ūdetur q̄ sic
Racō est qz omnia prenume-
rata op̄ra bona vie nō sunt for-
maliter dei dilectio s; effectus
dilectōis. dilectio enim dei facit
quē deum colere. orare. sancti-
ficare sabbatū. multa p̄cep-
ta seruare. et filia **E**t talia tanq̄
min; bō ordinantur in mai; bo-
nū sc; in vitā eternā vic; in dei
visionē clarā et dilectōem. et h
ē rect; ordo. **S**ecūdo q̄ritur p
an ad bonitatem actiū nostrorū
req̄ratur ut q̄s actualit̄ tēdat

per res p̄noiatas ī deū ordīne
iacto h̄ndz q̄ nō oportet actu
aliter sic tendere sed ut actus
n̄ri sint vere boni sufficit et req̄
ritur ut cadāt sup̄ debitā ma
teriam et ut alias sint b̄n̄ circū
stancōnati et q̄ referātur in de
um actualiter vel virtualiter.
Tamē q̄to plus quis actu in
deum referret t̄nto plus mere
tur. **S**icut mercator ad remo
tam terrā parū rem portans
lucratur plus q̄ alter cū eq̄li
re in p̄p̄quo manēs oportet
enī ad minus h̄uic; taliter esse
dispositū ī animo p̄ habitum
acquistū ex actualib; relacō
nib; in deū aut p̄ habitū īfusu
aut per generalē intencionem
fatēdi oia propt̄ deū q̄ si se re
solueret et actualiter cogitar; et
de deo et de relacōe in ip̄sū sta
tim referret in eū. **E**xemplū in
filij p̄r amat filij propter quē
ditādum mercatur circuit ma
ria te rias perambulat non sem
per actualiter talia ordīmans
in filij ditacōem sed sufficit q̄
labores p̄noiatati impati sine
aliq̄n a dilectione filij cui; ipe
rij virtus manet in sequētib;
Simile de volentire romam
non oportet q̄ in itinere pere
grinus talis semp̄ actu cogit;
de fine sc; de roma s; mediante
vna citate attingit aliā et sic ē i
q̄ proposito. **T**ercio querit̄

an ad hoc q̄ actus nostri sint
boni moraliter vel meritoie eri
gatur q̄ a caritate seu a dilecti
one dei incipiāt et t̄minentur
originentur et ordīnentur. **R**ū
tio q̄ sic nā q̄ oīri oporteat a
dilectione dei patet per auḡ.
in de spiritu et littera. d. non ē
fructus bonus qui de radice ca
ritatis non surgit. **C**aritas au
tē est dei dilectio ex acquisito
habitu vel īfuso procedens.
q̄ etiā nullus actus sit bonus
moraliter nisi immediate ten
dat ī deum ut dei dilectio pri
maio exposita vel immediate
tendat p̄ alia op̄ra in deum fi
nalit̄: p̄t; p̄ auḡ. in de ci. dei
li. xix. vbi dicit̄. nullas esse vras
virtutes si in deū finalit̄ non
referātur. **E**x quibus p̄t; necē
rium fore actus nostros origi
nari et terminari a deo ī deum
verbi gr̄a. **A**d hoc q̄ dilectio
tua vel proxim sit bona mora
liter erigitur ut dei dilectō sit
cā dilectionis pxima et q̄ prox
imū diligas finaliter propter
deum. **S**ic de esea et de alijs
Sed ut sint op̄a n̄ra etiā mei
toia oportet; ut ex īfusa dilectō
ne procedant vic; ex caritatis
habitu. i. cor. xiiij.

Capitulum quintū

Quoniam hoc p̄ceptū fa
ciūt pluimī creaturā
sibi p̄ fine statuēdo

quā creaturā pl⁹ deo diligunt
 ut honores. diuitias. volupta
 tes. sciētiam. et plura alia. Pro
 cuius intellectu nōdum scdm
 th^o. p^{ma}. ij. q. i. q^o semp est ali
 quid in corde hoīs qd homo sū
 me diligit et in qd maxie vitā
 suā ordīnat. Et hoc dicitur vl
 tim⁹ finis hoīs. Et ad illud ha
 bet hō quasi specialiter fatiem
 aie id ē supremam intencionē
 cōuersā. Et si hoc ē deus tūc hō
 est in statu salutis et si subito
 moreretur saluaretur. Si ve
 ro est creaturā iam est in statu
 b dānacōis. **Q**uā rēgula talis
 a doctōribus sacre thologie
 elicitur. Et sit p^{ma}. Ad noscē
 dū peccata mōzlia a vniuersalib⁹
 qn amor vel affectio ad crea
 turā ad se vel aliū tātū crescit
 vel ē amor tā magn⁹ q^o in eo
 cōstituitur vltim⁹ finis id ē q^o
 aliq^s nec actu nec habitu or
 dīnat illā creaturā nec eius di
 lectionē. aut etiā seipm in deū
 sed vlllet cū tali creatura oten
 tari et nō curare deū offendere
 nec p^{ceptum} eius transgredi
 ppter illam creaturā est mōzle
 peccatū. q^o est aliq^s cōtemp
 tus dei. Et lic³ nō sit formalis
 tñ est fruiō creature et prepo
 nitur creatura dō vel etiā cum
 aliq^s vlllet cum creatura hic
 semp manere nō curādo de bñ
 tudine lic³ enī nō sint rudes su

per hoc temptandi tñ semp ta
 lis amor ē pccm mōzle. qn aut
 aliq^s diligit creaturā pl⁹ q^o de
 beret h³ tñ ppter hoc nollet deū
 offendere. nec amicitia ei⁹ pde
 nec trās gredi ei⁹ p^{ceptū} non
 oport³ q^o tūc sit mōzle. Alia re
 gula secūda vic³ satis o cord a⁹
 cū p^{ma} ē. q^o qn aliq^d cōmittit
 nōbilit⁹ otra dilcōez dei hoc est
 mōzle. qn nō tūc est vniuersale.
Qn aut aliq^d sit otri dilcōez dei
 pōt attēdi penes hoc q^o repug
 nat caritati et aicitie quā ad deū
 hōre debem⁹ sup oia. **T**ertio
 mō diligēdo⁹ ē de⁹ sup oia app
 ciabil⁹ sic q^o tā cael⁹ h³ a⁹ et app
 ciem⁹ deū q^o ppter nullā creatu
 rā eo carere vlllet⁹ h³ oib⁹ alijs
 a deo eū eis iponim⁹ et q^o tā fir
 mo amore deo adhxreamus q^o
 ppter nullā creaturā nec ppter oē
 h³ aliq^d fattam⁹ aut vllimus
 otrariū dīne dilcōi id ē otriū
 dei p^{ceptis} q^o enī delibeate fiūt
 cōtra dīna p^{cepta} sūt cōtraria
 dīne dilcōi et caritati q^o sūt pe
 cata mōzlia q^o tollūt caritatē. **I**
 lud etiā vid³ velle sco. i. ij. di.
 xxvij. vbi dic³ q^o hō d³ deū extē
 siue diligere sup oia. ita q^o nul
 lū aliud. nec oia h³ sint eq^o app
 ciabilia sic de⁹. h³ q^o omia alia
 vlllet cicius non esse q^o deum
 nō esse. Et debet etiā intensi
 ue deum diligere sup omnia.
 ita q^o facili⁹ debret inclinari

ad contrariū dilectionis cuiuscūq;
q; alterius q̄ ad contrariū dilec-
tionis dei. Est autem ratio horū qz
deus est illa p̄ciosa margarita
quā negotiator ille inuenit qui
abiit a vendidit vniūsa que
habuit a emit eā math. xij.

Item cū deus infinitus sit in bo-
nitate misericordia a similib;?
attributis intēsiue a extēsiue
ideo p̄ infinitis mūdīs nō dēz
offendi sc̄dm aug. Cur deus
homo Itē stultissim; est q̄ con-
tempto thesauo grandi papi-
liones inseq̄retur sicut pueri
q̄ tñ faciūt qui creaturā plus
q̄ dēū diligunt. **C**ontra hoc
p̄ceptū faciunt quicūq; intū-
tu alicui; lucrī temporālis cōse-
quēdi ut sit in emendo vel ven-
dendo a delectacōis ut sit luxui-
ando. aut honoris ut sit supbi-
endo. vel vane gloriando fa-
ciūt cōtra dei p̄ceptum. Tales
nō diligūt dēū sup omnia sed
diligūt creaturā plus q̄ dēum
qz p̄pter eam pl; placet eis ta-
lis creatura q̄ diuina volūtas
in p̄ceptis. Et appreciantur ve-
re vel interpretatiue creaturam
pl; q̄ dēū. vnde aug. li. de li-
ar. diffiniēs p̄ccm mōrle dicit
Est spreto incommutabili bo-
no rebus mutabilib; adhxere
re. vnde math. x. Qui amat pa-
trem aut m̄rem plus q̄ me nō
est me dignus. aut qui amat

filū aut filiā super me non est
me dignus. **S**ecūdo cōtra hoc
p̄ceptum faciūt qui amore ali-
cui; persone ut adam respectu
eue a malo amore capti respe-
ctu persone dilecte ne personā
talē cōtristent negligūt dei p̄-
ceptum a cōtra ipsū faciūt dei
beneplacitum nō curātes. **T**er-
tio q̄ timore alicui; persone ut
seruū p̄pter d̄nos dēo obedire
i p̄ceptis obmittunt a sic crea-
turā vilē creatōi p̄tiosissimō ipo-
nunt. **E**x dictis patere pos-
sūt doctozū quedam regule a
sit tertia in ordine. Quicūq; cō-
mittitur vel obmittitur cōtra
p̄ceptum dei vel ecclēie vel le-
gis natūe vel superioris si talia
p̄cepta sint de necessitate salu-
tis vel cōtra votum solēne vel
priuatum vel oīra iuramētum
licitum semp est mōrle p̄ccm
Quia est dictū vel factū vel cō-
cupitum cōn legem eternam
Sic enī diffiniēs Aug. a alle-
gat m̄ḡm. ij. di. xxxv. Qñ ve-
ro citra tunc non oport; qz sit
mōrle Itē pat; qz talia sub dei
mādatis p̄ceptiuis cōtinētur
Alia regula ē q̄rta vic; **Q**ñ
aliquid sit cōn consciētā vere
vel false dictātem aliquid esse
mōrle: est mōrle peccatū qz ē
spreto vere vl' interpretatiue in-
commutabili bono reb; mutabi-
libus adhxere ut bt̄s aug.

diffinit peccatum mōrlei de li
bero ar. et est cōtra tertiam ex
pōsitiōnem et cōtrā aplūm rō.
xij. Qui discernit si māducaue
rit dānatus est. quia nō ex fi
de glō. id est scōm conscienciā
vnde cōscientia erronea ligat
non inquam erronea sed in
q̄tum consciencia. Item vel q̄
facit contra cōscientiam formi
dātem probabiliter vel dubi
tatiē an aliquid sit mōrle tūc
semp est mōrle peccatum. Rō
aut non fit contra cōscientiam
adhuc pōt esse mōrle si cōscien
cia non sit satis instructa et suf
ficiēter. Vnde est regula mōrā
lis. dubitās de aliquo an sit il
licitū et stāte dubio illud agēs
peccat. Sed hāc regulam ex
ponit Cancell. parisiē. Johā. de
gersona tractatu de pollucōne
vna cum wilh. alst. dicit Intel
ligēdam esse de dubio tali qd
est vlxmens et magis. aut eq̄
saltem inducit mētem credere
q̄ mortale est illicitū sicut q̄ ē
licitum. pmo albt? adhuc faci
lior st. Secus est vbi mens
plus inclinatur et iudicat q̄ ē
licitum q̄ illicitum. q̄uis non
habeat vsqueq̄ certitudinē
euidētem aut fixam. quia nec
hoc ip̄m requiritur. Item Can
cell. m. de vita aie dicit istam re
gulam: exponēs se discrimini
peccati n. o. lib. peccat mōrli:

debē intelligi nō de oī dubio
sed de probabili et vehementi
probatū p̄ illud Eccl. iij. Qui
amat periculum peribit in illo
Exemplū ponitur de sciēter po
nēte se dormitū p̄pe serpentes
quī se piculo committit in tori
caōis. Pro intellectu taliū sūt
nōnde regule. xij. quas ponit
in diuersis locis. Cancell. in flo
rib? regular. moralium. Et li
bro. iij. de solacōe thologie
Prima equitas quam nominat
p̄phus epykeyā prepōdeat iu
ris rigori. Est aut eq̄tas iusti
tia p̄satis omibz circūstātijs
particularibus. dulcore miseri
cordie tēpēata. hoc intellexit q̄
dixit Ip̄e etiā leges cupiūt ut
iure regātur. Et sapiens. noli
esse iust9 nimis. alioquī sumā
iusticia sumā iniusticia fit et ps.
Omnia mādata tua eq̄tas dei
scz idē cū eq̄tate pensāda. Be
cūda ambulādū ē in via virtu
tū doctria. via regia ut nec stri
cti? fiat dei mādatū nec lati?
q̄ ip̄e māclauerit q̄uis inde
sumē possint aliq̄. a malitie ve
lamē. aut ecōtra in desperacōez
corruē non tñ oibz p̄ oī tēpo
re et loco p̄dicādā asseim? quā
libz vitatē Tertia bōz mētū
est ibi agnoscere culpam vbi
culpa nō ē. agnoscere inquā
non per assensum firmum hoc
enī stultū periculo sumqz foret

Sed sicut doleat a peniteat
 homo postmodum quasi veraciter
 in culpa teneatur hoc intelligi
 tur de peccatis. **R**atio dicti est quod
 certissimum est quod sine dei gratia
 damnati sumus. **E**t quod nullus
 omnimodo certus est se esse in gra-
 tia nihilque nostrum est a nobis
 nisi peccata. **Q**uarta loquendo de
 futuris agilibus vel credibi-
 libus non reputetur culpa ubi
 culpa non est. alioquin causaretur
 erronea conscientia hic contra quam si
 aliquid attemptetur fieri iam cul-
 pa est si fluctuet animus. **Q**uin-
 ta sub hac dubitatione fluctuans
 velut ad utrumlibet nesciens quid
 acturus sit. **C**onsilium est ut non
 agat quod exponeret se discrimi-
 ni quo casu certum habeat quod peccet.
Sexta si vis quicquid securus age-
 re certus sis illud esse bonum neque
 virtuti contrarium. **S**ed refert quod
 certitudine. sufficit nempe certi-
 tudo moralis que est infima. nec ex-
 igitur secunda certitudo superna-
 tualis que est nobilissima clare
 evidentie prout videtur deus in glo-
 ria. nec prophetialis revelatio ut in
 prophetae dono. nec adheretie
 que divine auctoritati immititur ut in
 articulo fidei et sacre scripture
 .nec tertia certitudo erigitur na-
 turalis que habetur ex demonstratione
 ne ut prima principia. **E**st autem
 moralis siue civilis certitudo
 que tangitur ab aristotele in primo

capitulo ethicorum cuius sententia est
 disciplinam esse in vnaquaque
 re certitudinem querere iuxta ex-
 igitur materiam. **E**que enim vi-
 cosum est inquit persuadente
 querere mathematicam et mora-
 lem demonstrare non enim confur-
 git certitudo moralis ex euiden-
 tia demonstrationis sed ex pro-
 babilibus coniecturis grossis et fi-
 guralibus magis ad vnam partem
 quam ad alteram hanc certitudo mo-
 ralis sufficit ut vel non sis in pec-
 cato dum facis quod in te est id est
 dum bene vteris domis iam habi-
 tis aut saltem peccatum non incur-
 ris novum per temeritatem. **E**xempli
 gratia in celebrando orta est
 enim ex diligentia tua prepara-
 tionis excusatio. **S**eptima regu-
 la certitudo moralis per doctrinam
 colligitur altero trium modorum
 quorum vnum prouenit ex alteri
 auctoritate. alius ex propria eru-
 ditione. tertius ab experimentalis
 certitudine. sub primo viuunt
 insipientes et animales que aut non
 habent claram sue complexionis az-
 momiam vel aliam gratiam gratis
 datam que faciliter concipiuntur
 agenda ab eis qui scripturas
 intelligunt ut augustinus. **T**ales ab
 alijs recipere habent intelligentiam
 scripturarum et alijs credere
 et obedire. **S**ub se-
 cundo sunt phisice et rationales
 qui proueniunt scilicet ex propria

erudicōe ⁊ dicitur hic modus
nutriturq; ex studiosa perseru-
tatione diuinorum mādatorum
in sacra scriptura contētorū q̄
legi debet puro fidelī ⁊ integro
corde. **S**ub. iiii. sunt perfecti ⁊
spūales sc; s; experimētali cō-
suetudie de q̄b; ap̄tus. **S**piri-
tualis hō oīa iudicat ⁊ ip̄e a ne-
mine iudicatur. **E**t alibi dicit
nihil dulcius q̄ respicere i mā-
datis dei. habētes enī virtutū
habitus ex eisdem inclinātur
ad recte iudicandū de agibili-
bus eorū non ex habitu sciēcie
solū sed ex naturali virtutis in-
clinacōe puto q̄ religionū in-
stituēdarū p̄ncipalis causa fu-
it auctōritas regimīs cui obedi-
entia p̄staretur plus q̄ p̄prie ra-
cōi q̄ in plurimis dubia est val-
de ⁊ debilis ⁊ incerta. hūana ei
agibilia tātam habēt variabi-
litate. dicente aristol. ⁊ teste
experientia ut visu magis q̄ ar-
te cōstare videātur. **O**ctava ē
certitudo moālis nō semp scrupulos
omnes abicit sufficit ut
contemnat vel super; sic opan-
do quasi non sint. **E**st autē scrupul-
us i; pposito vacillacō seu du-
bitacio quedā cōsurgens cum
formidine ex aliq̄bus cōiectu-
ris debilib; ⁊ incertis. alioquī
si ex vehementibus argumentis
⁊ probabiliōib; p hac partē
q̄ p alteā dubitacō cōsurgere;

In nō scrupulus sol⁹ vel leuis
dubitacō cū trepidacōne dici
opt; s; moralis de trasgressiōe
certitudo. **S**ona regula ē: moā-
lis certitudo nō pōt sub vna re-
gula tradi q̄ sufficiat in oī casu
oscientiā agētis reddere securā
se nō deliq̄sse. id ex euētu rez p
p̄di sepi⁹ solet p̄pterea cōstitu-
te sūt in figurā tres ciuitates re-
fugij. fides. spes. caritas. otten-
tes lauacry p̄tētie ⁊ immūta-
tis ahlū q̄ten⁹ pax cōturbata
p ea q̄ se fecisse formidat hō re-
formetur. **D**ecima regula ē oīs
agēs cōn oscientiā edificat ad
gehēnā si osciā sit fixa q̄ id qd
agitur est mōrle vel veniale so-
lū. q̄ntum est ex pte vni⁹ circū-
stātie q̄ ē facere oīra osciēciam
si cōsciā iudicet illud solū eē ve-
niale. **V**ndecima. exponere se p̄-
culo p̄cī mōrle ē p̄cīm mōr-
tale. vel sic agere incertū ⁊ di-
mittere certū in materia mora-
li ē p̄cīm mōrle si tale sit incer-
tū q̄ sit mōrle nō solū p̄ dictu-
ras leues a; ex suspicōne trepi-
da a; scrupulosa pueniēte ex
nimio timore cadēdi in via dei. s;
intelligitur dū tale ē vel xmen-
ter ⁊ pbabilitē incertū eq̄ sic op-
positū vel magis. tūc enī illud
qd agitur non carebit mōrli
culpa alit nō oportet. idem di-
cit altifiodorē. albtus adhuc
est benignior in libro de hoīe

vbi sic queit vtz cōsciētia semper obliget ad faciēdū. **Se.** sine preiudicō loquēdo dicim⁹ qd non obligat ad faciēdum nisi sit ut opmatum vel ut creditū vel ut scitum illud qd est in cōsciētia. **Et** tunc obligat siue cōsciētia sit erzonea siue non erzonea nō aut obligat scd; eūdem si est ut dubitatū aut ut ambiguū. **Duo** decima regula est. cōsiliū salubre est frequēter agere cōtra scrupulosos leues ⁊ trepidos citādo eos ad aliorū iuditiū q̄ten⁹ ex consuetudie fiat hō robustus solid⁹ ⁊ tranquill⁹ in exercitiō spūali. **Ex**emplum in dōmificatiozib⁹ ⁊ fumbularijs. **Tre**decima i nullo casu ē pplexus aliq̄s inter duo peccā qn̄ ei pateat exitus absq; nouo peccō. nā si iurauerat quispiam se occisurū p̄ter innocētem nō occidat eū ip̄e nō peccauit nouiter sed iā peccauerat iurādo. **Si** aut dicit sibi cōsciētia erzonea qd petrus i nocens est statū occidendus ab eo dimittat hāc cōsciām ⁊ liberatus ē. **Si** postremo inci dāt duo p̄cepta incōpossibilia ex culpa sua agat id qd de se est magis obligatorū ⁊ a nouo peccō immunis existet.

g **D**ubia pluā hic occurrūt. **P**riō qn̄ hō tēatur diligere deum sup oia. rñsio qd non sp̄ ⁊

p̄ semp qd est p̄ceptū affir matiuū. racō est qd actualit̄ deū diligere sp̄ est i possibile p̄p̄ hūanam infirmitatem necita tē ⁊ p̄pter multa impedimēta dic. tñ scotus in. iij. di. xxxvij. qd ad actualiter implēdū obligat diebz festiuis. **I**ta qd om̄i die festiuo ⁊ potissime dñicis diebz ⁊ in principalib⁹ festis tēatur hō se recolligere ⁊ deū sup oia actualiter diligere ut patebit de sc̄ificacōe sabbati clari⁹. **Et** lic; p̄ tūc teneatur ex p̄cepto tñ om̄i momēto tenem̄ peccā vitare ⁊ bñ agere. **Et** forte nimis incristianū est siue foret non q̄ die de mane saltem aliq̄liter cor ad deū cōuertere. **Et** quīs p̄p̄ditus legit̄ie excusetur de audientia missę interdū die dñico. tñ nū q̄ vidz qd excusari quī in die tali teneatur deū diligere sup om̄ia qd solo corde impleri pōt vnde dicit **S**cotus in. iij. di. xxxvij. si aliq̄ necitas excusat ab executione audientie missę domino die necē est supplere i aliquo equalēte ut saltē die illo deputato in sp̄ali cultui diuino aliq̄s act⁹ tēatur relat⁹ imēdiare i deū ad ei⁹ reuerētā.

Dubitatur secundo an p̄ceptū hoc de dilectione in via possit impleri a nobis. **R**ñsio scd; tñ in libro de perfectiōe

spiritualis vite. **T**riplex est gradus deum diligendi. **P**rimus ut diligatur quantum diligibilis est a se a solo deo attingitur. **R**atio quod simpliciter infinite bonus diligibilis et amabilis est et sic nec in patria a creatura quacumque diligitur. **S**ecundus ut diligatur deus secundum totam virtutem alicuius diligentis. et sic solum in patria a nobis perficietur. **E**t ad hoc hic suspirare debemus. ibi enim omnia nostra scilicet cor id est intentio mens id est intellectus. anima id est ois nostrum appetitus. et fortitudo id est exteriora nostra tolluntur in deum ferentur dilective. **T**ertius gradus est deum diligendi sic expositum est tripliciter hoc preceptum. et sic in via impleri potest.

Dubitatur. in. an deum plus amare deberes si pro te solo mundum creassent. redemissent. et glorificaturus esset te solum in patria et non alijs vel pro alijs hoc faceret vel facturus esset. **S**e hugo libro soliloquij sui ubi homo cum sua anima loquitur. **R**espondeo primo plus quod plura sic singulis contulit. nam anima dicit. **E**cce vince dilectum et electum diligo. **S**ed hanc huius dilectionis mee iniuriam patior quod solum diligens sola non amor. ubi respondet homo. **C**ave anima ne quod ab sit non sponsa sed meretrix dicaris si muneam dantis id est dei beneficii propter quod amantis affectum dili-

gas. **E**t post hoc ostendit quod tria velut arras quasdam quelibet anima a deo sposo suo recepit. **P**rimo quedam communiter. **S**ecundo quedam specialiter. **T**ercio quedam singulariter. **C**ommuniter ut celum et terram et eorum ornamentum quo participat pisces aves et bestie. **S**pecialiter intellectum memoriam voluntatem dominum terre redemptionem in passione et glorificationem. **S**ingulariter vero quod in utero mortuus non fuisti. quod peccatam te expectavit. penitentiam dedit. et innumerabilia alia. **C**ommunia finaliter deus propter te creavit que licet deus amet. plus tamen te quod in tuum obsequium quam si deus non creasset quot oblectamenta careres. **S**pecialia propter se in via fecit ut pro solitatem sine qua nullius boni iocunda est possessio pro proximos homines haberes. in patria vero quot indubilibus careres gaudijs si sola saluareris. propter ergo tibi contulit alia diligendo quam si sola amareris nec putes districte deum quam in finitum non minus te diligit. plures diligendo. omnia enim ut ait apostolus nostra sunt. hoc est sententia ibi hugo. **Q**uarto videndum est quod rationabile sit deum diligere super omnia et que teneamus. **P**rimo quod simpliciter sume bonus est primo bonitas ipsa. et sic est amabilis infinite

et desiderabilis ideo si possibile
 esset infinite a nobis diligendum foret.
 unde **brn.** de diligendo deum
 in qualibet alia affectione nostra
 oportet seruare modum et terminum
 constitutum ultra quem ascen-
 dere fieret affectio vituperabilis
 ut patet de dormitione et vigilia
 gaudio tristitia et sic de simili-
 bus et passionibus. In dilectione
 autem dei per quam maxime attingi-
 mus finem nostrum ultimum non potest
 esse excessus. Item naturale est
 ut bonum diligatur et melius am-
 plius ergo optimum summe dili-
 gendum est. demonstratio enim na-
 turalis ista est. Et hec scilicet boni-
 tas divina debet esse finis et cau-
 sa nostre dilectionis sed omnia que in
 sequentibus dicuntur debent esse
 occasiones et cause efficientes
 ammonentes nos ut deum propter
 seipsum finaliter diligamus. Et
 propter hoc solum quod bonus est
 Secunda ratio quod ipse prior di-
 lexit nos et plus quam nos ipsos
 diligamus quod secundum Augustinum de ka-
 tholici aduersus iudeos nulla ma-
 ior est ad amorem mutatio quam pro-
 uenire amorem. Et nimis durum
 est quod preimpedentem dilectio-
 nem remeare negligit. dilexit
 enim nos deus infinite perfectus
 miseros dilexit eternaliter di-
 lexit nescientes et resistentes
Eph. 1. deus cum diues esset in
 misericordia propter misericordiam caritatem suam que

dilexit nos et cum essemus mor-
 tui peccatis uiuificauit nos in
 christo Cuius gratia saluati estis
Joh. 3. Sic deus dilexit mun-
 dum ut filium unigenitum suum daret
 ut omnis qui credit in eum non pe-
 reat sed habeat vitam eternam
 Tertia ratio quod propter nos est am-
 plius quam parentes carnis eo quod
 deus nos et parentes creauit ut
 dicit **dam. as. li. i. c. xv.** unde cum
 naturale sit ius et diuinum pa-
 rentes diligere plus deum tenemur
 diligere. perperam quanta be-
 neficia contulit in singulis mem-
 bris corporis et potentis anime
 de quibus si oculis paruati a me
 dico gratias restituerem recipem?
 grati valde essemus ei. unde plerumque
 ei dilectio exhibenda est que totum cor-
 pus dedit. Quarta quod nos gub-
 ernator regit enim fouet et pro-
 tegit multum diligitur rex opti-
 me reges ergo summe diliga-
 tur qui celum terramque et omnia
 elementa optime ordie regit pro-
 pter homines electos potissime ratio.
 . viii. scimus enim diligentibus
 deum omnia cooperatur in bonum. nam
 secundum Augustinum deus mala fieri non
 fineret nisi meliora inde elice-
 re sciret. Item multum diligitur
 propter familias que regendo cibaria
 et necessaria ministraret. plus er-
 go diligendus est qui propter nostrum
 commodum omnia creauit omnia
 enim secundum apostolum nostra sunt

Angeli nūc ministrādo. tandē
in patria cōletādo. mala etiā
ppter nos in bonum vertūtur
magnū beneficiū q̄ generale;
influentiam nobis a alijs ppter
nos irradiat quā scdm̄ greḡ.
si ad instans subtraheret: in ni-
hilum oia fluerent. Quinta qz
noster redemptor est. Q̄ntum
enim nobis bonū in hoc contu-
lit. qui eram? in captiuitate dy a-
boli. in ortu eterne addicti p̄ cō-
carētes redemp̄cōis quos p̄ fi-
liū suū ym̄genitū dilectissimū
sibi p̄ eius vitam perfectissimā
p̄ mortē crucemqz redemit. **Qui-
rō. viij.** Proprio filio suo non
peperit sed p̄ nobis omnibus
tradidit illū. Et q̄ uis omnia
dei beneficia sint innumēabilia
multitudine et inestimabilia
magnitudine crebro p̄ oculū
cordis tenēda velut scintille di-
uine caritatis ad nos calefati-
endū apta. Ea tñ que moriēdo
pertulit tanq̄ ingens ignis de-
bet nos maxie mouere ad de-
um diligendū. Sexta qz suā
presentiam verissime quotidie
in eucharistie sacramento cum
ymolatur porrigit patib; nos
exaudire amplius q̄ si oculis
viderem? directē corporeis. **Be-
ati inquit q̄ non viderūt et cre-
diderunt. ait enim de hoc. Ego
vobiscum sū vsqz ad cōsummati-
onē seculi math. vltio. Hep**

timo qz p̄misit se diligentibus.
p̄miū merco gitabile. Quia **Jo-
hā. xiiij.** Si q̄s diligit me ser-
monē meū seruabit. et pat̄ me-
us diliget eū et ad eū veniem?
et mātionem apud eū faciem?
q̄d eū in patria perfectissime.

Capitulū. vi.

Quāto hic mādatuz a
nobis seruitus deo ex-
hibenda a nostro cor-
pore. hoc enī xp̄s ostendit cū
dixit **math. iij.** Dñm deū tuum
adorab; a illi soli seruiēs. **V**bi
primo vidēdum de racōe serui-
tutis corporalis quā deo tene-
mur et quot sint quib; corpo-
liter deo seruire debemus. **S**e-
cūdo cur illa facere debemus. et
quā. **T**er cō quā cōtra hoc fatiūt
Quo ad primū nōndū qz sc̄s;
iero. i primo mādato precipi-
tur latria id est seruitus ad d̄
cō seu reuerētia et honore deo so-
li exhibēda. Et hoc fit cor de p̄z
fide; sp̄m. et caritatē. **S**ed cor-
pore fit sicut in precedēti capi-
tulo dictū est. **R**eb; vero alijs
p̄ plura alia. Et de tali dic̄. **tho-
. 2. 2. q. lxxxv.** q̄ ad d̄ cō duplex
est. vna interior in vera mentis
deuotione. **A**lia exterior in cor-
poris exhibicōe que fit alicui
tanq̄ supremo omnium dño et
talis cult? ē soli deo debita. qz

deus est sum? nō dñs rex et p̄
 ratione creacionis. vnde in re
 cogmōem nostre s̄biectōis
 ad talem dñm ei obsēq̄a exhi
 bere tenemur corporalia. Sicut
 a serui dñis tēporalib⁹ corpa
 liter seruiūt et etiā reuerentia;
 eis faciūt corporalem. Et hoc tan
 git malach. i. si ego p̄r vester
 vbi honoz meus patris enim
 est pducere et gubernare. vñ
 ap̄lus s̄o. xij. Exhibeatis cor
 pora vestra hostiā sanctam vi
 uētem deo placētem racōnabi
 le obsequiū v̄rm. ¶ Exhibet
 aut reuerētia et honoz ac serui
 tus deo n̄ro a corpe multiplici
 ter p̄ gestus. Quidam sūt cō
 munes Alij quibusdā speāles
 Cōmunes sūt inclinacio capi
 tis oracō vel laus dei vōlis pec
 toris tuncio p̄ manū doꝝ h̄i cli
 nacō genuflexio ābulatio ad
 loca sc̄a toti⁹ carnis maceracō
 p̄ ieiuniū eccl̄ie et toti⁹ corpo
 ris prostracō vel manuum ad
 modū crucis extēsiō fletus et
 gemitus ac h̄is similia q̄ deo
 reuerentur exhiberi p̄nt in re
 cogmōnem v̄m̄salis sui dōi
 ni. Sed nōn d̄ q̄ taliū gestu
 um quidā sūt omniū i eccl̄ia
 vel in publico et talib⁹ reuere
 ri debem⁹ in publico. Quia de
 hoc math. v. d̄ sic luceat lux
 v̄ra corā hoib⁹ ut videant opa
 v̄ra bona et gloificent patrem

vestrū quī in celis ē. Alia vero
 licet sint signa hūilitatis et dei
 obsequia tamē si nō solēt fieri
 a multis deuotis ī publico dñt
 fieri solū in secreto ut sunt v̄ia
 ad modū crucis expāsiō mag
 na pectoris tuncio. Et de h̄is
 d̄ math. vi. Tu autē cū orau
 ris intrā in cubiculū ac nā sed;
 glō. sup̄ illud math. xvij. hoc
 genus demonioꝝ non eicitur
 nisi in ieiunio et oracōe. oratio
 ibi capitur p̄ talibus gestib⁹
 quibus deo seruiamus et eis me
 diatibus cōtinue oramus. Alij
 gestus corporis sūt quibusdā
 deuotis speāles ut crimiū absi
 siō oculoz ad celū leuacō. au
 riu ad dei verba vel laudes at
 tencō. nariū ī hospitalib⁹ corā
 infirmis fetidis afflictio oim
 sex opoz misericordie exhibitō
 Quia qd̄ minimo fecistis mihi
 fecistis math. xxv. ligue per
 abstinentiā aliquozū delectabi
 liū licitoꝝ cruciatio vestiu du
 rarum inducio quibus tact⁹
 affligitur. Et p̄ castitatem cō
 iugalem vidualē ac virgineā
 corporis sui immolacio. Talia
 enim corporis obsequia deo ex
 hibere debem⁹. ¶ Si diceret
 possum⁹ ne talib⁹ scōs venerai
 Rñsiō q̄ sic saltem quo ad ali
 qua aliter tñ q̄ deū v̄ncāmur
 talia enī debem⁹ deo exhibere
 in reco gmōe; v̄lis sui dōini

et talis honor isto modo nullatenus exhibendus est sanctis. sed eosdem gestus aliquos saltem exhibere possumus sanctis tanquam dei amicis quorum respectu sumus inferiores qui sunt domini nostri. sed non principales potestates nos iuvare. **U**bi nondum. quod venerari seu adorare possumus aliqua tripliciter. latría. dulia. et yppudalia ut declarat thomas in iii. di. ix. et communiter doctores ibidem. **L**atría idem est quod seruitus deo exhibita. et potest fieri vel potuit licite hijs vicibus trinitati persona rum divinarum. tribus angelis quos abraham vidit. colube super cruce scilicet apparere. voci paterne. scripture sacre verbis in quantum a deo processerunt. humanitati christi deo unite. cruce christi. ymagini christi. sacramento eucharistie. vestimentis. clavis. et lancee christi. **D**ulia vero seruitus est exhibita creature et veneratio qua honorare possumus hęc vicibus angelum. animam beatam. ymaginem utriusque. **C**orpus alicuius sancti canonisati presertim et publice pulveres eius de ossa talos vestes ungues et similia extractata a sanctis canonisatis presertim. **E**t materia de qua potest percipi quod fuit in corpore alicuius talis sancti. **S**ed yppudalia idem est maior dulia. quam venerari possumus christi crucem. mariam virginem. et sex sacramenta alia ab eucharistia hęc

henricus de gadau in quodlibet. et bernardus claromontensis ibidem. **S**ed queritur possit ne aliquis licite aliquem defunctum quem probabiliter crederet esse in celo venerari et inuolare. **R**e. hostien. et iohannes andree in nouellis. de reliquijs et eorum veneracione. c. **C**um ex eo. **R**eliquie oino de nouo in uentem non debent venerari sine licentia summi pontificis sic quod publice et per universam ecclesiam venerentur. **T**amen si antiqua reliquie nouit inueniretur licet eas venerari secreta tamen licet deuo cōem ad talem de quo queritur habere et eum in occulto precari. **I**tem ibidem capitulo audiuimus. refert tamen hostien. **E**x tolerantia ratione ecclesie magnificum karolum in sola capella a quibusgram et non in alijs ecclesijs venerari hęc de iohanne andree. **I**dem per de quibusdam sanctis presertim ordinis fratrum predicatorum ut de fratre mercurio et de fratre ambrosio quoniam in quibusdam ciuitatibus ytalie de papa licentia festiuantur licet non sint canonisati vltim per ecclesiam. **S**ed queres quod gestus sunt meliores pro deuo cōne. **R**e. bernardus hūbertum quod genuflectio manuum aliquis presertim a oculorum in celum leuacione videtur corpus et seculum sursum eleuare occasionaliter plus quam alia. vnde tamen fuit. quod non alteri ergo eligat quilibet sibi accomodum. **Q**uo ad. **h**

Prīmū**Preceptum**

Cur ista deo debemus a corpore exhibere q̄ honoz nroz nō indiget. Rñsio ideo prio sic de honozatur qm̄ honozē nobis facit vtilē. **S**ecūdo ut primus edificetur p hoc. **T**ercio ut p talia exteiora ad intra de uocōne caleam. **R**etinet enim aim ut min⁹ ad mala pfluat qz siḡ sēhabilia plus mouent. **D**e corpore vro sunt spēales raōes nā qz deus corpus nostrū creauit rexit assumpsit redemit ac glorificabit dignū ē ut ei obseq̄a prebeat a quo talia sūt a erūt. **S**ed queis qn̄ tenem⁹ ad corpalia obsequia deo exhibēda. **R.** scdm̄ **S**cotū in. iij. di. xxvij. qz die dñico a magnis festiuitatibus pedibus ire debes ad ecciam audire missam totā ppter pceptū a reuerēter inclinare ad eleuacōnē corporis xp̄i. pmo hoc tenetur sacerdos docere populum ut h̄tur ext̄. li. iij. de cele. misse. c. **S**ane. Diliter qn̄ portatur corpus xp̄i per ciuitatē. **E**t qn̄ q̄s vadit ppe locū vbi situatur debz reuerēti tātū dominū. **C**aute tñ scot⁹ de hac materia sic vbi sup̄ dicit. **Q**n̄ hō tenetur deū diligere gratuite ex precepto forte determinauit illud pceptū diuinū. **S**abbata scificas. ⁊ maneat vnusquis qz apud se recolligendo se ⁊

Capitulū**Septimū**

ascēdendo ad deū suū. **E**t ecclā specificauit q̄tū ad missas; audiendā de ole. di. i. missas h̄c ille di. xxvij. **Q**uo ad. iij. nōn e dū qz cōn talē cultū dei fatiūt **P**rimo male eukaristiā sumētes **S**ecūdo loca scā destruentes. **T**ercio corā eukaristiā ⁊ reliquijs scōz ac cruce irreuerēter se habentes. **Q**uis enim dñs sustinerz a rustico ut luto sis pedibus; irreuerēter an̄ eius mensam ambularz; **S**iles excessus pōdera scōz gestus sup̄ allegatos. **Capitulū. viij.**

Quinto mādatur nobis hūitus dīna deo exhibēda p opa exteiora triplicia. sacrificijs. oblatōibz. ⁊ decimacōe. **S**acrificia ut dicit thō. 2. 2. q. lxxxvi. pprie dicuntur qn̄ circa res deo oblatas aliqd̄ sit sicut qz aialia occidebātur a sacerdote. ⁊ pais bñdicatur hodie. vñ sacrificium dicitur qz aliq̄s sacrū eo facit. oblatio vro est deo oblatum ⁊ si n̄l circa ip̄sū fiat **S**iquētur tenemur ne hodie sacrificia pprie offerre. **R.** qz sic vbi nōndum scōz eundē qz lex naturalis dicit deo sacrificiū offerēdum vicz qz hō se sibi libz rebus vtatur offerēs eas deo in signū debite sc̄ificatiōis ⁊ honozis scdm̄ sicut dīmē eoz q̄ hodie i quibusdā

regnis dñis eoz aliq̄ offerēt
 in recognicōe; dñi scđm illō
 eccl̄. xxxv. **N**ō apparebis ante
 b cōspectū d̄i vacuus. **E**st aut̄
 duplex sacrificiū vnū p̄ncipa
 le interius quo aīma se offert
 d̄o in sacrificiū sicut p̄ncipio
 sue creatōis ⁊ sicut finis sue b̄ti
 ficacōis de quo ps̄. **S**acrificiū
 d̄o sp̄s cōtribulatus cor con
 tritū ⁊ hūiliatū deus nō despi
 cias **E**t ad hoc sacrificiū omēs
 tenemur. **A**liud ē exteri⁹ quo
 crist⁹ a sacerdote in eukāstia
 sacrificatur ⁊ etiā alij actus ex
 teriores aliaz virtutū q̄ in di
 uinā reuerētiā assumūtur. q̄
 rū aliqui cadūt s̄b p̄cepto aliq̄
 sub cōsilio. vnde quilibet xp̄i a
 nus p̄ modulo suo misse sacri
 ficio debet cooperari. quod sacri
 ficiū dignius est oībus sacri
 ficijs. **Q**uia ibi solietas angeli
 ca. fons oīs gratie. memoriāle
 xp̄i caritatis sūme quā pacien
 do exhibuit. **A**ctō sacerdotis di
 gnissima ⁊ p̄ntia vīssima infi
 miti homi. **S**ūt aut̄ q̄q; gene
 ra hom̄ participātiū de hoc sa
 crificio misse. **P**rimo fideles eti
 am peccōres. **S**ecūdo fideles in
 caritate existētes ext̄i materia
 le eccl̄iam. **T**ercō astātes misse
 siue sint in caritate siue extra.
Quarto offerētes bona sua de q̄
 bus omnibus patet q̄ in cano
 ne orat̄ sacerdos. **Q**uinto sacer

dos met q̄ si disposit⁹ est plus
 omībz p̄cipē p̄t. sed p̄cedē
 tes plus ⁊ minus ordine quo
 numerati sunt. **S**ecundo de
 oblatōe q̄ritur. **P**rimo q̄n sit
 p̄ceptum offerre. **S**e. thō. vbi
 p̄rius. q. lxxxvi. ⁊ lxxxvij. **R**a
 cio naturalis dicit q̄ eis qui
 d̄mo cultui ministrāt ad salu
 tem tot⁹ populi popul⁹ tot⁹
 necia vict⁹ ministrēt sic ⁊ hīs
 q̄ cōmū vtilitati inuigilāt sc̄;
 p̄ncipibz ⁊ militibz ⁊ alijs h̄
 moi stipēdia vict⁹ dēt̄ur. p̄
 bat hoc apostol⁹. i. cor. ix. per
 hūanas consuetudines dicit̄. q̄s
 militat suis s̄p̄dōis vnq̄. vñ
 ut h̄tur gen. xlvij. **R**ex gentiū
 pharo sacerdotibz sp̄ale tram
 dēdāt ⁊ oībz seculaibz p̄ fame
 possessiōēs suas vendētibz sa
 cerdotes terrā suam quiete pos
 sīdebāt ⁊ eis cibaria ex horreis
 publicis porrigebātur. **S**e q̄
 tur in dictis thō. postea q̄ cō
 tingere potest q̄ aliquis ad
 oblationes teneatur q̄dupli
 ci racōne. **P**rimo ex p̄cedenti
 ouēcōne sic cū alicui ceditur
 aliquis fundus eccl̄ie ut cer
 tis temporibus certas oblati
 ones faciat quod tamē habz
 racōnem census. **S**ecūdo p̄t̄
 p̄cedentem deputacōe; siue p̄
 missionē. sic cū aliq̄s offert do
 nationē int̄ viuos vel cū relin
 quit in testamēto eccl̄ie aliqua

rem mobilem vel immobilem i
postea soluendā. Tercio mō
ppter ecclesie nccitatē puta
si ministri ecclesie nō haberent
vñ sustētarētur. Quarto ppter
cōsuetudinem tenētur ei fideles
in aliq̄bus solemnitatibus ad
aliq̄s oblacones cōsuetas. Et
ideo illi q̄ debitas oblacones
nō reddūt possunt puniri p
tractionē sacramētoꝝ nō per
ipm̄ sacerdotē cui sūt oblacones
faciēde ne videatur p sacram̄
toꝝ exhibitiōe aliq̄d exigere
s̄ p supiorem aliquem. **Item** ille
q̄ dicitur q̄ntē quantitatis
d; eē oblaconē vel cuius sp̄i. **Item**
idem q̄ quo ad talia i vltimis
duob; casib; remanet oblaconē
quodā mō voluntaria sc; quo
ad quātitatē et sp̄iē. **Alicubi**
ei offertur panis et vinū. alicu
bi aialia. alicubi pecunia. alicu
bi candelae filia. **Queritur**
cur solis sacerdotibus debeatur
oblacones. **Item** thō. damas. pa
pa di. x. q. i. oblacones q̄ intra
ecclesiā offerūtur t̄mō sacer
dotibus q̄ quotidie dño hūire
vidētur lic; cōmedere et habē
Et ratio est prima q̄ sacerdos
quodā mō cōstituitur seq̄ster
et medi; inter populum et deū
Sicut de ipso moyse legitur
deu. v. Ego inquit sequester et
medius fui inter deū et vos. Et
ideo ad eum p̄tinet dīma cog

mata et sacramenta exhibere
p̄plo. **Secūda:** ea q̄ sūt populi
puta p̄ces et sacrificia et oblacones
p̄ eū dño dnt exhiberi sc; illis
lex. v. ois p̄tifer ex hoib;
assumptus p̄ hoib; constituitur
in hīs q̄ sūt ad deum ut offeāt
dona et sacrificia p̄ peccatis. Et
ideo oblacones q̄ deo a populo
exhibentur ad sacerdotes per
tinent nō solum ut eas in suos
v̄sus cōuertant verū etiam ut
eas fideliter dispēsent. partim
quidem exponendo eas in hīs
que p̄tinet ad cultū diuinū
partim v̄ro in hīs que p̄tinet
ad p̄rium victū q̄ qui altari
deserviunt cū altari participan
tur. i. cor. ix. partim etiam in
v̄sus pauperū qui sūt q̄ntum
p̄t de reb; ecclesie sustentādi
q̄ et domin; i v̄sus pauperum
loculos habebat ut dicit iero.
sup math. **Ea** aut que dantur
alias pauperib; nec sūt p̄ria
sacrificia nec oblacones licet
dentur propter deū q̄ non im
mediate deo offerūt. **Queritur**
qualiter sint oblacones
dande. **Item** domin; albtus sup
missam. **Oblaconē** exteior d; esse
vtilis valore. p̄guis deuocio
ne. oblata in caritatis dilectōe.
et munda in acq̄sitione. vtilis
quidē ut possit ministris dei cōū
ti ad vtilitatē. vnde malach. i.
male offerre dicit qui debile

offert. **S**imilit qui falsā moneta offerūt. pigre autē ut pl9 de cordis deuocōne procedat q̄ de manu. **S**icut vidua duo era luc. xxi. Munus enī extrinsecū recognicō debz esse censualis ut ip̄ qui offert munus recognoscat q̄ dñs deus in ip̄m habeat dominū cui aīa; corp9 a res subdit. **S**imile factū est in tēporalibz luc. ij. vbi dicitur quēlibet dedisse denariū cēsualem imperatori rōnorum. p̄t etiam intēd ere p oblacōem sacerdotis promocōnem p vite accomodis reuerēciā exhibendā scō cui9 solemnitas agitur pfectum viui vel mortui pro quo missa valebit. **D**e deuō oblacōne dicit eccā. vij. De negligētia purgate cū paucis vbi glosa. Quāuis parua oblacō multoz delictozum purget negligētiā. **S**up que tho. 2. 2. q. liij. ar. ij. sic dicit. Parua oblacō cū hūili mēte a pura dilectione facta ut ibidem dicitur non solū purgat peccata vniālia sed etiā mōrliā. De. iij. math. .vi. Si offers munus tuū ad altare a ibi recordat9 fuī 7c. De. iij. prouer. xliij. Honora dñm de tua sba. **E**t scdm thō. vbi sup oblacō tripliciter viciatur a refutatur. **P**rimo si merces meretricis est p̄t scādālū ne ecclā videatur fouere peccā

si de lucro peccā oblacōez recipiat. **S**ecūdo de illicite acq̄sitis q̄ de tua sba esse debet. **T**ercō si oblacō vergat in detrimētū alteri? ut si filius offerat de q̄ p̄m nutrire d; qd̄ improbat xp̄us math. xv. **T**ercō de de cimis q̄ritur de quibz rebz sint dāde. **S**e. fm doctores q̄ de psona p̄pria si ē osuetū. **E**t de rebz p̄p̄is extrinsecis fm q̄ cōsuetudo iubet. vñ dicit thō. qd̄ li. ij. q. iij. ar. iij. **N**ulla osuetudo cōtraria soluit hōies ab obligacōne reddēdi decias. q̄ hęc obligatio fundatur sup ius dñm a sup ius natuāle vñ sp̄ tēntur hōies reddere decias si ecclā exigat eē otraria osuetudie nō obstāte. a in terris in quibz ē osuetudo q̄ decie soluantur ip̄a osuetudo q̄si expostulat decias. vñ de peccat9 q̄ nō redderz. h̄ in tris in q̄bz nō ē consuetudo omnis q̄ decie dētur a ecclā non p̄t vidē ecclā remittere dū dissilat. **A**lias hōies p̄talie a oriētaliū p̄tū dānantur q̄ decias non soluūt hęc thō. **E**t p9 q̄ pbauit q̄ i simili aplūs nō postulauit victū ab hñs q̄bz p̄dicabat p̄ter scādālū tollēdū. addit thō. **R**icōres inq̄t ecclāz nō bñ facerēt si in terris talibz decias exigerēt in q̄bz nō ē osuetū dari quādo pbabiliter crederēt q̄ ex hęc scādālū nasceretur. hęc ille

Dubítatur vtz paup téat
soluere decias diuítí sacerdoti
R. fm th. qdli. vi. q. v. articu.
.iij. Reddere debitum ē act9
iusticie. a ideo ad hoc qd alicui
reddatur qd ei debetur nō re
fert vtrum sit diues vel paup
Decime aut sacerdotib? debē
tur. in cōmū quidē fm ius na
turale. naturalis enī racō deāt
q illi qui p populo i spūtua
lib? laborāt. a populo stipēdia
sue accipiāt sustentatiōis. Et
fm hoc etiā i nouo testamēto
est iure diuino sanxitum. Rā
.i. **Cozi. ix.** dñs ordinauit hñs
qui euangeliū ānunciāt ut de
euangeliō viuāt. In veteri au
tem testamēto quāntitas fuit de
tīminata sc; decia. a idē statu
it ecclā in nouo testa. soluēdū
vnde cū sacerdotibus decie debe
antur tā de iure naturali. qd di
uino. Et etiā ex statuto ecclē
q̄uis sacerdos sit diues. nihil
omin? paup tenetur ei decias
soluere. S; dicis. alias habet
vnde sustentetur. Cur ergo si
bi dabitur. R. primo qd decia
rum solucio etiā ppter paupe
res est instituta sustentandos s;
hñs sacdos puidere d; de de
cima **Secūdo** qd effectum ē
alicui debitum p statutū ecclē
nihilomin? ei debetur. q̄uis
sit diues. Qui ei in simili emt
rē aliquā. debet soluere tātū

quātū vic; siue a paupe siue a
diuite emat. **Addit Ray. i. sū.**
cleici hñtes sufficiēs primoni
um vel redditus rāpiētes ad
huc decias. si tales deseruiunt
ecclē a decimas percipiūt non
ut eas i malos vsus s; in pios
cōsumant. non peccāt. Alias
sacrilegiū cōmittunt. xvi. q. i.
qm **Alie** difficultates hñt. sc;
an laici sine frōdo possint deci
mas hñre. s; hoc ad presens reli
quo.

Capitulū Octauū

Sexto mādatum ē ne
gatiuū. sicut a sequē
cia. **Nō** habeb de a
os alienos coram me. **Contra**
hoc facerent q̄ etiā sine ymagi
b; solē a luna; vel aliqd aliud
pro deo colerēt sic quidā fece
rūt. S; qd h error etiā inter
paganos multos extictus est
ido nihil de isto iam op9 est
dicē. **S; sequēt septimo** b
mādat qd nec ymagies deoz
hñre debemus eas venerādo dei
tatis cultu. **Item** cōtra hoc faci
unt ymagib; abutentes. vnde
qd hic monemur adorare deū
a cauere ab ymaginum cultu
malo. **Ideo** h tria vidēda sūt.
Primo de institucōe ymaginū
Secūdo de venerācōe reliqui
arū. **Tercō** vtrius quas mūdi
ptes adorare dēm9. **Pro pmo**
notandū qd adorare est se totū
adorato sbicere ppter eminentiā

virtutis et sanctitatis totamq;
 spem in ipsum ponere. vñ et cul-
 tus siue seruitus dicitur et sic
 deo cōpetit soli. nam sine eo ni-
 hil possumus. **ioh. xv.** Venerai-
 vero sanctos possumus nos eis
 subiciendo tanq̄ dei amicus et
 nostris intercessoribus. et hęc
 species est suffragij. Sed dice-
 res. **Cur fatiunt cristiani yma-
 gines contra illud preceptum
 non facies tibi sculptile.** **Ex.** pri-
 mo q̄ deus absolute non phi-
 buit fieri ymagies. quia iussit
 cherubin effigiai obumbrātia
 ppitiatorum. **Exodi. xxv.** **S;**
 phibuit modo qui sequitur
 sc̄; nō adorabis ea neq; coles
 ea. non vic; sicut gentiles qui
 putabant aut aliquid diuini
 in ymagine esse. aut creatum
 e quid dū effigiare. **U** fuit ta-
 men in veteri testamento phi-
 bitum fieri ymagines maxime
 dei. **T**um ppter punitatem po-
 puli ad ydolatriam ptūc et i-
 ter ydolatras cōmorantis. **T**ū
 etiam q̄ de? nōdum homo fa-
 ct? fuit. vñ nec effigiai debuit
 hodie autē introductus ē vsus
 ymaginum. pmo a cristo qui
 suā ymaginē **A** bagazo regi
 pāno imp̄ssam misit ut refert
 eusebius in ecclesiastica histo-
 ria. **E**t damasus libro sentētia-
 rū suarū. **S**ecūdo ab apostoli

nam tēpore eorum hęc fuerunt
 vñ de lucas ymagies virginis
 maie et filij eius sculpisse legi-
 tur. **E**t ap̄lorum tempore san-
 ctus seruatus ymaginem cri-
 sti crucifiri secū detulisse reperi-
 tur in sua historia. **T**ertio a cō-
 tinuato ritu ecclesie que appo-
 bacōnem ymaginum in concī-
 lio rōno fere mille episcoporu
 cōgregato diffiniuit. **U** **S;**
 cur inuēte sūt. **R**espōdetur b̄m
 thomā in iij. di. ix. **T**riplici de
 causa sc̄dm tres ptes ymagi-
 nis anime. **E**x parte memorię
 ad frequentem recordacōnem
 salutis nostre et instrumētū
 salutis. **E**x parte intellect? ad
 informacōem rudium qui lit-
 teras ignorant qui docentur
 ymaginib; loco ltrāū. **E**x par-
 te voluntatis ad maiorem exci-
 tacōem deuo cōmis. **P**lus enim
 mouent visa q̄ audita. **E**t sic
 institute sūt ppter memorię la-
 bilitatem. intellectus ruditatē
 et affect? tarditatem. **I**tem no-
 tandum q̄ sc̄dm doctores cō-
 muniter di. ix. terciū adoratur de-
 us in quibusdam signis latria
 puta eukaristia ymagie cruci-
 firi ymagie crucis et in scrip-
 tura sacra potissime in euange-
 lio poss; a prudente adorari ve-
 neramur etiam sanctos in qui-
 busdā dulia ut in ymaginib;

sanctorū aliorū eccis altarib?
 e reliquijs a filiis. **Q**uo ad .ij.
Cur venerāde sint reliquie san
 ctōz s. scōz; damasi hystoia
 barlaam vbi recitatur de pro
 cessione sanctorū patz portā
 tium reliquias qz quadruplici
 de causa. Primo ut ex veneācō
 ne eoz auxiliū sentiam?. Se
 cūdo ut exempla eoz quozū
 sūt hic imitemur. Ter cō ut re
 quie patrie vbi aie eoz sunt
 sperem. Quarto ut nos i pul
 uerem redigendos memorem
 f **Q**uo ad .ij. scōm thōz; vbi
 sup. Ad orientem adoram? et
 altaria cōstruuntur quintupli
 ci de causa. Primo i signū qz a
 cristo est nra illuminacio qui ē
 lux mūdi sicut sol est ab orien
 te. Secūdo qz oriēs est nobi
 lioz pars orbis i signum nos
 ibi vrtim? qz credam? omnia
 nob a deo offerri a nobilioza
 ut gtuia immediate. Tertio
 sicut motus incipit ab oriēte p
 angelū. ita omnis nra actio a
 deo. Quarto qz paradysus est
 ibi a quo cecidim? ideo memo
 remur ut in celi paradysū intre
 mus. Quinto qz ab oriēte ad
 iudiciū veniet xps.

Capitulum .ix.

a **O**ctauo phibetur hic
 omnis supsticō diu
 nacō a filiam quibz
 illud qd a solo deo vel a factū

expectare debem? a creaturis
 illicite requimus nō inqt ad o
 rabis ea neqz coles. Cir hanc
 materiam videntū. Primo de
 spēbus supersticōnū. Secūdo
 de grauitate huius pccī. Ter
 cō de remedijs licitis a illicitis
Quo ad primū scōz; yfiderū b
 .vij. ethiaz. a scōm thō. .ij. .ij.
 .q. lxxxij. Et certe sūt capita
 les .xiiij. species. Prima ē phito
 nū hoim vicz i qbus demō loq
 tur. Ad quam reduci vidētuz
 putātes se localitē ad hro dia
 nā trāduci. Itē quedā mulieres
 i quatuoz tēporib? extahim p
 demonem patiētes. Secūda
 est somnia hēntium et decepto
 rie ibi iudiciū. Tertia ma
 thxaticozum qz scōm natitates
 hoim a scōm influxus celestiu
 iudicāt diffinitue de volunta
 rijs hūanis. nā mathematici
 iudicant scōm cōstellationes
 Quarta sortilegiorum Quinta
 arioloz id est in aris ydoloz
 rnsa dantes. Similit geomā
 tici in terrestrib? iudicātes ut
 in inspectōe vnguis calibis po
 liti spatula manu et in similibz
 futura vel secreta predicent
 Sexta auguria practicātium
 auditu scilicet i cantu a vlatu
 a motu auū iudiciū. Sep
 tia carmiatoz p vrbā a eroz
 cistaz demones a illicite serpe
 tes adiurantes. Octaua fit per

remedia supstitiosa alia p san-
 titatibus vel alijs exercendis
 ut in ligaturis verbis inordi-
 nis vel inuitatis caracteribus
 et huiusmodi. **Non** a uirgine
 id est horarum et dierum vani
 inspectatores **Decima** in gram-
 maticorum id est mortuos suscitandi
 ut primo regum xxviii. Et ho-
 die ex dubio fidei mortuos
 ad redeundum inuitatum. **Vn-**
 decima a transformacione se vel
 alia in similitudines animalium
 ut in lupos et bestias alias. **Duo-**
 decima fortuna; inculpantium
 aut eufortunium. **Tercia** deci-
 ma artem illicitam addiscendum
 ut diminaciones artem notori-
 am et si que sunt similes. **Qua-**
 tadecima maleficorum qui in-
 tuntur immutare corpora a sa-
 nitate certa generacionem im-
 pedire animum in amore; vel
 odium concitare et hijs similia
 c **Quo** ad secundum de graui-
 tate huius peccati nondum hoc
 primo prohibitum est in sac-
 scriptura multiplici pena etiam
 scilicet pena mortis anime et corpo-
 ris. **Vnde** leuitici xix. Anima
 que declinauerit ad magos et
 ad ariolos et fornicata fuerit
 in eis ponam faciem meam con-
 tra eam et interficiam eam de me-
 dio populi mei. **Item** ibidem
 xx. Vir siue mulier in quibus-
 phitonicus vel diuinus spiritus

fuerit moriatur lapidibus ob-
 ruet eos sanguis eorum sit su-
 per eos. unde propter hoc pecca-
 tum ochorias infirmus mortu-
 us est quarti regum primo. Et
 saul primo palam x. **Item** scilicet
 canones. **Si** diuinatorum et
 maleficorum peccatum occultum
 sit imponitur penitentia xl dierum
Extra eodem capitulo primo
Si notorium eucharistia nega-
 tur de consecratione distinctione
 .ij. pro dilectione. **Si** sit cleri-
 cus deponendus est. et in monaste-
 rio detrudendus. **Si** laycus ex-
 comunicandus. xxvi. q. v. non
 oportet. **Tales** etiam infames
 sunt. et qui ad eos concurrunt
 unde nec ad accusaciones debent
 admitti. .ij. questione. viii. **Quis-**
 quis nec **Item** tales scilicet leges
 debent plecti pena capitis **Et** si
 accedant ad domum alterius
 debent cremari et bona eorum
 omnia debent publicari. **code**
 de maleficis. l. nemo. l. culpa
 et l. nulla. **Contra** omnes di-
 uinatores et maleficos iura ci-
 uilia seuerissima sunt. unde libro
 .ix. codice rubrica de maleficis
 et mathematicis et ceteris simi-
 libus ut dicit **Alfon** in summa di-
 uinantes circa somnia veli gar-
 ritu auium et in filiis talibus non p-
 mittitur ad limen alterius accede-
 re alioquin crematur nec ali-
 quis deus eos suscipere vel consulere

Alioquin deponitur in insulam
 et oia bona publicantur. Quia
 aut arte magica vite innocen-
 tum inficiatur aios mulierū
 ad libidinem flectunt. et hii be-
 stis obitiuntur ut. l. militi. Itē
 nemi permittitur dmare alio
 quā supplicio capitis feret gla-
 dio vltore prostratus ut in su-
 pra dictis legib⁹ pat⁹. Itē btū⁹
 aug⁹. dic. et hētur. xxvi. q. vij.
 nō obſuabitis. vbi enumeat⁹
 multis ſupſtitioibus ſic cōclu-
 dit. Qui has et quascūq; diui-
 nationes aut fata aut auguria
 obſeruat. aut attēdit. aut con-
 ſentit obſeruātibus. aut talib⁹
 credit. aut ad domū eorum va-
 dit. aut in ſuā domū introdu-
 cit. aut interrogat. Sciāt ſe fi-
 dem criſtianam a baptiſmum
 p̄uacāſſe et paganū et apoſta-
 tam et dei inimicū. iram dei gra-
 uiter ieternū icurreze niſi ecci-
 aſtica penitētia emēdatus deo
 reconciliet. **B**ed dubitatur
 an ſemp ſit peccm mōrle talib⁹
 eſſe implicatū ſc. ſcō⁹ quōſdā
 qd actū dīnacionis a hmōi po-
 teſt q̄s triplīciter exercere. Pri-
 mo ſic qd credat p̄ illū actum
 realiter aſſeq̄ qd itendit puta
 alicuius amorem vel furti reue-
 la cōem. vel futuri euentus pre-
 cognicōem de cōtingētib⁹. Cer-
 tū ē qd q̄ talia credit cōſeq̄ poſ-
 ſe p̄ actū illū oportet qd credat

in illo actu aliqd̄ exiſtere diuī-
 ni numis. que aut a dō ſolo ex-
 pectare debemus. aut que ſoli
 deo cōueniūt. ut immutare vo-
 lūtatem aut cōtingētia futu-
 ra certitudinaliter p̄dicere. **E**t
 tūc talis fidem abnegat ut in
 auctoritate aug⁹. immediate
 tactū ē. **E**t ſic de quīſſimis pec-
 catis mōrlib⁹ vnum eſt. qd fi-
 dem tollit debitam. **S**ecundo
 mō ſic ſei pōt qd licet aliquis
 nō credat p̄ actū illū realiter
 aſſequi quod itēdit tñ vult
 cuiuſe expiri vtz aliquid effi-
 cacie ſit in tali actu vel non. **E**t
 hoc iterz ē peccm mōrle minus
 p̄mo. **R**acō eſt qd talis eſt du-
 bius et fluctuās in fide poſt qd
 cōtra veritatē et firmitatē fidei
 p̄ponit expiri talia que ſcit vel
 ſcire deberet p̄ fidē catholicā
 eē reprobata. **T**ercō mō ſi ex
 ſola leuitate ul' ſimplicitate hoc
 exerceat nihil tñ in hoc credens
 eē virtutis et efficacie nec etiā
 expiri itendit an in hoc aliq̄
 efficacitā exiſtat ſed ſolum leui-
 tate et ſimplicitate hoc fac. **E**t
 hoc videt quibusdā eē vniuale
 peccm maxime apud laycos et
 ydīotas. **S**ed q̄tum ad cleri-
 cos qui tenētur hoc ſcire iure
 prohibitū. ſemp ē mōrle pec-
 catū. **Q**uia ex cōmunicādi ſūt
 ſcōm iura. **E**x cōmunicācō autē
 a iure ſolū p̄ mōrli infligitur

e **Q**uo ad. iij. dubitat q̄ sūt
remedia licita homini pro ad
ep̄cōe honozum quozumcūq̄
a peccatōis malis q̄buscūq̄
s̄. quūq̄. **P**rio fatiat hō id qd̄
pōt ex pp̄ria industria. ex pp̄ria
potētia ⁊ viriū suarum exerci
tacōe. **Q**d̄ ap̄lus. ij. cor. ix. iubz
dicens. **D**abūdetis in oē op̄
tōnū. **S**ecundo homo recurſū
habeat p̄ consilio ad alios ho
mines qui sint in hoc prudētio
res ⁊ sup̄ hoc imploret auxiliū
potētioris ut cum p̄ito in arte
medicandi si est infirmitas na
turalis. **I**deo eccl̄. xxxviii. **N**o
nora medicū p̄pter necessitatez
etenim eum creauit altissim⁹ ⁊ c̄.
Adeo eni ē oīs medela **T**ercō
se cōmēdet p̄cibus iustozū hu
ius vie. vñ eccl̄. xxxvii. **C**um vi
ro s̄cto assidu⁹ esto quēcūq̄
agnoueris obseruātem t̄orez
dei cui⁹ aīa est sc̄bz aīam tuam
Quarto deuote inuocet s̄ctos
patrie de quo iob. v. 8. **D**oca
si est q̄ tibi respondeat ⁊ ad ali
quem s̄ctoz conūtere. **Q**uinto
ad deū immediate p̄ adiutio
recurrat humiliter. **S**icut in ve
teri testamēto s̄cta virgo sac̄
fecit Tobie. iij. que ait **H**oc p̄
certo habet oīs qui colit te qz
vita ei⁹ si in probacōe fuit co
ronabitur. **S**i autē in tribula
cōe fuit liberabitur. ⁊ si in cor
repcōe fuerit ad misericordiaz

tiam peruenire licebit. **E**t iosa
phat rex iuda in tribulacōe
inimicōz existēs. ij. palip̄. xx.
ait. **C**ū ignorem⁹ quid agere
debeamus hoc solum habemus
residui ut oculos n̄ros diriga
mus ad te. **E**t si intētū non adi
piscitur quis p̄ primā viā. ad
dat secūdā ⁊ sic si oportet ter
tiam vsq̄ ad vltimā. **Q**d̄ si pe
seuerauerit ⁊ si ad salutem est
vtiq̄ exaudietur. aut in pp̄ria
petiti s̄t aut i equalēti. **E**xēpli
gratia. **S**i vis carere vico. aut
occasione eius. aut habere vir
tutes. ⁊ deuo cō em. ⁊ huiusmōi
sp̄ualia bō. **S**ive habere tēpo
ralia vel carere malis hui⁹ vite
aliq̄bus. p̄mo primum arripe
Secundo ad de secūdum ⁊ sic
ōnter. **S**i alia remedia que
rere superstitiosa illicitum est
Sūt aut tria quibz nō probi
beni vti in remediū. **P**rimo hz
bis. lapidibz ⁊ silibz q̄ natura
lē habet virtutē. de q̄ racō sc̄bz
natuāles ⁊ medicos rōdi pōt
vñ b̄tūs Jer. di. 7. p̄itur. xxvi.
.q. vij. **D**emoniū sustinēti licet
pet̄s ⁊ herbas h̄re sine incāta
cōe. **I**tē vrb̄ sacris q̄ alicuius
autoitatis sūt ⁊ alijs sacris re
bus. vnde si aliquis colligat
herbam medicinalem cum sim
bolo diuino vel oracōe d̄nica
vel scribat in carta s̄mbolum
vel dominicā oracōem ⁊ ponat

Primum**Preceptū**

sup aliquē infirmū ut sic i istū
 tm de creator omnium bono
 retur nō reprobatur dum mō
 nulla alia supersticio admisce
 atur ut habet in cōsilio marti
 ni pap. xxvi. q. v. non liceat.
Tercō ieiunijs oracōib⁹ ele
 mosinis et alijs opibus q̄ sunt
 de genere bonoz que certum
 f est placere deo. **Sed** dubi
 tatur vnde maleficia efficacitā
 habeāt **h.** ex quib⁹. primo ex
 parua cōfidentia quam hōies
 habēt in deū ideo pmittit eos
 a demonib⁹ impediri scōz illō
 ps. **Qm̄** in me sperauit liberabo
 eū sc̄z iustum. **Et** per argumen
 tū a contrario sensu q̄ non sperāt
 in deum. demonis p̄tati relin
 quūtur. **Secūdo** ex errore q̄
 in hominibus est cui⁹ pena fre
 quēter ē effectus maleficij fm̄
 illud rō. **Cum** cognouissent
 deū non sic deū glōficauerūt et
 et obscuratum est insipies cor
 eorū. **Tercio** ut fides p̄betur
 bonoz scōz aug⁹. qd̄ probat
 p̄ illud deu. xiiij. **Si** surrexerit
 in medio tui p̄ph̄a. aut q̄ som
 nū se vidisse dicat. et predixe
 rit signū. aut portētum et eue
 nerit qd̄ locutus est. et dixerit
 tibi eamus et sequam⁹ deos ali
 enos quos ignoras et sciam⁹
 eis. non audias vrba p̄ph̄e il
 lius aut somniatois. **Quia** tēp
 tat vs domin⁹ deus ut palā

Capitulum**Nonum**

fiat an diligatis eum an non
Qrto propter pactū exp̄ssum
 vel tacitum cū demonib⁹ imitū
 et societate qualiter fit in omni
 supersticioe ut dicit aug⁹. de do
 ctrina xp̄iana li. ij. q̄ societas
 oim vtrubi dicit penitus fugiē
 da est cristiano. **Quāto** ex desi
 derio dyaboli q̄ conatur cōti
 nue decipere nos. i. p. v. aduez
 sari⁹ vester dyabol⁹ tanq̄ leo
 rugiens circum querēs quem
 deuoret cui resistite fortes in fi
 de. **Dubitat** itez quib⁹ ex
 causis demones sciāt futura in
 terdū et vnde tā miros effect⁹
 p̄nt cū deus permittit efficere
h. scōm aug⁹. li. de natura de
 monū. assignando snialiter. vii.
 cās non q̄ futura contingencia
 sciāt sed cōiecturāt probabili
 ter. **Prima.** qz vigent subtilita
 te naturali plus q̄ hōies. **Se
 cūda.** plura sciūt q̄ nos p̄pter
 experiēciam tēporum. **Tercia**
 propter celeritatē motus de
 mon multa futuā p̄dicere p̄t
 q̄ hōiem latēt. **Qrta.** nā poten
 tia cum deus permittit possunt
 morbos immittere et hos pre
 dicere. **Quīta.** p̄ signa futura
 p̄nt p̄dicere subtilius q̄ medi
 cus vidēdo pulsū et vrinam
 nā sicut medicus videt p̄ sig
 na aliqd̄ in infirmo qd̄ homo
 simplex non videt. ita demon
 qd̄ null⁹ hō naturaliter videt

Sexta ex signis que pcedūt ab aīo hōis cōiecturāt ea que sunt vel erūt in aīa astuti⁹ prudenti viro. Sciūt enim qui in stinctus eoz sunt visibiter se cuturi. **S**eptia acta pphetaz a scripta noscūt ex quibus futura p̄dicere p̄nt. Et hxc tāgūtur. xxvi. q. iij. **S**ciendum.

Capitulū. x.

Quo ad primū modū nōndum q̄ prout habet. xxvi. q. v. **E**p̄i ex concilio acquirēti. **T**ales p̄sone nō trāfferūtur a demone localit̄ ad loca in quib; se dicūt fuisse. **S**i ip̄e sathanas cū mētem cuiusq; mulieris ceperit a hāc p̄ infidelitatem sibi subiugauerit illico trāffort se in diūsarū formaz sp̄s et mētē quā captiuam tenet in somnis deludēs. modo p̄ leta. mō p̄ tristia ymaginarie solū deducit non vācit. **E**t cum sola aīa hxc paciatur infidelis. hxc nō in aīo s; in corpe euenire op̄iatur. **E**xemplum refertur de vtula quam cū outere non poss; frater predicator ad hāc ex odicto vit̄ frater q̄n in cubella se trāsiturā dixit versus dñam herodiadē vel venerē nā protunc vtula sine motu lōli dormire cepit. a cum se iā somnar; versus herodiadem vbi a manus leta p̄

icert. vrsū est ex motu vas a vtulam cū cōfusione ad terrā proiecit. **E**adem de causa ficta sunt interdū a ymaginaia solū. **Q**uādo quedā in quatuor temporibus se in raptu dicunt videre aīas purgatozij a pluā alia fantasmata. **N**ec mouere debet q̄ quarūdam vtularū pedes protunc adusti non sentiūt ignem q̄ demō fantasmata in ymaginacōe mulieris tūto intēdere potest ut anima extra nihil sentiat. **E**xemplum de habētibus morbum caducum qui etiam adustionem nō sentiūt in infirmitate sua. quia aīma in interioribus passionib; vel doloribus pressa: extra nō sentit ignem. **I**tem naturaliter quidē speāliter mulieres que dam facilliter ex ymaginacōibus possunt rapi ad intra adeo ut non sentiant exteiora ut ponit exemplū aug⁹. xiiij. de ciuitate dei de quodam rustitudo noie qui ad modicum alicui⁹ gemitū se ad interioza cōuertere poterat ut nec vices. nec pūcturas. nec villicantes sentir; p̄mo tanq̄ in defuncto nullus anxilitus sentiebatur. **Q**uo b ad. ij. de somniis notādum q̄ raro aliq̄s debet tenere de somniis a iudicare. **I**nterdum tamen potest a de aliquib; debet p̄mū pt; q̄ cause somioz sunt

tam varie q̄ pauci sciāt a quo
fiāt. nā sc̄m̄ gre. li. iiii. dyal.
aliquādo fiūt plenitudine vn
tris Aliquādo v̄tris a capitis
exinam̄coe ⁊ h̄c exp̄iētia didi
cim⁹. aliquādo de monū illuſio
ne ec̄c. xiiii. multo s̄ errare fece
rūt somnia. aliquando d̄i reue
lacōe gen. xxvij. ait Ioseph au
dite somnū meum q̄ vidi. ali
quādo cogitacōe natuāli fil' a
illuſiōe. vnde ec̄c. v. vbi mul
ta sūt somnia multe sunt v̄ami
tates. Et infra multas curas fe
cerūt somnia. aliquādo fiūt cō
gitacōe simul a reuelacōe d̄i
Daniel. vii. vbi ostendit q̄ so
mniū pharaonis cepit a cogita
cione a terminabat̄ in reuela
cōe. Quidā tamē aliq̄liter s̄
caute iudicare possunt iter dū
de somnijs vt si post somnium
de cruce aqua vel calice exper
tus es tibi tribulacōnem sepe
subsecutā. timere potes q̄ eue
niat. Et paciēcia a oracōne a
alijs te cōtra tēptacōnem pre
parare. a forte ideo d̄i reuela
uit. Similiter si de extremo
iudicio te somnias damnatū
Postea scrutare consciām. sed
nunq̄ curāda sunt somnia de
tix sauis iueniēdis. de inimico
inuadendo a filiabus. possunt
aut̄ qūtupliciter vt dicit̄ thō.
somnia signa eē futurorum.
Prio quādo eē cā effectus fu

turi ut q̄ somniasti te itur ab
ecclesiā certam ideo postea va
dis. Secundo somnū est sig
num futuri cuius causa in som
nante est ut colera p̄ssus som
niat de nigro a sic vt̄tur me
dici somnijs Tercio interdū
a casu euēnit de quo q̄s somni
auit vt de igne somniasti a ea
dem die a casu dom⁹ incinera
tur. Quarto quādo imp̄ssio ae
ris vel celi corpus dormētis al
terat. sequitur iter dum simile
somnia vt si aer vel celum ē
dispositū influere humide cor
pus facit somniare animā de
pluuia. Et ē hoc comune in for
mica muscis pulicib⁹ ⁊ gallo
a in brutis alijs que ex talib⁹
immutatur ⁊ iudicat̄ prudēt̄
ex talibus quosdā euētus na
turales. Quinto quādo ab an
gelis bonis vel malis influxus
aliq̄s de futuro recipitur. tam
q̄ haberet de somnio discrecio
nem spirituū que ē sc̄m̄ apo
stolū. i. cor̄n. xij. gratia sp̄ealis
sp̄ūsc̄i iudicare poss̄ ⁊ debet̄
de somnio vt facti a p̄phe. Sā
cti inquit gre. vbi supra visio
nes a reuelacōes q̄dam itimo
sapore discernūt vt sciant q̄d
a bono sp̄ū percipiāt vel quid
ab illuſiōe patiātur. **¶** Quo
ad. iij. nōndū q̄ gene. i. dixit
deus. fiāt lumina i firmamen
to alic a diuidāt diē ac noctē

et sint in signa glō. serenitatis
 et tēpestatis. et tempora glō. ve
 ris. estatis. autūm. et h̄yemis
 vnde primū ministeriū quod
 faciūt nobis corpora celi est q̄
 faciunt diem ad laborandū ho
 mīnibz et noctem p̄ quiete no
 stra. **S**ecūdo seruiūt inq̄tum
 sunt signa naturaliū effectū
 ut pluuie sic citatis. calois et si
 miliū. s̄ non sic sūt siḡ eoz q̄
 depēdent a libero arbitrio n̄ro
Sic q̄ aliquis ex eis iudicāe
 possit hūc furem omnino sien
 dum luxuiosū et huiusmōi. nā
 et p̄tholomeus ait. **S**apiens
 dñatur astris. nam hec diuī
 mode influūt sc̄bz q̄ dō suūm?
 vel nō vnde leuic. xxvi. **S**i nō
 feceritis mandata mea q̄c. da
 bo celū vob̄ de sup̄ ferreū et ter
 rā eneam; et cōsumetur in cāssum
 labor vester. **S**i aut̄ in precep
 tis meis ambulaueritis dabo
 vob̄ pluuias tēporibus suis et
 terra gignet germē suū. vñ
 sc̄dm thō. libro. iij. contri gen
 tiles. **T**ria sūt in hōie vic; cor
 p̄ seu corp̄ alia. intellectus. et
 volūtas. **I**tem tria alia sunt in
 celestibus vic; celū angelus
 et deus. **C**elū solū potest in cor
 pus ut illuminādo frige fatien
 do et calefatiedo. **A**ngel⁹ bon⁹
 p̄t̄ intellectū illuīare et malus
 nō p̄t̄ intellectū quicq̄ imp̄
 mere. deus solus p̄t̄ volūtatez

vertere ad placitū. potest etia; in
 intellectum et in corpus imp̄
 mere quicquid vult. **Q**uicq̄
 vlti prefata astris ascribitur
 de actibz ad liberum arbitriū
 pertinentibus est sup̄sticōsum
 vel sup̄sticōm proquinquum
Quo ad. iij. de sortibus no
 tādum sc̄bz thō. 2. 2. q. lxxxv.
 az. viij. **E**t sc̄dm nicolaum de
 lira sup̄ illo actu. **S**ors cecī
 dit sup̄ mathiam q̄ vti sortibz
 ē ex vario euentu seu dispositio
 ne alicui⁹ rei sensibilis p̄p̄site
 determinare aliquod dubium
 vel incertū. **S**icut ex festucis
 p̄p̄p̄tis p̄ hoc q̄ aliquis ac
 cipit breuiorem vel longiorē
 seu in p̄iectōe taxillozum ex
 hoc q̄ aliquis picit plura vel
 pauca puncta vel ex similibus
 aliquod dubium inter hōines
 determinatur. **S**ecūdo no
 tandum q̄ sortibus vti contin
 git dupliciter. **A**liquādo ē ma
 lū. aliqn̄ est bonū. malum est
 octo modis. **P**rimo q̄n̄ q̄s ea
 intencōne vtitur sortibus qua
 si actus humani qui requirū
 tur ad sortes vel euentus eoz
 subdātur dispositōi stellarū
 hoc enim falsum est; nō carens
 demonum suggestione. **S**e
 cundo quādo quis expectaret
 sortium iudicium a demonibz
 q̄d fit q̄n̄ sūt in quibus vñ
 mile ē demōis ibi eē op⁹. **S**ic

legitur **Eze. xxi.** q̄ rex babiloif
stetit in biuio in capite duarū
viarum commiscens sagittas
interrogauit ydola exta cōfū
luit. **Tercio** quādo q̄s expecta
r; sorcialiū actiū euentus euei
re a fortuna ⁊ hoc solū locum
haber; i sorte que vocatur di
uisoria ut si queratur iudicio
sortiū quid cui sit exhibēdum
siue illud sit res possessa. siue
sit honoz. siue dignitas. siue p̄a
aut aliqua actio. **Et** talis sors
nō videtur habere nisi forte vi
tium vanitatis. **Sicut** si aliq̄
non valētes aliquid diuidere
cōcorditer velint sortibus ad
diuisionem vti quasi fortune
exponētes q̄s quā p̄tem accipi
at ut thō. dicit. sed mico. de lira
sic dicit. si disposicō vel euet9
sortium expectetur in fortuna
tīm. nullum est vitium si mittāt
sortes ad determinandum in
ter homines quis quā partem
accipiat alicui rei ⁊ hoc ex cō
muni cōmittitur osensu fortu
ne. **Causa** tīm motia potest eē
p̄ccm ut si p̄pter cupiditatem
p̄p̄riam vel aliud vitium nō pos
sint concorditer alio mō diui
dere. **Quarto** qm̄ quis expecta
ret iudiciū sorcium vel euetiū
solū a dō vel a sanctis angelis
g **Et** licet hoc de se nō sit illici
tū qm̄ fier; in necessitate ⁊ cū reue
rētia tīm sit quadrupliciter cū

p̄ccō. **Primo** si absq; vlla necē
tate ad sortes r̄curratur hoc ei
videtur ad dei temptationem
pertinere vt dicit **Ambro. sup**
luc. **Qui** inquit sorte eligitur
humano iudicō non dephēn
ditur. **Secundo** si quis etiā
in necessitate absq; reuerentia
debita sortibus vtatur. vide
ant tales dicit **Beda sup act.**
i. hoc ip̄s ap̄los non n̄ colle
cto fratrum cētū ⁊ p̄cibus ad
deū fufis egisse. **Tercio** si dīma
oracula ad t̄rena negotia con
uertātur. vnde aug9. ad inq̄
ficōes ianuarij hīs q̄ de pagi
nis euāgelicis sortes legunt ⁊
si optādum sit q̄ hoc faciant
id ē permittēdum ne mai9 ma
lum fiat ut p̄cius q̄ ad demo
nia cōsulenda cōcurrāt. tīm mi
hi displicet ista cōsuetudo ad
negocia seculaia ⁊ ad vite hu
ius vanitātē dīma oracula vel
le cōuertere. **Quarto** si electio
nib9 ecclesiasticis que ex spūs
sancti inspiracōe fieri debēt ali
qui vtātur sortibus oīra pro
hibicōe; **Exti** de sortib9. c. vltio
nec obstat q̄ mathias est sor
te elect9. hoc enim adhuc nō
eāt prohibitū. **Item** cū reuerē
tia sp̄ali spiritus sancti instm̄
ctū fiebat qd̄ i oīam non est
trahēdum. vnde ⁊ beda vbi su
pra dato spūs sancto statū. vii.
dyacones nō sortib; s; electōe

h^{ic} facta sunt. **S**ortibus tamen licite quae
 vti potest multipliciter. **P**rimo quoniam
 prefata vitat licet utatur sorte
 in temporalibus dignitatibus: quae ta-
 lia officia ordinantur ad terre-
 na disponenda. **S**ecundo in di-
 uisione rerum temporalium dum
 mori vitentur vitia prius tacta.
Tercio quando necessitas aliqua
 ab electione dignitatis ecclesia-
 stice immineret. **T**unc enim li-
 citum est cum debita reuerentia
 sortibus diuini auxilium implora-
 re. vnde **Aug⁹** in epistola ad honora-
 tum **P**rius inter dei ministros sit
 disceptatio quae eorum in tempore per-
 secutionis maneat in fuga omnium
 et qui eorum fugiant ne morte eo-
 rum deferatur ecclesia. **S**i hoc dis-
 ceptatio aliter non poterit fini-
 nari quantum mihi videtur quia
 maneat et qui fugiant sorte le-
 gedi sunt. **E**t hoc modo vbi sunt
 sortibus sancti viri qui in vete-
 ri et nouo testamento leguntur
 vbi fuisse sortibus. sicut ioseph
 achor reperit ibidem. **vij.** **S**aul
 Ionathas. **i. regum. xiiij.** **E**t za-
 charias sorte exiit **luc. i.** **Q**uar-
 to licitum est ut dicit **Aug⁹** **4.**
 de doctrina christiana. **S**i tibi ha-
 buerit aliquid quod oportet
 dare ei qui non habet nec duo-
 bus dari potuisset. **S**i tibi occur-
 rerent duo quorum neuter ali-
 um vel indigentia vel erga te
 aliqua necessitate superaret nihil

tutu faceres quod ut sorte legeres
 cui dandum esset quod dari vtrique
 non posset de talibus sortibus di-
 citur **pro. xvi.** **S**ortes mittun-
 tur in sinu sed a domino temperatur.
Quinto fit licite secundum inno-
 centium et hostiensem per litteras dirime-
 dis in hijs que temporalia sunt quoniam fit
 sorte simplici cum paleis vel hu-
 iusmodi: concordat **gafredus.**

Capitulum. xi.

De alijs autem super enumeratis
 modis superstitionibus
 ut melius agnoscantur
 et vitentur a fidelibus: moue-
 buntur plures breues et vtiliter
 questionibus numero. **xlv.** et sol-
 uentur. **P**rimo tamen non dandum est
 secundum **thomam. 2. 2. q. lxxxij. et lxxx.**
ij. quod cum superstitio sit religio su-
 pra modum huata. **S**uperstitio-
 nis duo sunt genera per doliatria
 scilicet et diuinationem per quam quis aut
 occulta aut futura inuestiga-
 re nititur per pacta aut occulta
 aut manifesta imita cum demoni-
 bus. **D**iuinationem autem ut dicit
 per **fidem. libro. viij. ethimo.** ha-
 bet plures species. **E**t secundum **tho-**
 numeratur de quibus infra di-
 cetur distinctius. **V**na est
 prestigiū qua oculi hominum per-
 stringuntur. **A**lia somniorum
 diuinationem. **T**ertia nigromantia per
 quam futura discuntur per viuos

ut per arreptitios ac per phitones. **Quarta** nigromantia qua adhibitis precantationibus quibusdam et sanguine videtur resuscitari mortui de mare et ad interrogata respondere. **Quinta** geomantia que in materia terrestri scilicet ungue ferro vel lapide futura prenuuntur per aliquas figuras vel signa inanimata verum tamen ad hoc genus pertinet divinatione que fit ex consideratione eorum que eveniunt serio per protectionem puatorum sed ibi non fit invocatio demonum nisi tacita. **Sexta** hydromantia que in aqua idem facit. **Septima** aeremantia in aere. **Octava** in igne pyromantia idem facit. **Nona** arispitium per quod in visceribus animalium immolatorum in aris demonum idem fit. scilicet inuestigatio occultorum vel futurorum. **Et** per omnes istas species sunt talia per expressam demonum invocationem. **Sequentes** autem per tacitam. **Undecima** est mathefis que ex sideribus nativitates hominum considerat et divinat futura. **Undecima** est augurium a garritu avium dicta licet se extendat ad motus vel voces avium seu quozlibet animalium siue per sternutationes hominum fiat vel membrorum saltus. **Auspitium** tamen ab inspectione avium dictum ad oculos proprie pertinet. **Augurium** vero proprie ad garritum avium

quod in duobus istis principaliter divinatione in auribus fieri solet. **Duodecima** est omne et fit in verbis et cum eadem quam quis verba hominum certa intentione dicta. alia intentione retroquet ad futurum quod vult prenoscere. **Hic** maximus valerius dicit omnium observacione aliquo contractu religioni omni immixta est. quam non fortuito motu sed divina providencia consistare creditur que fecit celos. **Tertiadecima** est cyromantia quam aliquae dispositiones figurarum considerantur in aliquibus corporibus visui occurrentes ut ex lineamentis manus consideratis. **Quartadecima** est spatulamantia et est divinatione facta in figuris spatule alicuius animalis. **Quintadecima** sortilegium est quod fit per considerationem figurarum que proveniunt ex pluvio liquefacto in aquam proiecto. siue ex quibusdam cedulis scriptis. vel non scriptis in occulto repositis. dum considerantur que quam accipiat vel etiam ex festucis in equalibus positus quis maiorem vel minorem accipiat. vel etiam ex taxillorum proiectione quis pluviam puncta proiciat. vel etiam dum considerantur quid apertenti librum occurrat que omnia sortium nomina habent. **Primo** igitur queritur de per e stigijis quot modis oculi hominum possint deludi. **Est** autem

prestigiū sensuum quod a delu-
sio oculorū p̄serum. Et dicitur
a p̄stringo q̄ acie oculorū p̄-
stringit. Dicit p̄ h̄o. viij. eth.
.c. ix. Ita q̄ res videātur aliter
esse q̄ sint. Et ut alexander de
hal. parte secūda dicit prestigiū
pprie sūptū ē illa illusio de
mōis que nō habet causā ex
parte mutacōis rei sed solū
mō ex parte cognoscentis qui
deluditur siue q̄ tum ad interi-
ores sensus. siue q̄ tum ad ex-
teriores. **R.** alexand. de halis.
d parte secūda. **¶** Sed tribus mo-
dis i genere pōt fieri prestigiū
vna delusio namq̄ fit absq̄ de-
mōib; a artificialiter sola vic;
agitacōe h̄oim ostendētum et
ocultatium. Sicut fit in trane-
ctōibus p̄ uoculatores vel per
mimos. alius modus fit etiā si-
ne virtute demonū a naturalit̄
virtute quorūdam corporum
mineraliū que quā habēt p̄nt
scdm quādā virtutē huiusmo-
di corporibus inditā rem ostē-
dere vel facere apparere non si-
cut est. vnde scdm thō. p̄ma
parte. q. Cxiiij. ar. iij. Et scō;
alios plures. Quedam herba
accēsa fumigās facit trabes ap-
parere serpētes. Tertiū modus
delusionis ē qui fit p̄ demones
deo tñ p̄mittēte. habēt enī de-
ordine nature sup̄ quāsdā res

inferiores quā p̄nt exercere cū
istas res q̄n de? sinit. **¶** Et tūc
etiā res apparent aliter q̄ sint
pōt enī demō. q̄nq; modis ali-
que illudere q̄ iudicat rē alit̄
q̄ est. **¶** Primo modo artificiali
traiectione. **¶** Secūdo naturali
applicacōe alicui⁹ rei de quib;
dictū est q̄ ptātē in h̄o hab;
pl⁹ q̄ h̄o et sciētiam et cū de⁹ p̄-
mittit exequi. **¶** Tercō modo pōt
in assumpto corpore se ostendē
esse aliquā rem q̄ non est ut la-
ctuca. Sic accidisse vidz̄ mōi
ali. de q̄ refert greg. i. li. dyalo-
gorū vel in massa auri ut de b̄to
anthōio factū legitur. vel lupū
ut infra dicitur se ondere pōt
¶ Et sic tegere rē alienam suo af-
sūpto corpore. **¶** Quarto pōt tur-
bare organū vis⁹ ut videatur
res nubilosa que ē clara et hu-
iusmōi. Sicut etiam post fletū
lumen apparet aliter q̄ ante.
¶ Quinto modo in ymaginatuā;
potentiam operando trāsmuta-
cione sp̄erum sensibiliū scdm
thō. vel humores varios mo-
uēdo ut appareāt ignea v̄l aq̄a
et huiusmōi. Sicut in melāco-
licis naturalit̄ fit vel in mania-
cis. **¶** Questio. ij. vnde proue-
niāt res vise q̄s vidēt virgines
in specul̄ vel vnguib; malehco-
rum ad furta sublata et huius-
modi reperienda. **¶** Et cur maleh-
ci potius recipiunt virgines

mares vel femias quod corrupto
 he. sed; wilh. parisiens. in vltia
 parte de vniuerso quod opere de
 monū sit p modum vnum vel
 plures pcedēti dubio exp̄ssos
 virgines aut t̄m ad hoc ydo
 neas demō mētitur t̄plici de
 causa licet corruptis idē ostē
 dere valeret. **P**rima ut fingat
 falso se castitatē amare quam
 odit quod castissimam virgine;
 fūme odit que cōtriuūt caput
 eiusdē serpētis. vñ infidiatur
 calcaneo eius. vñ deus ait ser
 penti inimicitias ponā inter te
 et mulierē et semen tuū et semē
 illi? ipsa conteret caput tuū et
 tu infidiaberis calcaneo ei? gen.
iii. **S**ecūdo ut sic animas ma
 leficorum et eis credentium de
 cipiāt ad amicitiam demonū
 inclinatās per infidelitatis vi
 tū sub sp̄e boni non sub sp̄e ma
 li. **T**ertio ut corpora sic ledat
 innocentum vel minus vicijis
 infectoz. nam postea ut per ex
 pientiam patz tales habent
 visum frequēter horribiliozē
 quod antea ex vestigijs demonū
 relictis in oculis vel fatie vidē
 tis. **Q**uestio tertia an veri
 tas aliqua subfit hīs quod dicū
 tur de mōte vneris. vbi cum
 pulcherrimis femis dicuntur
 quidā frui luxūia et voluptate
 ad placitum **R**indēt wilh. vbi
 sup li. de vniuerso quod fictitiū ē

totum. licet demonū opere ta
 les hoīes illudātur modis ta
 ctis in primo dubio ut in veri
 tate eis fieri videatur quod t̄m i
 apparētia fit. vnde refert quod quā
 dam miles se sic putabat frui
 quod a femina luxuriose. quod euigi
 lans se reperit in luto quodaz
 realiter amplecti quod dā ca
 dauer mortue bestie. **Q**ue h
 stio quāta an veritas sit quod quā
 dā in linea remi bagute famāt
 et eis credētes de quodā mō
 te circa bernēse opidū. in quo
 referūtur esse ab scōditi in an
 tro viri et femie deuotissime vi
 uētes nullam cōmunionē ha
 bētes cū alijs fidelibus nisi quod
 in festiuitatibz p sacramentis
 recipiēdis trāfferūtur p aera
 ad quosdam sibi notos pres
 biteros in parrochijs. **R**ñtio
 quod demonis opera ista sūt put
 fūditz inuestigauit. et laquei
 innocētum sicut in pcedēti
 b9 duob9 dictum est dubijs
Roui enī quādam deuotam
 sc̄mōniam quam dy aboly
 quidā multo tēpore ipugna
 uit etiā visibiliter. quod hanc de
 mōsterio conabatur educere
 illesā sub tali de quo queitur
 mēdacō sed mentita est iniqui
 tas sibi. nam ip̄a restitit de cō
 filio prudētum et demonem
 non curauit. **Q**uestio quāta
 quod sentiēdū est de nocturnis

exercitijs; qui aliquñ dicuntur vi-
deri et vnde pueniat tales ap-
parentie. et cur apparent. Et fm
willxl. vbi prius. Et fm thō.
m. iiii. di. xlv. Rō aliquñ viuēt
bus tales apparent. Et pōt cō-
tingere q̄ septem modis fit ap-
parentia talium exercitiū. aliquñ
opere et pñtia bonorū angelo-
rū. sicut helizeo factū ē in adiu-
torium oītra sīrios eū capere volē-
tes. iii. regū. vi. aliquñ sūt exer-
cit? demonū ab eis dē viuos de-
ludere volētes. Sicut rex demo-
nū cū suis apparuit bō martī
no in spē xpī martinū coronaē
gesties p meritis. Ita in vitas
patrū de quibusdā legitur. Itē
i libro dyalogorū bti grego-
de congregacōe demonum iū-
dicia inter se discernētium sup-
reos legim⁹. aliquñ fit apparen-
cia sanctorū in patria existen-
tū q̄ ppria virtute ad viuos
wisse legūtur eis in adiutorium
Sicut factus felix martir qui
ciuib; nolans apparuit a bar-
baris obsessis. Et idem creden-
dum eē de alijs sanctis put au-
gus. recitat libro de cura p mor-
tuis habenda. aliquñ fit ab aīa-
bus que sunt in purgatioio ut
suffragia expētāt ut btūs gre-
m. dyalogorū probat multi-
pliciter. Et willh. similiter. ali-
quñ fit ab aīab? damnatis ad
erudicōem hōim et ad terrore

aliquñ fieri potest erudicōne et
immisione bonorū angelorū
in spiritū viuētis alicui? sine
reali apparentia. aliquñ etiā fie-
ri potest mera decepōe demo-
nū sicut in primo dubio dictū
est. Ex quo pat; falsum esse q̄
damnate aīe nunq̄ infernum
exeat. ymo hoc aliquādo fit
dicit factus thō. sed protunc
damnacōnem secum ferūt. vñ
dicit thō. etiam modum quo
iste apparicōes sunt assignan-
do. Quāuis inquit anime san-
ctorū vel damnatorū presen-
tialiter assint vbi apparēt. nō
tamen credendum est hoc sem-
per accidē. aliquando enī hu-
iusmodi apparicōes sūt ul' i dor-
miēdo vel in vigilādo op acōe
bonorū vel malorū spiritū ad-
mistructōez vel decepōez viuē-
tū. Sic etiā et viuēs hōies aliquñ
alijs apparēt et eis mīta dicūt
i sonijs cū tñ ostet eos non eē
pñtes. sicut aug⁹. p multa exē-
pla pbat in li. de cura p mor-
tuis hōia. **Questio. vi.** an vñ
fit q̄ aliq̄ hōies sint filuestres
Et albt⁹ i de al. q̄ sic vel salte;
mōstr hōim sūt. Sūt ei in qñ
tuplici dīa q̄ in filiis apparēt
i hūana spē aliquñ. aliquādo vi-
hōies rōnales. sic pluēs p̄res
facti legūtur i vitas p̄m nudi
et p̄futi quod amō vel tecti fo-
lijs heremiticā vitā soli duxisse

Et aliquā p bestijs a tyrānis a casu in retibus ferarū capti. ali quādo sūt mōstra que dā in hu mana natura racōnalia tamen sic satiri quē vidit btūs antho mi? cū paulum p mū heremitā quesuit. Sicut scribit btūs iero. Ait enī satirus ille ad an thoniū. mōrlis ego sum vnus ex accolis heremi legacōne fū gor gregis mei. p camurq; ut omunē dñm p nobis depceis quem p salute mūdi olim vif se cognouim? a i omnem ter ram exiuit sonus eius. Erat au tem hmūtio ad vncis narib? fronte corimb? exaspatus cuius extrema pars corporis in cap rum fines desinebat. Aliquā sūt qui apparēt veri hoies. sed ne glecti a vult bestie facti. Sic hodie sunt cū terrā galeciē in hispanijs insulis hoies dome sticos fugiētes vult fere ut do cet experientia. de talibus etiā vidētur fuisse mas a femia cū saxoniā capti per venatores de quib? refert alb. in de ail. q; oīno spēm humanam videbā tur habere. s; vult moriones esse videbātur. vir enī viu? s; femia mortua capiebatur. ali quā sunt pigmei qd aīal scdm albe. vbi pri? ē multum simile homini q; erecte mcedit. mani bus vtitur ad opera quedam loqtur lingua. Et tñ simplicit

plus ē bestia q; hō. licet sit no bili? aīalium infra hominē. ali quādo etiam demones i filiis apparēt eē hoies vel femne ut decipiant incautos. Sicut cō muiter hētur in vitas patrū.

Questio. vij. an verū sit q; malefici possint facere vā aīa lia arte sua. **R.** scd; alb. vbi su pra. q; sic deo pmittēte. aliquā do ipfecta quedam aīalia pecu rare possunt hei nō in mltāti si cut deus facere potest. s; motu quodam licet subito. sicut pa tet de maleficiis scdm aug?. Et exod. vij. vbi glō. strabi super isto vocauit pharao sapiētes dic. q; demōes discurrūt p mū dum a colligūt diūsa semina a ex eoz adaptacōe pnt pro rūpere diuersas spēs. Et glosa ibidem sic dicit dū p mcatatio nem demonū malefici aliquid efficere conātur discurrūt per mūdum a semina subito eoz de quibus hoc agitur afferūt a sic ex illis permittēte deo no uas spēs rezū producūt. licet ergo demonū ope hei possunt deo permittēte vra talia nō il lusoia id ē solū appntia tamē talia dicūtur signa mendatia semper. q; demones talia solū a pncipaliter faciunt ad sedū cēdum homies videntes ppter qd. ij. t. b. s. ij. dic. apūs de an tippo. q; aduentus eius erit

scdm opacoem sathane in omni virtute a signis a pdigijs mēdaabz. sancti aut miracula dei virtute increata impetrant vtilia fidei a instātanee cū placet altissimo. **Q**uestio. viij. an ope demonū trāsfortiones pnt fieri hōim in bestias. sicut in lupos a huiusmodi. **R**. q. nō vñ. xxvi. q. v. **E**p̄i ex osilio acq̄ rensi sic dicitur. Quisquis credit posse fieri aliquā creaturā. aut i melius. a in deterioꝝ immutari. aut trāsforti i aliā sp̄tē vel in aliā similitudine; n̄ ab ipso creatore qui oia fecit a p̄ que omnia facta sūt proculdubio infidelis ē a pagano deterioꝝ. **I**dēlate ostendit bt̄s auḡ. de ci. xli. xvij. c. xvij. **V**bi oñdit q̄ demones faciūt tales trāsformacōnes non realit̄ sed visum hūanū decipiendo. **S**icut ostensum est dubio p̄mo multis modis. vñ **A**uḡ. ibi dicit q̄ famosissā maga circ̄tes mutavit sotos vlixis i bestias. **E**t quedā stabularie mulieres cōnerdebant hospites suos in iumēta onera portantia. **R**efert etiā sotos dyomedis in aues ouersos a postea lōgo tpe circa tēplū dyomedis vlabant. **E**t q̄ p̄stāt̄. narravit de patre suo waciter qui dicebat se caballū fuisse a annonam cum alijs aialibus baiulasse. **N**am

ut auḡ. ibidē soluit in primo sola apparētia fuit a oculorū decep̄cō. in secūdo a quarto vera onera fuerunt que demones inuisibilit̄ p̄sentes portauerūt. **I**n tercō vero locū dyomedis p̄ demones fuerūt de medio subito subtracti a aues v̄re loco eorū immediate posite que ibi vlabuerūt. in nullo aut̄ predictorum de hōie v̄re factū fuit irrationale aial̄ h̄ solum apparenter. dicit tamē thō. i. p̄ate. q. **C**xiiij. ar. iij. **Q**uōd oēs trāsformacōnes corporaliū rerum q̄ possunt fieri p̄ aliquas virtutes naturales ad quas p̄tinent semina que in elemētis huiusmūdi inueniūtur. possunt fieri per operacōnes demonū huiusmodi semimbz adhibitis. **S**icut cū aliqua res transmutatur in serpentes. vel ranas que per putrefactōem generari possunt. **I**lle v̄ro trāsformacōnes corporaliū rerum que non possunt virtute natuē fieri nullo modo operatione demonum scdm reūritatē perfici possunt sicut q̄ corpus humanum mutetur in corpus bestie. aut q̄ corp̄ hominis mortui reuiuiscat. **Q**uōd si fieri videatur apparētia est sic ostēfū ē q̄stione p̄ma. **Q**uestio nona vnde ergo p̄uit q̄ quida; lupi tā crudelit̄ astute et particularit̄ hōies comedūt

se. scdm alb. in de animalibus et sim
 alios quod ex septem causis pro
 uenire potest. Aliquod propter famis
 augmentum. Sicut et cerui ali
 quod a alie bestie huiusmodi appro
 pinquant. aliquod propter ferocita
 tem virum. in frigidis enim regi
 onibus sunt corpore minores
 et magis asperi et feroces. Sic
 etiam tempore coitus et quod ha
 bent catulos ut **Aristote.** dicit
 li. de animalibus sunt magis seui sic
 canicule aliquando propter astutiam
 et senium. lupi enim quanto sunt
 seniores. tanto deteriores et no
 cent huiusmodi quod non possunt ve
 nari bestias propter etatem et de
 tes eorum ostinguntur. aliquod
 propter experientiam humanarum
 carum que quod optime complexio
 nate sunt propter omnes dulciores sunt
Vnde sicut voluptas leccato
 re trahit ad voluptuosum cibum
 sic humane carnes a lupis. aut
 in sepulchro. aut post bellum
 hominum vel alio modo gustate. ali
 quod propter cerebrum rabidum
Effitiuntur enim sicut canes ra
 bidi. et tunc quemcumque inuenie
 rit trucidant. sicut et canes ali
 quod aliquod propter operam de
 monum ut huiusmodi credant huiusmodi et
 wtulas falso in bestias mutari si
 cut pagani putabant. unde de
 monis opere potuit illud fieri
 quod refert **Ymace.** in speculo huius
 stoiali li. vi. c. xl. in gallia inquit

ante christi incarnationem et ante
 bellum punicum. lupus vigili e
 vagina gladium abstulit. **Et**
will. ubi supra refert de quo
 dam viro qui se conuerti putabat
 in lupum certis temporibus quibus
 in antres latitabat. illuc enim
 certo tempore iuit et ope demo
 nis velut dormiens iacuit. et sibi
 interim cum fixus maneret vide
 batur quod lupus ipse factus cir
 curret pueros deuorando. **Et** cum
 illud realiter solum demon quod
 lupum possidens faceret pu
 tabat falso se somnians circui
 re. quo modo tam diu demen
 tatus est vir ille quousque inue
 tus est iacere in silua raptus me
 taliter. aliquando etiam fit propter
 occultum vel manifestum dei iu
 ditum quod demonum vel diuino in
 stinctu lupi propter peccatum
 tum vel pueroz tales damni
 ficant sicut factum esse legimus de
 .xliij. pueis qui deuidendo heli
 seu dicendo. ascende calue ascen
 de calue a duobus vris de silua
 exeuntibus statim iugulati sunt
 .iiij. re. ij. **Et** de leone qui pro
 pheta dei iustum non implentem
 occidit. .iiij. re. xiiij. Sic etiam ut
 in historiis legimus **epi** **Auiti**
 epi vpen. letanie minores. qui
 ante ascensionem domini celebra
 tur triduo inuente sunt quod lupi
 citates intrantes ibi huiusmodi vora
 uert publice hinc deus omniatus

est leuic. xvi. dicens. Si nō feceritis mandata mea. emittā in vobis bestias agri que confundant vos et pecora vestra. Et deu. xxxij. Bētes bestiarum immittam in eos cū furore trahētium sup terrā atq; serpentium. Quod ostēdit de⁹ effectu. iij. reg. xvij. quando leones immisit qui deuorabant ydolatrās in terram samarie loco vroz dei cultorum positos. **Q**uestio decima. qd de raptis feminis in angaria et alias q̄ restitute sēlibus mira dicunt de animabus in purgatorio. in inferno. de furtis perditis et sibi. **R**e. q̄ supsticōse agunt ista opere demonum deluse. sicut in prima questione dictum est. nec obstat q̄ cādela aduste nō sentiat qn̄ sūt in raptu. q̄ dyabolus mentē interiorē sic strigit q̄ exteriori nihil sentiūt. **V**idit aliquā in melācolicis vel etiā naturaliter. **V**icut de qdā viro noīe restituto r̄fert beatus aug⁹. de ci. dei. q̄ qn̄ voluit rapiēbatur a senib; a deo q̄ etiā am vellecātes nō sēsit. **Q**uestio. xi. **V**tr̄ demones sint q̄ nocturno tēpore i collis eq̄z quasi strepas faciūt de crimb; vbi gutte ceree reperūtur et pluā i stabulis bestiarū face re videntur. **R**e. willi. q̄ sic nisi hoīes talia ex astutia facerent

artificialit. **Q**uestio. xij. vtr̄ q̄ demonum opere capsiōes puerorum fiant. **V**ic q̄ infantes ponantur q̄ nō impugnantur s̄ semp miseri sūt. **R**ndet willi. q̄ sic. quando parentes infantes non oracōibus et cruce munit. **T**unc enim demō vicem infantis gerere potest vel translationem facere deo permitte te. vix tñ talia sunt credēda fieri ope demonum nisi lratozum iudicia assint. **Q**uestio. xij. vtr̄ demon localiter possit trāsferre aliquem hoīem de loco ad locum inuitum. **R**ndet willi. q̄ sic. **S**icut etiam bon⁹ angelus tulit in cicino capitis abacuck de iudea i caldeā. **E**xemplū aliud habes dubio iij. **S**ed ut in precedenti dubio dictū est et in solucōe p̄mi dubij credēdum est talia solū ut plurimū in spiritu id est in ymaginātia hoīs fieri nō realiter n̄ forte raro ut tenet dñs albtus et vlricus in summa. **R**e. aut aliquādo corporaliter fiat et localit pat; de puero quē in cuiusdam nobilissimi viri q̄ puez monachus p̄tūc factus a monasterio nocte illatus est pistino clauso vbi repertus maē se p̄ quosdā dixit ad magnum ouiuū delatū et ut comederet iustum et p̄ supiora pistri no imissum ut r̄fert pe. damiā

Et h̄etur in speculo hystoriali
 li. xxvi. c. lxxiiij. q̄ aut aliqui ma
 leficiati vel amore mulier cap
 ti dicunt se non posse cōtinere
 quā oporteat eos currere ad a
 marias. vrū est in parte a in
 parte falsum. nā si dei gratiam
 vellent muōre a facere quod
 in se est ut cōterentur de peccis
 deus illa eis dimitteret a gra
 tiam infūdeno robur resiten
 di demoni tribuerz. Et sic eos
 ad peccādū nemo possz cogere
 vel mouē lōlter. S; si illa
 rēnuunt. non mirū est si impo
 testate demonis p̄siti eoz do
 min? eis dñatur dyabol? vel
 voluptatis appetit9. dic. eī bea
 tus aug9. i. omeli. sup illo wz
 bo ioh. vi. nēo pōt venire ad
 me n̄ pater meus traxit eū tr̄
 hit vnūquē qz sua voluptas.
 oñdis ouī viridem rannum a
 te seq̄tur. nullo scz corp aliter
 trahēte. Sic crisos. dicit super
 math. xx. de asina quam xp̄s
 eq̄tauit. qz cū demon volunta
 tem hoīs peccato possidet. qua
 si ad libitū trahit quo placet
 Exēplum dans de nauī in ma
 ri perduto gubnaculo que ad
 venti libitū picitur. ita equo
 potēter insidens. ita rex tirānī
 habens possessionem. **Q**ue
 stio. xiiij. Quis fatiat illos stre
 pitus. a lusoia illa que audiū
 tur aliqñ a videntur ut in m

quieta cōmib? domoz noctuz
 nis vbi proitiūtur lapides vel
 inquietātur pulsu hoies vel vi
 dentur incēdi fantastici ignes
 vel alie ludere operacōnes. s.
 se s; willh. a Cassianū in coll.
 p̄m. Qñqz illa fiunt a sepe ope
 re demonum taliū qui pl? no
 cere non p̄nt hoibus nisi in ta
 libus ptāte diuina ligati. rudi
 culosi enim tales inutiles effe
 ctus demonū malignoz opa
 ostendunt. Aliquādo fiūt stu
 dio malignoz hominū qui do
 mos volunt euacuari hoibus
 vel lucrari tēporalia sub titulo
 falso apparenciū aiāz vel sub
 illo p̄textu introducere luxuri
 am vel furtū cōmittere. aliqñ
 eiam fieri possunt ex curiosita
 te hoīm volencium terrere pro
 ximos ioco. vel ex fantastici
 a melācolicis debilitatibz. put
 expiēcia docet in prefatis eos
 qui mundum immundum no
 uerūt. Aie enim siue sint dam
 nate siue in purgatorio siue i
 celo nullaten? fiūt credende ta
 lia facere. qz primis nō legit̄
 admissum. reliquis qz in cari
 tate sunt. ista trufatoria muti
 lia non oueniūt. vnde nō ē du
 biū quī demones aliqñ tales
 etiam inq̄etudines fatiant ut
 error paganicus redeat quo
 credebatur aiās defūctoꝝ cir
 tumulos vel cir̄ aras hitare

non in inferno. si autem adessent anime de purgatorio tales vtriusque similiter aut vtilia opera vel salubria facerent et ostenderent aut auxilia a vitiis peterent. Sicut beatus gregorius ponit exemplum in .iiii. dialogorum. **Q**uestio .xv. An demones possint et audeant graviter homines ledere. **R**espondeo secundum thomam quod sic possunt enim deo permittente quinquupliciter ledere. videlicet in rebus fama. corpore. usu rationis. et in vita. De rebus patet iob .i. et .ii. cui pecora domum abstulit et libros. De fama patet in legenda beati ieronimi ut refert iohannes andreas in iherosolimitano quod dyabolo se transformavit in formam sancti filiani episcopi in nazareth amatoris iherosolimitani. Qui demone primo feminam nobilem nocte in lecto provocare et provocare cepit ad luxuriam verbis et deinde factis sollicitavit ad malum. que clamaret demon in specie episcopi sancti sub lecto femine se abscondit ubi requisitus et inventus per luxuriosa verba se mentitus est esse episcopum filianum. In crastinum igitur sanctus vir disparente dyabolo diffamatus est gravissime que infamia tandem circa sepulchrum sancti iherosolimitani fatente dyabolo in obsessio corpore purgata est. De corpore patet in beato iob. qui p-

cussus est a demone vlcere pessimo iob .ii. De tali refert sigisbertus et vincentius in speculo historiali libro .xxv. c. xxxvii. quod tempore ludovici secundi imperatoris in parrochia maguntina quidam demon primo sex lapides iecit et quasi malleo ad domos percussit. Et deinde publice loquendo furta prodendo et discordias seminando plures inquietavit. deinde omnes contra unum irritavit cuius hospitium ubicumque manebat incedit et ob illius peccata omnes pati affluit. unde tandem tamen agros pro hospitio habere potuit propter quod cum presbiteri letanias celebrarent multos lapidum iactibus demon usque ad cruentationem lesit. aliquando quievit. aliquando sevit et per triennium ista continuavit. quosque ibidem omnia edificia incendio consumpta sunt. De nocumeto usus rationis et vtriusque ratione interiorum sensuum patet in possessis et arreptis per evangelicas etiam historias. De morte et quod vita etiam quosdam privet patet Tobie. unde de septem viris sare virginis occisis qui propter luxuriosum effrenem appetitum in virginem saram eiusdem non erant digni matrimonio. **Q**uestio .xvi. utrum maleficia possint vtriusque suis maleficiis homines ledere. et sic quibus

modis. a quibus rebus. dicitur aut malefici ut dicit ysid. .viii. ethimo. c. ix. ob facinor. magnitudinē huius elementa sicut dicit dicitur scilicet opere demonum turbant mentes hominum ac sine ulla venem haustu violentia tamen carminis interimunt ut lucan. n. dicit. huc ysidorus. scilicet. t. l. x. m. ii. c. ii. dicit. vii. r. vii. a m. iii. dicit. xxxiii. Et communiter scilicet omnes theologos ibidem scribentes quod malefici omnibus istis modis possunt procurare lesiones in hominibus a eorum rebus cooperate demone in quibus demon potest solum ledere vel decipere de quibus modis iam dictum est a principio huius materie de superstitionibus presertim questione immediate precedenti videlicet. xv. de hoc etiam infra dicitur. non autem fatiunt ista immediate maleficorum opera actione propria et immediata sed talia fiunt per demones qui visis maleficiis immediate ex pacto dudum cum maleficiis a principio mundi et tempore veteris ydolatrie habito sciunt quale effectum debent ad intentionem maleficorum procurare ut exempli gratia. Scopam quam malefica intingit aque ut pluat non causat pluuiam sed demon talibus visis qui si deus permiserit potestatem habet in omnia corporalia et in aerem ventos et

nubes. ut statim talia procurare et causare valeat. maga siquidem signum dat per scopam. sed demon illud procurat et agit ut pluat per demonis actionem. cui maga mala fide et opere seruit et se tradidit obsequiis illius vel aliis. Hic quoniam ymaginem ceream vel similem ad maleficiendum aliquem. maleficus facit. vel quando maleficus alicuius in aqua vel pluuio ymago apparuit quicquid molestie inferitur tali ymaginifera le expeditur fieri ymaginato id est homini maleficiato. puta puctura vel alia lesura quecumque. que lesio realiter quidem inferitur ymaginifera per maleficum vel per alium hominem sed inuisibiliter demon maleficiatum hominem eodem modo ledit. dei permissione si demeruit reus. **Questio. xvii. an licitum est talia maleficia tollere.** Respondetur. secundum doctores sub distinctione. aut tolli possunt sine superstitionis modis ut per licitum exorcismum a peccato oratione vel intercessionem factorum. vel per sacramentalem maleficiati confessionem vel per presertim ostensionem seu indicationem alicuius qui scit ubi est ymago. vel per solum motum localem. vel modo congruo similiter licitum. aut non possunt tolli nisi per supersticiosum modum. vel per noua maleficorum opera et sic est illicitum. quod scilicet apertum non

fūt fatiēda mala ut eueniāt bo-
 na. **Q**uestio. xviii. an ne hij
 qui in caritate sunt ledi possint
 p maleficos sicut hūi qui in pec-
 cato mōrli. Rñdetur scōm Cas-
 sianū in collacōe patrū q̄ neq̄
 q̄. boni enim in rebus p demo-
 nem ⁊ suos ledi possunt in me-
 ritū eorum ⁊ probacōe; ut in
 bonis fōrtune que sunt exteri-
 ores res. fama ⁊ sanitate corpo-
 ris. Sicut de bō iob patuit q̄
 in talibus lesus fuit p demonē
 sed in nullū peccatum bonis ho-
 minibus iniuris p maleficia tū
 hi possunt licet tēptari valeāt
 ab intra ⁊ in carne extra s; nul-
 laten? violētari. **H**ic enim po-
 nit exemplū cassian? de duob;
 maleficis q̄ beātū anthomū p
 tres demōes successiue missos
 de cella mouere ne querūt licet
 tēptatum se p hoc sentiret. **H**;
 q̄ signo crucis ⁊ oracōne tem-
 ptacōni resistit inefficacia ho-
 minū fuerunt maleficia vix in
 peccatoribus demon potesta-
 tem maiore habet ⁊ magnā.
 vnde veritas ait luce. xi. Cum
 fortis armatus custodit atriu
 suū in pace sunt oia que possi-
 det. **S**i aut fortior supueniēs
 vicat illū vniūsa arma eius au-
 fert in quib; cōfidebat. **Q**ue-
 stio. xix. cur malefici instrumē-
 ta sue malitie p sacramenta ec-
 cleſie vel p alia diuina tāgi p

cūrant ut filum trahendo p cris-
 ma sacru vel p imaginē ceream
 s; palla altaris ad tēp? ponē-
 do ⁊ familia fatiēdo. **H**ic demōis
 instictu ista fiūt triplici de cau-
 sa. **P**rimo ut nō solū hoies p ta-
 lia phici fiāt s; etiā sacrilegi di-
 uina q̄ntū in eis ē otaminādo
 pl? deū creatorē suū offendāt
 intimus animas ppias cōdem-
 nēt ⁊ plures in peccata ruere
 faciant. **S**ecundo ut deus sic
 grauiter p hoies offensus sed;
 beati aug? sentētia; de mōi ma-
 iorem potestatem in hoies ma-
 los tribuat quibus deus cōce-
 dit iratus quod denegar; pro-
 pitū. **T**ercō ut sic sub spē tri-
 apparentis plures simplices fa-
 cili? decipiat qui tacta diuis re-
 bus ⁊ oracōib; a deo putāt eci-
 am aliquid numis obtinuisse
 vbi solū maiora peccata sunt
 cōmissa. **Q**uestio. xx. est cur aa
 plura maleficia ⁊ supsticōnes
 exerceri solēt sacracōribus an-
 ni tpiibus ⁊ plertū cū festū na-
 titatis xpī. **H**ic q̄ triplici de cā fi-
 cut i pcedēti dubio p oia. q̄ fe-
 sta pl? frāguntur peccis mōrli-
 b; q̄ mechanicis opib; ut au-
 g? dicit li. de decē cordis. **S**up-
 sticō aut de maximis huilibus
 operibus demonis est contra
 diuina reuerētā. **R**acō secūdi est
 spēialis de klis ianuarij. quia
 ut p hō. di. li. viij. et hiaz. c. ij.

Ianus a quo ianuari? mensis dictus ē. q̄ in circūcisionis xp̄i die incipit. ydolum fuit diuersis fatibus cōfectum. vna tanq̄ esset finis anni p̄cedētes. ⁊ alia tanq̄ esset principium futuri ⁊ imminētis anni p̄tector ⁊ fortunatus auctor. i cui? reuerētia potit? demōnis in ydolo venerati sūt demōes. vaias omo cōnes luxuriosas fecerūt strenas ⁊ iocalia sibi mutuo homies t̄didērūt. choreas vaias duxerūt. mēsas preparauerunt de quibus mētio fit p̄ beatum aug? in multis locis ⁊ libris. **Et. xxvi. q. v. h̄s fere p̄ totum** **S** has corruptelas falsi xp̄i am imitantur hodie circa eadē festal. lic; p̄dicacōe sanctorū extirpate sint in multis locis. ⁊ tamen demonum operacōne alicubi translata ad tēpōa carnis priuū. q̄n cū laruis ⁊ ludis ⁊ alijs sup̄sticōibus filia fiūt

bb **Q**uestio. xxi. vñ proueit q̄ sepe sepe in maiori multitudine reperit̄ur sup̄sticōse ⁊ malefice q̄ viri s̄. triplici de causa. **Primo** qz prone sūt ad credēdum. fidē autē malam demon principaliter querit. **vñ eccā. xix.** Qui cito credit leuis ē corde ⁊ minorabitur. **Secūdo** qz a natura p̄pter fluxibilitatē cōplexiōis. faciliōis sūt imp̄ssio nis ad reuelacōnes capiēdas

p̄ imp̄ssionē sepatōz spiritūū ut **willh.** dicit vbi sup̄ qua cōplexione cū bene vt̄tur multum bone sūt. cū male p̄iores sunt. **Tercō** qz linguam lubricam habēt ⁊ ea que mala arte sciunt. eis cōparibus feminis vix celare p̄nt. seqz occulte cū vires non habēt. p̄ malefitia v̄dicare querit̄ facilliter. vñ **de ecc. xxv.** Cōmorai leoni ⁊ draconi p̄ placebit. q̄ hitaē cū muliere neq̄. **Breuis** omnis malitia sup̄ malitiam mulieris

Questio. xxij. vtz credi pot̄ ce sit licite qz demōes in cubi sint ⁊ succubi mulierib; infesti ⁊ feminas cognoscētes **Rñ d; aug?** de ci. dei. qz sic. **Et yfide. li. viij. ethōz. ⁊ thō.** in multis locis **Quo** autē ⁊ quib; de causis illa pueniant. quo vel an liberai possit quis ab hac v̄racōne. vide in dialogo quem collegi de fornicarū p̄rietatibus li. v. **Q**uestio. xxij. an done possint aliq̄ regule dari per quas agnoscat̄ vtrū aliq̄d sit sup̄sticōsum vel nō. dicit̄ aut sup̄sticō vt p̄t; **coll. ij.** sup̄ illo q̄ sūt racōes habētia sapiētie in sup̄sticōe. **glosa** enī dicit̄ ibi qz sup̄sticō ē religio supra modū seruata id ē modis vel circūstācijs malis ⁊ defectuosis. **Est** v̄ro religio virtus inclinās ad exhibēdū deo racōe

Prīmū**Preceptū**

sue excellētie debitū cultū. a ho
 nozē tam in cordis q̄ in corpo
 ris actibus. **sc̄dm̄ th̄o. 2. 2. q. 1. xxxiiij.** q̄ sic saltē in genere
 hatis prout ex verbis elicitur
 eius sancti. **Et sunt q̄n̄q̄. Pr̄ia**
 est cū glōia dei sit finis noster
 p̄ncipalis quē in oībus quere
 re debem⁹. **Attē datur an opus**
 sit ad glōiā dei a homo in ope
 re deo det p̄ncipaliter glōiā
 p̄ ip̄m̄q̄ opus mens hōis deo
 subiciatur iuxta illud. **1. cor̄n̄. 10.**
10. Siue māducatis siue bibi
 tis siue aliud quid fatiatis oīa
 in dei glōiā facite. **Secunda**
 videatur an opus quod sit a
 quod pertinet ad aliqua; absti
 nētiā corporalē wl ad corpo
 ris exercitium utrū sit refrena
 tūm cōcupiscētie modo virtuti
 debito s̄m̄ ritū ecc̄ie wl s̄m̄ mo
 ralē doctrinā. q̄ apl̄us dic̄. **rō. 12.**
12. **Racōnabile sit obsequiū**
 v̄m̄ loquendo de corp̄alib⁹ ex
 ercitijs. **Tercia** videatur an
 op⁹ sit s̄m̄ statutū v̄m̄salis
 ecc̄ie. wl sc̄d̄; scripture sacre te
 stionū wl saltē sc̄d̄; p̄ticularis
 ecc̄ie ritū. a de cōsuetudie gn̄a
 li q̄ s̄m̄ **aug⁹. p̄ lege habēda ē**
 v̄n̄ bt̄us gre. scribit **aug⁹. an**
 glōz ep̄o dicēt. q̄ sunt diūse
 ecc̄ie cōsuetudies in missaz cele
 bracōe. mibi inquit gre. plac̄;
 ut siue in rōna. siue in galliaz
 seu i quacūq̄ ecc̄ia aliquid in

Capitulū**Vndecimum**

uenisti qd̄ pl⁹ oīpotēti deo pos
 sit placere solite eligas. **Diū**
 se inq̄t th̄o. ecc̄ie cōsuetudines i
 cultu d̄mo in nullo writati di
 uine repugnāt. 7 ideo sunt ser
 uāde a eas p̄tere illicitū est.
Quarta inspiciatur an op⁹ ad
 hibitū wl exercitiū ad effectū
 q̄ expectatur beat naturalē p̄pe
 tatē wl non de quo p̄fici me
 dici 7 astrologi inq̄tum tales
 multa iudicāe p̄nt 7 th̄ologi
Quinta cōsideretur si op⁹ nō ē
 merito res alicui⁹ sc̄d̄ali dati
 p̄bens occasionē ruine. q̄ tūc
 lic; nō est sup̄sticō s̄m̄ t̄n̄ p̄pter
 sc̄d̄alū eēt dimittēdū wl diffe
 redū wl occulte sine sc̄d̄alo
 faciēdū. **Quic̄ q̄ d̄ v̄m̄ ex p̄mis**
 sis otrariū timēdū ē ut sup̄stici
 o h̄i wl ut p̄c̄m̄. p̄p̄t̄ priā; illici
 tū est exercē in nouo testam̄to
 cerimōialia wl iudicialia vete
 ris testam̄ti n̄ de nouo institu
 ta eēt ab ecc̄ia wl ḡte. p̄pter
 ideo; a p̄p̄t̄ regulā secūdā fatue
 faciūt wuētes nō p̄c̄tinare ca
 put sabbato wl ieiunare die
 d̄nico tāq̄ melioi die a similia
 p̄p̄t̄ tertiā sup̄sticōse agūt q̄ in
 ritib⁹ alicui⁹ ecc̄ie p̄ticularis in
 p̄cessiōib⁹ wl h̄m̄oi se nō con
 fornt cōmūitati n̄ aliūde excu
 sentur. p̄p̄t̄ quartā sup̄sticōse
 agūt q̄ vtūtur caracteib⁹; igno
 t̄; wl noīb⁹; suspēctis wl alliga
 cōnum mod̄ nihil coopantib⁹

naturaliter effectui quod expectatur. quod praefata de se naturaliter nullius actiuitatis sunt cum sint artificialia solum et quantitate. Idem est de ymaginibus per astrólogos factis et anulis ac lapidibus suis artificialibus. Siciliter qui credunt quod caeli vel stellarum influentia aliquem necessitet ad aliquod viciu. propter quam si res scandalosa esset nobiliter etiam benedictiones aliquae a secularibus per verba deorum sunt sine malis ritibus super infirmos eent saltim non publice facte eend. **Questio. xxiiij. vtz** fascinoes seu iuultuaciones habent efficaciam malam in pueris a vetulis malis. **Re. thō. 2. 2. q. xxxvi.** non est illicitum cauere. si quis timeret nocumētum alicui puero ex oculo fascinoe. quā fascinoe sic declarat. **i. p. q. cxvii.** nam ut inquit ex fortis ymaginacione anime immutatur spiritus corporis iuncti que quidem immutacione spirituum maxime fit in oculis ad quos subtiliores spiritus proueniunt. oculi enim inhiunt aerem otinuū vsq; ad determinatum spatium per quem modum specula si sint noua et pura ostendunt quandam ipuitatem ex aspectu mulieris menstruate ut **Aristot.** dicit in li. de somno et vigilia. **Sic** igitur cum aliqua anima fuerit vehementer commota

ad malitiam sicut maxime in vetulab? ottingit efficitur scō; modum praedictum aspectus eius venenosus et noxius et maxime pueris qui habent corpus teneru. et de facili receptiuum impressionis. possibile est etiam quod dei permissione vel ex aliquo occulto fato cooperetur ad hoc malignitas demonu. cum quibus sortilege vtule pactum aliquod habent hoc thō. **Questio. xxv. Cur** plus vxari videtur fantasijs vel mirabilibus apparicionibus puerperae et purgacionis suae tempore quam alie infirme persone hinc quod triplici de causa. **Prima** scō; alb. in de somno et vigilia propter conditionem suae infirmitatis per tunc horrede ymagines facilius naturaliter eis in cerebro presentantur quas demones vel filia credunt esse cum nihil sit realiter. **Secunda** quod tales sepe vtulas per famulabus habent que sunt plene supsticionibus unde gladio puerperas de sero quodammodo benedicunt. gallinam nigram lecto coniungunt. si puerpere moriuntur in puerperio eas iam defunctas in eisdem calcibus et vestimentis quibus vestite erant viuētibus propinquare certo tpe affirmant et multa similia fatua asserunt. **Tercia** quod alie femine supsticose puerperas crebro visitant. que etiam

plura supsticiosa solent seminare
re ppter que si puerpere cito ta
lib⁹ credunt non mirum si plus q̄
alie vel alij infirmi fant alijs fa
tuus a deo vxari permittuntur
iuxta illud eccl̄. xxxiii. **F**atias
as patitur cor tuum n̄ ab altissimo
88 emissā fuerit visitaō **Q**ue
stio. xxvi. vtz licitum sit p̄ car
mina scripta vel verba sac̄ bñ
dicere infirmos hoies vel iumē
ta. et an licitū sit eadē secū de fer
re et portare que incantacōnis
sp̄m habere videtur **I**ncantato
res enim dicuntur qui artē ali
quā vrb̄ pagūt ut dicit ysid̄.
·viii. li. ethiaz. R̄ndet th̄. 2. 2.
ybi sup̄ q̄ sic. **S**eptem cōditi
onib⁹ seruatis. vna est ut videat
tur ne verba aliq̄d cōtineant
quod ptineat ad inuocacōes
demonum exp̄llas vel tacitas.
Secūda ne cōtineant ignota
noia. quia sc̄d̄; crisol. talia me
tuenda sunt ne aliq̄d supsti
cōis leteat. **T**ertia ne mateia
verborum aliq̄d falsitatis cō
tineat. quia sic ei⁹ effectus nō
pos̄t expectari a deo qui non
est testis falsitatis. **Q**uarta ne
ibi contineantur vana ut kara
cteres inscripti preter signum
crucis. **Q**uinta ne sp̄s habeat i
modo scribēdi aut ligandi aut
in quacūq; huiusmodi vanita
te que ad diuinā reuerentiam
nō ptineat quia alias iudicare

tur supsticosum esse. **S**exta ut
in alligacōe. prolacōe vel scri
ptura diuinorū vrb̄ respe
ctus solum habeatur ad sacra
vba et ad intellectū eorū et ad
dei reuerentiā seu ad v̄tutē di
uinā a qua expectatur effe
ctus vel ad sanctorum reliq̄as
a quib⁹ etia; prefata expectā
tur secūdario licet a deo prin
cipaliter. **S**eptima ut cōmitta
tur effectus qui expectatur di
uine voluntati qui scit vtz sa
nitas vel tribulacō pl⁹ pro sit
inuocati vel min⁹ vel an ob sit
Et h̄ac cōdicōnem p̄mit̄ th̄.
m. 1. 2. in mateia de gr̄tia. **E**t di.
·xv. m. iiii. **A**lias erit licitum si
nulla dictarū septem cōdicō
num opus infecerit. p̄bat th̄.
p̄ illud marc̄. vltimo cristo di
cente. **S**igna eos qui credi de
rūt h̄c sequentur. **I**n nomine
meo demonia eiet̄ l̄nguis lo
quetur nouis. h̄p̄tes tollēt r̄c̄
Item nō mino is sac̄titatis sūt
verba dei q̄ sac̄toz reliq̄e dicē
te aug⁹. **N**ō est min⁹ vrb̄ dei
q̄ corpus xp̄i. sed sc̄dm oēs li
c; reliquias sac̄toz secum reue
rēter portat̄ ergo qualicūq;
nomen dei inuocetur rite per
oracōez dñicā p̄ salutacōez an
gelicā vel alio modo licito sp̄s
haberi p̄t̄ in eo cōmittēdo effe
ctum diuine voluntati. **E**x p̄di
ctis elicit sac̄tus doctor q̄ pre

dictis seruatis cōdicōib; p di
uina uerba licitū ē arcere ser
pētes. Et eadem racōe ut dicit
quecūq; animalia si sol? respe
ctū hēatur ad sac̄ uerba et ad
diuinā uirtutē de serpentibus
tñ caute est agēdum in incāta
cōib; qz ut dicit sepe tales ha
bent illicitas obseruātiās. et p
demonēs sorciūtur effectū. p̄ci
pue in serpētib; qz serps fuit
primū demonis instrumentū
h ad hōies decipiēdū. **Q**ue
stio. xxvij. vñ ortum habeant
bñdictiōes et carmiacōes q̄s
ueterū hodie super infirmos et
uiri quidā faciūt. **Rñ.** qz prim
cipium hōz fuit sanctissimum
Sed sicut oia demonis insti
ctū dēp̄uantur mediantib; de
moibus et malis hōib;. ita et
diuina noia. nam apli et sac̄ti
uiri sc̄d; illud **mar. xvi.** In no
mine meo demonia eiet. infir
mos uisit arūt et oracōes sup
eos p sac̄ra uerba fuderūt. de
de sac̄dotes deuoti similia rite
pegerūt ppter qd̄ deuotissime
oracōes et exorcismi sc̄i reperiū
tur in antiquis hodie ecclesijs
ad omnia q̄ hōines facere uel
pati poterant p deuotos uiros
applicati olim sine omni super
sticōne. sicuti etiam hodie lra
tos et sac̄e theologie docto
res noui qui infirmos uisitā
tes filia uerba egrotis applica

uerūt. non solum demoniacis
Sed supersticōsi hōmīes a se
multa uana et illicita ad istar
hōz inuenerūt. quibus hodie
utitur circa infirmos hōies et
iunēta. nec clerḡ amplius ex
sua deficiā licitis utitur uerb
uisitādo infirmos n̄ raro p̄p̄
qd̄ uilb. dicitur durandi glō
to et raymūdi dic̄. qz talia p̄fa
ta sac̄dos religiosus et discre
t9 aut etiā laycus uir siue mu
lier excellētis uite probate di
screcōis facere pōt. fusa oracōe
licita sup infirmum non super
ponum aut super cingulū et si
milia. sed sup infirmātes. **I**ux
ta dictū mar. vltio sup egros
man9 imponēt. nec sūt huius
moi persone prohibēde a tali
b; nisi forte timeatur qz ad ex
emplum illoz indiscreti et sup
sticōsi alij carmiacōis sibi
vsurpēt abusu tuētes se exem
plo illoz. **Q**uestio. xxviii. **ii**
ut ne credi possit licite qz de
moiaci iuari possint et meli9
habere p herbarū uel lapidum
aliquoz applicacōem. **Rñ.** qz
licet demon talibus immedia
te arceri non possit qz sup oia
corpalia potētiae ē iuxta illd̄
Job. xli. non ē potestas super
terrā que ei cōparari possit. tñ
p̄p̄fata que naturaliter cōpe
scere habent aliqs manie uel
alteri9 infirmitatis sp̄s quib;

demon instrumētaliē vtitur in
 possessō hōie leuius habē pōt
 demoniac⁹. Et scđm quosdā;
 totalitē liberari. vnde. xxvi. q. vl
 tima dicitur. Et est auctoritas
 bti Jeronī. demoniū sustinenti
 licet petras vel herbas habere
 sine incantacōne. Ad idē est
 magister in histoia scolastica
 sup thobīā. ⁊ nicola⁹ de lyra su
 p primo reg. de saul ob sessiōe
 kk **Q**uestio. xxix. vtrum licitū
 sit demones adiurare. Rñsio
 scđm thō. 2. q. xc. q sic dum
 modo modi teneātur debiti ex
 pressi sup. q. xxiiij. ⁊ xxvi. Pro
 cui⁹ intellectu scđz eūdem thō.
 primo nōndū q iurare pmiss
 sorie est seipm immobiliter or
 dinaē ad aliquid agendū. Nā
 ille qui iurat iuramēto promif
 sorio p reuerēciam diuinī noī
 quod ad confirmacōnem sue
 promissionis inducit seipsum
 obligat ad faciendum qđ pro
 mittit. **S**ecundo nōndū q ad
 iurare est p quandam similitu
 dine; iuramēti promissorij a se
 i ducti aliū ad aliquid agendū
 prouocare. **T**ercō nōndum q
 sicut homo iurādo promissorie
 seipsum ad aliquid agendum
 ordinat seu prouocat ita pōt
 alium ad agendum duplicitē
 prouocare. **S**uperiores quidē
 deprecādo. inferiores autem im
 perando seu cōpellendo. Et sic ē

duplex adiurādi modus. vñq
 quidem p modū deprecacōnis
 vel inductōnis ob reuerenciā;
 alicuius sacri vel per modum
 amicitie seu beniuolēcie. Alius
 mod⁹ est via imperij seu opul
 sionis p hoc ad ppositum. **P**ri
 mo em̄ mō non licet demones
 adiurare. quia videtur ad ami
 citiā ⁊ beniuolēciam p tinere q
 non licet ad demōes vti. **D**e q
 dicit origenes sup math. **N**ō
 licet scđm potestatem datam
 a saluatore adiurare demonia
Judaycum enim est hoc. isto
 mō vtuntur nigromantici ad
 iuracōibus demonū. **S**ecūdo
 autē modo adiuracōnis p opul
 sionem vic; licet nobis aliqd
 vti ⁊ aliquid non demones ei
 in cursu huius vite nobis ad
 uersarij cōstituuntur. non autē
 eorum actus nostre disposicō
 ni sub duntur sed disposicōni
 diuine ⁊ sanctorum angeloz
 quia ut dicit **A**ugustinus ter
 cō de trinitate. **S**piritus dece
 ptor regitur p spiritum iustū.
 possumus demones adiuran
 do per virtutē diuinī nominis
 tanq̄ inimicos repellē ne nob
 nocēat vel spiritualiter vel cor
 poraliter scđm potestatem da
 tam a cristo luce. x. **E**cce dedi
 vobis potestatem calcandi su
 per serpentes ⁊ scorpiones ⁊
 super oēs ptatē inimici ⁊ nihil

Primum Preceptum

vb̄ nocebit non tñ licitum ē
 eos adiurare ad aliqd̄ discen-
 dum ab eis vel etiā ad aliqd̄
 p̄ eos optinēdum. qz hoc p̄ti-
 neret ad societate aliquam cū
 ip̄is habitam. p̄pter qd̄ super
 illo xp̄i. obmutescite et exi. dicit
 crisos. mar. i. **S**alutiferum no-
 bis dōḡ datur ne credam? de
 moibus q̄tumcumqz denun-
 tiēt veritatem nisi forte ex spe-
 tiali instinctu vel reuelacōe di-
 uina aliqui facti ad aliqs̄ effe-
 ctus demonū opacione vtan-
 tur. **S**icut legitur de b̄to Jaco-
 bo q̄ per demones fecit hermo-
 genē ad se adduci h̄c de tho.
Questio. xxx. vtz licet ad
 iurare irracōnalē creaturā **R̄n.**
 thō. ibidē q̄ sic p̄ modum cō-
 pulsiōis que referrī tūc debz
 ad dyabolū qui in nocumen-
 tum nostrū vtitur irracōnali-
 bus creaturis. et talis est mo-
 dus adiurandi in ecclē exorcis-
 mis p̄ quos demonū potestas
 excluditur ab irracōnalibus
 creaturis. si enī intentio refer-
 retur ad irracōnalē creaturā
 quo ad se q̄ nihil intelligit va-
 num est **Q**uestio. xxxi. vtrū
 h̄i liceat aliū h̄iem adiurare
R̄. s̄. m̄. thō. ibidē. p̄ modū dep̄-
caōnis licet quēlibet hominē
 p̄mo deum et angelum ad iu-
 re p̄ inuocacōem diuini nois
 vel alicui rei sacre. **s̄. p̄ modū**

Capitulum Undecimū

cōpulsiōis licet superioribz re-
 spectu inferiorū quibus etiam
 iuramēta imponere possunt i
 casu. nō tñ possunt inferiores
 superioribz p̄ adiuracōem per
 modum cōpulsiōis necitate
 imponere. **S**ic se ad iuramen-
 ta ligare possunt. qz sic vsur-
 parēt p̄tatem in alium quam
 nō habēt licet possint p̄pter ali-
 quā necitate inferiores suos
 superiores restringere tali ge-
 nere adiuracōis **Q**uestio n̄
 xxxij. vtrū secularibus non or-
 diatis ad exorcistatum licitū
 fit demoiacos adiurare **R̄. s̄. m̄.**
thō. m. iij. di. xxij. q. iij. ar. i.
 sub ar. iij. q̄ sic nō tñ tanq̄ ex
 officio sicut etiam qd̄ manus ē
 ministrare ad missam priuatā
 p̄sertim licet seculari puzo can-
 delas accedere et huiusmodi q̄
 accolitatus sūt ordinis. et tñ
 laycus p̄t ea facere sed nō ex
 officio **Q**uestio. xxxij. vtz oo-
 wrum sit q̄ malefice alienas
 vaccas lacte p̄uare valeāt. et
 si sic quale remediū possit ap-
 plicari. **R̄. s̄. s̄. m̄. p̄ dicta p̄ pri-**
ma q̄stione q̄ sic ut p̄ q̄stioe
xvi. Cū enī s̄. m̄. alb. in de ai-
malibus lac de natura sit mē-
struū in aiali quolibet Sicut
fluxus talis hūozis infirmita-
te aliqua restringitur ut dicūt
medici de femina. idē potest
demon si a deo permittitur in

90

bestia facere. **N**ondum tñ p solucōne secunde questionis q̄ isti flux? scz lactis restrictio tripliciter fieri p̄t. vno modo ex condicōe naturali sicut p̄t? p̄ceptum fetum. alio modo ex infirmitate accidētali sic forte ex comestione alcuīq̄ herbe q̄ lac restringere habeat a altea re vaccam. **T**ercō mō ex maleficō. **P**rimo mō remedio non indiget. **S**ecūdo modo si quis scirz naturale remediū applicare posset. **H**ic etiam cōtra alias infirmitates potest seclusis supersticiōibus tactis question. **xxiii. a. xxvi.** **C**ontr̄ tertū modum diuina remedia applicari possent sicut est dictū questione. **xxvi.** vnde a deuotis p̄ois et virginibz exptū habeo q̄ adhibito signo crucis a dnica oracōne cum salutacōne angelica tr̄mis vel circit̄ cessat op? demōis si est per maleficiū. de hoc habuisti capitulo. **ix.** sup̄. ff. nō aut̄ lic; applicare superstitiosa ut quedam faciūt seruantes quoddam brodiū de die carnispruij quod nōt̄ superstitiosam conem demonis. **Q**uestio. **xxxiii.** vtrum per sacra verba modis antedictis. a etiam licetis liceat contra grandines seu cōtra tempestates procedere. R̄ndetur q̄ sic. **C**ertum enim ē sicut beatus thō. dicit **Job. i.** q̄

demonēs grandines fulmina a tēpestates deo p̄mittere procurare possunt sicut cōtr̄ iob fecerunt cui? oues igne consumpte sunt celesti id est de aere descendente per demones procuta to etiam ad cōsumpōnem pastorum. **S**imiliter v̄hementē ventum qui domum deiecit et septē filios et tres filias interfecit ruina. vnde licetis r̄medijs demoni resistē potest quis hāc enim ob causam vniuersaliter vel cōmuniter in ecclesia cāpane contra auram pulsatur. **T**ū ut tanq̄ per tubas deo conseratas demones recedant a suis maleficijs. **T**um etiam ut populus excitatus deum contra tempestates inuocet. **E**t eādē ob causam cum altaris sacramento a sacris verbis ad aurā sedādā proceditur cōmuniter ex antiquissima cōsuetudine ecclesiarū in gallia et in germania. **F**iant ergo talia et non contra ea que dicta sunt questione. **xxiii.** **E**t i alijs hijs concordare videntur iura ciuilia. **C**de maleficijs et c. vbi notanter dicitur. q̄ qui faciunt illud id est impediētes ne labores hominū ventorum gradinisq̄ lapidacōne sternantur non pena sed premio digni sunt. l. eorum. **i**bidem. **Q**uestio. **xxxv.** q̄ de genetalicijs a fortuna vtrū

Primum **Preceptum**

aliqui homines sunt a natura bene vel male fortunati. Et quid de fortuna tenendum sit. dicuntur autem generaliter ut dicit philosophus. viij. ethicorum. c. ix. propter naturalem considerationem fidem qui vulgo mathematici vocantur. **F**ortuna vero ut ibidem dicitur. c. ij. a fortuitis nomen habere dicitur. quasi dea quandam res humanas variis casibus a fortuitis illudere. unde a cecam appellat eo quod passim in quoslibet incurrit sine ulla examine merito et ad bonos et ad malos venit hoc philosophus. Sed talem deam credere idolatria esset nec ita de fortuna loquitur aristoteles. ij. physicorum nec in de fortuna bona. nec theologus. unde questio omni profate. Respondet sanctus thomas. li. iij. summe contra gentiles. q. lxxvij. et sequentibus. Pro quorum intellectu nondum sed; eum **P**rimo quod alicui bene dicitur a fortuna contingere quoniam aliquod bonum accidit sibi propter intentionem propriam. sicut qui fodit vineam intentione vitis nutriendi inuenit thesaurum. potuit tamen talis intentione aliena. videlicet domini sui qui sciuit ibi thesaurum absconditum ex intentione dirigi. male autem fortunari dicitur si fodiendo frangit tibiam. **S**ecundo notandum quod in homine sunt tria que a tribus celestibus causis diriguntur

Capitulum **Vndecimum**

voluntatis actus. intellectus actus. et corporalia. quorum primum a deo tamen et immediate. **S**ecundum ab angelo. et tertium a celesti corpore dirigitur. nam electiones et voluntates immediate a deo diriguntur dicente psalms. xxi. scriptura. cor regis in manu domini. et quocumque voluerit inclinabit illud. Et philosophus. deus est qui operatur in nobis et velle et perficere per bonam voluntatem. **C**ognitio vero humana intellectiva a deo mediantibus angelis ordinatur. **E**a vero que ad corporalia pertinent siue sint exteriora siue interiora in visum hominis venientia a deo mediantibus angelis et celestibus corporibus dispellantur. dicit enim beatus thomas. dyo. c. iij. de divinis nominibus quod corpora celestia sunt cause eorum que in hoc mundo sunt. **C**um igitur homo sit ordinatus secundum corpus sub corporibus celestibus. sed; intellectu vero sub angelis. secundum voluntatem autem sub deo. potest contingere aliquid propter intentionem hominis. quod tamen est secundum ordinem celestium corporum vel dispositionem angelorum vel etiam dei. **T**ercio notandum quod nihil prohibet quod etiam aliquis homo habeat ex impressione corporis celestis aliquam efficaciam in aliquibus corporalibus fatiendis quam alius non habet. puta medicus

in sanando et agricola in plātā
do et miles in expugnādo. hāc
etiā efficaciam multo pfectius de
us hominibus largitur ad sua
opa efficaciter exequenda. hęc
tho. vnde wilh. in de vniuerso
dicit. qd p experientiam habetur.

Si meretrix nititur plantare
oliuam non efficitur fructifera
que tamen p castum plantata
fructifera efficitur. Ad utendū
tamē h dicit tho. qd prefata cor
poris dispositio et etiā angeli
p suasio non necessit; homines
ad eligēdum qui liber est. pōt
enī homo non sequi inclinatio
nem qualitatis corporalis et an
geli p suasionē. Quarto nōn
dum. qd aliquod bonū potest
accidere homini et preter inten
tiōem p priam et pter inclinatio
nem celestiu corporum et pter
angelorum illuminatiōem nō
aut preter diuinā prouidenti
am que est factiua et gubernā
tia cuiuslibet entis. vnde respe
ctu dei simplicit; nihil dicitur:
nec potest eē a casu vel a fortu
na. sed respectu nostre vel an
gelice nature. **Q**uestio. xxx
vi. vtrū vel quō differt aliquē
eē bñ natū vel male. bñ fortu
natum vel male. bene guberna
tum et bene custoditū. Rñdet
tho. ibidem. q. lxxx. Ex dispo
sitiōe relicta a corpore celesti in
corpore nostro dicitur aliquis

non solum bñ fortunat9. aut
male. s; etiā bñ natus. scđ; vō
qd ab angelo illūatur dicitur
bñ custodit9. **S**; scđ; qd a dō
in bonū incliatur dicitur bene
gubernatus. **E**t qñ aliqs ex im
pōssione celestiu corporum inclia
tur ad aliqs electōnes sibi vti
les quaz tñ vtilitatē p priā raci
one nō cognouit. **E**t cū hō ex
lumie intellectualiū substantia
rū illūatur ei? intellectus ad
eadē agēda et ex dīma opaciōe
inclinatur ei? voluntas ad eli
gendum aliqd sibi vtile cui?
racōnem ignorat dicitur bene
fortunatus. **E**t eōtraio male
fortunatus quādo ex superiorib;
causis ad contraria eius electio
inclinatur sicut de quodam di
citur iere. xxii. **S**cribe istum
sterilē virū qui in diebus suis
non p sperabitur. **Q**uestio ff
. xxxvij. vtrū hō possit eē bñ for
tunat9 vniuersalit; id ē ut aliqs
hēat in natura sua aliquā dispo
sitiōem ut eligat semp vel ut in
pluribus aliq; qb; diuersa sint
p accūs aliq; cōmoda vel in cō
moda s; tho. ibidē. **E**x corpore
celesti homo pōt hēre talem im
pōssionē. qd natura tñ ad vnū
ordīnatur. ea aut scđ; que hōi
accidit bene vel male scđ; for
tunam nō sunt reducibilia in
aliqd vnum. sed sunt indeter
miata et infinita. ij. phicoz. **S**;

pōt esse q̄ ex inclinacōe celesti
 inclinetur ad eligendū aliq̄d
 cui conuigitur p̄ accidēs aliq̄d
 cōmodū a ex alia inclinacōe
 aliud a ex tertia tertium nō
 aut q̄ ex vna inclinacōe ad
 oia. Ex vna aut̄ diuina dispo
 sicōe pōt homo ad oia dirigi
 tt h̄c thō. **Q**uestio. xxxviii.
 vtz per astra licite futura cog
 nosci possint q̄d dīmare s̄z per
 astra. **R**ndet thō. 2. 2. q. lxxxv.
 ar. v. **Q**uedam sciri p̄nt p̄ cer
 to. quedam nequa q̄. quedaz
 ex oiectura nō certitudinaliter
Certitudinaliter p̄nt sciri per
 astronomos q̄ ne cessario euei
 unt p̄ cursus celoꝝ ut eclipses
 a aspectus siderum a d̄ inuicē
 non p̄nt aut̄ sciri p̄ sidera duo
 que subtr̄hūtur eis que p̄ cer
 titudinē sic sciri non p̄nt. **P**ri
 mo effectus cōtingētes p̄ acci
 dēs. siue in rebz humanis. siue
 in naturalibz. sicut sūt euentus
 fortuiti a casuales. quia ex. vi.
 metaphice. ens p̄ accidēs non
 hz causā a precipue naturalē
 cuiusmōi est virtus celestiu cor
 porum. **S**ecūdo meri actus li
 beri arbitrii q̄d est facultas vo
 lūtatis a racōis sicut sūt futu
 ra opa hoim solū a libero arbi
 trio dēpendentia. q̄ nullum cor
 p̄ pōt sic directe imp̄mere in
 rem in corporeā qualis est vo
 lūtatis a intellectus **I**stis ergo

duobus modis ex astris dīma
 re est sup̄sticōsum a illicitum
 possunt t̄n corpora celestia ad
 hoc incliare li. ar. dispositiōe in
 q̄tum imp̄munt in corp̄ hu
 manum a p̄ oīs in vires senti
 tias que sūt actus corporaliū
 organoꝝ q̄ inclināt ad hūa
 nos actus. q̄ t̄n vires sentitiē
 obediūt racōi. **E**x. iij. de aia a
 .i. ethicōꝝ ideo nulla necitas
 ex hoc libero arbitrio imponi
 tur. sed oīra inclinacōnem cele
 stiū corporū homo pōt per ra
 cōem operari. **S**i q̄s vero vta
 tur cōsideracōne astroꝝ ad p̄
 cognoscendū futura que ex ce
 lestibz causātur corporibz. pu
 ta siccitates a pluuias a alia
 huiusmōi. nō est diuina cō su
 persticōsa a illicita h̄c de thō.
Dicit ec̄ dñs alb. sup. iij. c. de
 di. no. q̄ inferiora nō possunt
 in superioribz cognosci certitu
 dinaliter. sed t̄m oiecturaliter
Et adducit ad hoc. p̄tholome
 um **A**risto. a auicēnā multis
 racōibus. **Q**uestio. xxxix. v v
 vnde ergo proueit q̄ astrolo
 gi ex cōsideracōne astroꝝ fre
 quēter vira pronūciāt etiam
 in hijs que pertinet ad huma
 nos act̄. **H**. thō. 2. 2. q. x. c. v.
 ar. v. h̄c cōtingit dupliciter
Vno q̄dē mō q̄ plures hoim
 passiōes corporales sequūtur a
 ideo actus eoꝝ disponuntur

ut in plurib; scđm inclinacōe
 celestiu corporum. pauci autē
 sunt id est soli sapiētes qui ra
 cōe huiusmōi inclinacōes mo
 derentur. Et ideo astrologi in
 multis vera pronūciant a pre
 cipue in cōmūib; euentib; q̄
 dependent ex multitudine ac.
 Alio mō ppter demones se im
 miscētes. vnde aug⁹. dicit i. ij.
 super gen. ad lram. Fatendum
 est quādo a mathematicis vā
 dicūtur instīctū quodam oc
 cultissimo dici quod nescientes
 hūane mētes patiūtur. quod
 cū ad decipiendos hōies sit spī
 rituū immūdorū ⁊ seductorū
 operacō est quib; quedam ve
 ra de tpalibus rebus nosse pro
 mittunt. vñ cōcludit. Quia ppe
 bono cristiano siue mathema
 tici siue quilibet impie diuinā
 cūm ⁊ maxime dicētes vera ca
 uendi sunt ne consortio demo
 niorum animam deceptam pa
 cto quodā societatis irretiant
 xx **Q**uestio. xl. vtz licitum sit
 coniecturare futura p auguria
 ⁊ per aliorum animalū motū
 seu voces. vel gestus. Augures
 aut sūt dicit phidrus vbi pri⁹
 qui p volatus auū ⁊ voces in
 tendunt aliqua signa rerū vel
 obseruacōnes improvisas ho
 minibus occurrentes quī ⁊ au
 spices dicūtur. Auruspices tñ
 ppe qui oculis ⁊ visu. Auspi

ces vno qui auditu et ex voce
 cōiecturant. Rñdet tho. ibidē
 q̄ sic. Sub distīctōe tamen
 Nam cū bruta animalia nō ha
 beat nisi animā sensitiuā cui⁹
 omnes potētie sunt actus cor
 poraliū organozum. ideo s̄bia
 cet eorum anima dispositiōi cō
 tinētum corporum ⁊ p̄mordia
 liter celestiu corporum. Et ideo
 nihil phibet aliquas eorū ope
 racōes esse futurorū signa. in
 q̄tum conformātur dispositiōi
 omnibus corporum celestium ⁊
 aeris continētis ex qua proue
 niunt aliqui futuri euetus. in
 hoc tamē duo considerari opor
 tet. Primum quidem ut huius
 modi operatiōes non extendā
 tur nisi ad precognoscēda fu
 tura que causantur per motū
 celestium corporū ut supra di
 ctum est. Secundo ut non ex
 tēdātur nisi ad ea que aliqua
 liter possunt ad huiusmōi aia
 lia pertinere. Cōsequūtur eni
 animalia cognicōnem quādā
 naturalem ⁊ instīctum tripli
 citer. Vno modo per celestia
 corpora ad ea que eorum vite
 sūt necessaria. sicut sunt immu
 tacōes que sūt p pluias. vn
 tos ⁊ alia huiusmodi. vnde si
 q̄s ex hoc q̄ cornicula frequen
 ter crocitat p̄dicat pluias ⁊
 to v̄tura nō ē illicitū. alio mō
 instīctus huiusmōi causatur

ex causa spūali bō angelo vel ex deo ut patz in colūba super xp̄m descēdente Luc. iij. Et in coruo qui pauit lxliā. iij. Re. xyij. Et in ceto qui absorbit et erexit ionā Jone. i. Alio mō ex causa spūali mala ut ex demōibus q̄ vtūtur huiusmodi operacōib; brutoz aialū ad implicādum aīas vanis opionibus. Et eadem racō videtur esse de oībus alijs huiusmodi oīs igitur huiusmodi dīmatio si extēdat vltra illd ad quod pōt attingere scđm ordīnem nature vel diuīne prouidētie ē supstīcōsa et illicita hęc thō.

pp **Q**uestio. xli. vtrū p omen possint futura cognosci. ē autē scđm thō. omē verbū ex insperato prolatur ex quo seq̄tur bonum alicui. Et tūc dicitur omē illius. Et ponitur exēplū de rōnis querētib; locum aptum ut ibi manerēt et ciuitatē edificarēt. Et cū venissent ad locum vbi nūc est roma vixil larius qui ferebat vixillū pcedēdo fixit illd in terra dīcēs **H**temus qz hic optīe manebim; et hoc verbū fuit acceptū p omīne. Rñdet thō. ibidē **A**līter est dicēdū de omīne q̄ de prefatis augurijs. qz verba hūana que accipiūtur p omīne nō subduntur disposicōni stellaz. disponūtur tñ dupli-

citer. Aliqñ scđm dīnam prouidētiā. aliqñ vzo scđm demōis operacōnem. scđm primum modū cōiecturaz est licitū. vnde gedēo qui in cathalogo sanctorū lxv. xi. ponitur vsus fuit omīe ex hoc qz audiuit recitacōem et interptacōem cuiusdā somnī ut legitur iudicū. vij. Et filiter lxli. iij. **S**ed gedēo obseruauit recitacōem et expōsicōem somnī accipiens eadem p omīne qz si ordīnata ad suā instructōem a diuīna prouidētia. et filiter lxli. iij. attēdit verba puelle oracōe pmissa ad deū lxv. iij. **S**ecūdo modo cōiecturaz ē illicitū quo mō receperūt omē serui benedab regis syrie. qui audiētes ab ore regis isrl. ac hap. hoc vic; verbū. si adhuc viuūt. frater meus ē acceperūt p omīne. et festīnantes rapuerūt verbū ex ore ei; atq; dixerūt. frater tu; benedab viuūt ij. re. xx. **Q**uestio. xliij. vtrū 33 ex arte phisonomie dīmare licitū sit id ē ex disposicōe mēbroz hōis oīcturare de morib; hōim. respō. alb. li. i. de animalib; tractatu. ij. qz sic dūmodo caute fiat vic; solū de natūa oīcturaliter. sed de morib; et electōib; non diffinitie iudicādo. et ad hoc plures allegat

phos. vbi nōt p̄mo q̄ phiso
nomia est sciēcia dōcēs dīuina
re id ē coniectuāre de affectib⁹
hominū per phificas for̄s mē
brorum. **Secundo** nōt q̄ ex
multis que sunt in homine ac
cipitur coniectura illa **Primo**
ex sāguine siue hūore. q̄ ex ta
lib⁹ passionatur facilius hō a
afficit hūore vic⁹ quadru
plici. sanguineo. melancolico.
coleico. ⁊ flegmatico. **Secundo**
ex sexu masculitatis ⁊ feminei
tatis. **Tercō** ex oculis capillis
auribus. fatie. ⁊ alijs mēbris
patētibus p̄pter quod p̄tholo
meus dicit dīuina melius ex
stellis secundis ⁊ vni⁹. **Stel**
las secūdas vocans figuras et
accidētia inuenta in rebus phi
ficis. que a stellis superioribus
imp̄ssa mateie scimus. sed supe
riores stelle aliquādo nihil im
primūt licet in eis non deficiat
sed in materia inferiori indispo
sita. **Tercō** notat q̄ nihil pre
fatorum necessitat voluntatem
vnde nullus diffinitie iudican
dus est ex talibus malus esse
nisi manifestū sit suū malū. lic⁹
prefata aliquādo inclinent aut
signēt inclinacōnem affectus
Un̄ p̄ tria potest quis contra
talia operari. **Primo** per hoc q̄
mēbrum quod inspicitur ē for
te signū p̄ accidēs infirmitat⁹
alicui⁹ ⁊ non nature. **Secundo**

p̄ liberū arbitriū quo ut phis
m. iij. ethicoz dicit. **Sum⁹** dñi
nostraz actōnū. **Tercō** p̄ ha
bitum virtutis vel osuetudinē
vñ aistoteles refert discipulos
p̄p̄cratis eiusdē faciem optie
depictam obtulisse philemōi
optio phisonomo qui iudica
uit illud eē viri luxuriosi ⁊ de
ceptoris ydolū. quod cū indig
nāter p̄p̄crati retulissent. **Rñ**
dit vere iudicauit. quia ad hęc
natuā inclinauit. **Si** illd qd
natura nō dedit amor virtutū
⁊ phie cōtulit sc⁹ cōtinētā ⁊ h
dem. hęc de alb. **Certū** aut est
q̄ gr̄apl⁹ valet q̄ oia antedi
cta. vnde deuoti viri min⁹ alijs
sūt iudicādi. vñ artē p̄fatā ap
probat salomō **p̄. xvij.** In fa
cie prudentis lucet sapia. oculi
stultoz in finib⁹ terre **Et ecē.**
xix. **Ex** visu cognoscitur vir ⁊
ab occurfu faciei cognoscitur
sensatus. **Se** d iudicia vitas
vitare iubet cū iudeis ait **Ioh.**
vij. Nolite iudicare scb⁹; fatie
sed iustum iudicium iudicate.
Questio. xliij. vtr⁹ aliq̄ v²²
ra sciētia p̄ artem notoriam po
ssit acquiri. **Est** autem ars no
toria quedam obseruantia q̄
p̄ ieiunia. abstinentias ⁊ oratio
nes verbales cū inspectōe qua
rundam figuraz seu caractez
ac prolatione verborum igno
torum et similium quis sciētā

adipisci molitur. **R.** thōs. 22.
 .q. x. c. vi. ar. i. q. ars notoria
 illicita et inefficax est. et ideo pe
 nitus repudianda et fugienda a
 xpiano. **Primum** probat qz vti
 tur ignotis caracteibus et wr
 bis ut. q. xxvi. dictū ē vñ super
 vacuis signis vtens. tacita de
 monum pacta hz. **Secundū**
 patz qz null⁹ demō intellectū
 hoīs illuminare pōt quem ex ob
 stinacōe obtenebrare intēdit
 semp ut docet thō. i. pte. **Ac qsi**
 cō aut scier sapiencie fit p illu
 minacōez. vnde ut aug⁹. dicit
 .x. li. de ci. dei. etiā teste proph
 eto pho. demonū operacōibus
 et obseruacijs et purgacōibz
 aīa nec diuinam nec vrā scie
 tiam adipiscitur. **Tertū** patz
 ex aug⁹. li. ij. de doctrina xpia
 na. **Eadem** racōne sicut de sup
 sticōibz ceteris qz ibi i probat
Questio. xliij. vtz saliato
 res peccent iudicantes in suis
 cōiecturis. **Sūt** enim saliato
 res ut dicit ysid. li. viii. ethiō.
 sic dicit qz dum eis mēbrozum
 quecumqz partes salierit ali
 quid sibi exinde prosperum
 seu triste significare p̄dicunt.
Rūdet idē ibidem qz sic. **Idē**
 ex questiomibus. xxij. a. xxvi.
 patz. vnde ocludit ex supra di
 ctis oibus ysid. qz in hīs om
 nibus ars demonū ex quada
 pestifera societate hoīm et ange

loz malozū exorta est. vnde
 et cūcta vitanda sūt xpiano et
 omni penitus execracōne repu
 dianda atqz damnanda hec
 ysid. **Questio. xlv.** vtz ne 99
 licitū sit dies. annos. obseruare
 aut menses. ad exeundū de do
 mo p itinera. ad induēdum no
 uas vestes. et ad faciendū simi
 lia. p habēda prosperitate et vi
 tanda aduersitate. **Rūdet** tex
 tus. xxvi. q. vi. nō licet. et seque
 tibz multis auctoitatibz sum
 moz pōtificum et aug⁹. qz nō
 vnde ibi improbant obserua
 tores kalendaz ianuarij sub
 ritu paganorū vicz. ne aliqd
 pl⁹ noui fiat ppter annum no
 uum. ne mense cū epulis parē
 tur vel lāpadibus. ne p vicos
 et plateas chori ducatur. nec
 cauciones fiant **Et** tales ana
 thema sūt qui faciūt **Itē** in alio
 .c. dicitur nō obseruetis dies
 qui dicuntur egyptiaci glō.
 quos egyptij inuenerūt. ut q
 aliqd opus in die tali meliora
 ret malum haberet exitū **Tñ**
 ex antiq̄tate ecclesia sigt hos
 dies in kalēdarijs suis. **Itē** ibi
Vnde aug⁹. in enchiridion et
 ibidē in decreto habetur quis
 existimarz qmagnū peccm sit
 dies obseruare et menses et an
 nos et tēpora sicut obseruant
 qui certis diebus siue annis si
 ue mensibus volunt vel nolūt

inchoat aliqd eo qd fm varias
doctrinas hominum fausta vel infau-
sta existimant tempora nisi huius
mali magnitudine; ex timore apli
pescarem? qui de talibus ait **N**unc
cognouistis deum ymo cogniti
estis a deo quomodo uultimim iterum
ad infirma et egena elementa
quibus denuo seruire uultis.
dies obseruatis et menses et tem-
pora et annos **T**imeo uos ne for-
te sine causa laboraueri in uobis
Tunc bene obsequare quis potest tunc
quando luna est incerta quota pro
secandis lignis ut diuites duret
et minus a uermibus rodantur.
Sic de pomorum colligendis fru-
ctibus et de similibus que ex natu-
rali propria uel ex arte autentica si-
ne superstitionibus seruari debent
uel possunt.:

Capitulum .xii.

Nono prohibetur in co-
lendo unum deum superbia que
quis renouit deo obedi-
re sicut humilitate deum reuerentem
debite ubi primo uidentur erit
quid sit superbia. quomodo differat
ab inani gloria. et quomodo detestabi-
le uitiu sit. **S**ecundo que sint eius
species. **T**ercio quando sit mortale pec-
catum. et de eius remediis. **C**irca pri-
mum nonndum secundum **thomam .2. .2. .q.**
Clxxij. et questionibus de malo
questione de superbia. **Q**uid superbia
est contemptus dei uel superiorum
uel nolle obedire talium preceptis

Et hoc est forte et principale.
Sed materiale est audax seu
presumptuosus appetitus et mor-
dinatus proprie excellentie deus pro
mo contemptus. **U**bi non quod
tunc secundum **thomam .2. .2. .q.** **clxxvi.** ar-
ti. ix. aliquis committit uel transgre-
ditur aliquid ex contemptu quoniam
uoluntas eius renouit subici et
dinamoni legis uel regule et ex
hoc procedit ad faciendum contra
legem uel regulam. **Q**uando autem
contra propter aliquam particula-
rem causam puta concupiscentiam
uel iram uel desiderium cuiuscumque
alterius rei inducitur ad aliquid
faciendum contra statuta legis uel
regule non peccat ex contemptu
sed ex aliqua alia causa. etiam et si
frequenter ex eadem causa uel alia
sibi peccatum iteret. frequencia tamen
dispositio inducit ad contemptum
Nam secundum **bernardum.** Contemptus est
tumore superbie. deus consequenter
in descriptione superbie nolle obe-
dire quod declarat contemptum
id est renouere obedire. **E**st enim
transgressio precepti effectus ex tei
et superbie que est in omni mortali pecca-
to. **S**ed contemptus precepti est interi-
or actus et non est in omni peccato mor-
tali. quod quedam sunt ex ignorantia
alia ex fragilitate sicut superbia ex
quodam malitia. deus uel superbia. quod
quolibet deus superbiae arbitrari
ut postea dicitur. deus appetitus au-
dax. quod superbia est in irascibili

de proprio bono presumptio que
dam qua se erigit contra deum vel
alios homines eos vel eorum manda-
ta pariter pendendo seu contemnen-
do dicitur inordinatus. quod si or-
dinate quod appetit; excellenci-
as suas non peccat. Nam rex
fratrem preferre potest divitias su-
as divitiis militis. Et confide-
rare dona temporalia et spiritualia si-
bi collata a deo. sed cum gratiarum
actione in deum debet ea reduce-
re. quod si se extollat de eis contra de-
um aut proximum aut eorum manda-
ta inordinate tunc appetit. dicitur
proprie excellentie. unde dicit
alexander de hal. in summa quod cum
supbia sit appetere excellentiam
sui. Aliud est appetere excellentiam
ut propriam. appetere ei excellentiam
cum sit naturale homini et ange-
lo in quantum sunt facti ad dei yma-
ginem non est peccatum sed ap-
petere excellentiam propriam ut pro-
pria semper est peccatum. Et fit multi-
pliciter ut in sex tribus appare-
bit quatuor. Ex quibus patet
Primo quod supbia duplici virtu-
ti contrariatur directe humilitati
quo ad formale in supbia. et quo-
ad materiale magnanimitati. quod
virtus importat extensionem ani-
mi ad magna et ardua in omni
virtute. Secundo supbia dif-
fert ab appetitu inanis glorie
seu ab inani gloria. Pro cuius

intellectu non secundum aureolum i. ij.
dis. xxi. q. ij. quod aliud est com-
placere et delectari in sui excellentia
habita quod est vane glorie. et
aliud est eicere se super alios quod
est superbie. Affectiones enim
appetitus sequuntur conformiter
existimationes intellectus. Sed
alia est existimatio in intellectu
existimare quantitatem sue ex-
cellentie absolute. et aliud est
existimare excellentiam suam com-
parative ad alios secundum excessum
primo hęc secunda oritur ex pri-
ma. Primo enim intellectus inor-
diatus existimat suas sufficien-
tias esse magnas et supremi gra-
dus. Secundo ex hac existima-
tione oritur statim existimatio
insufficiente aliorum. quod existimat
excellencias aliorum parvas. Et
hoc dupliciter. vel existimando
sufficiencias proprias magni gra-
dus. vel sufficiencias sibi equa-
lium modicas. igitur in appetitu
erunt conformiter due affectio-
nes correspondentes vltis exi-
stimationibus duabus. Primam
quidem existimationem qua inor-
dinate existimat excellentiam suam
magni gradus absolute sequi-
tur in appetitu delectatio et com-
placencia in propria excellentia
quod est inanis gloria. sed secundam
existimationem qua pariter existimat
aliorum bona sequitur erectio et
talis erectio est superbia. Et

si erectio talis est respectu superiorum vel maiorum tunc dicitur irreuerentia et sequitur existimatio quod iudicat quod suas sufficientias magnas et superiorum paruas. **R**espectu vero equalium dicitur profana erectio contemptus qui sequitur existimacione; qua quis bona equalium aliorum reputat quasi nulla. **V**idetur igitur quod supbia qua dupliciter differt ab inani gloria. quod superbia est in appetitu irascibili respectu alicuius arduum cum quodam contemptu aliquando et in illo qui non curat manifestacionem. **S**ed inanis gloria est in concupiscibili non semper de arduo nec semper cum contemptu et semper est appetitu manifestacionis. **D**ubitat quod sint radices supbie. **R**espondetur quod triplices. **P**rima est inordinatus amor sui. ex illo enim quis facilius retroquet inordinatem in se excellentias veras vel falsas. **S**ecunda est consideracio inuenta bonorum suorum que cum omnia sint a deo principaliter aut totaliter. **S**i per gratiarum actionem non in deum diriguntur se erigit animus in supbiam. **T**ertia est negligentia considerandi deum et proximum. nam si sepe considerarem deum omnipotentissimum. sapientissimum et optimum a quo manant precepta non faciliter nos contra eum erigerem. **S**imiliter

si considerarem? debite proximum non facilius eum contenerem? si equalis est aut irreuerenter tractarem? si superior est. **C**onsidera igitur in proximo quolibet quomodo ratio est aliis quod tam parum? quoniam aliquando magno prodesse possit. **I**tem quod aliqua virtute occultata habet quod caret. **I**tem quod forte predestinatus est a tuum damnandus. ut in iuda et magdalena claruit improuise in multis. **D**ubitat. **C**um supbire sit supra regulam a deo nobis traditam. quod sint regule secundum quas mensurare debemus opera ne supbiam? **R**espondetur quod quatuor opposita quatuor speciebus; supbie de quibus grege dicitur xxiiij. moralium. **P**rima ut credamus firmius omnia bona nostra quod non sunt peccata et defectus a deo nobis data. **S**ecunda ut si quod meruimus deus principalissimus auctor extitit sine quo necdum sumus aliquid sufficientes facere aut velle bonum sed nec cogitare ut dicit apostolus. **T**ertia est agnoscere bona nostra que habemus a deo esse nihil alieni nobis ascribendo. **Q**uinta amare proximum in nullo eum decipiendo. **Q**uintum si malum sit supbia potest primo autoritatis. **E**st enim quasi rex vel regina aliorum vicorum. **V**nde psalmus. **E**mundabor a delicto maximo id est supbia secundum gloriam. **I**tem ecclesiasticus. **I**nitium omnis peccati supbia qui tenuerit eam implebitur maledictis. **I**tem thobie. iij. supbia

nunquā in tuo sensu aut in tuo
 verbo dñari permittas. in ipā
 enim initū sup̄sit oīs per dīcō
Secūdo p̄t; exēplis. nam su
 p̄bia de sup̄mo angelo fecit
 pessimū demonē. *psa. xliij.* quō
 cecidisti lucifer de celo qui ma
 ne oriebais. ecce de angelo fit
 demon. de nobilissima creatu
 ra pessima fit. a de celo eiecit ī
 infernum. **I**tem eua p̄ superbiā
 que voluit effici sciens ut deus
 facta est insciēs quodāmodo
 ut p̄cus ps. lxv. cū ī honore esset
 non intellexit cōparatus est ī
 mētis īspiciētib; a simlis fcūs
 est illis. **I**tem saul postq̄ hū
 litate ī regnū p̄z deū ducitur
 sup̄biēs dicitur a postei sui a
 a demone possidetur. *i. re. xv.*
Ite nabuchodonosor dāñ. v.
 sup̄biēs depositus est de solio
 regni sui. a glōia eius ablata
 est a filiis hōim eiect;. **I**tem
 phariseus qui se dixit non eē
 ut ceteros ut se sup̄ ceteros ex
 tolleret non ē iustificatus. sed
 humilis publicanus *luc. xviij.*
Ite petrus qui p̄ ceteris p̄
 sup̄sit dīcēs. a si omnes fuerit
 scād alizati ī te ego non scāda
 lizabor *mat̄h. xxvi.* vilius cete
 ris lapsus est p̄z ancillam p̄z
 g. iunādo a trīma vice. **Q**uo ad
 .ij. principale de sp̄ibus super
 bie nōndū p̄ intellectu earun
 dem scdm thō. q. de malo ma

teia de sup̄bia. q. iij. q̄ quedā
 se habēt āncedēter ad sup̄biā
 ut sūt ex quib; oritur faciliter
Alia sūt ī quibus eēncialiter
 oritur sup̄bia. alia aut sūt que
 orsequūtur sup̄biam a ab ipsa
 eliciūtur. **E**t quodlibet istoz ē
 multiplex. nam cū sup̄bia fit
 īordiatus amor proprie ex
 cellētie. tot erūt āncedētia a cāe
 a origines quot bona ī quī
 bus quis excellētiā īordiā
 te appetere p̄t. **S**unt aut ī
 genere triplūta bona. **P**rimo
 īfima q̄ dicuntur fortune. ut
 diuitie. delitie. dignitates offi
 tior. amici a honores. **S**ecū
 do bona nature quo ad corp̄
 ut pulchritudo. fortitudo. sanī
 tas a nobilitas. quo ad aiām
 intellectus p̄spicacitas natu
 ralis. sciētia acq̄sita. memorie
 tenacitas. **A**d virtutes natuā
 lis habilitas seu virtus natuā
 lis. virtēs acq̄sita. potestas to
 lerandi exercicia sp̄alia. a ar
 tes acquisite. **T**ercō bona gra
 tie ut fides. sp̄s. caritas a alia.
Cū igitur homo īordiāte dī
 ligat se qd̄ ē radix oīm pccōrū
 id ē cū non refert omnia bona
 ī dēum p̄mo principaliter a
 finaliter p̄t ip̄mo p̄cepto
 dictū ē quodlibet p̄fatorū ho
 norū faciliter hō retorq̄t ī se
 a se extollit vltra q̄ d̄z. **E**ssen
 tialiter vro sup̄bia scdm gre.

·xxiii· mor̄. consistit in quatuor
sp̄ib⁹ quas declarat fact⁹ thō.
vbi supra. nam sc̄dm̄ aug⁹. li.
sententiar̄ prosperi. **S**upbia
est inordinatus amor̄ pprie ex
cellētie. ut cum homo vult sibi
aliquid bonū solū ideo quā
hōc habēdo vel isto modo ha
bēdo excellētiō est q̄ non ha
bēdo vel non sic habēdo. in isto
aut̄ capitulo solū de p̄mis dua
bus sp̄ibus dicitur. **P**rima igi
tur species supbie est. **C**ū bonū
quod sibi inest ab alio a semetip
so habere se existimat. **E**xcellē
tiō enim est q̄ aliquid bonū
inest alicui a se q̄ ab alio. **Q**uā
do ergo homo p̄pter inordina
tum amor̄em pprie excellentie
mouetur ad estimandū illud
bonum quod habet ab alio se
solū habere a se. **E**t vult etiam
sic habere a seipso: tūc supbit
prima sp̄e cōtr̄ illud. **1. cor̄. iiii.**
Quid habes quod nō accepi
sti sup̄ quo glō. aug⁹. **S**ciē
dum neminē posse discerni ab
illa per diōis massa nisi q̄ hoc
bonum habet q̄ credat q̄ quic
quid boni habet a gratia salua
toris accepit. vnde p̄hus in p̄
mo de celo mūdo. **A**b hoc quidē
ente sc̄z deo dependet celū et tō
eius natū. et ab vno ente sin
gulis cōmunicatū est esse et vi
uere. nam quicquid habem⁹
a deo h̄mus. aut immediate a

sua manu potēti nob̄ p̄recta
ut animā. intellectū. volūtatez
memoriam. fidem et virtutes in
fusas. aut mediātib⁹ dei nun
cijs qui sunt celū. elemēta. ho
mines. bestie et alia temporalia
nob̄ p̄recta p̄t; illud **math.**
·vi. vbi dicitur q̄ aues nō nēt
nec serūt et tam pater celestis
eas pascit. nō inquit ip̄e se pa
scūt licet volent et querāt. **I**tem
p̄t; experiētia. nam agricola q̄
interdum ex vno āno bene co
lit vineā min⁹ p̄cipit q̄ prece
dēt anno qm̄ male coluerat vi
neam. **C**ur q̄ labor humanus
non sufficit sed solis et celoz in
fluētia acis tēperies et natura in
que deus dñatur nō hō. **U**
dicitis. **C**redo me omnia bona a
deo habē ergo careo p̄ma sp̄e
supbie. **R**ndet wilh. in sūma
vicōrum q̄ etiā ideo dicitur de
superbo q̄ ip̄e credit bona sua
habere a se quia scilicet facit ac
si crederet. **S**icut in simili ali
quis dicitur non credē cristū
filīū dei qui nec illius terretur
cōminacōib⁹; nec attrahitur
promissioib⁹; nec p̄ceptis ob
tēperat nec consilijs acquiescit
ut dicit bern. **S**ūt autem tria
q̄ntum ad hoc q̄ dicitur supb⁹;
facere q̄si crederet bō sua a se
h̄re et non a deo. **P**rio si gloria
tur i corde suo de boīs suis p̄
se p̄pter qd̄ ap̄lus dic̄. vbi sup̄

quod habes quod non accepisti. si autem accepisti quare gloriaris quasi non accepisti. **S**ecundo quod tibi ad hoc quod aliquis de bonis tuis se iactat. sicut illud iob. xxi. si osculatus sum manum meam. in manu operacionis. in osculo vero intelligitur laud a communi. unde osculum manus est laud a communi proprie operacionis. **T**ercio quod de bonis tuis deo gratias non agit idem magister dicitur vulgare non agnoscere beneficium. unde grece non est dignus dandis qui non agit gratias de datis. **C**oncedenda sunt superbie est cum quis bonum quod habet ab alio de gratia cognoscit et fatetur se ab alio habere. sed putat sibi hoc debitum fuisse et pro meritis recepisse. **E**xcellentem enim est aliquid habere ab alio ex meritis suis quam mere de gratia. **C**um ergo homo propter amorem proprie excellentie mouetur ad estimandum illud bonum quod ab alio habet de gratia habere se ab eo meritis propriis ut si famulum habes suo labore vix merentem calceos quod datis sibi tunica et caligis et calcibus putat; hoc se bene meruisse. hoc est superbie contra deum vel hominem. **S**cire autem debes quod quicquid habes a deo habes. **1. cor. xii.** deus operatur omnia in omnibus primo deus in omni actione nostra principaliter occurrit. **S**ed dicitis

diuitias et scientiam studio et labore proprio acquisiui. quomodo ergo a deo habeo. **R**espondetur quod deus tibi manus contulit pedes et intellectus tui industriam. **E**t hoc est primum quod habes sed a deo. hoc autem omnia velut pena mortua manu scriptoris non recte nihil fecissent ad tuam scientiam. aut ad diuitias tuas nisi sumus? artifex esse et intelligere tibi dedisset et conseruasset et hoc sunt principissima et sine nostra industria et immediate a deo. unde **luce. xvij.** Cum omnia feceritis que precepta sunt vobis dicitis serui inuites sumus. quod debuimus? facere fecimus. et merito inuites quod nihil deo proficimus sed nobis ex sua bonitate. merito quod facere debuimus? et quod deiuissime serui sumus? creacione ratione cuius omnia nostra sibi debemus. plus si possibile esset tenemur ex conuacione. amplius ex redempcionem. dicit etiam alexander de halis in summa. credere se habere bonum pro meritis magis quam tum credit se quod esse causam principalem meritorum illorum deum vero secundariam est peccatum et superbia. **S**imiliter cum se credit habere bonum a deo pro meritis magis quam tum se ponit causam secundariam tanquam ex merito indignum illud tribuentem est secundaria spes. **C**redere autem se habere aliquod bonum pro meritis

ponēdo deū causam principalem non est peccatū. vnde superbus secundā specie appetit excellentiā propriam ut propriam inquit ponit se causam principalem. deū vero secundariam hoc ille. Cōtrī ista quidam putāt meita suam magnā ut merito deus pro eis debeat eis dare vitā eternā preseruare a tribulacōnibus et a filiis. Quod si non facit deus murmurāt superbe. **Ad** illam spēm et ad primam etiā reducitur in gratitudinis vitium scō; thō. Quia ingratus est qui sibi attribuit quod ab alio habet. Cōtra hanc spem peccās multipliciter errat. Primo quod liberalissimū largitorum deum putat venditorum dum credit emere meritis a deo qui non est estimator meriti id est opus non est de se merito rui. s; a dei misericordia. Secūdo talis putat solue quod impossibile est sibi solue. quod alias omnia tenemur deo ut pretactum est. Tercio quia ea que in oculis nostris inter dū putātur meita sūt de meita vñ ioh. iij. Ecce qui seruūt ei nō sūt stabiles et in angelis suis reperit prauitatem. quod magis hi qui habitāt domos luteas que terrenū habēt fundamentum consumuntur velut a tineis ysaie. lxij. Facti sumus ut immundi omnes nos quasi panus me

struate vniūse iustitie nostre.

Capitulū. xiiij. de eodē

Quia igitur superbia multis rebus se immisceat idō hic tria sūt videnda. Primo de duabus vltis superbie speciebus in capitulo precedenti enumeratis et quibus rebus se immisceat. Secūdo quādo sit peccatum mortale. Tercio que sunt remedia contrā eādem. **Quintū** igitur ad primū notandum quod tertia species est. Cum iactat se quis de bono quod non habet. Excellentia enim est habere in se aliquod bonū quod non habere illud. Et quāto bonum est maius tanto est excellentius et tanto maiorem excellentiā habens pro hoc consequitur. Cū igitur quis ex appetitu proprie excellentie mouetur ad attribuendum sibi aliqūd bonū quod nō habet. aut maius bonū quod habeat tūc est tertia species. **Exempli** gracia. cū homo propter appetitum proprie excellentie estimat se sapienter. pulchrum. iustum. fortem et sic de alijs bonis nature aut gratie. aut etiam estimat se magis sapienter. aut doctum iustum fortem et in p̄nominatis quod sit. aut dicit se sapienter doctum fortem iustum et similia aut magis quod sit talibus dictis

aut etiā si talia aliō mō q̄ per
 verba ostendat ut in p̄ciosita
 te vestitū. ampla familia. vel q̄
 cumq; exteioi alia habitudie
 b est in tertia sp̄e supbie. **Ad**
 idē pertinet cū quis negat ali
 quod vitū qd̄ in se est p̄ hoc
 ei attribuit sibi virtutē oppo
 sitam. vel attribuit sibi bonū
 innoctie qd̄ non habet. vnde
 aug⁹ .iiii. de ci. dei dicit q̄ excu
 sare se de pccō cōmissio ad sup
 biā p̄tin; .a dixi nōnter qn̄ ex
 amore pprie excellentie moue
 tur ad se sic iactādū . si enī ex
 aliqua alia causa moueretur
 ut ex vanitate quadā vel delectā
 cione sola. quam h; in mentie
 do. vel propter lucrū tūc non
 reduceretur ad supbiā sed ad
 aliqd̄ aliud vitū. Et lic; iactā
 tia opponatur vitati. tñ pprie
 racōne cause ex qua frequēter
 procedit ponitur hic sp̄s sup
 bie. vnde dicit thō. q. de malo
 vbi sup̄ **Et alexāder de haliis m**
 fūma lic; in iactantia sit falsa
 vocis significacō. qz tñ eius in
 tenccō principalis nō est ut fal
 lat s; ut excellat. dicitur species
 supbie a non mēdaci; . Iactā
 tia ponitur species superbie nō
 q̄tum ad ip̄m exteioe actū
 qui osequēter se hab; ad super
 biam. sed q̄tum ad interioe
 affectum. Ex quo talis actus
 exteioe procedit dū sc; homo

presumit de seipō ac si hēret qd̄
 non h; **Et** i talem excellentiaz
 animus eius tēdit que sibi nō
 opetit nisi habet; que nō hab; .
Et in summa dicit q̄ iactātia p
 cedit ex supbia sicut ex causa
 interius motia a impellēte. ex
 hoc enī q̄ aliquis interioe per
 arrogāntiam sup̄ seip̄m eleua
 tur seq̄tur plerūq; q̄ exteioe
 maiora de se iactet. licet qn̄q;
 nō ex arrogācia sed ex quadā
 vanitate aliquis ad iactantia
 procedat a in hoc delectetur
 qz est talis scdm̄ hītū. a ideo
 arrogācia p̄ quā aliquis sup̄
 seip̄m extollitur est sp̄s super
 bie. non tñ idē iactācie sed ut
 frequēcius eius causa ideo po
 nit gre. specie tertiam. Tēdit
 aut iactator plerumq; ad hoc
 q̄ gloriā osequatur p̄ suam ia
 ctāciam. 7 ideo scdm̄ gre. ex in
 am gloriā oritur scdm̄ racōez
 finis. de hac materia vide infra
 p̄cepto. viij. c. ij. **Quarta spe**
 c c
 cies est scdm̄ gre. cū quis de
 spectis alijs singulariter vult
 videri. excellēcius enim est q̄
 q̄s habeat aliquod bonum qd̄
 ali; non habet. aut perfectius
 illud habeat q̄ ali;. Cū igitur
 inordinatus amor pprie excel
 lētie facit q̄ q̄s despectis alijs
 vult solus videri habere qd̄
 non habet tūc est quarta sp̄s
 vrūm est q̄ illud videri plus

pertinet ad inanē gloriā cui?
causa est superbia. vnde dicit
thō. vbi supra. q. de malo. Pec
catum supbie qñq; magis euī
denci⁹ apparet p aliqua pcedē
tia. ⁊ subsequētia q̄ per illd̄ in
quo essentialit̄ consistit. ideo bea
tus greḡ. spēs supbie affliguit
fm aliq̄s act⁹ antecedētes vel
consequētes cū tamen omnes
spēs superbie in quadā p̄supti
one animi essentialit̄ consistāt
velle em̄ singularit̄. videri con
sequenter ad supbiam pertinet
Essentialit̄ aut̄ quāta spēs su
perbie i hoc consistit q̄ homo p̄
sumit de se ac si omnes singula
riter excelleret. Ad huiusmōi
em̄ excellentiam anim⁹ ei⁹ affi
citur hoc ibi. Supbia enim. in
ordiate p̄riā excellentiam ap
petit h̄ inanis gloia appetit ex
cellēcie inordiate manifestaco
nem. Ad hāc spēs reducitur cū
quis aliquod bonū habet in se
quod ali⁹ nō habet. Aut etiam
excellēci⁹ possidet q̄ ali⁹ ⁊ sibi
in hoc complacet inordiate in
quātum p hoc supra alios ē ⁊
eis excellēti⁹ vel cū quis nō
habz sed appetit habere aliq̄
bonū maius ut p hoc sup alios
fit ⁊ eis excellēti⁹ ⁊ p hoc se
estimat ali⁹ simplicit̄ melio
rē ⁊ sic vult eis p̄ferri. nec vult
eis in ali⁹ subesse vbi deberet
tūc est in illa q̄ta spēs supbie

Exēpli grā. Si quis habz ma
iorem sciētiam ali⁹ ⁊ in hoc cō
placē. aut appetit habē mag
nam p̄pter hoc ut p eam super
alios sit ⁊ eis excellēti⁹ ē q̄
ta spēs. Si aut̄ cognosceret se
eam habere de munere dei ⁊ cō
placet in ip̄a ideo ut meli⁹ no
scat quid bonū ⁊ quid malum
sit ad se ⁊ alios regēdū ad dei
laudē tūc est virtus. Sed
si p̄pter huiusmōi sciētiam esti
mat se nō sciētibz meli⁹. itē
est i ista q̄ta spēs. qz si ipse ex
cellit in sciētia ⁊ in ista est supe
ri⁹. in alio deberet putare ali
qua bona que ignoraret racōe
quorū alter ē multo meli⁹. ⁊
sicut dictum est de sciētia ita de
q̄cumq; alia v̄tute. p̄mo de di
uitiis ⁊ robōe corporali ⁊ de a
lijs quibuscūq; bonis corporali
bus ⁊ spūalibz. Ad hāc spēs
tiem pertinet quādo quis pre
suptuose tendit in aliquid qd̄
est sup se et supra suam digni
tatem ut si quis non esset suffi
ciens ad regēdum ciuitatē qui
ex amore p̄rie excellentie mo
ueretur ad appetēdū fieri ingr̄
ciuiū aut filē aut insufficiēs ad
curā aiāz. attē ad talē statum
appetitu tenderet aut se ingere
ret. Et hoc p̄pter inordinatum
amorē p̄rie excellentie quo vel
let ali⁹ p̄ferri i statu ep̄ali vel
in hmōi ali⁹ esset quarta spēs

Et nūc dicta sint de hijs in quibus essentialiter supbia consistit et de interiori supbia. ad hanc etiam spem pertinere videtur iudicium temerarium de malitia proximi. Vbi notandum quod triplex est iudicium. vnum perfectum de quo. i. cor. ii. spūalis omnia iudicat. aliud est iudicium auctoritatis de quo sap. i. diligite iusticiam qui iudicatis orbem. Tertium est iudicium suspicionis de quo secundum thomam. 2. 2. q. 14. tria sunt notanda. Primo an iudicium ex suspitione procedens sit illicitum. vbi sciendum quod sic dicitur. tulli. Suspicio importat opinionem mali quando ex leuibus indicibus procedit. Et contingit ex tribus. vno quidem modo ex hoc quod aliquis in seipso malus est et ex hoc ipso quasi conscius sue malicie facilliter malum de alijs opinatur sed; illud eccles. x. i. via stultus ambulans cum ipse sit insipiens omnes stultos estimat. Alio modo prouenit ex hoc quod aliquis male afficitur ad alterum. Cum enim aliquis contemnit vel odit aliquem. aut irascitur vel inuidet ei ex leuibus signis opinatur mala de ipso quod vnusquisque facilliter credit quod appetit. Tercio modo prouenit ex longa experientia. vnde phisus dicit. ii. rethorice quod senes sunt maxie suspiciosi quod multotiens

experi sunt aliorum defectus. prime autem due suspicionis cause manifeste pertinent ad perversitatem affectus. Tertia vero causa diminuit rationem suspicionis. et ideo suspicio vitium quoddam importat. et quanto magis procedit suspicio tanto magis est viciosum hoc thomam. Secundo notandum secundum eundem quod triplex est gradus suspicionis. Primus ut homo ex leuibus indicibus de bonitate alicuius dubitare incipiat et hoc est viuale et leue peccatum. pertinet enim ad temptationem humanam sine qua ista vita non ducitur ut habetur in gloria. super illud. i. cor. iij. nolite ante tempus iudicare. Addit hic Cæcilius parisiensis. Iudicare propria estimacione alium ex aptis signis exterioribus que non pertinent bene fieri non est ex se mortale licet quandoque sit curiositas viualis quandoque mortalis dum homo ab alijs melioribus a debitis nimis impeditur. aut dum per hoc insupbiam erigitur. Secundus gradus dicit thomam. est cum aliquis pro certo malitiam alterius existimat ex leuibus indicibus et signis et hoc si sit de aliquo gradu est peccatum mortale iniquum non est sine contemptu proximi. Quod enim aliquis malam opinionem habet de aliquo sine causa sufficienti existit indebite contemnit ipsum et ideo iniuriatur ei. vnde gloria.

ibi dicit **E**t si ergo suspiciones vitare non possumus quia homines sumus iudicia tamen id est diffinitas firmasque sententias continere debemus. **C**ancellarius etiam dicit iudicare alterum leui suspicionem secundum presumptiones exteriores plerumque vehementes non ex se mortale est secus si firma assertio interiori vel exteriori illud fieret in magnam proximi dedecus et malum nullus etiam in vita iudicandus est tanquam dignus inferno quam spiritus sanctus operatur subito facta igitur a nobis non persona sunt iudicanda. zelotipia etiam que est vehementis amor suspicosis non satis fidens de re amata et alie suspensiones maliuole ut dum quis semper putat irrideri a falli ut quidam melancolici et quidam ex religiosis facilliter cadunt si non deprimantur sed si addatur consensus liber sunt ut plimum mortalia delicta aut mortium delictorum vehementis causa. **T**ertius gradus est ut dicit thomas. **C**um aliquis iudex ex suspitione procedit ad aliquem condemnandum et hoc directe ad iniustitiam pertinet unde est peccatum mortale. **T**ertio notandum secundum eundem quod dubia sunt in meliorem partem interpretanda ut dicit glossa super illo romano. **XIIII.** **Q**ui non manducat manducate non iudicet. **C**uius ratio est quia

ex hoc ipso quod aliquis habet malam opinionem de alio absque sufficienti causa iniuriatur ei et contemnit ipsum nullus autem debet alteri contemneri vel quodcumque nocumentum inferre absque causa cogente. **E**t ideo ubi non apparet manifesta iudicia de malicia alicui debemus eum ut bonum habere in meliorem partem interpretando quod dubium est. **S**ed diceres cum homo debet diligere proximum sicut seipsum sed cum seipsum homo debet dubia interpretari in peiorem partem sed illud iob. **ix.** **V**erebar omnia opera mea ergo videtur quod ea que sunt dubia cum proximis sint in peiorem partem interpretanda. **R**atio tamen interpretari aliquid in meliorem partem vel deteriozem contingit dupliciter. **V**no modo per quamdam suspensionem et sic cum debemus aliquibus malis adhibere remedium siue nostris siue aliis expedit ad hoc ut securius remedium apponatur quod supponatur id quod deterius est quia remedium quod est efficax contra maius malum multo magis est efficax contra minus malum. **A**lio modo interpretamur aliquid in bonum vel malum diffiniendo siue determinando. **E**t sic in rerum iudicio debet aliquis miti ad hoc ut interpretetur unumquodque secundum quod est. **I**n iudicio autem personarum

ut interpretetur in meli? sic di-
 ctu est huc etiam. **N**unc videtur
 dū est de consequentibus superbia
 interiorē que a vulgo vocatur
 superbia. **V**bi sciendum quod super-
 bia imperat et inuoluit se mul-
 tis operibus exterioribus et in ge-
 nere quātuplicibus. **P**rimo cor-
 porum. ibi sunt superbia crinū. ocu-
 loꝝ excellētia. ceruix erecta.
 labia magloqua. gressus pom-
 posus et brachia minātia. **S**e-
 cūdo in ornatu corporis omit-
 titur superbia. p̄ciositate. molli-
 tie. exneitate. multitudine. am-
 plitudine vel strictitudine. **E**t
 hęc omnia committi p̄nt in peplis
 capucis tunicis palliis suffo-
 deatis camisiis cingulis cali-
 gis et in caltiamentis. **T**ercio in cō-
 uiuijs p̄mutacōem diuitum
 multoꝝ et paup̄oꝝ paucoꝝ. in
 multitudine ferculoz et in p̄cōsi-
 tate cibarioꝝ. **E**t scđ; ver sū. p̄.
ape. laute. nimis ardentē. stu-
diolē. **Q**uarto in equis et curri-
 bus per multitudine equoꝝ p̄
 ornatum eoz aut curruū p̄ ni-
 mis eoz frequētem vsū. pro-
 deo enī et p̄ peccatis debentur ali-
 quando p̄ditare xp̄i exēplo et
 virginis maie. **Q**into in voce et
 p̄verba ut iactando se. aut in
 cantu in quibus multi superbiunt fre-
 quentādo suauiter vociferādo
 et notas frangēdo. nec solū ex-
 teriora veruetiam simpliciter

omnia bona super enumeata ho-
 minis superbia potest destruerē
 vñ bt̄us aug⁹. in regula. alia
 quippe iniquitas in malis operi-
 bus exercetur ut fiat. **S**uper-
 bia vero etiā bonis operibus in-
 diatur ut pereat. p̄t enī quis
 de virtutibus p̄mo de humili-
 tate vestium et in filiis se exal-
 tare. **N**ōndum autē quod super-
 bia multis nocet. **P**rimo quo-
 dāmodo deo cuius tēpla exiit
 Templū inquit ap̄stol⁹ dei. i.
 cor. iij. factū est quod estis vs
S; hoc superbia deualtat. **S**e-
 cūdo nocet sanctis quod in festi-
 uitatibus eoz plus solent mul-
 ti in superbia vestiuū crinū et ser-
 torum offendere quā in diebus
 ferialibus. **T**ertio nocet angelis
 in custodiā nostrā deputatis
 qui gaudiū haberēt super vno
 peccatore p̄ humilē penitētiā re-
 deūte quo priuātur cū in super-
 bia excedimus. vñ etiā. i. cor. n.
 xi. dicitur mulier d; hęc vela-
 men super caput suū p̄pter an-
 gelos sc; ne offendat eos. **V**n-
 de glō. ubi angelici spūs a deē
 credēdi sunt maxime cū d̄imis
 misterijs vel obsequijs māci-
 panti id est cū ecclesiā ingressi
 vel lectionibus sacris aure accō-
 modam⁹ vel oracōi incubim⁹
 vel missarum solemnia celebra-
 mus vel psalmodie opam da-
 m⁹. **Q**into nocet alteri cōiugū

interdū cū mulieri supbe vir p
phas et nephas expēlas luc
tur. 7 ecōuerso mulier viro af
sentit. Quāto nocet ipi supbiē
ti. **S**upbis enim deus resistit
iaco. iij. Sexto nocet alijs ho
minibz quibus datur scād alū
7 occasio filia faciēdi. **S**epti
mo aiabus in purgatorio. nā
cū expense in appatu supbo cres
cunt telemosine pauperibz hic
et in purgatorio decrescunt.

Quo ad. iij. principale. qñ
supbia sit peccatū mōrle nōt
thō. vbi supra q supbia scdm
suum gen9 est peccatum mōr
le. Accidit tñ q aliqui motus
supbie ppter sui impfctōnem
sunt solum venialia peccata ut
qui pueniūt racōnis iudicium
aut sūt pter eius cōsensum. dic
autē de malicia supbie bratus
greg9. q euidentissimum signū
reprobōz est supbia. Et criso.
sup math. **N**ihil nos ita a dei
clemēcia alienos facit 7 gehē
ne tradit igni ut supbie tirā?
Que aut sit differentia in gūi
tate quatuor spērū superbie
ostenditur scdm alexandz de
bal. in sūma. **P**rima est de se g
uillima. quia ibi maior deo fit
inūria. **S**ecūda est min9 gra
uis. quia minor fit deo inūria
aliquid enim a dō se quis rece
pisse fatetur. **T**ercia ē de se mi
nus grauis q̄ secūda. vru qñ

supbia vel aliud quodcūqz vi
tū sit mōrle vel non mensuran
dū est penes quatuor regulas
de hoc datas in expōsiōne secu
da 7 tertia primi pcepti de di
lōe dei sup oia. **U**nde p m h
tellectu taliū fit hoc alia r̄gula
filis quasi p̄me 7 sit quinta in
ordīne. alie enim capitulo. v.
sunt posite quādo aliquid com
mittitur nōbilitē cōtra dilō
nem proximi tunc est mōrle
quādo non tunc est veniale.
Quādo autem fit aliquid con
tra dilectōem proximi potest
attendi penes ista pcepta le
gis. nature. **Q**uod tibi non vis
fieri. alteri ne feceris. **E**t quod
tibi vis racōnabiliter 7 ex debi
to fieri alteri hoc idem facias. 7
potest etiam attendi penes scā
dalum actiuum quod ego in fe
ro proximo meo malo exēplo.
Sed in quāto oporteat aliqd
esse cōtra dilectōnem proximi
vel quātum sit illud scād alū
ad hoc q̄ sit mōrle non ē deter
minatū p̄cise. qz in modico fa
cere cōtra proximi nō est mōr
le. aut in paruo cum scandali
re vnde attē dat quilibet penes
seipm quid sibi vellet v l non
vellet fieri et p quod factū ser
uaretur int se a primū aicitia
vel nō scdm hoc iudicet aliqd
mortale vel veniale. **E**st igit
tur superbia peccatum mōrle

per primā regulā sup̄ capitulo
 quanto positā dum quis se mī-
 tur s̄biectōm̄ diuine s̄btrabe
 re sic q̄ totā vitā suā; a actus
 suos ad hūanā laudē a gloriā
 mūdā ordīnat. et i hīs finē
 vltīm̄ cōstituit. et hoc quo ad
 inanē gloriā q̄ ex supbia p̄ce-
 dit. v̄l q̄n̄ habet nolle obedi-
 re dei mādat̄s v̄l deo seu cōtē-
 m̄t ut in descripciōe supbie pa-
 tuit. **S**iliter est supbia p̄ccm̄
 mōrle penes quintā regulam
Cū quis proximos p̄ sua sup-
 bia perfitenda grauat. sic fa-
 tiunt nobiles p̄ fastu suo pau-
 pres excoīates. et viri p̄ oītu
 mulier̄ proxios dānificantes
Est etiam supbia p̄ccm̄ mōrle
 per quintā regulam cū q̄s per
 supbiam nō curat scādālizare
 alios. sic mulieres quedā alie-
 nos viros ad lapsū puocātes
 et ideo se ornantes et occasiōes
 dantes lapsui mēt̄s. **E**st etiā
 mōrle p̄ tertiam regulam. **C**ū
 q̄s p̄pter supbiam transgredi-
 tur p̄ceptū ecclesie. **H**ic s̄m̄
 quosdam doctores: milites ex-
 ercētes torneamēta per ecclesi-
 k am phibita. **S**ūt aut̄ r̄me-
 dia plura oītra supbiā a inanē
 gloriā. **P**rimū cōsideracō mag-
 nitudinis diuinaz perfectio-
 num oītra quem deū v̄l eius or-
 dimacōem quis supbit. **C**ōn-
 q̄s dicitur **Job. xv.** q̄d tūmet

cōndem spūs tuus. **A**d huius
 mōi intuitū a dei locutionem
 abraham se cinerē **gen. xviii.**
 a moyses impedcōris lingue p̄-
 fitebātur hūiliter **exo. iiii.** **S**e-
 cū dum est cōsideratio hūilita-
 tis xp̄i a scōz. **v̄n phil. ij.** xp̄s
 factus est obediens vsq̄ ad
 mortem mortem autem crucis
math. xi. discite a me q̄ m̄tis-
 sum et humilis corde. **T**ertū ē
 cōsideracō sui in p̄fectiōibz q̄s
 habemus. nā corpus a eius p̄-
 fectiōez. aīam et eius perfectio-
 nem a solo deo p̄cipaliter ac-
 cepimus p̄ quibus t̄nto plus
 grati esse debemus q̄nto excel-
 lētiora dona r̄cepim̄? alias am-
 plius p̄uīremur. facilliter etiā
 perdere possum? oī a bona nr̄a
 q̄ **ysa. xl.** omnis caro fenum et
 oīs gloria eius sicut flos agri
Quartū est cōsideracō p̄p̄iatū
 imp̄fectionum cōmuniū omni-
 bus. nā corp⁹ de vilissima ma-
 teria cōceptum ē et in v̄rmbz
 finaliter putresc̄ de functū. me-
 dio vero tēpoze super omnia
 animātia in naribus. auribus
 oculis ore et alibi emittit imū-
 ditias p̄ter ea que latēt itr̄inse-
 c⁹ sc̄d; illd̄ **miche. vi.** hūiliacō
 tua in medio tui est. **A**īa autē
 eb̄t intellectu. curua ē affectu
 labilis mēoria. prona ad lap-
 sum. et tarda ad resurgēdum
 v̄nde **lere. xviij.** prauum est cor

hois a inscrutabile a q̄s cog
noscet illud. Quātum est cōfide
racō impfectōnum moralium.
nam nescim? licet sperare possu
mus an aliquod opus merito
rū fecerimus cūctis dieb? vite
nostre. Tū quia sepe vitia vir
tutis palliū induunt. tū qz ob
missio vni? circūstantie debite
totum opus vitiat a pauci ibi
diligentiam adhibēt. tū quia
supbia vel inanis gloria sepe
totū op? vitiat. vñ ysa. lxxij.
Sicut pannus menstruate
vniūse iustitie nostre. Et iob.
ix. Verebar omnia op̄ra mea
sciens q̄ nō parcis delinquenti
Et gre. v. mor. Sepe iustitia
nostri ad examen diuine iusti
tie deducta iniustitia est. a sor
det in cōspectu districti iudicis
quod in oculis fulget operātis.
Sextū est cohabitatio humi
liū in corpore a opere. Sicut
enim ille qui omumicat super
bo induet superbiam eccl̄. xiiij.
Sic qui omumicauerit hūili i
duet humilitatē. vñ o do ep̄us
parisiēn. in mēsa semp ante se
posuit despectōres paupes a a
latere alios. **R**equisitus autē
quomodo posset hoc tolerare.
Rūdit qz quidā nobilis miles
cum docuerat iob. v. scilic; visi
tās spē; tuā non peccab. **S**ep
timū ē a forte optīm cōsideracō
pprioz peccatoz que quilibz

meli? scit q̄ alter vel scire debz.
Si ei peccasti semel mōr liter
deū a omnē creaturam sibi ser
uicem offendisti. ideo scd; dei
iusticiam panis te suffocare de
beret. a aqua s̄bmergere. ignis
icinerare. aer inficere. bestie de
uorare a ita de sibi? intelligē
dum est scdm hug. Quia scd;
augu9. pccō; non est dignus
pane quo vescit. qd̄ igr de te
qui forte cētes peccasti mōr li
ter. **C**ōsiderem? igitur in alijs
bona nō mala. in nob̄ vtro fre
quent? nostra mala. .

Capitulum xiiij.

Decimo prohibetur p̄ a
mo precepto inanis
gloria prout est pec
catū mōrle quo ppriū dei vic
regis seculozum a immortalis
honor a gloia. i. thi. i. tollitur
quodāmodo Et rō. i. Qui cum
cognouissent deum. non sicut
deum glorificauerūt a obscu
tum est insipiens cor eozum de
hoc vidēdum est primo quan
te p̄uitatis sit hoc vicū a peri
culi. **S**ecundo que a quotu
plex sit inanis gloria. **T**ercio
quādo sit peccatum mōrle vel
non. **Q**uātum ad p̄mū notā b
dū s̄m thō. 2. 2. q. xxxi. Qd̄ in
anis gloria differt a supbia. nā
supbia non est inanis gloria

nec appetitio eius sed supbia est causa appetitiois inanis glorie. **V**n supbia facit appetere inordinate propria excellentiam. et ex isto facili mouet ho ad appetendum manifestacione eiusdem excellentie. et illa est appetitio inanis glorie. **E**t occurrere ibi pnt quatuor. na vane gloriosus putat i se ee aliquid excellentia certa dignu qualitez tñ non est. appetit ut alij hoc cognoscant et manifestum fiat vult ut hoc alij approbent laudent et honoret et in tali laude vel approbacione delectat. **S**e cudo nondum scdm eudem q inanis gloria licet no sit semp peccm morale. est tñ valde periculosu peccm triplici de causa. **P**rimo qz nulli plone peccit **I**uvenes impugnt ut ptz in vital patru de pueis. vno in duodecimo anno. alio in. xv. serpntem illese ad mōsteriū portatibus quos abbas flagellauit: cur non disceret mites et huiles ee corde. **S**enes excecatur ut patz in solitatio pdicante et missam catate cathecumis. cū nullus adesset nisi pater obseruans. **N**obiles proicit ut ptz in ezechia rege qui vnica oratione obtinuit percussione cetum octuaginta quicqz miliū hoim. alia oratione. xv. ānos adiectos vite. **E**t regressum solfacietem. xxxij. ho

ras die. qui tamē tādē eleuatus nisi peitenciam egiss; deo valde displicuiss; ut dicit. **C**assiodorus. viij. principalib; vicijs. **E**t originaliter ponitur. iij. regum. .xx. et ysa. xxxviiij. et xxxix. **R**urales inflat ut ptz i fratre mat tam vestibus alligāte ut eent lōgiōres. **C**ui demon ait. o mōchx si maiora valeres maiora faceres. **F**eminas etiā sanctas inficere nititur ut ptz de sancta melaiarōna vidua. ecc. libras argenti sancto bantone presentante. cui cū pater nihil grāde responderz. mulier ait pater. ecc. libre sunt. **R**nt pr. si deo dedisti scit quātū. si mihi mercedem pdidisti i celo. **V**iros sanctos decipit ut ptz de sancto eleuteio abbate de quo refert gre. iij. dyalogo. qz cū puer a demone nocte vxratū ad mōsteriū suum detuliss; et ibi puero exnte illeso pr dicerz. ecce fratres quō demon moialib; illis illudit. statim puer obfidetur iterato. et pr eleuteri? ploras imperat ut nēo cibū gustz nisi puer sanetur. **Q**uē cū fletu factū ē demō abcessit et pater demiceps humilior fuit. **S**ecūdo qz hoc vitii oibus opibus se inflectit malis quidē in hns qz gloriatur cū male fecerit et exultat in reb; pessimis. **P**u. ij. **H**ois etiā ut oracōi pdicacōi

lectōi. correctōi. cātui. taciturnitati vestimētis hūilib; rligioso incessui dīnis officijs a sibi; infidiat opib; ut p̄reat qđ aliavita non fatiūt vñ aug9. i regula **S**upbia etiā twis opibus infidiatur. ideo scī p̄res ut cassian9 refert: hoc vitū assila uert cepe vbi vna sblata pellicula otinue decorticāda alia restat Itē assilatur scopolo maū ad quē illisa nauis referta oib; twis statū mergitur. Itē s̄m gre. latromi q̄ thesaurū in via recipit onfū Itē s̄m crif. Arbi iuxta viā plātate cui9 poma raro maturescūt Itē v̄to v̄eti q̄ fructū tenez statū destruit. Exemplū in vitasp̄m vbi frat ut putabatur deuot9 onagros in solitudine v̄dit ut onea portarent. qđ cū anthonio frēs retulissent ait **I**te inqt ē v̄lut nauis plēa diuicijs piculo exposita maris post pauca aut tpa flēte anthoio q̄hitū est qđ fler; s̄. lapsū inqt illis de q̄ in dixistis ite et videte in matta eū flentē inuert et repierit et q̄nto die defūct9 ē. **T**ercō est hoc viciū de testabile qz in oi loco h̄iez reperit eē. in solitudine. vnde beatus appoloni9 cū. xv. āno existēs heremū intrar; et ibi p. xxx. annos māss; v̄tus ē ab āgelo ut exiret et p̄ verba sua egyptios dūteret plures. ait. **A**ufer a

me queso spiritū inanis gloie. cui angelus. subter pedes proiecit q̄c quid circa ceruicē tuā re peis quo facto dyabolū proiecit clamātē et sic prio liber effectus est. **I**tē de alio patre qui cū obsessos liberaret impugnat ab hoc viciō obtinuit obfideri et tandem fratrum oracōe sanatus liberatus est a demōe et ab inani gloria. ymo hoc vitium victum acri9 infurget. **E**t p̄mū est in vite s̄cte inchoacōne et vltimū in victoria. quod nec cristū dimisit quū eum impugnaret et in pinaculo cum eo demon ascēdit. **S**ūt autē quicq; remedia. **P**rimū ut sollicitate videam9 ne in principio. medio aut in fine operis bona vana gloria se immisceat s̄ oia in deo dirigam9 scđ; illud ps̄. **N**on nob domine nō nob sed noi tuo da gloriam. **H**ic sanctus tho. fecisse dicitur crucifixo quādo honorabatur: cū pollice vic; secrete crucē fatiendo sub scapulari et dicendo p̄fatū verficulum. **S**ecundo ut vreamur oia opa nostra cum b̄to **iob. ix.** **R**e forte nisi fecerimus ut debuimus scđm illud **luce. xvij.** **C**um omnia feceritis que p̄cepta sunt vobis dicite serū inutiles sum9. quod facere debuimus fecimus. **T**ercō cōfideremus q̄ntum malum faciat

qz oia opera bona pōt destrue
re scō; illud xp̄i. receperit me
cedē suā qd̄ xp̄s ait de p̄p̄o
tis math. vi. Q̄nto ut opa ap
parēter rara a bō occultemus
q̄tum possum? ut nesciat sim
str̄ qd̄ faciat dextra tua math.
vi. Quinto ut orem? cōtra tā
tum vitū vñ sup̄ illud 1 th̄. ii.
deo q̄ p̄bat corda nostr̄. dicit
gl̄o. ut sibi nō hoibus placea
m? qd̄ nisi ipse in nob̄ opetur
vitare neqm̄? Et aug? idem
dic̄. Quas vires nocendi habe
at hūane glorie amor. nemo
sentit nisi qui ei bellū indixerit
d Quo ad. ii. principale nōn
dum qz gloria in p̄posito fiḡt
qz bonū alicui? deueniat in. no
ticiā alteri? vel aliorz. ⁊ ad ap
p̄bacōnem eorum. Et sic appe
tere gloriā est aliquē appe
tere vt bonū suum verū vel appa
rēs viat in noticiā ⁊ ad appro
bacōnem alterius vel aliorz. s̄
aliquē q̄rere gloriā p̄ extero
ra facta. fit per hoc qz aliquis
opa sua agit corā alijs aut lo
quitur aut qñ maifestatur p̄
laudē alienā. ut qñ honoatur
ab alijs qz tunc vidētes eum
honorāi maiora de eo estimāt
Et ista pertinent ad filias ma
nis glorie. de quib; postea di
cetur. Secundo nōndum qz
non ois appetitus glorie est
malus s̄ appetitus inanis glo

rie semp̄ est mal? nā ut th̄o.
vbi prius dicit ad perfectionē
hois pertinet qz ipse se cognos
cat s̄ qz ipse cognoscatur ab
alijs nō pertinet ad ei? p̄fectō
nem. Et ideo non est p̄ se appe
tendum. potest tñ appeti iq̄ tū
ē vtile ad aliqd̄. Vnde tri
pliciter est vtile ⁊ licitū qz ali
quis cognoscatur ab alijs bo
nus. Primo ad hoc ut deo ab
hoib; gl̄oificetur. vñ math. v.
Sic luceat lux v̄ra corā hoib;
ut videāt opa v̄ra bona ⁊ glo
rificēt p̄rem vestrum qui in ce
lis ē. Secūdo ad hoc qz hoies
proficiant in bono qd̄ in alijs
cognoscunt ut in p̄cedenti au
toritate etiā pat;. Et sic fecit
ap̄lus. ii. cor̄n. xi. ⁊ xii. ut disci
puli sui p̄ pseudo ap̄los nō de
ciperētur vel eis pl̄ crederēt
ait Ter virgis ce sus sū. ⁊ mul
ta alia que ibi enumerat de se
ap̄ls bona. Tercō ad hoc qz ip
se homo ex bonis q̄ in se cog
noscit p̄ testimonium laudis
aliene studeat in eis pseuerare
⁊ ad meliora proficere. Et sic
licet habere curā de fama ⁊ eā
tueri. Etiam sic fit in treugis q̄
sunt super graduandis in vni
uersitatib; ⁊ scōm h̄c tria lau
dabile est. qz quis habeat curā
de bono noie. Et qz p̄uideat
quis bona corā hoibus nō tñ
coram deo Rō. xii. non tñ q̄ in

hōim laude inaniter delectetur
 pōt igitur laudabilit̄ ad alio
 rū vtilitatem gloriā suam que
 rere sicut a deus suam gloriā;
 querit non p̄ se s̄ p̄ nos.
Est ergo nōndū hic q̄m ge
 nere est gloria triplex. vna ve
 ra. secūda vana. tertia dyaboli
 ca. **P**rīma ē septuplex. vna q̄n
 quis nullū peccati sibi cōsciū
 est de qua. ii. cor. i. Gloria n̄ra
 hxc est testimoniū sciētie no
 stre. vicoz q̄n dulcedo s̄ctis pi
 ritus manifeste s̄ctitur. quī spi
 ritu s̄ctū testimoniū d̄at spi
 ritu nostro q̄ sim⁹ filij dei rō.
 viij. **S**ic hic cauedū est ne q̄
 decipiatur in dulcedie spūali a
 sentimentis. qz quedā sunt cō
 munes malis et bonis. **A**lie sp̄a
 les t̄m bonis ut beatus ber. n. tra
 dit in ep̄la ad fratres de mōte
 dei. v̄rissima ē et̄na glōia. alie
 tres sūt prius recitate. **T**ercio
 nōndū q̄ glōiam suam pōt
 quis querere ut p̄missum est s̄
 illud cōpetit potissime p̄fectis
 viris. vnde math. v. cristus
 discipulis ait a doctozib; **S**ic
 luceat ac̄. nec tamen talib; se
 per cōpetit sed quādo est nōbi
 lis necessitas vel vtilitas **I**nfi
 mis aut̄ et̄ imp̄fectis non ē tam
 cautum p̄pter periculū inanis
 glōie. qz sc̄dm greg. **H**ō inno
 tescere hōibus sine piculo vix
 fieri potest patēt hxc vbi pri⁹

p̄ ap̄lm qui ait. i. cor. xij. **I**nfi
 piens fact⁹ sum id est ad mo
 dum insipientis quodammodo
 feci gloriādo. v̄s me coegit⁹
 se; malis facili⁹ ac quiescēdo
 doctozibus. **S**ecunda glo
 ria vic; vana sit quātupliciter
 sc̄dm tho. **P**rīmo ex parte mate
 rie bone glōie paulo sup̄. **C**ū
 q̄s appetit q̄ alijs appareāt ali
 qua bona in se a illa approbēt
 tanq̄ bona a magna q̄ t̄m non
 sit in eo. ut cū appetit q̄ alijs eū
 estimēt doctū aut deuotum a
 multum doctū aut liberalē. aut
 diuitē aut pulchz nobilem a
 sic de similib; cum non sit talis
Aut cum appetit ut alijs putent
 eum fecisse tale op⁹. quod tam
 non fecit. **S**ecundo gloria est
 vana cū quis querit glōiam
 de re q̄ nō ē gloria digna ut de
 caduca re a fragili. **S**ic ē pul
 chritudo corpis. diuitie. cristi
 tudo crimum et̄ hmoi. mane ei
 est a vanū q̄ homo huius mo
 di res caducas fragiles a mo
 dicas que cōmunit̄ magis no
 cent q̄ profint tam magnas
 reput; qz etiā glōiam de eis
 querit a vult qz alijs in eo talia
 noscāt a tanq̄ bona a magna
 reputent et̄ approbent. **T**ercō
 est vana cum quis glōiam q̄
 rit de rebus inutilibus a noci
 uis que non sūt apud multos
 gratia peccata reputata ut de

supfluis fuptibus in ouiujs.
 in veltib? . edificijs . familia a
 fit gloia sic vana ex parte ma
 terie . Quarto est vana ex par
 te ei? a quo quis gloiã querit
 puta cū q̄s appetit bō sua vā
 vel apparentia fieri manifesta
 hoib? ut ea approbēt quoz tñ
 hoim iuditiū ē fallibile ⁊ incer
 tum ut hoibus simplicib? mū
 danis ⁊ seculaibus q̄ actus ho
 minū frequēter solum extrinse
 cus cōsidēant ⁊ multoties non
 bona aut modicū bō estimāt
 magna ⁊ excellentia . ymo fre
 quenter de rebus modicū aut
 nihil iudicare sciūt . ut si quis
 appetit; doctus apparere ap̄
 ydiotas ⁊ rudes . qz de huius
 mōi iudicare non sciunt . Ta
 les enim noscūt solū sensibilia
 ⁊ p̄sentia ut diuitias potētiam
 pulchritudinē ⁊ filia modica
 ymo talia sunt bō mīma . non
 media ut virtutes . nec maxia
 ut b̄titudinem fatiētes que tñ
 minima bō maxia estimant
 Et illos qui talia hñt estimāt
 gloriosos ⁊ reuerentur tales
 ⁊ honozant . vna aut bona ha
 bentes ⁊ vze bona ut virtutes
 ipsi nō noscūt . aut modicum
 reputant . aut parūpendunt
 aut qd̄ deterius ē cōtēnunt . ⁊
 ideo inane ⁊ vanū est testimo
 niū huiusmōi bonoz ab eis q̄
 reze . Quinto modo gloia fit in

anis ⁊ vana ex parte ipsi? qui
 gloiã querit . ut qui gloiam
 suam non refert in debitū finē
 puta i dei honozē ⁊ proximi sa
 lutem . Omne enim bonū de quo
 quis recte gloiã querit debet
 credere a deo sibi eē datum . ⁊
 ira non habet hō hoc ase . s; est
 quasi quoddā bonū dñinum
 ⁊ deo de isto principalit̄ debe
 tur gloia ⁊ laus . Et ideo qñ hō
 appetit ut bonum suū alijs fiat
 manifestū . debet hoc appetere
 ad istū finē ut deus ex hoc lau
 detur . qui tale bonū largitus
 ē . Ideo dicit ap̄lus . ij . cor̄n . x .
 Qui gloriatur in dño glorie
 tur id ē de bono op̄ze nō que
 rat sibi gloiã s; deo . Tale enī
 bonum datur hoī a deo ut ex
 illo alijs p̄fit . ⁊ ideo itētū de
 bet appetere gloiam de tali in
 q̄tum p̄ eam paratur sibi via
 ad hoc ut alijs p̄fit sic ap̄lus
 ut sup̄ patuit . Rñ ergo homo
 appetit gloiã ⁊ illa sistit aut
 in seip̄m solū refert i sui laudē
 ⁊ recomēdacionē; ⁊ nō in pro
 fectū proximi . aut in dei laudē
 ⁊ gloiã finaliter tunc est va
 na gloia ⁊ inanis ⁊ peccatum
 qz quocūq; vanū appetere
 est peccm scdm illd̄ ps̄ . filij ho
 minū vsq; quo graui corde ut
 qd̄ diligitis vanitatē ⁊ queri
 tis mēdatiū rē . **T**ertia glo h
 ria vic; dyabolica est etiā ex

parte materie. qñ q̄s gloriā querit de pc̄is nō bilibus a de rebus magis ignominioſ q̄ glorioſis. ut cū quis per potētiā aliquē opprimit. aut cū nō bili persona luxuriat? est. aut aliquid iniuste a tali recepit. a haſtiluſit in pc̄is. aut p̄ multo luſit ⁊ vult ut ali j hoc noſcāt ⁊ approbent hoc eſt diabolicū peccatum. qz demones ſic corā ſuo principi gloriari ſolent de malis in que alios proiecerūt

Cōtr̄ quos in p̄s. Quid gloria ris i malitia q̄ potēs es iniquitate dilexiſti maliciā ſup benignitatem iniquitatē magis q̄ loqui eqtatē p̄pterea deſtruet te deus in fine.

Quo ad .iiij. principale. quādo ſc̄z inanis gloria ſit peccatū mōrle nōndū ſc̄dm thō. vbi ſup q̄ aliquādo vane glorie appetitus eſt mōrle. aliquādo vialē. Omne em̄ peccatū qd̄ ſit cōtra caritatē eſt mortale a ſolū tale. mō inanis gloria quedā eſt cōtr̄ caritatem quedā nō. Et lic̄z pc̄m inanis glorie p̄ciſe ſc̄dm ſe cōſideratū ⁊ put ſibi nō oīgitur aliud peccatū nō repugnat caritati proximi ut qz quis appetat bona que in ip̄o ſunt vel apparēt maifeſta ſei alijs a laudari et hoc p̄ciſe p̄pter delcācōem quā habet in aliorū laude hoc nō ē cōtra caritatē proximi nec aliquo

mōi nocumētū ei? **Potest** h tñ inanis gloria eē cōtra caritatē proximi inq̄tum aliud peccatū ei ſc̄z inanis glorie oīunctū eſt. vnde hęc p̄ma r̄gula eſt. qz qñcumqz ordīnat inanis gloria in aliud pc̄m mōrle tanq̄ in finem ut cū quis vult videri doctus ut ali j ſibi credant ⁊ ſic eos perducāt in perfidiā. vel cū quis ſe laudat de fidelitate vel facit ſimulata op̄a ut eum eſtmet p̄būm a fidelem ⁊ ſic poſſit eos dānificare in rebus perfurtū vel p̄ aliam fraudē nōbilitate p̄fertim dānoſam v̄l cum q̄s vult videri diues vel nobil p̄pter hoc ut mulierē aliquam poſſit allicere in ſui amorē a cōſenſum luxurioſū. Tū qz illud eſt cōtra caritatem proximi qz in magnū nocumentum fieri peccatū mōrle. Et de illo ſonabāt etiā r̄gule poſite ſup de ſupbia qñ ſit pc̄m mōrle.

Secūda regula ē. Quāuis pc̄m inanis glorie p̄ciſe ſc̄dm ſe oīderatū a ſine cōiūctōe alteri? pc̄a nō ſit cōtra caritatē proximi tñ e ut ſic cōtra caritatē dei tripliciter ſm̄ thō. Primo racōe materie de qua quis gloriatur ut cū quis gloriatur de aliquo falſo quod eſt cōtrarium dñe reuerenciē ſic illud. **Ezech. xx viij.** Eleuatum eſt cor tuum et dixiſti deus ego ſum. **Suo** mō

si gloriaretur de omnipotentia. omnipotentia. vel quod esset deus et sic laudari appetere; valde peccaret contra dei reuerentiam et mortaliter. **Sicut** fecit alexander magnus qui filius iouis a multis dici delectabatur. attamen cum telo grauius in expugnatione ciuitatis vulneratus esset ait. omnes me dei filium clamant. sed hoc telum me hominem esse fatetur. **Item** idem cum se pro deo adorari vellet. **Quidam** miles ei ait. **Si** dii corpus auro tuo equissent. capite celum et manibus utrosque fines terre caperes aut tangeres. **Cum** sis igitur equalis alijs. alijs te non preferas. **Sic** fecisse voluit octavianus. si sibilla maiorem ei non ostendisset. **Et** herodes fecit se adorari pro deo ut patet actu. xij. **Similiter** si quis gloriam querere de aliquo bono tanquam a se habito et non tanquam a deo accepto mere gratuito gloriaretur de falso scilicet quod aliquid haberet a seipso et non a deo. esset contra dei reuerentiam peccatum mortale. **Sicut** fecisse videtur nabuchodonosor monarcha qui in pallacio de ambulans ait. nonne hec est babilon ciuitas magna quam ego edificavi in domum regni in robore fortitudinis mee et in gloria decoris mei daniel. iij. quo loquente statim vox sibi omnibatur quod septem annis ut bos

fenum comedere debere et provari se sibus. **Ad** illum primum modum etiam pertinet secundum thomam. **Cum** quis bonum temporale de quo quis gloriatur preferat deo quod hoc prohibetur iere. ix. **Non** gloriatur sapiens in sapientia sua nec fortis in fortitudine sua. nec diues in diuitiis suis. sed in hoc gloriatur quod gloriatur scire et nosse me quod ego sum dominus qui facio misericordiam et iudicium et iusticiam in terra. hec enim placet mihi ait dominus. **Secundo** modo appetitus inanis glorie contrariatur dilectioni dei ex parte eius a quo gloria queritur. ut cum quis testimonium et approbationem hominum prefert testimonio et approbationibus dei. **Sicut** contra quosdam de principibus sacerdotum dicitur ioh. xij. quod dilexerunt plus gloriam hominum quam gloriam dei nam ut ibi habetur. multi ex principibus et legisperitis et sacerdotibus crediderunt in christum sed propter phariseos non confitebantur ne de synagoga eicerent quod erat apud eos valde ignominiosum. **Isti** ergo plus refugerunt illam ignominiam et plus dilexerunt gloriam hominum et plus voluerunt honorari et tanquam boni reputari et approbari ab hominibus quam gloriam dei id est quod appeterunt a deo approbari et coram eo iusti existere. **Et** secundum nicolaum de lira de

iustorum numero in parte vel in toto fuerunt nichilominus? quod ad ipsum venit nocte et princeps et est iohannes ut super et ioseph ab arimathia et gamaliel etc. **Tercio** modo appetit? vane glorie et pugnat dilectioni dei et hoc ex parte ipsius gloriatis scilicet qui intentionem suam refert ad gloriam tanquam ad ultimum finem ita quod gloriam appetit propter seipsum nullo modo referendo eam in utilitatem proximi aut dei honorem finaliter. **Et** qui opera virtutum ordinat utilitate in gloriam suam tanquam in suam et optum sibi ut quod ieiunat dat elemosinam et similia ut alii sciant et eum glorificent. **Et** qui tamen diligit eam et appetit quod etiam propter ipsam; obsequendam non permittit facere contra deum sic est peccatum mortale. **Quando** vero gloria est vana aliquo modo super positum circa secundam appositionem attentionem non repugnat dilectioni aliquorum modorum nunc praefactorum tunc appetitus vane glorie non est peccatum mortale sed solum veniale ut dicitur theologia.

Capitulum xv.

Undecimo hic prohibetur procrisis. nam ex premissis patet. Sic finis superbie est propria excellencia quam intendit superbus. sic finis appetitionis inanis glorie est manifestacio proprie excellencie quod illam intendit vane gloriose. ad hanc

aut manifestacionem seipsum theologia. **2. 2. 9. Cxxxij. ar. v.** potest quod ostendere et directe tripliciter. **Primo** per verba et sic est iactancia. **Secundo** per facta falsa et sic est procrisis. **Tercio** per facta verba habentia quandam ammiracionem et sic est presumpcio novitatum. **De** procrisis ergo tria sunt dicenda. **Primo** quod sit et qualiter committitur et quomodo mala sit. **Secundo** quando sit peccatum mortale seu sub precepto prohibita. **Tercio** a quibus se minore possit ostendere quod sit in re quod videtur propria. **Quantum** ad nonendum secundum theologia ubi super quod procrisis dupliciter capitur vno modo omnium alio modo proprie committitur seu generaliter procrisis id est est quod significatio et sic est medatum consistens in signis exteriorum factorum ut cum quis per aliqua exteriora signa aret aut factorum aliquid de se signat quod in eo non est aut melius aut excellentius quam in eo veraciter existat. et isto modo magnus apparatus vestitus est simulacio seu procrisis latius hinc sapiencie. **Et** magnus status et sumptuosus in equis servis et similibus est simulacio divitiarum et potencie. **Et** sic omnis simulacio seu procrisis est medatum et ideo peccatum et aliquando mortale si est contra caritatem. aliquando veniale sic de medacione dicitur infra in precepto vij. capituli.

Causa autē q̄re simulacō est peccatū est illa dicit thō. ibidē q̄ ad virtutē vitatis ptinet ut aliquis talē se exhibeat exterius p̄ signa exteriora q̄lis ē. **S**igna autem exteriora nō solū sūt vrba s̄ etiā facta. sic ergo vitati oppoitur q̄ aliq̄s p̄ vrba exteriora significet aliud q̄ h̄ apud se quod ad mē datum pertinet. ita etiā vitati oppoitur q̄ aliquis p̄ aliq̄ signa factor̄ vel rez aliquid de se significet otrariū eius quod i eo ē q̄ p̄re simulacō dicitur.

Tn sic dicit aug⁹. i li. de q̄stiōibus euāgelij. Nō oīe q̄s fingim⁹ mēdatū est. s̄ q̄n illud fingim⁹ q̄s nihil significat tunc est mēdatium. Cū autē fictio n̄ra refertur ad aliquā significacōem non est mendatiū s̄ aliqua figurā veritatis. Et s̄b n̄git exēplum de figuratis locucōib⁹ in quib⁹ quidē fingim⁹ res. nō ut asseratur ita eē sed eas p̄ponimus ut figurā alterius q̄s asserere volumus. **S**ic igitur se finxit dñs lōg⁹ ire luc. vltio. Quia op̄fuit motū suum quasi volētis longi⁹ ire ad aliud figuratīe significā dū sc̄ q̄ ipse ab eoz fide lōge erat ut gre. dicit. Est igitur ut dicit thō. simulacō peccm̄ simpliciter q̄ non refert vtz q̄s verbo vel quocūq̄ facto aliq̄

mētiatur. **T**n vlr̄icus dicit. si q̄s dat p̄ aliquod opus vel p̄ verbum duplex aliquid intelligere quod non est: non itenōe fallendi. sed itenōe utilitatis osequētis talē simulacōne; nō esse peccm̄. **C**ir̄ q̄s tñ notat thō. q̄ sicut aliq̄s verbo mētiatur quādo significat q̄s non ē nō aut quādo tacet q̄s ē q̄s q̄ dē aliquādo licet. Ita simulacō ē quādo aliq̄s p̄ extēio a signa factor̄ vel rez significat aliq̄d quod non est. nō autem si aliquis pretermittat significare q̄s ē. vnde aliq̄s p̄t occultaē suū peccm̄ sine peccō. **A**lio modo capit̄ p̄pocrib⁹ in sacra scriptura p̄prie a ē simulatio sanctitatis a iustitiae quā quis non h̄; a sic p̄pocrita est qui p̄ exteriora signa factor̄ sanctitatē a quacūq̄ virtutē quā non hab̄; simulat cū itenōe ut aliq̄ credant eū talē esse. **E**t talis p̄pocrisis semp̄ ē peccatū. **S**icut a omne mendacium est peccatū ip̄a aut p̄pocrisis est mēdatiū i facto. vnde p̄pocrisis duo dicit. sc̄; de factū sanctitatis a simulacōe; sanctitatis ip̄s. **A**deo aug⁹. dicit sup̄ ps̄. lxiiij. **S**imulata eq̄tas non ē eq̄tas s̄ duplex est iniq̄tas. **E**st enī ibi duplex peccm̄ sc̄; in p̄pocrita. vic̄; iniq̄tas occulta a falsitas sanctitatis in ostensione. **H**ec

aut ppoctis in quibus personis
se inflectere solet septimo. **Primo**
in hereticis de quo math. vij. At
tedite a falsis pphis qui veniunt
ad vos in vestimentis ovium intus
secus aut sunt lupi rapaces. **Se-**
cundo in fictis clericis et religio-
sis de quibus dicitur. dum ore et
habitu non corde deo se servie
ostendunt per xpm math. xv. ppo-
cte bene pphetauit de vobis. ysai.
xxix. Populus hic labijs me ho-
norat. cor autem eorum longe est
a me. **Et** math. xxiii. **Ve**
vobis scribe et pharisei ppocte qui clau-
ditis regnum celorum ante homi-
nes. vos enim non intratis sed ma-
le vivendo. neque introeuntes simi-
tis intrare sed per exempla mala eos
infricando. **Tercio** in fictis iudici-
bus et scabibus ac dominis temporalibus
qui cum iusticiam deberent defen-
dere a se hoc facere pretendunt in-
trinfecus sunt pleni dolo et aua-
ricia. **De** quibus math. xxiii. **Ve**
vobis scribe et pharisei ppocte
qui mundatis quod de foris est
calicis et parafidis. intus autem
pleni estis rapia et immundicia
vobis scribe et pharisei ppo-
cte qui filices estis sepulchris de-
albatis que foris apparent homi-
bus speciosa. intus vero plena
sunt ossibus mortuorum et omni
spurcicia. **Quarto** in fictis viduis
et virginibus que in deliciis vi-
uentes vel nequitibus alijs pre-

honorari volunt. unde iob. xx.
Si ascenderit usque ad celos su-
perbia eius et caput eius nubes
tetigerit quasi sterquilinum in
fine perdetur. **Quinto** in pauperi-
bus fictis medicantibus de qui-
bus luc. xx. ait xps **Attendite** a
scribis qui volunt ambulare in
stolis et amant salutaciones in
foro et primas cathedras in syna-
gogis. et primos accubitus in co-
muniis qui devorant domos vi-
duarum simulantes longam
oracionem huius accipient dana-
cionem maiorem. **Sed** quo-
modo cognoscitur quis ppocta
esse. **Rndet** augustinus super il-
lo luce. vi. Non potest arbor bo-
na fructus malos facere et contra
a tribus cognoscitur ppocte
Primum est bonorum oppressio
vel persequendo. vel detrachendo
Omnes enim ppocte detracto-
res sunt. **Secundum** est facilis
reprehensio aliorum quod fatiunt
ut videantur habere zelum. **Ter-**
tium est impaciencia in adversis
Super omnes enim movetur
et offenduntur ad contumelias
sibi dictas. quia querunt glo-
riam ideo dolent ad contumeliam
unde dicit ieronimus **Non** que-
ras gloriam et non dolebis cum
in gloriosus fueris. qui laudem
non appetit non sentit contume-
lias. **Sed** diceretis sunt ergo
mali religiosi vel clerici ppocte

Rūdit thō. habitus sc̄itatis
 puta religionis vel clericatus
 significat statum quo q̄s ob
 ligatur ad opa perfectionis. et
 ideo cū quis habitum sc̄itatis
 assumit intēdēns se ad sta
 tum perfectionis trāssere. si p
 infirmitatē deficiat. nō ē simula
 tor vel p̄pocrita q̄ nō tenetur
 manifestare suum p̄ccm. sancti
 tatis habitū deponendo. Si
 autē ad hoc habitum sanctita
 tis assumeret. ut se iustū osten
 deret esset p̄pocrita et simulator.
 vñ gre dic. xxxi. mōz. Sunt
 nonnulli q̄ a sc̄itatis hitum
 tenēt et p̄fectionis merita exēq̄
 non valēt. hos nequa q̄ credē
 dū ē in p̄pocritaz numero cur
 rere. q̄ aliud ē infirmitate pec
 care. aliud malitia. **Q**z ite
 trū dubitares. vtz aliquis si
 mulās sanctitatem ad honozē
 dei et edificacōem proximi pec
 cet. Rūdet p̄. de tharētalia in
 quodlibet. duplex est simulacō
 quedā que fit ab aliquo ut in
 quitas sua pallietur et t̄pe ab
 hoibus laudetur et bon⁹ repu
 tetur. et hoc ē p̄ccm. Alia fit ad
 dei honozē et proximoz edifi
 cacōnem. ut si aliquis religio
 sus maiore religionē ostēdit
 coram secularibus q̄ corā suis
 fratribus ut ipi magis edificē
 tur. iste nō peccat sed meretur
 hoc ille. Exēplum in b̄tō dñico

p quadragesimā i pane et aq̄
 cū lotio ieiunante ut hereticos
 ouerteret. Et sic ep̄us oromēb
 didacus oli cōn hereticos albi
 enses hortabatur abbates ea
 dem intencōe ut pedes irent in
 paupertate. **Q**uo ad. ij. p̄nci k
 pale nōndū sc̄dm thō. q̄ p̄poc
 ritus secūdo mō sūpta. aliq̄n
 ē p̄ccm mōzle et aliq̄n veniale
Qn autē sit mōzle vel veniale
 ē attēdendū ex fine que ip̄e fin
 gens intēdit. Si nāq̄ talis fi
 nis est oīra caritatē est p̄ccm
 mōzle. Sicut cū quis simulat
 sanctitatem ut falsā doctrinā
 sc̄minet in qua sibi nō tam cito
 crederetur nisi sc̄ctus et iustus
 appareret. quales sunt cōmunī
 ter heretici p̄t q̄ dicit domi⁹
math. vij. Attēdite a falsis p̄
plxtis qui veniunt ad vs i ve
stimentis ouium intrinsec⁹ au
tē sunt lupi rapaces. vel cū q̄s
 simulat sc̄ctitatem ut idign⁹
 adipiscatur ecclesiasticā dig
 nitatem vel ut adipiscat̄ alia
 temporalia quecūq̄ cū dāno
 alioz. vel simulat sc̄ctitatē ut
 familiarior fiat alicui mulieri
 aliene. ut eā p̄ hoc decipiat et
 in suum cōsensū allitiat et sic de
 alijs hmōi simibus qui sūt cō
 tra caritatem dei vel proximi
 hoc videtur eē mēs sc̄cti docto
 ris. vnde et vlticus li. vi. trac.
ij. c. xxvij. dic. Cum aliquis

fiat sanctitatem quam non habet
 propter hoc ut datur ei aliquid. **S**i
 cut illi de quibus math. xxiii. di-
 citur. **V**e vobis hypocrite qui co-
 meditis domos viduarum. pecca-
 tum mortale est. quia rapit quod debe-
 tur sancto quia quod datur ei
 datur in nomine iusti. **I**tem quam
 do tale simulacrum facit ex i-
 faciabili auaritia. **S**i autem aliquis
 pro sua necessitate simulet am-
 plioris indigentiam quam habeat non
 est hoc mortale peccatum. **S**icut
 fatiunt illi qui committere trutan-
 ti videntur. de hijs enim dicit
 crisostomus? quod talis simulacrum po-
 tius est culpa diuitum quam pauperum
 qui ex sui indigentia ad hoc com-
 pelluntur. **S**i autem sed; tho-
 finis intectus non repugnat cai-
 tati. tunc manet veniale ut cum
 quis fingit solum quod delectatur
 in sic fingendo. de quo dicit philo-
 sophus. iii. ethicorum quod magis videtur
 vanus quam malus vel si fingit
 propter iocundum. **E**adem enim ratio
 de fictione et meditatione ut dictum
 est precedenti capitulo. **T**unc
 siue hypocrisis sit veniale siue mor-
 tale peccatum est periculosum et
 multipliciter nocivum. ut patet
 primo ex verbis christi qui hypo-
 critas ferre pro alijs impugnat math.
xxiii. septemplex. **E**t math. vi.
Exterminant enim facies suas
 ut appareant hominibus ieiunan-
 tes. **E**t luce. xii. **A**ttendite a fer-

mento phariseorum quod est hypo-
 crisis. **E**t marci. vii. **H**ypocrita ei-
 ce primum trabem de oculo tuo
Secundo quia raro ad melius
 convertuntur. **T**um quia se bo-
 nos putant aliorum laude de-
 lectati iob. xxxvi. **D**irecti non
 clamabunt gloriam. quia humane
 laudis aviditate superati scios
 se esse miseri. etiam cum in pecca-
 tis moerentur putant. **T**um quia
 spiritus sanctus eos fugit sine
 quo converti non possunt. **S**ap-
 i. **S**piritus sanctus discipline
 effugiet fictum. **T**um etiam quia
 dyabolus noscitur esse in eis et
 dormit iob. xl. **S**ub umbra dor-
 mit in secreto thalami. scilicet
 in quo nullus fructus stipes va-
 cuus et radix in limo laudis est
 fundatus. **T**ercio quia sunt simi-
 les sterquilino in tecto. **S**e-
 pulchris pulchris cadaveribus
 plenis. vulpibus quarum pel-
 lis est bona et carnes inanes. si-
 momi qui angariatus crucem
 domini portavit. **E**t vulpi que se mor-
 tuam fingit quo ad usque corni-
 cem capiat. **S**igno qui exteri-
 est albus caro autem eius nigra.
Quo ad tertium principale
 queritur utrum promissa quam
 aliquis in iuramento de se fingit sit
 peccatum. **R**esponso secundum tho-
 2. 2. questione. **C**xii. **Q**uod
 aliquis de seipso in iuramento dicat
 potest contingere dupliciter

nouitatum. primo aduertendum quod
 nouitatum inuentio est triplex
 Quedam licita et virtuosa ut
 modus acquirendi perfectionem
 vite spiritualis. **H**ic samuel cu
 neos reperit prophetarum. dauid
 catorum numerum. helyas ana
 choretum in veteri testamento. in
 nouo iohannes baptista. **I**tem
 maria et ioseph matrimonium
 virginum. anthoni monachatum
 vel patris christi vel iohannes bap
 tista secundum crisostomum. **A**lia est
 vana superflua vel modicum pecca
 tum. ut inutiliter in artibus labo
 rando in alchimia et in alijs expe
 rimentis ultra quod oportet se occu
 pando. **T**ertia est nouitatum in
 uentio uiciosa qua nouus pecca
 di modus reperitur per quem alij pro
 ficientes in malis imbuuntur.

Secundo non dicitur quod hoc uicium
 multis generibus hominum se infle
 ctit. **P**rimo in hereticos qui de
 suo ingenio presumunt noua con
 fingunt. **S**ecundo in religiosos
 qui contra vel super statuta semo
 rum sicut pharisei singulaia que
 dant interdum confingunt uisiones
 ut facti appareant et filii. **T**er
 cio in artifices mechanicos ut su
 tores sartores fabros et etiam ho
 mines se superbe uoluntates. **Q**uar
 to mercatores cum contractibus
 raris tabulis rempombus vita
 litibus et similibus uanis. nam cum
 per usuram manifestam lucrari non

audeat per auaros tractus tan
 quam variis vijs ad lucrum tendunt
Quinto iudices scabini aduoca
 ti et huiusmodi nouis modis in
 iusticiam defendentes. **S**exto
 domini temporales nouos modos il
 licitos exactonandi reperientes
 in tatis in steuris et similibus
Septimo clerici et religiosi no
 uos modos catandi tractat cos
 propter questum vel ob apparen
 tiam reperientes. **T**ercio non
 dum quando sit morle. nam qua
 do aliquis presumit aliquid inue
 re de sciencia ut nouos errores
 ut alios in errorem ducat vel no
 uos modos quibus alios non bi
 lie deprimat vel exactonem inde
 bite inueiat vel in finem qui te
 dit in morle peccatum aliquem
 inducat. **I**n his et alijs quan
 do caritati dei vel proximi repug
 nat sicut supra dictum est: mor
 le peccatum est. **E**t quia quis parti
 ceps efficitur in malis sequenti
 bus? que quis primo inueit val
 de latum peccatum est et piculo
 sum nouitatum inuentio illi
 ta ut inuentores vestium sup
 bie deseruietum nouarum ca
 tilenarum et similiarum. **Q**ua
 to non dicitur quod quibus non sem
 per fit peccatum morle nouita
 tum inuentio. tamen periculo
 sum est ut ostendunt plura. **P**ri
 mo ut dictum est quod aliquis tot ma
 lozum hic per peccata et in futuro per

penas participans efficitur quot
malis alijs futuris et presentibus
hominibus occasione per inuentionem
nouam ammittit. **S**ecundo
quod omnes inuectores nouitatum
illicitarum omnes mali fuerunt et si
sui hominum. **N**am primus inuector
auaritie fuit cayn qui primus ci
uitate fecit **gen. iij.** iniuria fa
ctus illuc fugit. mensuras fecit et
terminos in agris statuit. **A**b
isto cayn septimo gradu descen
dit lamech. qui primus biga
mia repperit et sic primus adul
ter fuit huius filij et filie omnes
fere curiosas artes reppererunt
ut **hxs gen. iij.** quia eius filius
yabel pater fuit habitatum in te
torijs. **T**hubalchayn primus
sculptuans metallo alium curiosas fecit
Roema filia primo variam tex
turam reperit. cum a principio
a deo animalium pellibus cooperime
ta fuerit ordinata **T**ubal ipse
fuit pater canentium in cithara et or
gano. **hxc omnia gen. iij. et li. ij.**
lxxc. histo. vincencij. **H**ij etiam
cum omnia sua cognatione diluui
interierunt. **T**ercio quod omnes qui
postea auerunt vel dilatauerunt
nouitatum inuentiones mali fue
runt et miserabiliter mortui. ut ex
martimiana patet; historia vbi le
gitur quod tulius hostilius tertio
de primis regibus romanorum se
post romulum secundus qui primus
purpura est usus et tamen cum to

domo sua fulmine arsit. **N**ero
imperator quintus ab octauia
no qui piscabatur retibus aureas
que sericis fumibus extendebantur
nullam vestem bis induit. soleas
argenteas mulis fecit. tandem a
romis de palatio fugatus extri
romam seipsum interfecit. et a lu
pis dicitur comestus. **A**ureli
imperator romanus primum apud
romanos de padema capiti inuex
it gemis. fulmine corripitur. sed
non moritur. tandem fraude ser
ui sui occisus est. **D**iocletianus
imperator primus gemas vesti
bus. caltiamentisque immisit. **C**um
omnes retro principes sola pur
pura vterentur. tandem veneno
perijt. **T**arquinus superbus rex
romanorum a romulo septimo exco
gitauit omnia tormentorum genera
catenas. tormenta. carceres.
opes exilium et hominum. **h**ic pro
pter tarquinum filium suum qui
lucretiam nobilem sciam corrupit
a regno et a roma est expulsus in
exilium. **h**ic de martimiana **I**tem
symon magus volare volens
corruit occisus. **I**tem ethierus
monachus postea primo iuue
nis in gregiofus volare volens ceci
dit non mortuus. sed con fractis pe
dibus ut refert vincencius in spe
culo historiali **E**cce quo omnes
curiositatum inuectores grauiter
puniti sunt

Capitulum xvij.

Circōscriptio hic prohibet p̄ciositas vestitū q̄ ex supbia inani gloria vel ex p̄sumptōe procedit. Modestia enim ut ambrosi⁹ li. i. de offic. dicit Circa exteriorē cultū seu or̄tum consistit cui opponitur immodestia. Circa quod p̄mo videndū de illicitis vestimētis. Secūdo de hijs q̄ dissuadet talī supbiam. Tercio a v̄alitas vestitū sit laudabilis. Quātum ad p̄mū est dubium vtrum cū exteriorē ornatum possit esse virtus et vitū. R̄ndet thō. 2. 2. q. Clix. In ip̄s rebus exterioribz quibz homo vitatur nō est aliquod vitū. s; ex parte hoīs qui immoderate vitatur eis. Sed qz quidam dicūt qz cū in corde sit virtus nō aut in vestibus. potest quis eq̄ deferre tunicā p̄ciosam a i habitu seculari latere cor hūile. sicut i hūili veste ecōuerso q̄ ouili cor lupinum potest latere. **T**ercio circa tria sūt nōnda. **P**rimo qz circa exteriorē vestitū virtutes consistūt siue exercētur. qz licz oēs vtutes s̄biectiue sūt in aīa q̄ essentialit. tū cū actus exteriores exercētur qui eorū sūt materia. Exēpligēcia mia est mentis habitus. sed in distribucōe pecuniarū exercetur sic fides cōfessione. Hic eciam hūilitatem a simplicitatē no-

minat andronicus dicit thō. habitus modeatius vestimētorum. vnde sicut stultum est dicere **S**i cor ē misericors nulla vis de opibz misericordie exterioribz. Sic etiā dicitur in ethicorū eutropelia vitur habit⁹ modificati⁹ vrborū vel factorum solacōsorum. **S**ecūdo nō qz p̄ exteriorē vestitū virtutes meti adesse cōprobatur. vnde si hūiliter in vestimētō p̄cedis ex corde hoc manuit dicente bernhardo i apologetico. **E**x cordē thesauro sine dubio procedit quicquid foris apparet vitiorū scz siue virtutum. vnde si p̄ciosum defers vestitū de corde vicioso procedit. nam scdm p̄m. ij. ethicorū habitus semper inclinant ad act⁹ ex quibz generatur. Tercio nōndum qz p̄ exteriorē vestitum virtutes acq̄runt. p̄t qz studēdo a legēdo sciētia acq̄ritur. **E**t eadem racōe hūilia vestimenta portādo hūilitat⁹ habitus acq̄ritur patet igz q̄ fatue dicāt qui inquit. **S**i cor bonum est nulla vis erit in vestimento. **D**ubitatur secūdo vtrū vestes p̄ciosas deferre sit peccatū. R̄ndetur qz sic. vnde super illo. **luc. xvi.** Induebatur purpura a bisso dicit gregorij. **S**i cultus preciosa rū vestium in culpa non esset

sermo dei nō tam vigilāter ex
primeret. q̄ diues purpura a
bisso indutus ap̄d iferos tor
q̄batur. ⁊ probatur racōe. q̄
p̄tiosum dicitur relatiōe. ⁊ ita
sonat p̄tiositas in excessum
p̄p̄rii mōi p̄mo icludit cor
rupcōe; modi cū p̄p̄riū sta
tū; corrupcō vel excessus mo
di ē p̄cēm dicit **aug.** li. de na
tura boni. peccatū consistit in cor
rupcōne boni q̄d consistit in mō
dī spē ⁊ ordine. **¶** Dicit tñ thō.
vbi sup̄. Si illi qui in dignita
tibus constituitur. vel etiā mini
stri altaris p̄cōsioribus vesti
b; q̄ ceti induuntur. hoc non
ē p̄p̄ter sui gloriā s; ad sig
nificandā excellētā sui ministe
rii vel cultus diuini ⁊ ideo in
eis nō ē vicōsum. **¶** Et sc̄d; p̄. de
palude in. iij. di. xxiiij. p̄cōsa
vestis ad p̄p̄am mūdi est in
culpa. sed ad honore dei p̄orta
est latra. de hac materia dicit
Alexāder de halis in sūma sic
vti p̄ciosis vestibus ē in se ma
lū. eo q̄ vsus vestis debet esse
ad necessitatē nō ad curiosita
tem vel voluptatē. p̄cōsitas
autē vestis curiositatē dicit. ⁊
ideo in se malū ē. **¶** vnde. i. thi. vi.
habētes alimēta ⁊ quibus te
gamur hijs cōtēti simus **glō.**
q̄ vltra tendit malū inueit. p̄t
aut bene fieri ut cū aliq̄s vtitur
p̄tiosis vestib; ex officio digni

tatis ut reges ⁊ nobiles ⁊ eis
assistētes. qui lic; paupes sint
vtuntur tñ p̄cōsis nō ad ostē
tationem sui vel honorem. sed
ad honore dñoz suoz. **¶** Sifi
ter ⁊ mulieres cū vtuntur pre
cōsis vestib; non ad ostētacō
nē sui vel ad voluptatē carnis
s; tñ ut placeāt viris suis vti
p̄cōb nō ē eis p̄cēm. **¶** Et si di
cis q̄ oia facta sunt p̄p̄ter
hoies; **¶** Dicēd lic; hoc v̄z fit. tñ
p̄cōsitas vestiu nō est facta p̄
p̄ter statū oim hoim s; p̄p̄t
eos quibus cōuenit ex officio
dignitatis hoc alexāder de hal
¶ Et post pauca dicit. ⁊ lic; mu
lieres ornari auro ⁊ margari
tis in se malū sic p̄p̄ter dūm
ctōem actus ad materiā indebi
tā. eo q̄ mulier cū fit facta ad
dei p̄maginem nō d; querere
decorem ex artificio **¶** Tñ qñ de
volūate maiorū fatiūt ut obser
uet eoz gratiam. vel ut more
regionis vel ciuitatis obſuet
cū modestia tñ vel ut gradū
dignitatis obſuet excusatur
a p̄cō. **¶** Sic de hester legitur
h̄st. v. q̄ induta ē regalib; in
dumētis habebat etiā coronā
i capite suo quā nō gestabat
causa supbie s; ut gradū dig
nitatis obseruaret **h̄ster. xiiij.**
h̄c ille. **¶** Sed qd de virgini
b; vel de illis q̄ maitos nō ha
bēt. **¶** idē **¶** Si virgo nō p̄t

nubere peccat grauius se p̄tios
ornādo nisi hoc faciat ut cōser
uet gradū dignitatis q̄ in tali
virgine debz esse oītus simplex
nō p̄ciosus. **Sicut** dicit iero.
que scz nesciat eē pulchra et q̄
negligat forme bonū et proce
des ad publicū non pectus a
collū denudet. nec pallio ruela
to ceruicem appēiat sed q̄ celet
faciem. virgo enī dum virgo ē
cogitet que dei sūt ut dicitur. **i.**
cor̄. vij. **Si** autem p̄ponit nu
bere non peccat se p̄tios ornā
do ut placeat illi cui p̄ponit nu
bere modēate tamen ut non p
uocet ad libidīnē sed in se ha
beat decētiam muliebrem vnde
i. cor̄. vij. **Virgo** non peccat
si nubat. ergo nec ornando ut
nubat **hxc** ille. **Huic** cōcorda
re videtur augusti? ad possido
niū in eplā **Nolo** inquit de oī
mentis auri vel vestis p̄p̄o
peram habere i prohibēdo sen
tenciam nisi i eos qui neqz cō
iugati neqz coniugari cupien
tes cogitare de bēt quomō pla
ceant d̄o. **Illi** aut cogitāt que
sūt mūdi quo placeāt. vel viri
vxoibus. vel mulieres maitis
nisi q̄ capillos nudare femia
q̄setiam v̄laē caput ap̄lus iū
bet nec maritatas decet. **Ex**
p̄missis patet q̄ p̄ciositas ve
stīū nouem generibz hominū
plus q̄ min? cōceditur. **Primo**

sacerdotibus in dīno officio cō
ceditur et in eis ē cultus latrice
et quibus optat ex officio dig
nitatis. **Sicut** dñs papa ut di
cit alexander vbi p̄us vtitur p̄
ciosis ex officio dignitatis scz rō
ni imperij quam dignitatē **Cō**
statimus dicitur rōne ecclesie
cōtulisse vnde in signum hui?
dñs papa defert signa impēia
lia. **Secūdo** reges et nobiles
et eis assistētes etiā si sint pau
peres. **Tercio** quicumqz alius
quādo hoc exigit cōsuetudo re
gionis et mores eoz inter quos
aliqui viuūt tūc enī possunt
p̄ciosis vestibus vti scdm̄ thō.
et alexand. vnde dī. xli. dicitur
Sicut in cibis mores eozū cū
quibus viuim? obseruare mo
nemur. sic de indumētis intelli
gendum est. **Et loq̄tur** sp̄ali
ter de clericis **Clerici** etiam qui
nō habent de patrimonio cru
cifixi sed tm̄ viuūt de p̄prio p̄
momo possunt vti p̄cios vestī
bus ea intencōne ut seruēt gra
dū sue nobilitatis. **Qui** autem
viuunt de patrimonio crucifixi
vel sunt in sacris ordīnibus cō
stituti peccant vtendo vestib?
p̄ciosis nisi eis optat ex officio
dignitatis ut de papa dictum
fuit. vnde super illo **math. iij.**
iohānes habebat vestimentū
glosa seruus dei non debet ha
bere vestimētum ad decoꝛē vel

ad delectationem. sed tamen ad te-
gendam nuditatem. **Et. xxxi. q. iiii.**
omnis iactantia et iactura corpo-
ralis aliena est a sacro ordine.
Omnes ergo episcopi et clericos
quod se fulgidis et claris vestimen-
tis ornari emendari oportet. **Itē**
di. xli. par. i. oia; cum veste hu-
mili non reprobamur. sic et or-
natum propter corporis diligentiam
infucatum laudamus. dissolutos
et fractos vestibus non recipimus.
nec obstat illud. **i. pe. i. vs estis**
genus electum regale sacerdo-
tum. Ex quo videtur quod cum ha-
bent dominacionem in populo ratio-
ne dominacionis potest uti vestibus
preconis. **sc. qd licet aliqui habe-**
ant dominacionem in populo. quod tamen eis
data est in elemosina non tenen-
tur cum dominacione talis uti vesti-
bus preconis. potest tamen clericus ut pre-
missum est vestibus preconis uti ex
offitio dignitatis sicut in pre-
suetudine moderate tamen. **Et hijs**
exceptis que expressis prohibentur
exterioribus. **de. vi. a. ho. clericorum**
ubi dicitur pannis rubris aut viri-
dibus clerici non utantur. **Corri-**
gias auri vel argenti ortum ha-
betes non ferant hinc neque anulos
nisi quibus operit ex officio dig-
nitatis hec oia alexa. Quarto
omnigate possunt uti vestimen-
tis nobilibus sicut suum statum. **Quinto**
virgines nupture ut dictum
est. **Sexto** virgines nobiles

etiam non nupture. unde cecilia
intus alicio et extra aureis ve-
stibus tegebatur. **Septimo** vi-
due nupture eadem ratione sicut
virgines nupture. **Octavo** hu-
mili habitu et decet uti debet
virgines et vidue in castitate
vivere volentes. non superbo. **No-**
no religiosi mime. **Dubita** **g**
tur. iij. quot modis in vestitu-
tis peccare possit. **sc. sicut in**
multipliciter tamen in immoderata
quia quod in defectu inter quod virtus
mediam tenet quod modestia dicitur.
Igitur peccatur. **xij. modis** in
immoderata. **Primo** modo pro
commodum ad consuetudinem hominum
cum quibus aliquis vivit. unde
dicit beatus augustinus. **iii. scilicet.** Que
contra morem hominum sunt flagitia pro
morem diversitate vitanda sunt
ut pactum inter se civitatis et
gentis consuetudine vel lege firma-
tum nulla civis aut peregrini
libidine violetur. **Turpis** enim
est pars omnis universi suo non con-
gruens. **Ex** quo patet quod peccat
novarum invasionum invidioses in
vestibus et alijs peregrinis mo-
dis se vestientes quod contra consuetudi-
nem fatiunt. et sub isto continetur
exterioritas vestium id est
cum quis vult habere vestes alijs
dissimiles. **unde soph. i. visita-**
to super principes et super filios
regis et super omnes qui vestiti
sunt. et in auri veste peregrina

Secundo modo potest esse immoderatio in usu talium rerum ex inordinato affectu mentis ex quo quando contingit quod homo nimis libidinosus utatur talibus siue secundum consuetudinem eorum cum quibus vivit siue etiam propter eorum consuetudinem. Et fit per superabundantiam tribus modis. Vno modo per hoc quod homo ex superfluo cultu vestium gloriam hominum querit puta scilicet vestes et alia huiusmodi pertinent ad quandam ordinem ut patuit in probatione per Gregorium in secundo dubio. nemo quippe vestimenta precipua vel preciosa scilicet excedentia statum proprium nisi ad inanem gloriam querit. nemo etiam vultibi preciosis vestibus indui ubi a nemine potest videri. Quarto modo secundum quod homo per superfluum cultum vestium querit delicias secundum quod vestes ordinantur ad corporis fomentum. Et ideo mollicies vestium est vitium de quo math. xi. Qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt ubi Gregorius. Remo estimet in fluxu atque in studio preciosarum vestium peccatum deesse. Quia si hoc culpa non esset nullo modo dominus iohannem de vestimenti sui aupertate laudasset hanc molliem crisostomus super apostolum etiam in mulieribus reprobat eas ostendens non semper naturaliter delicatas esse. sed ex consuetudine mala ut

apparere in rusticis feminis duas sustinentibus et delicatis virginibus que cilicio corporum domabant. Quarto modo secundum quod nimiam sollicitudinem que apponit ad exteriorum vestium culturam etiam si non sit aliquam inordinacionem ex parte finis unde in vitas patrum quidam prouidentem ordinem metricum fleuit et querentibus causam ait due res me flere faciunt istius mulieris predicatio et quod deo meo nunquam tanto studio meam animam ordinaui. Item de sancto nono episcopo ibidem similiter legitur quod visa certissima meretrix margarita nomine fleuit ob secundam causam dictam. has quinque ponit theodorus. Sexto superfluitas in quantitate continua ut sunt que nimis longas vestes portant terram cooperientes puluere suscitantes pulices colligentes et demones in medio vestes. Exemplum de preterito videte dyabolus ridere a quo causam querens. Rex de modo. sotum meum in cauda mulieris equitantes vidi et in tractu lutum incidere. Et de alio solitario legitur quod pro paupertate matta vestem plongauit et voce audiuit. Si apostolus posses grandiora facere? Sic quidam viri ut longiores sint fatiunt et calopedia alta induunt utriusque quos presens neque in tibiis viri beneplacitum erit ei. Et in regum. xvi. Cum pater dauid periret eliab pro magnum tanquam regno dignum. samueli dixit deus

ad samuel ne respicias vultū
eius a altitudine stature eius
qm̄ abiecti eū. nec iuxta intuitū
hominis iudico. **Sep̄tio** sup̄flui
tas in quātitate discreta q̄ w
lūt habere diuisa paria. veltiū
a potius a tinea comedi q̄ cri
stū indui. **Cont̄r** quos iacobi
v. agite nūc diuites et ploate
ylulantes in miseris vestris
q̄ euenient vob̄ diuitie v̄re pu
trefacte sūt et veltimēta a tinea
is comesta. **De r̄i.** clamāt nu
di clamāt famelici cōquerūt
vob̄ frigore a fame miserabili
ter laborantes. **Quid** ofert tot
mutatoria veltium extensa in
pticiis velplicata in manticiis.
Octauo mateie precōsitias
i scico. auro. vel argento. vbi
nō quō deficit in curiositate
hūana industria. **P̄rio** fuit ve
stis pellis cū lana q̄ gen̄. iij. dz
Fecit deus ade a vxori sue tu
nicas pelliceas. **Secūdo** pro
cessit ad puram lanam q̄ lemi
oz est pelle quā artem noema
reperit filia lamech p̄mi adul
teri. **Tercō** processum ē ad cor
tices herbar̄ sc̄z ad limū. **Quar**
to ad stercorea vermū sc̄z seicū
Quinto ad aurifigiū a ad lapi
des precōsios qui nunq̄ viu
fuerut. nec pars rei videntis.
Nono colois vaietas. nā cle
ricis phibet̄ coloz viridis a
rutilus a varius. **Racō** q̄ de?

naturā velleis in neutro sic co
lorauit. **Exēplum.** **Quedā** de
uotissima virgo talia ferre no
luit dicēs ouis que nunq̄ pec
cauit naturali otētatur colore
Cur ergo q̄ peccauit vtar p̄tio
so. **Decio** veltiem h̄ndi iniusta
importunitas. vletes ei velti
ri sup̄flue. occasionem dāt q̄
pecunia acq̄ritur arte illicita
vnde iere. ij. In alis tuis inuē
tus est sāguis aiarū pauperū
et innocentum. **Vndecimo** ex
parte defect? habitus fit rep̄
hēbilis dupliciter dicit thō.
sc̄dm affectū vno modo ex ne
gligētia hois q̄ nō adhibet̄ stu
diū vel laborem ad hoc q̄ exte
riori ōrtu vtatur sc̄z q̄ opoz
tet. vñ p̄hus dicit. **vij. ethicoz.**
q̄ ad mollitiē pertinet q̄ aliq̄s
trahat veltimētum p̄ terrā ut
nō laboret eleuādo ip̄sū. **Alio**
mō et est duodecimus ex eo q̄
ip̄m defectum exterioris cultus
ad gloriaz ordiat. vnde dicit
Aug? in sermōe dñi in mōte
nō i solo rerum corporeaz m̄
toze atq̄ p̄pa sed i ip̄is sor
dibus et lutosis esse iactātiā
et eo piculiosiorē quo sub noi
ne vūitatis dei decipit. **Et p̄hs**
dicit. **iiij. ethicoz** q̄ a sup̄ha
bundātia a immoderatus de
fectus ad iactantiā pertinet
Ideo de b̄tō **aug?** dz q̄ nec ve
stes nimis p̄cōsas. nec nimis

abiectione habere voluit. quia in utroque
quod habet suam gloriam querunt

Capitulum
lxxviii.

Dabitur utrumque mulie-
res peccet moraliter in
superfluo ornatu. **R**ndz;
tho. vbi sup. Circa ornatum mu-
lierum sunt eadem attendenda
que supra commiter dicta sunt
circa exteriorum cultum videlicet quia
quod prima et duo ultima et in super-
quod dicit aliud speciale scilicet quod mu-
liebris cultus viros ad lasciviam
prouocat secundum illud **ps. vii.**
Ecce mulier occurrit illi ornata
metrico preparata ad capiendam
animas. potest tamen mulier
licite operam dare ad hoc ut viro
suo placeat ne per eius contemptum
in adulterium labatur. **vñ**
i. cor. vii. Mulier que nupta
est cogitat que mundi sunt quomodo
placeat viro. Et ideo si mulier
coniugata ad hoc se ornare ut viro
suo placeat potest hoc facere absque
peccato. **vñ de. i. thi. ij.** dicit
apostolus **M**ulieres in habitu or-
to cum reuerentia et sobrietate or-
nantes se non in tortis crinibus
nec auro nec margaritis. aut ve-
ste pretiosa per quod datur intel-
ligi quod sobrius et modestus or-
tus non prohibetur mulieribus
sed superfluus et inuerecundus et
impudicus. Ille autem mulieris qui
viros non habet nec volunt ha-

tere et sunt in statu non habent
non possunt absque peccato appete-
re placere virorum aspectibus
ad concupiscendum. quia hoc est
dare eis incertum peccandi. Et si
quedam hac intentione se ornent
ut alios prouocent ad concupis-
cenciam moraliter peccant. **S**i
autem ex quadam leuitate vel ex
vanitate propter quadam iactan-
tiam non semper est morale pecca-
tum sed quandoque veniale. Et eadem
ratio est quantum ad hoc de viris.
Et licet mulieres caput nudan-
tes a peccato possint excusari qua-
do hoc non fit ex aliqua vanita-
te sed propter terre consuetudinem
tamen consuetudo talis non est lau-
dabilis hoc tho. **S**ed quid
de religiosis. **R**ndit vltimus li-
vi. tract. ij. c. x. preciosa vestitum
vel ortus tunc est morale pecca-
tum cum est contra professionem
alicuius. **S**icut cum aliquae mo-
niales professae paupertatem et seculi
abrenuntiationem ornant se ad
modum thrae carum mulierum
vel etiam more habito habitu
religionis sue. deferunt habi-
tum clericorum secularium. vel cum
hoc procedit ex superbia dan-
biliter vel ordinat ad prouo-
candum alios ad concupiscentias
illicitas. inexcusabiles autem sunt
mulieres cum a viris prohibite
nihilominus immoderate se or-
nant. patet enim quod tunc fatiunt

ex supbia vel ex libidine peccā
 aut oim habētū incitamentū li
 bidinis ex tali oītu redūdāt
 in tale personā p aggruacōem
 t culpe hęc vtrius **¶** Sed quō
 tenebit se vxor ppter maritum
 suū se ornās ne peccet: alijs oc
 casio ruine existēdo **¶** Durād
 m. iij. di. xxx vii. nō solū peccat
 quī dat alijs directe occasionē
 peccādi sed etiam qui scienter
 a absqz iusta necessitate ppo
 nit alicui materiā vñ sumit oc
 casionē peccādi. maxie qñ cre
 dit eū dispositum esse ad tale
 peccm vrbz gētia. si mulier cre
 dit aliquē male dispositū ad
 occupandē eā si scienter a abs
 qz necessitate iusta vel debita
 vtilitate presentet se ei peccat
 vnicuiqz eni deus mādauit de
 proximo suo nō aut displicet
 satis alicui dānacō proximi q̄
 scienter pponit ei materiam vñ
 de sumit occasionem peccādi
 b **¶** Sed nunq̄ est mōrele pec
 catū viris induere muliebria
 vestimenta a ecōue rso mulie
 bz induere vest imētum virile
¶ alexād vbi sup. virū indui
 muliebri veste a mulierē veste
 virili se malū est. eo q̄ vtriqz
 sexū diuisa indumēta dedit na
 tura ut dicitur deu. xxij. in glō.
 sup illud non induetur. tñ ex
 cusatur a peccō cū aliquis hoc
 facit causa necessitatis ut si quis

q̄reretur ad mortē a ut occul
 taretur vestimētū accipet mu
 liebre vel cum mulier ut fuet
 corpis castitatē veste viri idu
 itur. Sicut legitur de beā ma
 rina a beata eugenia. Cū aut
 hoc fit ex osuetudine ut possit
 licentius libidīnē suā implere
 vir cū mulieibz a mulier cū vi
 ris. sicut aliqñ factū est. vel cū
 hoc fit ut alijs hoc vidētes ad li
 bidie; prouocētur mōrele pec
 catū est hec alexā. Cōcordat
 thō. vbi prius dic. cult9 exte
 or optere debet cōdicōni per
 sone scōm omunē osuetudinē
 a ideo de se vicōsum est q̄ mu
 lier vtatur veste virili vel ecō
 uerso. **¶** p̄xaliter aut hoc pro
 hibetur in lege deu. xxij. qz gē
 tiles tali mutacōe habit9 vte
 bantur ad ydolatrie supsticō
 nem. pōt tñ hoc qñqz fieri sine
 peccō ppter aliquam necessita
 tem. vel cā occultādi ab hosti
 bus. vel ppter defectū alterius
 vestimēti. vel ppter aliqd aliud
 huiusmōi ixc thō. **¶** Sed q̄d e
 de mulieribz se colorātibus vel
 alia figmēta ad apparētē pul
 chritudinem adhibētibus **¶**
 Ciprianus li. de habitu virgi
 nū. nō virgines tm̄ aut viduas
 sed etiā nuptas puto etiā oēs
 feminas omino esse admonē
 das q̄ opus dei a facturā ei9
 a plasma adulterae nullo mō

debeant abhibito flauo coloꝛe
 vel nigro puluere. vel ruboꝛe. a
 quolibet lineamēta natua cor
 rumpēte medicamine. man? deo
 inferunt qñ illud quod ille for
 uit reforze contendūt **I**mpug
 nacō ista diuini op̄is est p̄ua
 ricacō. a vitatis. deū vidē nō
 poteis cum oculi tibi non sine
 quos de? fecit sed quos dyabo
 lus ifecit. de inimico tuo tēpta
 cū illo pariter arsurā. vbi tho.
 dicit fucacō de qua loq̄tur. **C**i
 prianus est quedā spēs fictōis
 que nō potest esse sine peccato
 que etiā ut nō dubitat **aug?** i
 eplā ad possidonium **I**ps̄i mai
 tis nolētib; decipi displicet. nō
 tamen semp talis fucacō ē pec
 catum moꝛle sed solū quando
 fit ppter lasciuia vel in dei cō
 tēptū de qb? casib; loq̄tur **C**i
 prianus. **S**ciēdū tñ qd aliud ē
 fingere pulchritudinē nō ha
 bitā. a aliud est occultare tur
 pitudinē ex aliqua causa pro
 ueniētē puta egritudie vel ali
 quo huiusmoi. hoc enim est li
 citū. qd scdm aplm. i. cor. xij.
Que putam9 ignobiliora mē
 bra esse corp̄is hīs honorem
 habundantiorē circumdamus
f **Q**ueitur vtz artifices oīmē
 forum supfluoꝛ p̄fatorum fa
 ctōres peccēt moꝛliter s̄ndit
 thō. ibidē. **S**i qua ē ars ad
 faciēdum opera aliqua quib9

hoies vti nō possunt absq; pec
 cato p̄ oīs artifices talia faciē
 do peccarēt utputa p̄bētes di
 recte alijs occasione peccandi
 puta si quis fabricaret ydola
 vel aliq; ad cultū ydolatre per
 tinentia **S**i q̄ vtro ars sit cui9
 operibus possunt hoies bñ vel
 male vti sicut gladij sagitte et
 alia huiusmoi. vs9 talū artū
 nō est peccatū a hęc artes sole
 sunt dicēde scdm crisost. super
 math. **S**i tamē operibus ali
 cui9 artis ut pluries aliqui ma
 le vterentur quāuis de se non
 sint illicite. **S**ūt tamen ppter
 offitium p̄ncipis a ciuitate ex
 stirpāde scdm documēta pla
 tonis **Q**uia ergo mulieres lic
 te se p̄nt ornare velut conser
 uent decētiam sui status vel ali
 quid etiam supaddere ut pla
 ceant viris. cōsequēs est qd ar
 tifices talium ornamentozum
 nō peccāt in vsu talis artis nisi
 forte inueniendo aliqua super
 flua a curiosa. **v**nde crisost. di
 cit sup math. qd ab arte calceō
 rū a textozū multa abscondere
 oportz. et ei ad luxuriā deduxe
 rūt necessitatē eius corrupētes
 artem. male arti omiscētes hęc
 thō. **A**lexander vbi supra dicit
Qui viris faciūt idumenta mu
 liebria a mulieib; virilia ut se
 inuicē magis excitent ad luxu
 riā a ut licēt9 possint explere

libidīnē tales artifices peccāt
mōdē. de talibus loquitur
Crisos. cū inq̄t **V**iros i mulie
rū for̄s deducāt ⁊ mollescere
fatiāt p̄ calciamēta lasciuie cū
supfluis ⁊ nociuis eas arceri
statuim⁹. ⁊ loq̄tur de arte tex
toria qua fiūt vestimēta viris
⁊ arte sutoia qua fiūt eis calci
amēta muliebria. hxc alexand.
8 **Q**uoniam si artifex req̄ra
tur ⁊ petatur ut sibi fatiat ve
stem vane dispositōis curiosā
vel vanā nouitez inuentā ⁊ sic
de vobis nūq̄d p̄pter lu
crū debet facere talia. **h.** m̄gr
h̄ri. de bassia in leura sup̄ gen.
q̄ artifices nō debēt esse taliū
vestiū excogitatores ⁊ a forti
ori non taliū factores nisi for
tē casus spēalis q̄nq̄ aliud ex
p̄scat. **R**acio est q̄ nullus de
bet aliū ad vaitates prouōre
nec ad supfluos sūptus occa
sionare. nec quicq̄ iuuare de
bet ut vana hōies suas adinūe
cōes friuolas ⁊ cogitatus no
xios expleāt in opere. hec ille
Bed nūquid talium oī orna
menta aliq̄n p̄ cōsuetudinem
sine graui peccō p̄nt deferri. **h.**
m̄gr ioh. de tabaco. li. de osol
theo. in h̄is q̄ sunt solū mala
q̄ prohibita. multū excusat
i toto vel in tāto osuetudo ideo
i talibz ex vi rōnabilis osuetu
dinis p̄sertim si p̄scripta sit. ē

cōtra ius scriptū multociēs fa
ciēdum. nam ⁊ gratianus ille
gracōse dicit q̄ cōstitutō vten
tū moribz confirmatur q̄uis
etiam supflua cōmentā gesta
re ad cōplacēdū multis sācto
rū auctōitatibz reprobetur tñ
hoc sine excluso ratiōe osuetu
dinis gestari possunt sine gū
peccō. **C**ausa aut̄ quare in tali
bz saltem circumscripto scād a
lo excusare valeat cōsuetudo ē
Quia res que p̄pter sui noui
tatē ⁊ p̄ consequēs raitatē yma
ginatiōez excitāt ⁊ puocāt ad
libidīnē. eo scz q̄ p̄pter amirai
hōies res huiusmodi magis cō
siderāt ⁊ profūdi⁹ cogitāt. **I**
le quidē res quādo in cōsuetu
dinē veniūt cessant ymagina
cōez excitare ⁊ ad libidīez pro
uōre. eo q̄ tūc cessant qdā ra
ra eē ⁊ ammiracione digna et
cogitare cōsideracione pfūda
hec ibi. **Q**uo ad ij. p̄ncipa
le notandū q̄ superbiā cōtus
dissuad; primo peccatū multi
plex inde oriēs. **P**rimū est ma
nis gloria quā rarissime ibi q̄s
deuīt. **E**xēplū de diuīte epu
lone in purpura luc. xvi. vnde
gre. in omelia ibidē nemo ve
stimenta p̄cipua nisi ad manē
gloriā querit. **S**ecūdū ē tūoz
mētis sup̄ alios. vnde ixrodes
veste p̄ciosa indut⁹ elatus in
seipso ab angelo necatur actu.

xij. Tertium est quod confundunt pauperes talia non habentes. nam sicut per apostolum in 1. corinthios xi. Corinthii arguuntur quod per escam suam confundebant non habentes sic per vestimenta fieri potest secundum basilium in regula. Quarto molle et effeminatum efficitur. Exemplum de epulone qui sicut propter superbiam purpura induebatur ad extra ita bisso propter molliam ad intra secundum gloriam. Quintum est rapina vel furtum aut illicitus labor qui a talibus facillime exercetur ut superflua vestimenta habeant et spoliant pauperes. Unde petrus damiani de contemptu mundi. Illa vestis non in merito rapina esse nuncupatur quam duorum vel trium etiam vestium summa coemitur. Rapinam procul dubio propter qui vani honoris ardore succensus duarum impelas vestium in unam redigit et proximum suum quem sicut seipsum amare debueat in sua nuditate relinquit. Sextum est scandalum proximi nam qui scandalizaverit unum ex minimis istis qui in me credunt expedit ei ut suspēdatur mola asinaia in collo eius et demergatur in profundum maris math. xviii. Septimum est participatio omnium criminum que alijs eius exemplo faciunt vel ad similitudinem secundum psalmum. Peccatum committetur eum quodammodo sicut vestimentum quo coopitur

et sicut zona que semper contingitur. **S**ecundo dissuadet superbiam vestium exempla sanctorum. Primo dei qui nobilissimum spiritum in nobis vestivit carne fragili sed; illud job. x. Belle et carne vestisti me. Secundo deus qui promissis parvibus fecit tunicas pelliceas gen. iii. Item Isaiah. xliii. ait: tunicis domine firmitatem meam et necessitatem meam quod ab hoste signum superbie et glorie mee quod est super caput meum in diebus ostentationis mee et detestor illud quasi panem menstruatum et non portem illud in diebus silentii mei. Item job. xvi. Saccum osui super cutem meam. Item math. iii. Ipse iohannes erat vestitus de pilis camelorum. Item secundum maximum in sermone. beatissima virgo virginem unam habuit. Item crisostomus secundum crisostomum vestimenta abiecta habebat. Item de antiquis patribus dicit apostolus 1. corinthios xi. Circueverunt in melotis in pelibus capris. Item augustinus dixit ut eius canit legenda facta de preciosa veste erubesceret. **T**ercio idem dissuadet multiplex superborum in vestitu stulticia quarum prima est quod exteriora vilia interioribus nobilissimis preponunt scilicet corpus anime. Secundo quod dei ordinem pervertunt et nature quia ancillam scilicet carne preponunt domine id est anime. et domine

propria ancille tradunt. Tercio
 quod plus expendant ut oculos
 aliorum pascant quam proprium ventrem
 Quarto putant quod ex precocitate
 selle et freni equi id est corporis
 appetitur. Quinto quod omnia bona
 sua volunt habere bona et omnia
 facta solam animam sancti Augustini
 per. **Quo ad .iiij. principa-**
le queritur utrum sit virtuosum
et laudabile deferre vestimenta
humilia non preciosa vel abiecta
scilicet secundum thomam. quod dicitur lib. x. q. xiiij.
Quo ad istud aliter est loquendum
de persona publica in dignitate
aliqua vel in platea constituta.
Aliter de persona privata
cui nulla cura regiminis vel pre-
lacionis est ommissa. in persona ei
publica duo considerantur scilicet sta-
tus dignitatis et proprie persone
odicio. Circa que duo ita se de-
bet habere ne dignitatis auctori-
tas veniat in contemptum et ne
ipse in superbia efferatur. utrum
quod igitur ei potest esse laudabile et
quod pretiosis utatur ad reverentiam
auctoritatis inducendam
et quod vilibus utatur ratione proprie
humilitatis. Sic dicitur. ne quod
ad auctoritatem conservandam
fuit in superbia degenerent. et
ne dum nimis suatur humilitas
regendi frangatur auctoritas
sicut dicitur Augustinus. ix. thomae. Ex quo
sequitur quod virtuosum et laudabi-
le sit in persona publica si proprie

infirmitatis intuitu vestimenta
 deferat humilia. unde in laude beati
 martini episcopi dicitur quod post suscep-
 tum episcopatum eadem in eius vesti-
 bus mansit vilitas et abiectio
Et de demostene philosopho legitur
quod tam diu utebatur toga phi-
losophica quam diu fuit vulgo
cognitus. Sed vita et eloque-
cia cognitus. ait Malo vne-
rai vitam et sapientiam quam toga. un-
de tunc omnibus utebatur ve-
stibus. Item grege. i. dialogorum
de beato equitio abbate dicitur quod
tam vilis erat in vestibus atque
ita despectus. ut si quis illum
fortasse nesciret. salutatus etiam
resalutare despiceret. unde vix a-
nnum legitur de sanctis quod au-
ctoiritatem suam in regimine ve-
stium precocitate exhibuerant
venerandam. sed postquam vestium
vilitate. mox humilitate et vi-
te sanctitate. ut apostoli de quibus le-
gitur quod fuerunt panis id est vi-
libus panis induiti. Et christum
panis mater inuoluit id est secundum
bernardum. et albertum. vilibus. Non inquit
bernardus. fit mentio de pellibus aut
alijs preciosis suppellectilibus
ut nobis commendat paupertatem
habitus et indumenti vilitatem
De personis vero privatis quibus
nulla cura regiminis vel prelacionis
est ommissa. dicitur secundum thomam. loco
parallelato Merito et virtuo-
se agunt si portant intuitu proprie

hūilitatis a amore cōtemptū
mūdi, vestimēta hūilia et hūi
liora a vilioza q̄ status pprii
m req̄rit. **¶** Nec obstāt cauilla
cōnes in quoz qui p̄mo in cō
trarium arguūt. Attendēdum
ab hīs qui i vestimētis ouiu
vniūt intrinsecus aut sunt lupi
rapaces. r̄n̄ho scdm̄ thomā q̄
hoc est pro vilitate vestiū qz
nunq̄ lupi vilia induerent n̄
cristi ouiu hoc vestimēta essent
ppria. **¶** Secundo dicunt talem
habitū deferentes scādali;are.
R̄ndit iero. in epla ad marcel
lam **¶** Scandalizet quempiam
vestis fuscior. scandalizet et iō
hānes quo inter natos mulie
rum nullus maior fuit qui an
gelus dictus dñm̄ qz baptisa
uit qui camelorū vestitus teg
mine zona pellicea cingebatur
¶ Tercō dicūt. cū in corde virtus
lateat nihil officit vestimentū
si cor fuerit bonum. R̄n̄sum est
de hoc supra **¶** Quarto obiciunt
aug. in. de doctrina xp̄iana et
habetur di. xli. c. quisquis. q̄s
quis rebus transeūtib; stricti;
vtit q̄ se habet cōsuetudo eo
rum cū quib; vniūt. aut intem
perās ē aut sup̄sticōsus. R̄ndz
qz gracionus false allegat. qz i
oibus correctis originalib; b̄i
aug. h̄tur tēprās a nō intē
perans **¶** Et sic th. et oēs famosi
allegāt **¶** Quinto arguūt b̄m̄ b̄a

tholomeū vsum fuisse purpura
clauata. R̄ndit bonauētura li.
de perfectōne euāgelica qz illd̄
i legēda romana nō habetur
¶ Et si vrū est quod dicitur. di
co qz necessitate ductus hoc fe
cit. qz aliud in regione illa cali
da vestimētum portabile non
inuenit. **¶** Item nō qz dyabolus
dixit cōsimilia verba p̄ ydolum
Cristi etiam vestimētum tuni
ce in cōsulitū p̄ciosum fuisse ne
gat exp̄sse crisost. sup̄ math.
in opere imp̄fecto. **¶** Quātum
vro sit merito r̄ium talia defer
re patet p̄ petrū damiani libro
de cōtemptu mundi dicentem
rex minime purpura induit? p̄
ter ciuitatis excidiū co opert?
sacco diuini furoris motum cō
triti cordis hūilitate placuit
¶ Ezechias quoqz cultu r̄gio de
coratus terribiles r̄gis assirio
rum minas tremefactus audi
uit. **¶** Sed mox ut ip̄e cilitio te
gitur cilitioqz tectos ad ppl̄x
tam mittere nuntios non eru
bitū p̄m̄quum diem victorie
et optate prosperitatis, oracu
lum reportauit. **¶** Etā ecce āge
lus dñi cētum octuagintaquī
qz milia assiriorum vna nocte
percussit. **¶** Egregi⁹ ille prop̄h
tarum ysaias ad diuine iussio
nis imperium vestimenta depo
suit et trium annorum spacio
nudus et discalciatus incescit

Erubescat igitur dicit pe. dam.
humana supbia Ex quo patz
q humilitas vestiu deum pla
cat gratia meretur 7 proximū
edificat. vnde thō. 2. 2. vbi su
p̄ dic. sic. Si vilioribus vesti
b? q̄ ceteri q̄s induatur nō sp
peccat. s; si hoc faciat ppter ma
ccācōez carnis. vel humiliatio
nem spūs: ad virtutem tēpera
tie p̄tinet. hoc aut p̄cipue per
tinet ad hos q̄ alios vrbō 7 ex
emplo ad p̄nia; hortātur. hoc
thō.

Capitulum. xix.

Quarto decio prohibe
tur hic dei tēptacō vn
de deu. vi. non tēptab
dñm deū tuū. Et idē xp̄us cōn
dyabolū allegauit math. iiii.
a **U**bi p̄mo videndū. qd̄ sit
deū tēptacō. Secūdo quot ge
nera hōim̄ illud vitū incidat
Tercō de gradib? deū tēptā
tium. Quo ad p̄mū scōz thō.
2. 2. q. lxxxvii. p̄ totum. Deū
tēptat qui exp̄imētum fumit
seu explorat ex intencōe racōe
pprie persone p̄ sua vrbā vel
facta de dei potentia. sapiā. pie
tate. bōitate. vel volūtate specu
latiē sine spē ali dei m̄st̄mctū. si
ne iusta necitate vel pia vtili
tate 7 sine alijs debitis circum
stācijs. vel q̄ etiā p̄ter intencōez
talia exp̄iendi aliqd̄ loquitur
petit vel fac. qd̄ ad n̄l aliud vti
le est nisi ad probādū dei ptā

tem. sapiētiam. volūtatem. vel
bōitate. vnde sup̄ illo deu. vi.
non tēptab dñm deū tuum
dic. glō. deū tēptat. qui ha
bēs qd̄ faciat sine racōe cōmit
tit se discrimini vel p̄iculo expe
riens vtz possit liberari a deo.
Dicitur p̄mo q̄ exp̄imētum
fumit seu explorat. qz tēptare
est exp̄imētum de aliquo fu
mere: nullus aut exp̄imentū
fumit nisi de re ignō vl̄ dubia
Ex quo patz qz omnis deū tēp
tans deū ignorat. vel dubitat
de aliqua perfectōe dei quod
semp̄ est pcc̄m. Ex quo patz qz
deū tēptare sp̄ est peccatum
Dicitur ex intencōe ad dñm
tēptacōnis p̄ter intencionem
b **U**bi nōndū qz duplex ē dī
tēptacō vna itenta. alia nō
itenta Intenta fit dupliciter
vno mō exp̄isse. alio mō interp̄
tatiē. Exp̄isse cū aliquis dicto
vel facto itendit exp̄imētum
de aliquo fumere Interpretatiē
vero qñ nō itendit exp̄imen
tu fumere p̄ sua dicta vel facta
tñ agit vel dicit qd̄ ad nihil ali
ud videtur ordinabile nisi ad
exp̄imētum fumēdum vnde
quasi interpretatiē deū tēptat
qui si nō intendat de deo ex
p̄imētum fumere aliquid tñ
petit vel facit ad nihil aliud
vtilē nisi ad probādū dei ptā
tem bōitatem 7 filia Dicitur

ratione proprie persone. quod si quis experimētum sumeret de deo vel ad deū pertinētibus nō ut ipse experimētum fumens de hīs seu talia explorās talia agnoscat sed ut ea alijs demōstret quādo ē iustitiam aut pia utilitas. hoc em̄ non esset tēptare deū: Dicitur p̄ sua verba vel facta nō cogitata ad differentiā infidelitatis. nā infidelis inq̄tū huiusmōi in mente dubitat de dei perfectōne. puta bonitate potentia et filiabus. Sed deū tēptare cum directe opponat̄ cultui diuino seu patrie vel religio in exteriorib; consistit actib; Dicitur etiā p̄ sua verba vel facta. quod homo deū tēptat exp̄sse dupliciter. Quōq; exp̄sse verbis quādo homo in sua petitiōe orādo vel similia v̄ba formādo ea intencōne aliquid a deo postulat ut explor; dei sententiā. potētiam. vel bonitatem. vel voluntatem. Factis aut̄ deū exp̄sse tēptat. quando p̄ ea que facit intēdit experimētum fumere diuine potestatis siue pietatis. aut sapientie. Dicitur de dei potētia bonitate ac speculatiōe nō practice. nā duplex est cognitiō diuine voluntatis vel bonitatis. vna quādam speculatiō. Et q̄tū ad hāc nō licet dubitare nec probare vtrū dei voluntas sit bona. vel vtrum deus sit suavis. Aliā p̄

dicta affectiua seu experimētalis. dū quis experitur in seipso gustum diuine dulcedinis et cōplacētiā diuine voluntatis. Sicut de ieremio dicit d̄o. de diuinis noibus. c. ij. quod didicit diuina ex cōpassione ad ip̄a. Et hoc mō monemur ut p̄temus dei voluntatem et gustem⁹ eius suauitatem scdm̄ illud rō. xij. Probetis que sit. voluntas dei bona boni placēs et perfecta. Et ips̄. Gustate et videte quā suavis ē d̄ns Dicitur sine speciali dei institū. vnde abrahā nō peccauit gen. xv. cū dixit ad d̄nm. vnde scire possum quod possessor⁹ sim eā scilicet terrā repromissam a deo Similiter nec beata agatha que noluit medicinā recipere quia expta erat erga se diuinā benignitatem ut vel infirmitates non pateretur p̄ quib; corpōali medicina indiger; vel statū sc̄tur; diuine bonitatis effectum. Sed achas peccauit non p̄tēs signum. nō enim si petisset deum temptass; quod de⁹ iussit eū petere et etiā quod pertinēbat ad communē utilitatē. Bedeō v̄ro quod iudiciū. vi. signū a deo petisse legitur de victoria repromissa ex debilitate fidei sed; glō. petisse videtur ideo peccauit Dicit et zacharias luce. i. quod dixit ad angelū. vnde hoc sciā vnde p̄pter incredulitatem p̄uit⁹ fuit

d **U**bi sciendum qd dupliciter aliqd signū petat a deo. Vno modo ad explorandū dīmam ptatem aut vitatē dicti eius ⁊ hoc de septim; ad dei temptacionem. Alio mō ad hoc qd instruat quid sit cū aliqd factum placitū deo. ⁊ hoc nullo mō pertinet ad dei temptacōem; dicitur sine iusta necessitate. qz si iusta necessitas foret non esset peccatū vñ. ij. palip. xx. Cū ignoram? qd agere debam? hoc solum habem? residui ut oculos nrōs dirigamus ad te dicitur sine pia utilitate. qz ex pia utilitate sacti ⁊ apli petierūt ut in nomine cristi fierēt miracula actu. iij. Similiter de quodā. i. dyalogoꝝ refert gre. qui suscitauit paruulum ad lacrimas mris eius. Similiter q̄uis predicatorum pro victu corporali nō sint solliciti ut verbo dei ⁊ doctrine vacet. si sic soli deo imitatur. non deū temptant. qz non sine necessitate vel utilitate fatiūt. s; si sine tali faceret deū tēptarent. vnde aug. xxij. cōtra faustum dicit qd paulus nō fugit quasi nō credendo i deū. sed ne deum temptaret si fugere noluis; cum fugere potuis;. dicitur ⁊ sine alijs debitis circūstancijs. qz pie ⁊ humiliter petēdū ē aliqd a deo. ⁊ sic seruiēdum est deo

Dicitur vel qui etiā p̄ter intencōem p̄pter temptacōem dei interpretatiua. **Q**uo ad. ij. p̄ncipale notandum qd cōtra hoc mādatum exceditur quātuplīciter. Primo vitatē inquirendo de alia vita q̄ in fide nutantes reuocāt mortuos. Secūdo iusticiam q̄ volūt p̄duellū ostendi vni? innocēciam ⁊ alterius malum. Terco sapiētā qui p̄termissio studio hūano artes vel scientias desup expectāt p̄ oracōes solum. Quarto potētiam qui non fugiūt necē cū possint ⁊ debāt. paulus enī p̄ sportā fugit. ⁊ xp̄us de templo deo celsum se nō dimisit sed descendit. Quinto bonitatē. q̄ refutāt medicālia in casu sine necessitate ⁊ utilitate. Similiter qui tempus miserēdi deo cōstituant ut dicitur iudith. viij. hī enī omnes aliquo mō vidētur explorare dīmā illicite. **Q**uo ad p̄mum q̄rit scūs thō. qd li. iij. q. ix. ar. ij. vtz liceat ab aliquo moriete requirere ut reuel; statū suū p̄t? mortē **R**espōd; qd sic supponēdo hoc tñ dīmo iudicō. ⁊ dūmō nō ex dubitacōne fidei de futuro statu quasi temptādo inq̄rat. **E**t pia ⁊ humilis intencō h̄atur vic; ad subueniēdū ⁊ fūcto p̄ suffragia **R**acō est qz scō; dām. li. iij. **I**mpletio naturalis desiderij

nō ē peccatū nisi aliqua inordi-
natio adiungatur ut patet de ci-
li. naturaliter aut scire de sidera-
mus. i. metaphisice. Sed cum
p̄fatis tribus condicōibus de-
siderare scire statum alicui⁹ p̄
mortem nihil inordinate vide-
tur habere annexum. unde. ij.
math. xij. Sancta ergo et salu-
bris est cogitacō p̄o defunctis
exorare ut a peccis soluantur hec
tho. Quidam alius doctor ad-
dit qd̄ qui expeteret r̄ditum ut
certificari vellet de statu illo an
vicij celū sit. vel infernus quod
cōmuniter p̄dicatur: mo r̄liter
peccaret quia infidelis foret. di-
cit etiam qd̄ istam peticōem nō
debent facere nisi hōies deuoti. et
illi possunt sic expeti qui fuerūt
in statu isto deuoti et de quibz
p̄sumitur qd̄ sint saluādi. dya-
bolus enim sepe immiscere pōt
illusiones quādo sic mortui re-
uocātur. Contigit enim quōqz
mortuū esse in purgatorio et de
mō in eius sp̄e dicit eum eē in
inferno ut aīa suffragio priuetur
et viuus de deuota vita mor-
tui quam recolit imitari desi-
stit. Secundo contingere pōt
animā esse in purgatorio quā
demō dicit esse i celo ut anima
suffragio priuetur. Sed que-
ris nunq̄ tenet viū? appa-
ri credere qd̄ aperit. R̄ndet idē
doctor posito qd̄ defunct⁹ fuer

teretur non esset q̄s obligatus
credere ea q̄ reuelaret licet etiā
essent vera hec ille. Secundo f
possunt peccare contra istud duel-
lantes. Vbi nōndū qd̄ scdm̄ mi-
colaū de lyra sup̄ materia duel-
li. dauid cū golia. i. reg. xvij.
Duellum pōt dupliciter accipi
vno mō pprie et sic est singula-
ris puḡ duoz ut p̄ victoriam
vni⁹ appareat tādē ei⁹ iusti-
tia p̄ dñm̄ iudiciū et alterius
iniusticia. Et sic scdm̄ omēs do-
ctores duellū est illicitū tam ex
parte appellātis q̄ ec̄. recipiē-
tis et etiā iudicantis et consuletū
sc̄z ex officio et fauore p̄stantū
Sicut sacerdotes q̄ darēt b̄ndi-
ctōez talibz. qz ibi manifeste est
tēptatio d̄ma graui⁹ ibi vid̄
peccare appellat⁹ iniuste seu su-
scipiēs iniuste graui⁹ q̄ sp̄te h̄
offerēs graui⁹. Similit̄ vi-
detur de iudice et cooperātibus
hec vid̄ raymundi s̄m̄a. et hec
mō h̄m̄ quosdā vid̄tur loq̄ de
duello iura ip̄m duellū phibē-
tia. q. v. mōrchiam. Et extra de
purgacōe vulgai cū suscepisti
n̄ preuelacōez d̄m̄a manifestatū
fuit qd̄ deus vult sic iudicāe su-
am iustitiam. et hec mō dauid
aggressus ē goliath. qz ei dixit
Ego vivo et t̄te in oīe dñi viue-
tis. nec pprie sic dauid fuit du-
ellator. sed d̄m̄e iusticie execu-
tor. Alio mō potest accipi s

duellū largē put est bellū sin-
gulare vni? cū vno absq; expe-
ctacōne diuini iudicij. sed ut
p virtutem. artē vel fortunaz
vel oibus istis vel aliq; bus eo-
rum occurrētib? aliqua cōtraū-
fia inter eos criminalis vel ciui-
lis t̄minetur. an tale duellum
semp sit mortē discordant t̄a
thxologi q̄ iuriste. **Fit autem**
duellū tripliciter. **Primo** a spi-
ritus cō uti dauid. 1. re. xvij. a
m̄ kolādo ut h̄tur in historia
karoli. **Secūdo** scdm multos
p̄sertim ex parte appellatis cū
pccō ut in ij. mō tactū ē. **Ter-**
tio semp est graue pccm ut in
primo casu. Et nōndum q̄ iu-
dicū ferri cādētis. a aque fer-
uētis a filia prohibita sūt. sic
7 de duello dictū ē. **Ter cō** pcc-
care pnt cō hoc volentes per
artem notoriā vel simlē sine
humano studio sciētā adipi-
sci. **Quarto** qui nō fugiūt. vbi
tenētur 7 possunt. dī auxiliū
ad hoc sine causa expectantes
cō quos xp̄s ait. Cū vs p
sequētur in vna ciuitate fugite
in aliam mat̄h. x. **Qñ** aut fugi-
enda sit mors in xp̄iana perse-
cucōne 7 qñ non. vncō a cōfi-
deracō scādali periculū gregis
a hmōi docere possunt. Nam
aliqñ contigit eodē tēpore a
i. eodem loco. vni dētre fuge-
re alterz nō ut de san tulo quē

gladius ferire nō potuit. a de
dyacono recedēte gre. pōit
exēplū in li. dyalogoz. **Quinto**
quidam fugiunt medicinalia
vbi oportet etiā quod licet a gra-
tha fecisse videatur. tñ ut thō.
2. 2. q. lxxxvi. dicit fecit certa
de dī aduocō ut sup. **Quo** h
ad. iij. p̄ncipale nō scdm thō.
quadruplex ē gradus dē tēp-
tātium oēs tñ non sunt p̄rij
Primus eoz qui aim non ipa-
rāt ante oracōez. sed distrahū-
tur sciēter 7 negligēter qui la-
bijs dēū honorant solum. **Se-**
cūdus eoz qui non dimittūt
ante oracōem dēbitozibus ran-
corem tenētes. **De** alobus dici-
tur. Ecc̄. xvij. **Ante** oracōem
ipara animā tuam. a noli esse
quasi homo qui temptat dēū
vbi dicit glō. interli. **Tēptat**
dēū qui orat qd̄ docuit. sed nō
facit quod iussit. **Sup** que di-
cit thō. 2. 2. vbi prius **Qd̄** iste
qui ante oracōem suam aiām
nō iparat dimittendo si quid
adūsus quem hz. vel aliquis
se ad deuo cōem nō disponēdo
non facit quod in se est ut ex-
audiatur a deo 7 ideo qñ int̄-
pretatiue temptat deum a q̄
uis hmōi quasi interpretatiua
tēptacio vidat̄ ex p̄sumpcōe
seu indiscreōne procedere tñ
hoc ipm̄ ad dei irreuerētiam p-
tinet ut hō presūptuose. a sine

debita diligētia se hēat in hīs que ad deum pertinet. dicitur enim i. p. v. Duiliamini s̄b potēti manu dei. 7. ij. thi. ij. Sollicite cura teipm̄ probabilē exhibere dō. unde etiā huiusmodi temptacō ē spēs irreligiositatis. hxc tho. Tertio eorum qui p̄ter intencōnem petunt vel faciunt que dicitur in diffiniciōis declaracōne interpretatiua tēptacō. Ritus eoz qui ex intencōne talia faciūt ut ibidē patuit.

Capitulum. xx.

Quinto dēo prohibetur hic accidia cuius proprium est tristari de obsequio diuino. sicut caritatis est gaudere in bono diuino. **U**bi tria p̄ncipalit̄ sunt uideāda. Pr̄mo de quiditate et malicia et origie accidie. Secūdo de spēs. Tertio de remedijs. **Q**uintum ad primum sc̄z tho. 2. 2. q. xxxv. Accidia est tristitia de bono diuino qd̄ homo debet facere. dicitur p̄mo tristitia s̄ nō quelibet. Est enim quedam tristitia bō ut illa qua opatim̄ miserie proximi sicut mīa facit tristari. et passionis cristi meditacō. Similiter tristitia quam habem̄ de peccatis cōmissis in contricōe. Alia ē tristitia mala in appetitu uindictē inordinato

et constituit spēm peccare vel tristitia de bono p̄mi et facit odiū vel inuidiam. **S**ed tristitia de bono dīmo constituit accidia. dicitur. ij. de bono dīmo id est de bonis spūalibus istis potissime que hōiem p̄ se ordināt in deū ut sūt seruitutes deo exhibēde. corde. ore. vel opere. de quibus dictū fuit a primo p̄cepto particulari vsqz ad sextum. Et sic etiā sunt omnia opera virtutum. nō inq̄tum circa talē materiam sed inq̄tum p̄pter deū facta et in deum relata. **E**x quo patet qd̄ ē accidia oris cordis et operis. Quia quis tediū et tristitiā habere potest meditati fidem. sperādi in deum. deum diligendi quo ad cor. quo ad os laudādo. orando. loquēdo de deo et filia. **E**t in opere multipliciter fit. dicitur cōsequēter quod homo debet facere. quia si quis tristaretur de spūali bono ad quod quis non teneatur sub pena peccati uenialis aut mortalis. puta de p̄ficiendo aliquo quod solū cadit sub consilio nō est accidia. **E**xemplum de iuvene euāgelico qui tristis abscessit cū ei cristi dixit. **S**i vis p̄fectus esse uade et uende omnia que habes et da pauperibz. math. xix. **S**ed que sunt radices et cause tristitie. R̄ndetur qd̄ tres. Pr̄ma cū

et indeliberate a oino contra aut
 propter voluntatem tunc est solus
 primus motus et mere naturalis
Et quod diu manet solum primum? a
 naturalis motus nullo modo de
 pendens a voluntate. tunc nullum
 est peccatum moris sed defectus
 seu peccatum nature. quia non est
 in potestate hominis dicente beato au-
 gustino. **N**on est in potestate no-
 stra quibus visis tagantur. **Et**
 si homo statuit huiusmodi mo-
 tum a accidie ratione percipit inci-
 pit resistere ratione et voluntate
 tunc illa resistencia est sibi me-
 ritoria. **H**ic sepe accidit quod ho-
 mo sentit aliquod tedium in exe-
 citio spirituali ratione sensualitatis
 quod tamen rationi displicet. id est
 etiam resistit conando per exerci-
 tia bona delectari in divinis pro-
 posse. talis tristitia non est pecca-
 tum. quia in sola sensualitate con-
 sistit sed est materia meriti. quia
 voluntas detestatur eam. **S**i ve-
 ro homo huiusmodi primo mo-
 tu accidie non consentit secundum ra-
 tionem plene saltem. nec sufficie-
 ter se ei opposit. postquam ipsum per-
 cipit. sed voluntas aliquo modo
 ad sensum inclinata habet se circa
 hoc negligenter resistendo. tunc
 illa accidie est peccatum veniale
 si fuerit de opere debito. **Et** hoc
 est propter negligentiam volunta-
 tis que ei imputabilis est. **Et** secundum
Cassianum de institutis monachorum

etiam in perfectos viros cadit. sed
 si motus ille accidie pertingit
 usque ad rationem. ita quod carne to-
 taliter contra spiritum prevalente et
 tristitia sic in ratione inualescit
 te quod ipsa ratio ex hoc consentiat in
 fugam a horrore a detestacionem
 boni spiritualis divini quod homo facere te-
 net tunc est peccatum mortale. ut dicit
 sanctus thomas. **C**uius ratione est alligat. quia
 illud est mortale ex genere quod
 de se et secundum propriam rationem contra-
 riatur caritati. sed accidie huius-
 modi est talis. quia proprius effe-
 ctus caritatis est gaudium de deo
 et de divinis rebus cui contraria-
 tur accidie que est tristitia de
 bono spirituali in quantum divinum. **E**x-
 emplum in simili de concupiscentia ad-
 ulterij. quod de genere suo est
 peccatum mortale. hanc concupiscentia
 quod diu est naturalis motus ma-
 nens in sensualitate et nullo modo
 dependens a voluntate tunc non est pe-
 catum. **S**ed si homo ei resistit propter deum
 est ei meritorium. si vero voluntas
 non consentiendo in opus nec in de-
 lectacione non excludit concupiscentiam
 sed permittit eam morari in animo tunc
 venialis fit culpa. si vero pugnat
 usque ad rationem ita quod ratio supra-
 ta consentiat in opus adulterij fit
 culpa mortalis ita in proposito.
Simile est de ira. **Q**uo ad. ii. f
 principale notandum prout
 colligitur ex dictis gregorii x-
 xvij. moralium. **Et** ex pharaone

de summo bono a Cassiani de
 .viii. principalib? vicij. a ex
 wilh. in summa vitioz q? vigin
 ti sūt spēs vel modi peccādi ac
 cidie. Primus est origo alioz
 vicij tepiditas q? vomitū pro
 uocat. vñ apoc. iij. xpūs dicit
 Scio opera tua qz neqz frigi
 dus es neqz calidus. sed qz te
 pidus es a nec frigidus nec
 calidus incipiā te euomere de
 ore meo. **E**uomitur cū in de tei
 ora labi pmittitur. hxc fiducia
 temptādi dyabolo pstat qz
 de multis tēptat tepidum. vbi
 non feruēdū. **E**xēplum de olla
 feruētī cui musce non infident
 hxc etiam hxiem quasi otractū
 facit. Quia scd; **B**ern. **F**orsitā
 ido nō possum? qz non multū
 volum?. **S**ecūd? ē mollities
 que est impatiētia dure rei de q?
 pū. xviii. Qui mollis a disso
 lutus ē in opere suo frater est
 opa sua dissipātis. 7 reperitur
 cōmūter i delicate nutritis hxc
 ē culcitī dyaboli. hxc fa ē. ue hō
 velut mīue? glob? ad ignē tri
 bulacōnis liq̄scat. **T**ertio som
 nolētia de qua pū. xix. **P**igre
 do immittit soporē. a mīmetā
 te enim somni phibere debere
 auicule de māe canētes a galli
 7 ineptia act? dormiendi qui
 pnt esse mīmetas brutalitas
 furgēdi tristitia impoztunita
 7 dormiēdi. **Q**uartus ē ociosi

tas pū. xij. **Q**ui opatur terrā
 suā saturabitur panib? q? aut
 sectatur o ciū stultissim? ē. vbi
 nō q? terra siue solū oris octo
 fruct? proferre pōt scz dei lau
 da cōem. gratiaz actōem. ora
 cōnem. cōfessionē. vrbōz mo
 dificacōez. abstīnētiam. frater
 nam correpcōem. a fraternaz
 erudicōem. **S**tultissim? inqt
 est stultus qz in vita negligit
 necessaria vite celestis ac q̄rere
 stultior qz vitam hostib; expo
 nit. **S**tultissim? qz aīam interfi
 tientes solet pascere. puta cor
 pus a demonē. **Q**uitus est di
 lacō ps. **T**empus fatiēdi dñe
 dissipauerūt legem tuā. **T**ar
 dant quidā ouerti. alij cōfitei
 alij perfici. **A**d cōuersionē; h
 accelerādam mouere debere
 quīqz scz mortis incētudo luc.
 xij. **D**os estote pati qz nesci
 tis qua hora dñs vster vrtur?
 sit. **S**ecūdo multiplex bonū
 inde proueniēs scz vite iocūdi
 tas. maior viuēdi 7 moriendi
 securitas. pxne maioris euasio
 a p̄mij multiplicitas. **T**ercio
 periculū male ofuetudis iere.
 xij. **S**i mutare pōt ethiops
 pellem suā 7 vs poteteis bñfa
 cere cū didiceritis male facere
Quarto q? iniquus ē in dñm
 angelū. in se 7 in proximū scd;
 illud aug? . peccōz nō est dig
 nus pane quo vsatur. **Q**uinto

quod difficile est quae vere ad deum
 dunt ambrosio. **Plures** inueni bap-
 tismale innocetiam seruasse quam ve-
 ram penitentiam egisse. **Sextus**
 est tarditas. **Sicut** enim acci-
 diosus differt conuerti. sic tar-
 dus tarde procedit in opere iam
 inchoato. **prou. xi.** **Sicut** acetum
 dentibus et fumus oculis sic pi-
 ger molestus est hijs qui mise-
 runt illum. **Quo** contra terrere
 deberet temporis breuitas. malo-
 rum in malis strenuitas. et bono-
 rum viros et mulierum solertia.
Septimus est negligentia in hoc
 consistens quod homo non curat qualiter
 opus inchoatum fatiat ut bene
 vel male. sed hoc solum curat ut
 ab onere laboris inchoati se ex-
 pediat. **prou. xxiii.** **Diligenter** ex-
 erce ager tuum. **ier. xlviii.** **Male-**
dictus qui facit opus dei negli-
 genter alia terra habet fraudulen-
 ter. **Tales** terrere deberet irro-
 lum ut apum et fornicarum dili-
 gentia ad corpus proprium et dei in-
 tuus. **Octauus** est impleueran-
 tia quam habent qui opus inchoa-
 tum ad perfectum non ducunt. **Que**
saul dixit. **i. regu. xv.** **Ad** quam
 vitam christus de cruce descende-
 re noluit. **uic. math. xxvii.** **p-**
seuerantia enim cibum est dei. **ioh.**
iii. **Meus** cibus est ut faciam
 voluntatem eius qui misit me ut
 perficiam opus eius. **huic** de mo-
 insidiatur. **gen. iii.** **Tu** insidia-

beris calcaneo eius. **Non** est
 remissio in eo enim est qui quoti-
 die de teior efficitur. **uerso** **fer-**
uidus in primis. **medio** tepet. **al-**
get in primis. **prou. x.** **Egestate**
 operata est manus remissa. manus
 autem fortium diuitias parat. **Quo**
contra **prou. iiii.** **Iustorum** semi-
 ta quasi lux splendens procedit
 et crescit usque ad perfectum diem.
Vbi non quid sit proficere nec
 simul omnia peccata proposito di-
 mittere et exercitia per vitacione
 viciorum necessaria. et adquisicio-
 ne virtutum apta iuxta suum
 statum arripe. **Decimus** est dis-
 solutio. dissolutus enim difficul-
 tatem inueniens in suo regimine
 se dimittit oino absque gubernacione
 secundum illud **prou. xxiii.**
Eris sicut dormiens in medio ma-
 ri et quasi sopitus gubernator
 amisso clauo. **Talis** animum su-
 um non recolligit. **Est** ei tanquam
 puluis quem proicit ventus a
 facie terre. et quasi dolium non
 ligatum. hanc dissolutionem
 gregum videtur wearere importun-
 tatem mentis qua mens propter
 tristitiam in spiritualibus se impor-
 tune transfert ad delectabilia
 corporalia tediose spiritualia im-
 plendo. **Undecimus** est incuria
 que suorum debitam curam
 non habet. **Cui** opponitur di-
 ligentia. incuriosus sua non colit
 culta non colligit et collecta non

custodit. vñ vñ fus. **Non mi-
nor** ē virtus q̄ q̄rere p̄ta tuei
Hoc vitio laborant qui audi-
ta nō curāt memoie tr̄dere mē-
te vel scripto vel opere. **Qui** di-
lacerate ambulant a immūdi-
tias sine racōe sustinēt. **Cōtra**
quos est q̄ ordiate natura p̄-
cedit q̄ cōtus interdum ē vir-
tus a q̄ exteriorā notāt interio-
rem incuriā. **Quo** decim⁹ est
ignavia q̄ labōat q̄ eligit potius
in miseria magna p̄manere
q̄ aliquantum laboris subire. **Et**
videtur idē eē cum pusillami-
nitate. **Nā** magnimitas ē vir-
tus inclinās ad opeā magno
honore digna sc̄dm ph̄m. iij.
eth̄ cor. 2. **Presūp** cō ē excessus
h̄ pusillanimitas defectus est
sp̄aliter in h̄is que sp̄aliter
cadūt sub oshio. **Et** sc̄dm th̄o.
2. 2. q̄ cxxxiij. **Pusillanimitas** de-
ficiat a p̄pōrōne sue potētie dū
recusat ad id tendere q̄d est
sue potētie cōmēsuratū. **Et** idē
ē q̄ math. xxv. a luc. xij. **Ver-**
u⁹ qui acceptā pecuniā dñi sui
fodit in terra. nec ē opatus ex
ea. p̄pter quēdam pusillanimi-
tatis timorem punitur a dño
Tercius decim⁹ ē in dūo cō-
sc̄z quēdam ariditas sp̄ualis a
carētia feruoris mentalis de q̄
in ps̄. **Aia** mea sicut terra sine
aqua tibi. **Et** numei. xi. **Aia** n̄ra
arida est nihil respiciūt oculi

n̄ri nisi man. **Oritur** aut̄ aliq̄n
ex supbia que est quasi mon-
gelbe sup quem nec ros nec
pluuia deuo cōis sc̄dm **Ver̄n.**
descendit. **Aliq̄n** ex defectu cibi
sp̄ualis ps̄. **Arūt** cor meū quia
oblitus sum comedere panem
meū. **Aliq̄n** ex accidia nā alie
creature otio impiguatur. sc̄d
hō labore sp̄uali p̄. xij. vult a
nō vult piger. **Aia** aut̄ laborā-
tū impiguabitur. **Decim⁹** in
quartus est tristitia in diuino
sc̄z offitio. **Et** gre. vid̄z v̄care
to 2 p̄zem qui ē circa p̄cepta q̄
p̄tinent ad cōmunē iustitiam
nō inquit aug⁹. ex tristitia aut̄
necessitate q̄ hilarē dato rem
diligat deus. ij. cor. i. hoc vi-
ciū est quasi abinthū positū
in esca dei. **Itē** cū oia a deo ac-
cepimus iustissimū est ut ei re-
stituēdo lete seruiamus. **Item**
p̄. xxv. **Sicut** tine a v̄stimē-
to a v̄mis ligno sic tristitia
viri nocet cordi. **Decimus** in
quintus tē diū vite quod ali-
q̄n orit̄ ex d̄i amore a celest̄
patrie. **Sic** p̄t̄ in apostolo q̄
occupiūt dissolui a eē cū xp̄o
Aliquando ex maloz p̄sertim
alienoz oshideracōe q̄bus mū-
dus plenus ē. **Ecc̄. ij.** **Tēduūt**
me vite mee vidētem mala eē
vniuersa sub sole a cūcta vai-
tatem a afflictōez sp̄us. **Aliq̄n**
ex v̄lxmētia tribulacōis p̄rie

ij. cor. i. **S**up̄ modū ḡuati sum? a sup̄ virtutē ita ut tederet eē. nos viuē. **A**liq̄n ex accidia ⁊ tūc ē pccm ⁊ pueit ex lōga tristitia p? quā non solū tēdet deo h̄uīre s; etiā viuē. **D**ecimus sext? ē despx̄cō quā doc; aplū fugē p̄mitētes. **ij. cor. x.** **R**e m̄mia t̄stitia absorbeātur hmōi **D**ecimus septim? ē rācor ⁊ q̄dā mētis amaitudo otr̄ illos q; h̄o minē volūt ad spūalia exēcitiā inducere. **E**xpelū de mōcho ac cidioso otr̄ p̄latum amaicato **D**ecimus octau? est instabilitas p̄positi cū h̄o in dei seruiicio diūsa p̄poit ⁊ mala attēptat ⁊ frequēter p̄positū mutat non ex i potētia aut ex rācōnabili causa s; p̄pter tediū qd; h; i eoz exēcucōe spūaliū. **D**ecimus nonus est inq̄etudo corpis ⁊ instabilitas loci ut apparet i multis **V**icesim? est malicia q̄n p̄p̄ tr̄stitiā quā q̄s h; in diuinis itm̄ malus efficitur q; etiā spūaha modica ā nulla estimat et etiā impuḡt. **Q**uo ad. **ij.** p̄ncipale nōndum q; pluā r̄media sūt otr̄ accidiā. **P**rimū ē cōfide rācō detestabilitatis hui? vicij ut appar; p̄mo in cōfideācōe exēploz oīm rez laboratiū. nā in vita carētib; sol ⁊ astra quoti die ḡiz mūdi circueūt. i habētib; vitā vegetabilē h̄be ⁊ arbores minimū incipiū h̄ntes i mul

tis adūb ad magnā quātitatē pueniūt **I**n sensibilib; dic. salomō **p̄. vi.** **V**ade ad fornicā o piger ⁊ cōfideā vias ei? ⁊ di sce sapiā; i malis h̄uib; quot sūt studia mūdo h̄uīedi. in h̄ois h̄uib; cecilia q̄h̄ ap̄is argumēto sa deo h̄uī. in āgelis h̄ois et malis otiua sunt exercitiā **S**ecūdu ē q; tm̄ displiceat d̄o. **vñ apoc. iij.** **Q**uia tepidus es incipiā te euomere. **C**ā s; in glō. q; quādā securitatē accipiūt de h̄ois aliq̄b; **I**tē **luc. xv.** **V**audū ē āgelis sup̄ vno pccōre s; seruido p̄niam agēte q; sup̄. **xix.** iustis q; nō indigēt p̄nīa s; te p̄ide viuētib; s; in **greg.** **I**tē **luce xij.** de ficulnea d; infructifera **S**uccide illā ut qd; eē. terrā occupat **T**erciū ē q; accidia multū plac; dyabolo. **vnde math. xij.** **I**mmūd? spūs exiens ab h̄o mie iuēniens domū vacatē vadit ⁊ assuit alios. **vñ.** neq̄ores se ⁊ intrātes habitāt ibi. **I**tem **math. viij.** demōes dixerūt xp̄o si eicis nos mitte nos in gregē porcor. **⁊ iob. xl. d; dormire. s; demō i loco calami p qd; vacuitas defiḡtur** **S**ecūdu r̄mediū ē rōbil diuinitas occupacōm s; cōdiata d; eē ⁊ rōbilis ut docet exemplum i vitaspatrum vbi beato athonio accidia temptato angelus apparuit quem vidit p̄mo funiculū torquentem

deinde orantem. deinde sportas texerem. et itez oracoi vacarem et sic facere anthonium iubentem con accidiam. Tertiu est ut cum sentit tristitiam accidie quis interdum qrat bonam sotietate cu q verifiter solum de deo et licitis tractet lete. Exēplū in vitaspaz vbi sepe illud fecerūt. In cui? figura legitur exo. xvij. q iofue pugnant ante contra amalech. orabat moyses leuās manus ad deū cui? man? erāt graues. s; hur et aaron sustētabāt man? ei? ex vtraq; parte. Quartū ut hō se cogat ad exercitiū spūaliū que fastidit. Nā habitus delectabilis non nisi pactus interdū tristes multiplicatos acqritur ex. ij. eth. cor. Quintū ut cum magno conatu q̄s mēoretur dei tot beneficia et si sc̄s; ps. Rēnuūt consolari aia mea credat qd̄ seq̄tur. memoz fui dei et delectatus sum. oportet aut hūc conatū magnū esse qz homo i tristitia cōstitutus difficulter talibus immozatur. Sextū ē exclusio p posse triū radicū accidie in pncipio capituli positaz. In cui? figura dicit leuic. vi. Ignis in altari meo semp ardebit que nutriet sacerdos s; bitens ligna mane p singulos dies. Septimū est cōsideracō pene inferni et purgatorij et tra-

itudinis q̄ expectamus scdm nostrz meitū vel demeitū. vñ in vitaspaz. quidā pater cōquest? est pri achilli accidiā fūdit alter ideo patris qz nō dum vidisti requie celi nec penam inferni. Octauū et sumū remediū dei gratia ē ps. Viā mādatorum tuozū cucurri cū dilatasti cor meū. vnde i canti. Trlx me post te curremus in odore vngētoz tuoz Ca. i. ps. Errauī sicut ovis q̄ perijt a c-

Capitulum. xxi.

Sexto decimo prohibetur erubescētia xp̄m sequēdi et eius doctri nā in necessarijs ad salutē. vñ lu. ix. ait. Qui me erubueit a meos s; mōes hūc filius hōnis erubesc; cū vnerit in maiestate sua et pris et scōzū angeloz id ē ad modum erubescētis se hēbit dicēs. nescio vs. sicut ait virgibus fatuis math. xxy. et clausa est ianua. Tria sunt hic dicēda et vidēda. Primo de vrecūdia seu erubescētia bō. Secundo de mala de quib; dicitur Ecc. iij. Est ofusio adducēs pccm et ē ofusio gratiam et gloriā adducens. Tercō de remedijs male erubescētie. Quintū ad. i. nōndū b scdm thō. 2. 2. q. cxliij. q vēcūdia est timor de actu exprobrabili facto vel fiendo. Dicit

primo timor qui est respectu ardui
 possibilis respectu cuius non est
 tristitia. Ex quo patet quod perfe-
 cti non erubescunt facilius de futu-
 ris malis peccabilibus. quia non
 apprehendunt mala opera ut diffi-
 culter ab eis mediante gratia vita-
 bilia. Item patet quod malitiosi non
 sunt verecundi quia ex habitu
 facilia putant mala. dicitur de
 actu turpi in quo includitur
 cogitatio. verbum. vel obmissio
 turpis. Dicitur turpis seu ex-
 probabilis. Sed que sunt tur-
 pia exprobrabilia seu inhone-
 sta. Ratio quod nuditas corporis
 in adulto respectu alterius. Item
 discooptura membri immundi pu-
 ta genitalium posteriorum et vberum.
 Ex quo patet quod male faciunt
 vestes curtas portantes quo ad
 viros. et vestes nudantes quo ad
 mulieres. et tunicas leuantes sine
 causa. Ratio istorum est. quia a
 natura talia veremur ut dicit bea-
 tus augustinus. li. de civitate dei contra
 dyogenem. Item omne peccatum
 est erubescibile precipue tamen luxurie
 furti seu subtractionis alieni bo-
 ni. et mendacii de quibus inter
 cetera dicitur eccl. xli. Erubescite
 a patre et matre de fornicatione
 Et a confidente et potente de men-
 dacio. Et a principe et a duce de
 delicto. Quod autem turpe sit omne
 peccatum patet tripliciter. Pri-
 mo quia peccatum nuditatem se-

cit erubescibile. Nam gene. ii. Erat
 vterque nudus Adam scilicet
 et uxor eius. et non erubescerant.
 ratio quia nullum peccatum
 fecerant et futurum faciliter vi-
 tare poterant. Interim enim quod mens
 superiori obediebat creatori que
 quid infra mentem erat ut mem-
 bra corporis et etiam bestie homini
 obediebant. Sed eo ipso quo
 homo deo inobediens fuit. obe-
 diencia multorum homini est sub-
 iecta. Ideo gene. iii. dicitur post
 quam ambo de fructu vitis gusta-
 uerunt. aperti sunt oculi amborum
 videlicet experientiam habendo quod
 malum prius mente nouerunt.
 Cumque cognouissent se esse nu-
 dos confuerunt folia ficus et fece-
 runt sibi periomata. plura ibi
 de verecundia videlicet quod ad ve-
 cem dei fugerunt quoniam deus que-
 siuit ad ambo ubi es. quod deus ait quod
 iudicauit et cetera. Secundo cum
 erubescencia sit fuga rei turpis
 et peccatum sit opus dyaboli con-
 tra naturam primo eo remoto omnia
 decetia foret constat peccatum esse ma-
 xime erubescibile et quod plura sunt in
 eius operatione alia erubescibilia non
 sunt teste gregorio. dicente de maria
 magdalena quod semetipsum quater
 intus erubescerat nihil esse
 credidit quod verecundaretur fo-
 ris. Tercio erubescencia est respectu
 immundorum sed in operatione peccati
 alia immunda munda sunt. unde

math. xv. Que de ore pcedunt
 de corde exeunt et ea conquinant
 hominem. de corde enim exeunt cogi-
 taciones male. homicidia. adul-
 teria. fornicaciones. furta. falsa
 testimonia. blasphemie hec sunt
 que conquinant hominem ps. Cor-
 rupti sunt et abhominabiles fa-
 cti sunt scilicet iniqui. Dicitur scilicet
 vel hieo quod plura fecim? que eru-
 bescere debemus et nescim? an
 de facto luere coram deo habe-
 amus. Plura etiam sunt que peti-
 re possem? turpia. **Notandum**
 .ij. scilicet; thō. ubi prius a phm
 .ij. a .iii. ethicorum. quod verecun-
 dia quis non sit virtus eo quod
 virtus dicitur perfectione habitus
 perfectus autem vir non timet ali-
 quid ut futurum arduum possibile
 vel difficulter vitabile. Sed
 propter habitum facilius vitabile
 turpe. Tunc verecundia est bonum
 quod a laudabilis passio et ha-
 bitus consilii eius acquiri potest
Laudabilis inquam quatuorplaci-
 racoe. Primo quod frenum est sensua-
 litatis quod dum quis hinc a mul-
 tis malis preseruetur actibus et
 spes est de eius correctioe. unde
 quid phis dicit. Erubuit res
 salva est. Secundo est orname-
 tum precosum quo decoratur in-
 uetus et muliebris sexus. unde
 ecci. vij. Gratia verecundie eius
 scilicet mulieris sensate et bone sup-
 aux. Tercio est oculus quidam

mentis ostendens opus de quo
 quis verecundatur esse examinandum
 an bonum et tunc erubescencia
 est expellenda. si malum tunc est
 dimittenda scilicet; illud math. vi.
Si oculus tuus nequam fuerit
 totum corpus tuum tenebrosum
 erit. Quarto est privilegium humane
 conditionis in hac vita quo carent
 omnia animalia irrationalia. quod nul-
 lum eorum verecundatur proprie. quod
 turpe non precipit ut potest in eorum
 actibus. Quinto gratiam a deo me-
 retur. unde gene. ix. Sem vere-
 cundus benedicitur et cham ma-
 ledicitur. Et luce. i. Ad ingrel-
 sum angeli marie verecunda et
 timida audiuit. ne timeas ma-
 ria. inuesti gratiam apud dominum
Quo contra quicquid mala in-
 currunt in verecundi propositum
 que facilius ostendere potest. unde
 iere. iij. srons meretricis facta
 est tibi noluit erubescere Item
 ibidem. vi. confusione non sunt
 confusi et erubescere nescierunt
Tercio non dandum quod verecundia
 que etiam non est peccatum reperitur
 in multis. Primo in perfectis et
 seibus que ad habitum multum
 et parum quo ad actum quia non
 apprehendunt turpia ut possibi-
 lia sibi et difficulter euasibilia
Sed tamen sunt sic dispositi ut si
 in eis esset aliquid turpe de hoc ve-
 recundarentur ut dicit phis. iij.
 ethicorum. Secundo reperitur

plus in mediocriter bonis. quia in eis est aliquid de amore boni attamen non sunt totaliter immunes a malo. Tertio plus reperendum est de verecundia in feminis. Quarto plus in virginibus adultis. Quinto maxime in iuuenibus; utriusque sexus postquam venerit ad usum rationis. Verecundia autem carent qui sunt in patria. Item vsu rationis carentes in via. Adā et eua caruerunt in paradiso. Et malicōsi qui nihil apprehendunt ut turpe nec malum timent. Est propterea triplex verecundia. quedam naturalis vsu rationis pueniens sicut alie passionēs. Alia est materia merendi ut ista que infurget ratione infamie innocentis. Tertia est meritoria et satisfactoria ut ista quam habemus in confitendo peccata. vnde bernardus. Quantum displicet deo impudicitia peccatoris tantum placet deo erubescētia peccatoris. **¶** Quo ad .ij. principia leuandum quod secundum theophrastum ubi supra. Mala verecundia est timor inordinatus de actu non vere si apparente exprobrabili seu turpi facto vel fiendo. pro cuius declaratione aduertendum. cum timor sit de essentia verecundie quantum ad propositum sufficit timor vel metus qui secundum theophrastum in .iiii. dist. .xxix. est instantis vel futuri periculi causa mentis trepidatio. Et

est duplex metus quidam qui cadit in constantem virum. alius qui non cadit in constantem virum. Constantis enim proprie est virtuosus et inconstans viciosus. metus autem cadens in constantem virum est quando minus malum sustinendum cogitur metu maioris mali. hic timor cadit in constantem virum. Cuius ratio est. quia secundum philosophum .ij. ethicorum constantis et virtuosus est mensura omnium operum suorum. Scit enim quid fugiendum et quod faciendum sit. Idcirco eligit magis sustinere minus malum quam maius malum incurre ubi vnum fieri oportet. Et differt constans ab inconstanti dupliciter. Primo electione. quod eligit quodcumque malum pene pati puta priuationem bonorum exteriorum fame vel vite quam precare de quo dicit anselmus lib. cur deus homo. quod pro infinitis mundis saluandis scilicet corporaliter non esset omittendum peccatum. Inconstans autem et viciosus eligit potius subire maius malum puta peccatum propter delectationem animum quam vitam minus malum. puta perdere temporalia. nam minus peccatum est minus malum quam maximum malum pene sit malum. Alia differentia est quantum ad estimationem periculi vel pene imminētis quod constantis non cogitur nisi forte et probabili estimatione

Inconstans autem per leui estimationem
ne et fugit quod animo nemine per
sequente. **E**st autem quadruplex
metus qui cadit in constantem virum
Primum est metus mortis ab eo
qui intendit et potest occidere. **S**ecundus
est gravis cruciatus corporis
puta verberatio. tortio. in carcerem
ratio et huiusmodi. **T**ertius est me-
tus stupri qui bonis viris ma-
ior quam mortis esse debet. **I**tem si quis
dedit aliquid ne stuprum patia-
tur vir vel mulier. **Q**uartus ser-
uitutis metus. **E**t dicitur. **tho. pe.**
et **alb.** quod non differunt utrum hec pre-
dicta quatuor fiant in persona
propria. siue in persona liberorum
siue uxoris. **I**tem si quis in adul-
terio vel furto vel flagitio alio
deprehensus dedit aliquid vel se ob-
ligauit ad predicta quatuor per-
tinet quod timuit mortem vel pericu-
la vel vincula. **I**tem si deprehensus
dedit quid deprehensori vel pro-
misit ne perderetur. pertinet ad
quatuor prefata. quia proditus
prenotata potuit pati. **M**etus
autem cadens in constantem virum
est qui fit per minas verborum. ut mi-
hi hoc feceris non habebis gratiam
meam vel non diligam te et filia.
Etiam secundum legistas tunc infamie
et veracitatis non cadere in con-
stantem virum et scilicet quatuor prefa-
tis quia talibus multis modis scilicet
ueniri potest. **E**t non quod metus ca-
dit in unum qui non diceretur

cadere in alium. **N**on enim est verisimile
regem tenere debuisse militem par-
uum. et minor metus excusat in
casu seiam quam virum. **M**etus igitur
cadens in constantem virum facit quod
promissa vel data tali metu nec
coram deo nec coram ecclesia tenentur
ut minimum tali metu contra-
ctum et alia data vel promissa. **R**a-
tio est quia consensus in talibus non
est liber mere sed coactus. nihil er-
go dedit libere. primo metus ca-
dens in constantem virum impedit
restitutionem in integrum.
Sed queritur utrum ille qui per
metum cadentem in constantem vi-
rum impulsus aliquid promit-
tit de temporalibus teneatur illud
postmodum adimplere. **R.** **alb.**
in. iij. **C**redo quod ubi est iudicium per
quod inueniri potest defensio a iu-
dicante etiam coactus debet solue-
re promissum. et operatur ei actio
ex lege et ex canone et iudex dicitur
eum restituere in integrum. **S**i
autem defectus sit iudicium puto
quod non debet solui sed aliquando le-
uem propter cautelam facere promi-
tentionem de promisso. precipue si
fides vel iuramentum non inue-
nit. si autem iuramentum interuenerit
dicunt multi et etiam mihi satis
probabile videtur esse soluendum.
Si autem non soluit et iuramentum
violauit et postea uenit ad promi-
tentionem videtur mihi non esse cogendum
ad solutionem sed tamen ad fractum

iuramētī emēda cōem. hxc alb.
k Dubitatur an timor i gene
 re de timore loquendo excusā a
 peccato. Rñho fm thō. 2. 2. q.
 Cxxij. ar. iij. Timor itētū h;
 racōez peccati inq̄tum est con
 tra ordinē recte racōis que est
 regula hūanorū actuum. Re
 cta aut racō iudicat quedā ma
 la magis esse alijs fugiēda. Et
 ideo q̄cūq; ut refugiat mala q̄
 scdm racōnem magis sunt fu
 gienda nō refugit mala q̄ sūt
 min⁹ fugienda non est pecca
 tū. Sicut magis est fugiēda
 mors corpōalis q̄ amissio rez
 vnde si quis ppter timorē mor
 tis latromb; promitteret aut
 daret excusaretur a peccō qd̄ in
 currēt si sine causa legitima p̄
 termissis bonis hōibus quib⁹
 magis ess; dādum peccōribus
 largiretur. Si aut aliq̄s per ti
 morem fugiēs mala que scdm
 racōnem sunt min⁹ fugiēda in
 currat mala que scdm racōnem
 sunt magis fugiēda. nō pōt a
 peccato totalit̄ excusari. q̄ ta
 lis timor inordinat⁹ ess;. Sūt
 aut timēda magis mala aīe q̄
 corpis et mala corpōis q̄ ex
 terioz rerū. Et ideo si quis in
 currat mala aīe idē peccata. fu
 giēs mala corpōis puta flagel
 la vel mortē. a mala exterior
 puta damnū pecunie. aut si su
 stineat mala corpōis ut vitet

dānū pecunie. nō excusatur to
 talit̄ a peccō. diminiuitur tñ ali
 quod ei⁹ peccatū quia min⁹ w
 luntariū est qd̄ ex tior eagitur
Impōitur enim hōi quedā ne
 cessitas aliquid faciendi ppter
 imminētē timorē ut faciat w
 luntariū mixtum scdm p̄m.
S;
 qn̄ ē timor peccatū mō
 le. R. ar. iij. Timor ē peccatum
 scdm q̄ est inordinatus prout
 sc; refugit q̄s qd̄ fm racōez nō
 est fugiēdū. hxc aut inordinacō
 tioris qn̄q; qd̄ consistit in solo
 appetitu sensitio nō w mēte ex
 ofensurōlis appetitus ⁊ sic nō
 est peccm mōrle s; wiale solū
Qn̄q; wro huiusmōi inordīa
 cō tioris pertigit vsq; ad appe
 titū racōnalē qui dicitur wlū
 tas. que wlūtas ex libero arbi
 trio refugit aliqd̄ non scdm ra
 cōez. Et talis inordinacō tioris
 qn̄q; ē peccm wiale. qn̄q; mō
 le. Si ei quis ppter tiorē quo
 rfugit quis periculum mortis
 vel quodcūq; aliō temporale
 malū sic disposit⁹ est ut faciat
 aliqd̄ prohibitū vl̄ pretermīt
 tit aliqd̄ qd̄ est pceptum in le
 ge dīna talis timor est peccm
 mōrle. alioquērit peccatum
 wiale. vñ ap̄c. xxi. Timidis
 ⁊ incredulis ⁊ execratis pars
 erit in stagno ignis ⁊ sulfuris
 qd̄ ē mors secūda. hxc de thō.
Quicqd̄ igr̄ de timore dī dīcē

illud ad uerecundiam applicandum est. **A**d sciendum quoniam uerecundia sit peccatum ueniale uel mortale nondum secundum thomam 2.2. q. xix. ar. iii. a. ii. quod timor mundanus est quo quis inordinate timet amittere bona exteriora humani quo quis tunc proprie persone. et pertinet ad unum timorem in re quo quis a deo recedit propter amorem creature et corporis detrimentum. et timere et alium perditionem. interdum est naturale. invidium uirtutum. Naturale enim est quod refugit proprii corporis detrimentum uel etiam damnum temporalium rerum. Sed quod homo propter ista recedit a iustitia est contra rationem naturalem. unde philosophus in ethicis dicit quod quedam sunt peccatorum opera ad que nullo timore debet quod cogit. quod peccatum est huiusmodi peccatum committere quod penas quascumque pati. Dicitur in diffinitione de actu non uere sed apparenter exprobrabili. **U**binon quod duplices sunt actus. quidam uere exprobrabiles ut in principio capituli patuit. Alii non uere exprobrabiles sed apud filios huius seculi de quibus dicitur iob. xij. Deridetur iusti simplicitas. Super quo gregorius libro x. moralium sic dicit. Animus quippe uiri iusti non nunquam operi recto constantiter immittitur et tamen humanis irrisionibus uirgetur. **D**ira

ba agit et obprobria recipit quod ab huius mundi sapientibus puritatis uirtus fatuitas creditur. **Q**uid namque mundo stulti? uide quod mentem uerbis ostendere nihil callida machinatione simulare nullas iniurias contumelias reddere pro maledictionibus orare paupertatem querere. possessa relinquere rapienti non resistere. percucienti unam maxillam alteram prebere. sed quod abhominatur egypti israelite deo offerunt. **S**ubditur lapas contempta apud cogitationes diuinitum id est superborum parata ad tempus statutum. **U**nde non dum quod mala uerecundia; multi habent sed quod multipliciter aliqui peccant ut in septem peccatis capitalibus. **P**rimo quidam uerecundantur humiles esse aut in veste contra exemplum iob. baptiste ueluti zona pellicea math. iii. **A**ut non querendo necessaria dubia. contra christi exemplum quod in medio doctorum quasi luc. ii. **A**ut uerecundantes quoniam non sciunt respondere ad quedam mutilia sicut homerus ut refert polieratus quod propleuma pediculorum soluere nequens pro tristitia mortuus est. **A**ut sacramento reuerentiam non fatientes. **C**ontra exemplum militis qui precose idutus equum descendit in luto genua fleteret ad eucaristiam secundum suam consuetudinem ut **C**esari refert

in suo dyalogo. **S**ecūdo sunt alij wrecedātes paupertatem que est instrumētum hūilitatis limapccōrum ⁊ xp̄i ornat⁹. **A**lij celant genealogiā pauperū. **Q**uo cōtra dicitur de wilh. ep̄o parisiēn. qui scobā cū qua pat̄ su⁹ pistoz fornacem purgare solebat in cameā sua semper habebat ut videret se de paupertate eleuatū. **E**t ysaiē. xlvij. **E**cce excoxi te sed non quasi argentum elegi te in camino paupertatis pp̄t me fatiam ut nō blasphemem gloriā meā alteri non dabo. **T**ercō alij wrecedantur detractiones castitatis. ⁊ cōtrahunt cōtra exēpla virginū que etiā sanguinē effundē nō erubuerūt vñ sap. iij. **M**ultigena autē impioꝝ multitudo nō erit utilis ⁊ adulterine plāta cōes nō dabūt radices altas nec stabile firmamētum collocabūt ⁊ si in ramis in tpe germinauerit infirmit̄ posita a v̄to omoue buntur ⁊ a nimietate ventoꝝ eradicabūtur. **Q**uātō alij paciētiā recusātes wrecedantur irā sopire oīa xp̄i v̄rbū. **I**n paciētiā v̄rā possidebitis aīas vestras luc. xxi. **Q**uītō alij wrentur ignoscere in se peccātib; cōtra exemplū cristi qui totiens p̄sertū die crucifixiōis offensū omnia cōdonauit. **S**exto alij abstīnētiā wrecedantur pp̄t oblo

quentes oīa exēplū hōrati p̄ri mo dyalogoz gre. vbi dicit q̄ i cōiūniō carnes comedere nolēt miraculo se piscē obtinuit. **S**e p̄tio alij ex inertia ⁊ pusillānimitate timēt morituris mortē annūciare cōtra exēplū ysai. di centis **E**chie dispone domū tue q̄ morieis tua non viues ysai. xxxvij. **A**lij wrecedantur infirmis obsequi cristū fugientes. **A**lij wrecedantur corrigere vitia filioꝝ acillaz ⁊ familie. **Q**uos oēs valde terrere debet; formida hęc xp̄i sentētia luc. ix. **Q**ui me erubueit ⁊ meos smones hūc filij hōis erubescet cū vnerit in maiestate sua ⁊ c. **Q**uo ad. iij. p̄ncipale nōnd p̄ q̄ ad expellēdā wrecediā valent septē. **P**rimo osiderat xp̄i maximā dehonora cōem in sua morte. nam ad festū pasche de omni terra quasi aliq̄ iherlm venerāt. xp̄s famosissim⁹ i v̄rbō fact⁹. ⁊ v̄tute fuerat. **C**ruccurpissima fuit pena. attamē voluit i medio latronū educi ⁊ mori ⁊ nudus omīno exui que omnia alia ⁊ aliam wrecediam maximā incutere potuerūt. **A**t tamē ad hēbreos. xij. p̄posito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta quare ut ibidem dicitur. **E**reamus extra castrū improxiū ei? portātes. **S**ecūdo videamus exempla

factoz qui verecūdiā postpo-
nētes virtutib; infudarūt. nā
heb. xi. hīc moyses grādis fa-
ctus negauit se esse filium filie
pharaonis. vult enim magis
affligi cū populo dei q̄ tēporal'
pcc̄i habere iocūditatem. **Bu-**
sana magis vult mori turpi-
ter q̄ puitatē mīrīmōmalē per-
dere dan. xiiij. **Ite act. v.** Ibant
ap̄li gaudētes a conspectu osiliij
qm̄ digni habiti sunt cōtume-
liā p nomine ihu pati. **Tercō**
pōtēradum est q̄ malū a stul-
tū sit dimittere opera bō ex ve-
recūdia. nā tales faciūt sicut
vir q̄ ppter latratū caniculi ca-
strū nō defendit; Sic equus
qui trūcum vmbrosū formi-
daret. **Et sicut vidētes recti** et
sani irrisionē cecoz curuozū
et leprosoz et iudicia eoz fal-
sa curare nō debēt. p nihilo ei
irrisiones curāde sūt taliū. Quo
cōtra leuit. xxvi. 32. Terrebit
eos sonitus folij vlat̄is. Quā-
to valet osidēare erubescētā
quā in futuro sustinebūt bona
facere erubescētes luc. ix. Qui
me erubueit et meos sermone-
s et c. **Quinto sexto et septimo.** va-
let cōsiderare tres radices wre-
cūdie male et illas extirpare
Prima radix est amor placen-
di mūdo. **Secūda** desines timere
si sperare de his. **Item** nōdum
felix es si non turba deridet te

math. v. **S**ū estis cū maledi-
xerint vob̄ hoīnes. **Secunda**
elōgacō dei ab aīa q̄ si p̄ns
esset multū diceret quis illud
p̄s. **S**i ābulauero in medio
vmbre mortis nō timebo mala
qm̄ tu mecū es dñe. alias time-
ret **Figurā** huius ē in petro q̄ cri-
stū sequens a longe ter nega-
uit ex timore et verecūdia **Ter-**
tia causa est auāditas honois
trāsitorij qui cū a falsis attri-
buitur facili' pditur. et ap̄d
neminē vlt̄er honoz habetur
Si inquit ap̄lus hoībus pla-
cerē xp̄i seruus non essem

Capitulū. xxij.

Quia igitur supbie vi-
tū causat inobediētā
et p̄ceptoz transgres-
sionem atq; contēptū. **I**dcir-
co decimo septimo tria p̄cipa-
liter de huiusmodi p̄nunc sunt
vidēda. **P**rimo quibus ex
precepto sit obedēdū. **S**ecū-
do quid sit contēptus et q̄n mō-
le p̄cc̄m **Tercō** de inobediētā
q̄n sit mōrle p̄cc̄atū. **Quintum**
ad. i. dubitatur an subditus te-
neatur prelati suis in oībus
obedire. 1. th. 2. 2. q. Ciiij. ar.
4. **O**bediens mouetur ad im-
perū precipiētis quadam ne-
cessitate iustitie. p̄t aut contē-
gere ex duob; q̄ subditus nō
teneatur superiori suo in oībz
obedire. vno mō ppter p̄ceptū

maioris ut dicitur ro. xii. sup
illud qui potestati resistit dei or
dinaconi resistit. qui resistunt
ip̄i sibi dānacōem acquirunt
vbi glō. aug. **S**i qd iusserit
imperator nūquid faciendū ē
si cōtra p̄consulem iubeat. rur
sum si qd ip̄e pro cōsul iubeat
et aliud imperator. nūquid du
bitatur illo cōtemp̄to isti ē ser
uēdū. ergo si aliud imperator
aliud deus iubeat. illo cōtēpto
obtēprādum est deo **Ray.** ad
dit **S**i tam dubitat subditus
vtrū id quod p̄cipitur sit cōtra
deū vel nō debet obedire nisi es
set tale qd in quo nullo modo
esset excusabilis ignorātia. pu
ta contra articulū fidei. p̄cepta
vel prohibicōes. vel gn̄ale sta
tutū ecclesie **A**lias bonū sine q̄
pōt esse sal⁹ debet dimittere in
ter dū p̄pter bonum obediētie
Alio modo dicit th̄o. nō te
netur inferior suo sup̄iori obe
dire si ei aliqd p̄cipiat in quo
ei nō subditur. dicit enim **Be**
neca. iij. li. de beneficijs Errat si
quis estiat seruitutē in totum
hōiem descendē pars eius me
lior excepta ē. corpa obnoxia
sunt et ascripta dñis. mēs qui
dē est sui. iuis. et ideo in hīs que
pertinent ad interiorē motum
voluntatis homo non tenetur
hōimi obedire sed in hīs que
exteri⁹ per corpus sunt agēda

In quib⁹ tñ scō; ea que ad na
tura corpis pertinet hō hōi obe
dire nō tētur s̄ soli deo. qz oēs
hōies natura sūt pares. puta i
hīs q̄ p̄tinent ad corpis sustē
tacōe; et plis generacōne; vñ
nō tenētur nec sui dñis nec fi
lij parentib⁹ obedire de matri
monio cōtrahēdo vel virginita
te seruāda. aut aliquo alio hu
mōi. **S**i in hīs q̄ pertinet ad
disp̄sacōe; vel disp̄sicōe; actu
um et rerū hūanaz tenetur s̄b
ditus suo sup̄iori obedire s̄m
racōem sup̄ioritatis **S**ic milo
duci exercitus in hīs q̄ p̄tinet
ad bellū. seru⁹ dño in hīs q̄ p̄
tinet ad hūilia opa exequenda
fili⁹ p̄ri in hīs q̄ p̄tinet ad di
sciplinā vite et curā domesticā
et sic de alijs. **V**lcicus in sūma
addit layci nō tenētur p̄latis
ecclesiasticis obedire nisi in hīs
ad quoz obſuatiā se i baptis
mo obligauerūt sc; ut teneāt
vrā fidē cū opib⁹ q̄b; abrenūti
auerūt dyabolo et omnib⁹ pō
pis eius. **C**lerici aut tenentur
eis obedire in hīs que p̄tinent
ad officiū clericale. **D**ubita
tur. **ij. vtz** religiosus teneatur
in omnibus p̄lato suo obedire
Rñho scdm th̄o. vbi supra. Et
petrū de thar. super. **ij. dis. vlti**
ma qz triplex est obediēcia.
Prima sufficiens ad salutem seu
necessitatem qua scilic; obedit

qs in hijs ad q obligatur. ob
ligatur aut religiosus a ad il
la solum obedire tenetur q pos
sunt ad regulare obseruacionem
pertinere ut sunt pmissa q illa
sine quib? religionis pfectio
no seruaretur. ut mutua ob se
quia a officia q huiusmodi. Et
in hijs prelato suo obedire e
necessitatis. **S**ecunda e obediē
tia perfecta que obedit in oib?
licitis si illa no e necessitatis ideo
brn. li. de dispē. q precep. dic.
Subdit9 nec citr promissa e
inhibed9 nec vltra promissum
cogendus per legem obedire
Tertia obediētia e indiscreta
que in illicitis obedit. **D**u
bitatur. in. v. r. religiosus te
neatur obedire prelato suo in
hijs que sūt cōtra regulā. **R**e. fm
p. de thar. in quodli. **E**oz q
religioso a plato suo inuigun
tur tria sūt genera. **Q**uedā sūt
fm regulā. ut ea q in regulacō
tinētur q ea que ad illoz debi
tam obseruātionem expediūt vel
requirūtur. **I**n hijs no est du
bitū qn abbati pcepti tenea
tur mōchus obedire nisi excu
setur racōnabili impēdimēto
Alia sunt pter regulā; ut que
nec ibi stinētur nec ad illa ex
pediūt v? ordinātur ut leuare
festucā. **E**t de hijs est vrior q
cōmuni9 opimo q in leuioz
bus q sit regula tenetur obe

dire. si no in gūiorib? **Q**ue aut
oīno preter regulā sūt in hijs
no tenet obedire. qz no tene
tur nisi qntum se obligauit
sua professioe perfecta tñ obe
diētia etiā in hijs obedit. **A**lia
sunt cōtra regulā; ut quoz op
posita ibi pceptiuntur vel pro
hibētur. de hijs distinguēdū
est. qz quedam sūt in quib? p
latus pōt dispēsare. quedā in
quib? non pōt eo q regula l
cōstitutō prohibet. **A**ut ergo
certū est religioso q prelatus
in tali casu in quo pcepti non
pōt dispēsare. a tūc non debet
obedire. **A**ut certū est q pōt
q tūc debet obedire. **A**ut du
bium est an possit a tūc racōe
dubij dico simpliciter q tene
tur obedire. **I**te de p. **I**n du
bijs enī obediendo alteri pre
serti superiori quis multiplici
ter excusatur. **P**rimo scd9 ray.
in sūma **S**ubdit9 qui mouet
bellū dno suo sibi mandante
Qn enī sbditus probabilitē
dubitat an dñs habeat iustū
bellum excusatur ibi sbditus
ppter bonum obediētie. licet
forte pccet dñs cōtra deum ma
la pceptiēdo. vnde aug9. li. con
tra manichū **V**iz iustus si for
te sbdite sacrele go militet re
cte pōt illo iubēte militare vel
bellare si qd iubetur vel no eē
cōtra preceptū dei certū est v?

Primum**Preceptum**

utrum sit certum non est. ita ut
 fortasse reum faciat iniquitas
 imperandi. Innocentem autem mi-
 litem ostendat ordo sive di. **S**
 intellige secundum will. quando du-
 bitat miles an assint conditiones
 requisite ad bellum iustum videlicet
 persona. res. causa. animus. et au-
 toritas. **I**tem secundum hostien. in-
 tellige probabiliter dubitante
 quando inquitur quod tum potuit
 et periciores consuluit et semper
 dubius remansit. ne in conscientia
 sit affectator ignorantie. unde
 in rebus dubiis homo pro illu-
 natione sua laborare debet ut docet
 aug. libro. lxxxiij. questionum
Et habet di. xxxviij. finali di-
 ces. Non omnis ignorans immu-
 nis est a pena. ille enim ignorans
 potest excusari a pena qui quod
 disceret non inuenit. Illis autem ig-
 nosci hoc non poterit qui habentes
 a quo discerent operam non
 dederunt. **S**ecundo excusat du-
 bium aliqualem in reddendo debi-
 tum in matrimonio in casu quo
 mulier crederet primum virum
 defunctum et iam alium duxit. et nunc
 audit primum virum vivere. **N**am
 ut th. dicit. q. lrali. sup. iij. di.
 xxxviij. **S**i post secundum con-
 tractu oritur aliqua dubitatio
 de vita prioris viri ex aliqua cau-
 sa que certitudinem facere pos-
 sit nec reddere debet nec exige-
 re debitum. **S**i autem causa il-

Capitulum

xxii.

la faciat probabilem dubitationem
 debet reddere sed non exigere
Si autem sit levis suspicio potest
 utrumque licite facere. quia debet
 illam causam potest abicere quod per
 hoc conscientiam fore: **H**ec th.
Tercio excusatur in dubio etiam
 ubi superioris non arceat manda-
 tum ut in scrupulosis et timora-
 tis dictum est super primo precepto
 de regula tertia peccati mortalis.
Item. iij. precepto de sacramento eu-
 charistie et de accedentibus cum remor-
 su peccati. **Q**uarto excusantur in
 dubiis obediendo religioso eo
 modo quod dictum est nunc. iij. dubio
Quinto excusat quis possessor ali-
 cuius rei quam credidit bonae fidei fu-
 isse suam eo quod habet continuationem et pos-
 sessionis bonae fidei iusto titulo et
 res prescriptibile; ibi enim credidit
 et sic prescriptio habere locum
 credit licet iam incipiat ex aliquo
 motu dubitare an res sit sua
 dicit enim hostien. quod talis adhuc
 dicitur habere bonam fidem et
 utetur fructibus et sic prescribit
 debet tamen ab aliis inquirere verita-
 tem ut sic ad eam perveniat et illa pro-
 bat per iura canonica et civilia **I**dem
 dicit. bern. i. glo. ext. de rescrip-
 sup. c. **Q**uoniam omne **I**dem innoc. i. glo.
 ibidem. **D**ubitatur. iij. quo in
 dubiis quis sibi rectam conscientiam
 debeat fore **R**es. sed; iohannem
 de tabaco li. de consolatione th. lo-
 gie. xiiij. c. viij. i. dubiis inquit

bonorum viroꝝ vita alijs viuē
di debet esse regula. Est igitur
respiciēdū ad facta bonorum
viroꝝ et discretorum. Et si plu
res tales velut in pluribus ca
su tali eis occurrēt sic vel sic
se habere inuenies aut estima
cōne tua iudicares tūc et tu si
militate agere nō formides hoc
ille Ad idē Cancell. parisiē.
de gersona tractatu de vita aie
lectioe sexta sic dicēs Ben era
le damus documentū. credere
sc; facilius sapientum et bonoꝝ
iudicio et oꝝtra eoz cōmunes se
tentias nō leuiter sibi met for
re scrupulos anxios et timidos
fallor si nō iube; sapiens Fili
ne imitais prudentie tue Et ruz
fus. Noli trasgredi terminos
quos posuerūt p̄res tui hoc p̄
cipue necariū ē apud religio
sos respectu superiorū suoz hoc
etiā apud ignaros dīmarūle
gum hoc ille. Idē dicit de iunio
rib; et hoxologis respectu senten
cie sciōꝝ in quibus vita et do
ctrina in morib; suis concordat
Et causā assignat Quia virtus lo
ge certius arte operatur et iuue
nes passioib; obtenebrāt. p̄
fatis concordat Iero. sup illis
p̄u. iij. dicēs Re imitais pru
dentie tue. prudentie sue inqt in
mitatur q̄ ea q̄ sibi agenda vel
dicēda vidētur patrū decretis
et ip̄omit. **¶** Quo ad. ij. prima

pale de cōtemptu q̄d sit et q̄n
mōrle p̄ccm. **¶** Cancell. de vi
ta aie lectione. v. vbi sic dicit
Cōsulū sūmaz dñi Anthonio
dorē vbi loq̄tur de cōtemptu
et dicit q̄ cōtemptus est app̄cia
ri rem min⁹ iusto. Alio mō est
rem negligere et de ea nō cuā
re ut dū p̄ccās habet circūstā
tias retrahētes sed eas nō cuāt
aduertere. claudit q̄z oculum
quodā mō et vultu tergū ad
eas. Tercō mō est irasci rei tā
q̄ vili et eam asp̄nari. p̄mū est
malū. secundū p̄ius. tertium
p̄ssimū. dicam⁹ ergo q̄ in om̄i
p̄ccō etiā veniali cōmittatur cō
tēptus dei. Primo mō vere vel
interp̄ratue. Secund⁹ cōtēp
tus interuenire p̄t tā in mor̄
li q̄m solo viali. Tertiu⁹ con
tēptus circa deū precipientē
et erga p̄latum suum inq̄tum
prelatus est. non vidz vnq̄
heicū de libracōe cōpleta abs
q̄ p̄ccō mōrli. et hoc v̄catur
p̄prie cōtēptus. Nihilominus
aduertēdū est diligenter. q̄
refert plurimū dicere aliquis
fieri ex cōtēptu. et aliq̄d esse cū
cōtēptu. Sicut refert aliq̄d fi
eri ignorāter. et aliq̄d ex ig
norātia. Dicitur quippe heic ex
cōtēptu. q̄n cōtēptus ē p̄n
cipalis causa talis actiois sic
quillo nō existēte nō fier; actō
ita quis opatur ex ignorācia

quoniam illa non existente nullo modo fieret illud quod fit. prouocatur autem actus nonnunquam cum contemptu vere vel interpretatiue non tamen ex contemptu. quod contemptus non est in causa sed vel infirmitas. aut debilitas. aut ignorantia. aut affectio viciosa. aut libidiosa dominatur. **Sicut** peccat aliquis quoniam ignoranter. ita tamen quod non minus operaretur quod operatur si illud cognosceret. propterea palam est ignorantiam tunc non esse causam agentem sed circumstantiam. **Quædam** modum contingit in subditis qui dicunt se scandalisari de factis superiorum quos tamen ab actibus malis non coopererunt; scandalum cessat a platorum vita bona sed ita sibi blandiuntur et super alios querunt excusationes in peccatis.

Ex hijs omnibus non videtur regula generalis posse sumi de distinctioe inter mortale et veniale penes hoc quod est esse vel non esse ex contemptu. **Quoniam** si capiatur contemptus primo modo non est necesse omnem actum factum ex contemptu esse mortale. dum scilicet deus aut platus appetitur minus iusto. solum venialiter et ex contemptu tali mentitur aliquis. aut oculo se iocatur. vel lente resistit primis motibus. **Sicut** ex secundo contemptu potest euenire quod ius non ita leuiter et frequenter demeretur actus qui puenit deliberate deliberatione completa ex tercio con-

temptu ut mihi videtur est secundum mortale. hoc enim fit quoniam peccans attendit ad precipientem et ad preceptum eius licitum siue deo sit siue prelatus et propter vilipendendum et aspersionem precipientis suique precepti assurgit effrenate ad actum talem faciendum vel obmittendum. alioquin non facturus vel non obmissurus hoc propter eum agere ex contemptu tanquam si dicat ut aliqui. **Ego** in despectum vestri et quia sic precipitis agam oppositum. hoc cancel. parisiensis de gerso. **Ad idem** est thomas. ut super precepto. i. de superbia. **Batis** etiam concordare videtur habere et super li. ostitum conu. ubi addit quod maioritas et minoritas contemptus insurgit ex multis. **Aliquoniam** ex magnitudine rei contempte. aliquoniam ex numero contemptorum. aliquoniam ex contemnentis magis debita subiectione. aliquando ex actus intentione. aliquando ex frequentia. aliquando ex obstinatione. aliquando ex contemnentis modicitate. **Est** autem differentia inter negligentiam et contemptum secundum beatum bernardum. quod negligentia est languor inerte. sed contemptus est tumor superbie. **Quo** ad .iij. principale quale sit peccatum inobediencia. **Respondet** vlticus li. vi. tractatu. iij. **Inobediencia** exhibita plato non est in se mortale peccatum nisi sit contra preceptum eius.

Secundum Preceptum

Quia ipse platus ideo manda-
tum temperat. quod non vult subditum
pro quolibet leui causa exponere discrimi-
mini morali peccati. Diximus autem
secundum se quod ex auctoritate non obedien-
tis simpliciter mandato potest hoc
fieri morale peccatum scilicet cum hoc fa-
cit ex tali auctoritate auctoritatis
plati quod intendit ei non obedire
etiam si preceptum id quod mandat

Sequitur secundum pre-
ceptum Capitulum primum

Receptum secundum
est Non assumes no-
men dei tui iuramentum
Non enim habebit
deus innotem qui assumpsit nomen
a eius frustra. Circa quod ponentur
quinq; capitula. Primum
est de intellectu verborum huius pre-
cepti generalia de iuramento
licito. Alia vero erunt de modis
hoc preceptum transgrediendi
Qantum ad primum non dicitur
secundum theodorem 2. 2. q. Cxij. Et secundum
alexandrum de halim suo. iij. dis.
xxvij. quod non est intelligendum
hoc preceptum solum de hoc nomine
deus: quod illud non sit inuicem
assumendum. sed est intelligendum
de omni nomine per quod rationa-
li menti deus innotescit. sicut sunt
illa nomina. creator. et deceptor
gubnator mundi et similia. non
enim differt per quodcumque nomen

Capitulum Primum

dei periurium committatur. non omnibus
quippe dei debetur reuerentia
ex parte rei significate que est
vna non autem ex parte vocum ideo
dicitur in singulari non assuetum
nomen dei tui inuicem. **S**e-
cundo notandum quod ibi non pro-
hibetur omnis assumptio diuini
nominis. quod illa potest multis
modis benefici ut in orationibus
dei laudibus. et benedictionibus
ecclesie ac exorismis et in sermo-
nibus. nec prohibetur hic omnis
iuramentum per nomen dei. quod illa potest
etiam multis modis benefici
Sed hic proprie prohibetur va-
na assumptio diuini nominis que
fieri potest vana scilicet theodorus. vbi pri-
us dupliciter. Vno modo secundum
seipsum scilicet quod non habet firmitatem
veritatis ut quando quis falsum
iurat que iuramentum est hic prohibi-
ta et principaliter est periurium
et peccatum mortale ut dicitur. **E**t
hoc voluit glossa. 1. exod. xx. super
hoc precepto. que dicit non as-
sumes scilicet iuramentum per nichilo. **S**e-
cunda est deuterio v. Non assu-
mes scilicet iuramentum per re que non est
Secundo dicitur assumptio di-
uini nominis vana ex parte iuran-
tis. ut quando quis iurat verum et tamen
ex leuitate et sine iudicio discre-
tionis et tunc licet non sit semper
peccatum mortale. est tamen semper peccatum
et disponit ad lapsum et periurium
Tercio non dicitur quod dei nomen